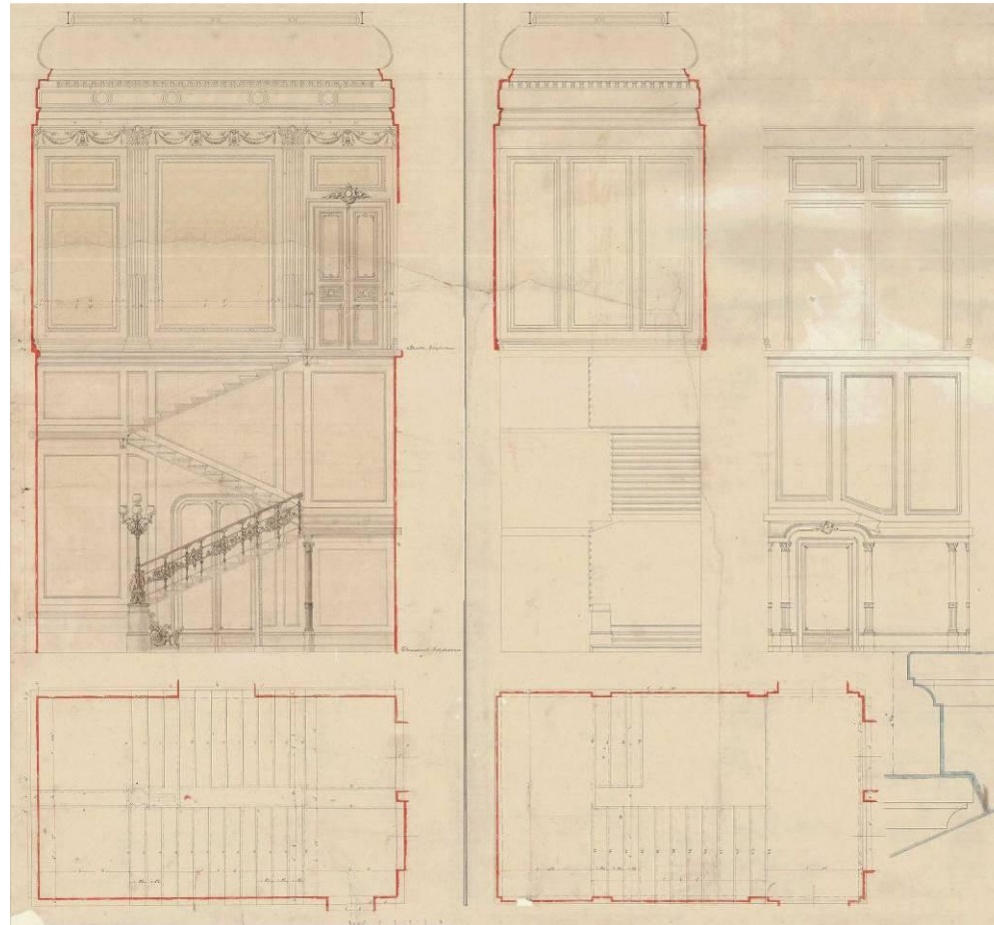

A térszervezés változásainak elemzése a Károlyi Lajos-palotán keresztül

1: beazonosítatlan Ybl-tervek közül megtalált: a Károlyi Lajos-palota főlépcsőjét ábrázoló részletrajz: Budapest Főváros Levéltára XV. 17. f. 331 a29 16

Szerző: Patak Gergely

Építészmérnök konzulens: Dr. Fekete J. Csaba

Történész konzulens: Sávolgy Tamás

A TÉRSZERVEZÉS VÁLTOZÁSAINAK ELEMZÉSE A KÁROLYI LAJOS-PALOTÁN KERESZTÜL.....	1
BEVEZETŐ, AZ ELEMZÉSI MÓDSZER ISMERTETÉSE	3
KÁROLYI-PALOTA A PALOTANEGYEDBEN, ÉS A MEGBÍZÓK ÉS TERVEZŐK KAPCSOLATÁBAN	5
KÁROLYI LAJOS-PALOTA RÖVID TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE	8
1. GRÓF KÁROLYI LAJOS ÉS ALAJOS IDŐSZAKA 1863-1894 KÖZÖTT.....	9
2. GRÓF KÁROLYI ALAJOSNÉ ÉS LAJOS IDŐSZAKA 1894-1919 KÖZÖTT	9
3. OLASZ KIRÁLYI KÖVETSÉG KORSZAKA 1920-1945 KÖZÖTT	10
4. A MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGÉNEK TERVE ÉS BIZOMÁNYI ÁRUHÁZ VÁLLALAT BÉRLETI KORSZAKA 1945-1965 KÖZÖTT	11
5. A MAGYAR KÖZMÉDIA TULAJDONÁBAN 1965- NAPJAINKIG	12
MÓDSZER A TÉRSZERVEZÉS VÁLTOZÁSÁNAK ELEMZÉSÉRE.....	15
YBL MIKLÓS NÉGY TERVVÁLTOZATA	16
1. ELSŐ AJÁNLATI TERV	18
2. MÁSODIK AJÁNLATI TERV	25
3. HARMADIK AJÁNLATI TERV.....	31
4. NEGYEDIK AJÁNLATI TERV	36
5. A PALOTA 1876-OS ÁLLAPOTA.....	46
6. AZ 1898-AS ÁLLAPOT	50
7. A PALOTA 1927-ES ÁLLAPOTA	54
8. AZ 1953-AS MOLNÁR PÉTER-FÉLE TERV.....	59
9. A PALOTA 1966-OS ÁLLAPOTA.....	66
10. AZ 1966-OS NÁNÁSI SÁNDOR-FÉLE TERV	70
11. A PALOTA 2013-AS ÁLLAPOTA	76
SAJÁT TERV AZ ÉPÜLET KORÁBBI TÉRSZERKEZETEIHEZ KÖZELÍTVE	85
ÖSSZEFOGLALÁS	91
FÜGGELÉK.....	93
KÁROLYI LAJOS (ALAJOS)-PALOTA ÉPÍTÉS- ÉS ESEMÉNYTÖRTÉNETE 1863 ÉS 2013 KÖZÖTT	93
BIBLIOGRÁFIA	141
PERIODIKÁK JEGYZÉKE	144
KISNYOMTATVÁNYOK JEGYZÉKE	146
KÉPEK JEGYZÉKE	147
FILMHÍRADÓK JEGYZÉKE	156
TERVANYAGOK JEGYZÉKE	157

Bevezető, az elemzési módszer ismertetése

Dolgozatom témája Károlyi Lajos (Alajos) budapesti palotája, amely a Pollack Mihály tér és Múzeum utca sarkán áll a Palotanegyed egyik első főúri városi palotájaként. Az épületet 1863-ban kezdték el építeni, Ybl Miklós tervei szerint. A 150 éves palota évfordulója, és jövőre építője születésének 200. centenáriuma adja dolgozatom egyik apropóját. **Munkám célja, hogy az 1944. előtti funkcionális terek bemutatásával, felméréssel lehetőséget kínáljak a tulajdonos, közmédia számára, hogy az épület újrashasznosításában javaslatot tegyek.**

Személyes kötődésem a palotával korábbi TDK-dolgozatom kapcsán alakult ki, amikor a felülvilágított terek szerepét vizsgáltam a magyar és európai főúri magánépítészetben. Ez a műemléki épület egyike a korai magyar üveg-vasszerkezetes felülvilágított palotáknak, mely központi tere téli kertként, majd hallként volt berendezve. Egyedülálló módon ez a fedett udvar – habár romjaiban - máig fennmaradt, az épület szinte egyetlen történeti tereként.

A közelmúltban a Magyar Nemzeti Múzeum bővítéséről pályázatot írtak ki, amelynek ideális része lehetne az általam készített újrashasznosítási terv. A felújított palota otthont adhatna a közelmúltban bezárt Magyar Építészeti Múzeum tárlatának, amely így olyan intézmények közvetlen szomszédságába kerülne, mint a Magyar Építész Kamara, a Magyar Építőművészek Szövetsége, a Budapesti Építész Kamara kulturális téregységet alkotva Magyar Nemzeti Múzeummal.

A jelenleg méltatlanul alulhasznosított épület felélesztésére javaslatot adok azzal, hogy tervet készítek Pazár Béla konzulens szakmai segítségével.

A 2013 januárja óta Sávoly Tamás, történész, levéltárost segítve kutattuk a palota történetét periodikákban, filmhíradókban, és a közgyűjteményekben, a palota teljesebb tudományos dokumentációjának elérése céljából. Tisztáztuk és felállítottuk a szakirodalomban eddig külön nem tárgyalt építéstörténeti korszakolást, eseménytörténeti kronológiát.

A Budapest Fővárosi Levéltárban a palotához eddig nem kötött Ybl-terveket sikerült az épülettel társítani, a különböző gyűjteményekben (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjteménye, Budapest Főváros Levéltára, Iparművészeti Múzeum) felkutatott, a szakirodalomban eddig be nem mutatott archív felvételekkel (1876-os és 1900-as években készült felvételek) együtt, sikerült a palota tervezésének és használatának korszakait rekonstruálni.

Dolgozatom fő váza mégsem a bölcsészeti, építéstörténeti oldalról világítja meg ezt a gazdag témát, hanem az épület térszervezésének változatait mutatja be. Egyrészt Ybl Miklós négy különböző, egymásra épülő koncepcióját rendeztem sorba, és elemeztem az építészeti program és térkapcsolatok változásaiban. Másrészt a 150 év megvalósult és meg nem valósult átalakítási tervét analizáltam, hogy ugyanazon fizikai keretek között milyen változtatások mentek végbe a téralakítás és a funkciók csoportosítása szempontjából.

A módszer kiindulása konzulensem, Dr. Fekete József Csaba által a doktori értekezésében (Funkciószervezés és téralakítás a főúri reprezentatív magánépítészetben az 1720 és 1920 közötti Magyarországon, 2007.) kidolgozott elemzés volt. Az eltérő célú térhasználatot kilenc csoportba rendezve, egységes színjelöléssel mutatható be, mellyel – többek között – azt lehet jól szemléltetni, hogy az épületben milyen arányban és milyen téri helyzetben alakították ki a közösségi terek, közlekedő terek, gyűjteményes terek, vagy a kiszolgáló terek csoportjait. Érzékelhetővé tehető ezzel, hogy az épületen belül mely tereken keresztül történt a magán lakosztályok feltárása, a közösségi terek érintése nélkül, vagy mennyire volt megoldott a személyzet tereinek és közlekedésének szeparáltsága az úri közlekedés útvonalától.

A módszert átültettem a későbbi korokra, és nem csak a magánépítészetre is. Így közintézmények, és vegyes kiszolgáló funkciójú tereket is elemeztem a változatlan színekódú elemző rendszerrel.

Új eleme a vizsgálatnak, hogy a Károlyi-palota 11 korszakának térszerkezetét 6 szempontból írtam le:

- A. Megközelítés: A reprezentatív, a privát és a kiszolgáló célú megközelítés irányai.
- B. Feltárás: Az épület belső tereinek megközelítése, feltárása a reprezentatív-, a privát- és a kiszolgáló tércsoportok szétválasztott /differenciált/ közlekedési útvonalain.
- C. Társasági terek térbeli helyzete: a közösségi terek térláncolata, felépítése és az épülettömegben belül elfoglalt helye.
- D. Privát terek térbeli helyzete: a magánlakosztályok, irodák térláncolata, felépítése és az épülettömegben belül elfoglalt helye.
- E. Kiszolgáló terek térbeli helyzete: a másodlagos, kiszolgáló funkciók térláncolata, felépítése és az épülettömegben elfoglalt helye.
- F. Üres térváz: a terekben zajló funkciók figyelembevétele nélküli térbeli gráf felrajzolása, ahol a tér-csomópontok és azokat összekötő átjárók-kapcsolatok adnak egy térvázat, mely alternatív, új funkciók elhelyezhetőségére ad választ.

A leírások célja az volt, hogy a térszerkezetet önálló, meghatározó adottságként kezelve, a konkrét eredeti funkcióktól függetlenül, egy későbbi épület hasznosításánál tervezési, kiindulási alap lehet. A megváltozott igényeknél pl.: kaszinó, társasház, vagy bank székház esetén, ne csak a funkcióséma és beruházási igények formálják át a kialakult koherens térszerkezetet, hanem a térszerkezetbe illeszthető funkciók, beruházási igények közül válogatva jöjjön létre az épület új, életképes programja.

Ezért különös hangsúlyt kap az F. pont, melyben az üres térszerkezet kapcsolódási rendszerét a különböző helyiségprogrammal, tervezési programmal lehet összevetni, társítani. Ez azért fontos, hogy ha egy térszerkezet alkalmas a differenciált megközelítésre, hierarchikus bejáratokkal és belsőterekkel, akkor kár lenne ezt figyelmen kívül hagyva egy monofunkcionális programhoz átalakítani, melynek például egyetlen igénye a raktározásként a kiszolgáló funkció, vagy társasházként csak a privát funkció.

Összefoglalva a módszer lépései:

1. forrás gyűjtés az épület korábbi részletes funkcióinak és térszerkezetének megismeréséhez.
2. épületen belüli funkciók jellegének meghatározása, csoportosítás az egységes jelöléshez az összehasonlíthatóságához.
3. a terek szervezésének leírása (A-E pontok: megközelítés, belső feltárás, és tércsoportok épületen belüli helyzete)
4. térszerkezet elemzése és értékelése a történeti rendeltetések, funkciók elhagyásával (F pont: Üres térváz bemutatása)

5. kiválasztott térszerkezethez korszerű funkcióséma, mai helyiségprogram keresése
6. az építészeti terv kidolgozása az adott történeti térszerkezet megtartása, részleges rekonstrukciója mellett

Itt szeretném köszönetemet is kifejezni Sávolgy Tamásnak a közös kutató munkánkban nyújtott nagy segítségéért, aki szakmai tudásával és precíz gyűjtőmunkájával a Rádió palotáira vonatkozó saját korábbi bibliográfiai és biográfiai és eseménytörténeti eredményeit velem megosztotta.

Károlyi-palota a Palotanegyedben, és a megbízók és tervezők kapcsolatában

Károlyi Lajos palotájának szűkebb környezete a Palotanegyed, mely a régi pesti városfalon kívül, Józsefvárosban, a Kecskeméti és Hatvani kapu között helyezkedett el, ma a Múzeum körút-Üllői út-József körút-Rákóczi út határolja le. A negyed egységes historizáló, magas presztízsű beépítése a XIX. század alatt alakult ki.¹ Fejlődésében közrejátszott az 1838-as árvíz, és azt követő gyors újjáépítési hullám, a Múzeum körút közművesítése, a Fűvészkert telepítése a mai Trefort-kert helyén, és a Rákospatak rendezése mely a negyedet észak-déli irányban keresztülvágta. A terület két meghatározó épületét József nádor kezdeményezésére emelték: a Magyar (Nemzeti) Színházat 1835-1837 között (építész: Zitterbarth Mátyás) és a Magyar Nemzeti Múzeumot 1837-1844 között (építész: Pollack Mihály). A Múzeum mögötti Ötpacsirta utcában (mai Pollack Mihály téren) épült fel 1857-1858-ban Ybl Miklós tervei alapján a Nemzeti Lovarda. A Múzeumkertet északi oldalról határoló Főherceg Sándor utcában (mai Bródy Sándor utcában) pedig rekordidő alatt, közel 100 nap leforgása alatt épült fel 1865-ben az ideiglenes Országháza, akkori Képviselőház, mely ma az Olasz Kultúrintézetnek ad otthont.

1865-re a Józsefváros Palotanegyede a politikai és kulturális intézmények budapesti központjává alakult. A terület nyújtotta szórakozási (Magyar Nemzeti Múzeum, Magyar Nemzeti Színház stb.), és sportolási (Nemzeti Lovarda, Nemzeti Tornár Egylet) lehetőségek, igen népszerűvé tették a polgárosodó társadalmi rétegek számára, akik sorra építették be a negyedet városi bérpalotákkal, bérházakkal. Mivel az Ybl által tervezett új Képviselőház szűkösnek bizonyult, így gyakran a Magyar Nemzeti Múzeum dísztermében ülésezett a '48-as népképviselői országgyűlés felső háza, míg az alsóház a Nemzeti Lovardába vonult vissza tanácskozni. Egészen a Duna-parti Parlament átadásáig, a Józsefváros „kormányzati” épületei a politikai életben központi szerepet kaptak. Így vált a polgárság mellett a politikai életben részt vállaló arisztokrácia központjává is a területet.²

Gróf Festetics György és gróf Károlyi Lajos volt az első két felsőházi nemes, aki építkezésbe kezdett, hogy Bécs mellett itt, a pesti országház szomszédságában is városi palotát emeljen magának és családjának. Innen az elhíresült Festetics-mondás: „Egy magyar mágnásnak nem lehet Bécsben palotája anélkül, hogy Pesten is ne legyen”. A két palota a Múzeumkerttel szemben a mai Pollack Mihály tér két

2: Magyar Nemzeti Múzeum, (háttérben a Károlyi-palota), 1870 körül, Klösz György felvétele, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, Budapest Képtár Képtár 000011

¹ Pilinyi Péter: A Józsefváros története 1848-1896/ 25-32. o

² Budapest lexikon. Budapest, 1993. Akadémiai Kiadó/Józsefváros, 624-628. o

sarkára épült, szinte egy időben 1862-től a Festetics-, 1863-tól a Károlyi-palota Ybl Miklós tervei alapján. (ábra) Ezzel a gesztussal adták meg a hívó szót arra, hogy a fővárosba költöző arisztokraták egy része itt, a Nemzeti Múzeum környékén találjon magának szállást. Ezzel a párizsi Fouburg Saint-Germain beépítéséhez hasonló kertes paloták sora született a politikai élet városi színpadán.³

3: A pesti Nemzeti Múzeum mögötti új épületek homlokzata 1863-ban. Az Ország Tükre, Budapesti Képes Közlöny. Pest. II. évfolyam, 34. szám, 1863. december 1. p. 401-402./lásd még: Hatolkay Árpád: A Nemzeti Múzeum mögött kialakult Palotanegyed története = Műemlékvédelem. Műemlékvédelmi és Építéstudományi Szemle. IV. évfolyam, 1. szám, 1960. p. 159.

1863. március 9-én vásárolta meg **nagykárolyi gróf Károlyi Lajos**⁴, nyitrai főispán azt a két ingatlant a Nemzeti Múzeum háta mögött, amelyen főúri palotáját szándékozott felépíteni. A Nemzeti Lovarda melletti közel 1050 négyszögöles két telek, 16.000 osztrák értékű Forintért került a gróf tulajdonába. Ybl Miklós építészt bízta meg városi palotája tervezésével. A Károlyi-család és Ybl kapcsolata több korábbi családi megbízásra vezethető vissza. Munkái alapján, akár nevezhetjük őt, a Károlyi-család házi építészeinek is.

Időrendben Ybl Miklós munkái a Károlyiak szolgálatában 1866-ig: Kaplony, új Károlyi-mauzóleum 1842-1847; Fót, Károlyi-kastély átalakítása és a park pavilonjai 1845-1849; Fót, római katolikus templom, iskola és plébánia 1845-1855; Nagykároly, Károlyi-kastély átalakítása 1847; Füzéradvány, Károlyi-kastély átalakítása 1857-1859; Budapest, IX. Üllői út 17-19., Károlyi György palotájának átalakítása és emeletráépítés 1859-1862; Fehérvárcsurgó, Károlyi-kastély átalakítása 1860-as évek; Parád, Károlyi-kastély átalakítása 1862-1872, 1885-1888; Tótmegyer, kastély átalakítás 1866-ban.⁵

³ Ilyen beépítés szerint épült a Festetics György-palota, a Károlyi Lajos (Alajos)-palota, a Pálffy-palota és az Almássy-palota is.

⁴ Károlyi Lajos (Bécs, 1799. szeptember 15 – Bécs, 1863. augusztus 28.) csongrádi, abaúji, majd nyitrai főispán, szatmári királyi postamester. Gróf Széchenyi István barátja és munkatársa, az Akadémia alapító-támogatója. Forrás: Pálmány II. 1088. o. A festmény, melyről a fotó készült Károlyi József (1942-) jóvoltából került hozzánk Tótmegyeréről.

⁵ Ybl Miklós. Az építészet mesterei. válogatta és szerkesztette: Gerle János és Marótyz Kata, Budapest, 2002. Holnap kiadó

A pesti Károlyi Lajos-palotáról a tervanyag jelentős része 1863 és 1866 között készült. A 194 darab tervlap, jelenleg a Budapest Fővárosi Levéltárban található.⁶

Kutatást végeztem a Magyar Nemzeti Levéltárban a Károlyi család és az Ybl család dokumentumaiban is, azonban a főúri család építéssel folytatott elsődleges forrásait, levelezésüket a palotáról még nem találtam meg.

A tervlapokon az igényváltoztatások nyomon követhetőek. E szerint Ybl Miklós négy különböző ajánlati tervet dolgozott ki.

A tervezésről Ybl Ervin, Ybl Miklósról írt monográfiájában olvashatunk⁷. Az építkezés alatt Ybl Miklós építész 1864 novemberében Londonban és Párizsban is megfordult tanulmányi útja során. A külföldön nyert inspirációit hazatérése után az újabb tervekben jelenítette meg: a megépült Károlyi-palota sarok-manzárdokkal tagolt, élénkebb franciás tetejével, francia neoreneszánsz kastély jellegű lett.

Ybl-nek az volt a terve, hogy a palota kívül-belül magyar munka legyen. Ezért kérte fel *Wechselmann Ignácot*⁸ kivitelezőnek, *Schröfl [Schäffer Károly]*⁹ szobrászt, *Kehlendorfer József kőfaragót a külső enteriőr, Heinrich Ede*¹⁰ és *Lotz Károly*¹¹ magyar festőket a belső enteriőr elkészítéséhez.

Az építkezés Károlyi Lajosnak 1863. augusztus 28-án történt halála megakasztotta. Ezt követte Ybl tanulmányútja. A palota építkezését végül özvegy Károlyi Lajosné gróf Kaunitz Ferdinanda és fia, Károlyi Alajos, mint társ megbízó fejezte be. A fogadótermek befejezése Ybl halála után az 1890-es évekre maradt.

A belső átalakítását özvegy Károlyi Alajosné¹² vállalta magára 1894-ben. Ekkor kérte fel Ludwig Behr¹³ német belső építész a feladatra.

⁶ Budapest Főváros Levéltára (ettől kezdve BFL) XV. 17. f. 331. b. 55./1-156-os jelzetek.

⁷ Ybl Ervin: Ybl Miklós. Budapest, 1956. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalat 38-40 o.

⁸ Wechselmann Ignác, lovag (Nicolai, Porosz-Szliézia, 1828. szeptember 22 – Pest, 1903. február 17) Műépítész és filantróp. Berlinben és Bécsben tanult. 1856-ban Budapesten telepedett le, ahol Ybl Miklós oldalán kivitelezett. Így az ő művei a várkert építkezés, a vámpalota, a régebbi egyetemi épületek és az egyetemi könyvtár stb.. A Wechselmann-féle Vakok Intézete 1908 óta áll fenn. Az eredeti Wechselmann Intézet által alapított palotáját eladták. Forrás: Magyar Zsidó lexikon. Budapest, 1929. A Magyar Zsidó Lexikon Kiadása 957. oldal, Vasármapi Újság. 1903. február 22. 50. évfolyam, 8. szám 123.o.

⁹ Schäffer Károly (1833 – Budapest, 1911. október 11.) Szobrász. 1860 és 1880 között díszítőszobrászként működött Pesten. Önálló mesterként tűnik fel 1866 körül Pesten. 1866-ban részt vesz a Széchenyi-szobor pályázaton, és 1883-ban a Keleti Pályaudvar díszítőmunkáit végzi. Forrás: Művészeti Lexikon, felelős szerkesztő: Lata Edit, Budapest, 1965. 203. o.

¹⁰ Heinrich Ede festő (Pest, 1819 – Milánó, 1885. január 26.) festőművész, Magyar festők és grafikusok adattára. Szerk. és gyűjtötte: Seregélyi György Szeged, 1988. vagy a Művészeti lexikon. Fel.szerk.: Lata Edit Budapest, 1965. Akadémia Kiadó VU 1885. február 1.

¹¹ Lotz Károly (Homburg von der Höhe, 1833. december 16.- Budapest, 1904. október 13.) festő. Német apjának korai halála után magyar származású anyja hazajött kisgyermekével szülőhazájába, Magyarországra. Szobrásznak készült, majd festeni tanult Marastoni Jakabnál és Weber Henriknél. 1852-ben Bécsbe ment, ahol K. Rahl tanítványa, majd munkatársa lett. Mesterével együtt számos falképet festett főúri és nagypolgári palotákban. 1864-ben részt vett a bécsi Fegyvermúzeum lépcsőházának kifestésében. Itthoni korai képeit az Alföld romantikája ihlette, később nagy képfeladatokhoz jutott. 1864-ben a Vigadó lépcsőházának falfestményeivel nagy sikere volt. Ezután számos főúri, állami és egyházi megrendelést kapott. 1873-ban a Vigadó éttermének 28 medaillonját készítette. 1874-ben Than Mórral együtt készítette az Magyar Nemzeti Múzeum lépcsőházának festését. 1883-ban a Mintarajziskola tanára, 1896-tól pedig a második festészeti mesteriskola vezetője. Forrás: Magyar Életrajzi Lexikon II. kötet, 90-91. o.

¹² Károlyi Alajos grófné született gróf Erdődy Franciska (Prága, 1842. október 24. - Stomfa, 1927. augusztus 12.)

¹³ Behr Lajos, Ludwig Behr (Heidingsfeld, Würzburg 1863. augusztus 16. – Tutzing, 1945. január 18.) német építész, lakásberendező festő. Ifj. Károlyi Lajos 1894-ben hívta Budapestre, s megbízta az Eszterházy u. 40. szám Károlyi palota berendezési munkálatainak befejezésével. Felesége, Scholtz Anna, Scholtz Róbert díszítő festő leánya, Meinig Artúr építész korábbi felesége. A Parlament belső munkálatain, Erdődy György országbíró budai palotájának is dolgozott. Forrás: 1. Szentiványi Gyula adatgyűjtése az MTA Művészettörténeti Kutatóintézetének lexikongyűjtemény cédulakatalógusából. 14. kötet B. E. mester - Bencsik Pál 90. lap 2. H. Gaál A.: Gróf Károlyi Alajos palotája = Magyar Iparművészek 1897 – 1898. I. évfolyam 5. szám 210 – 214. o. (képekkel) 3. Népszabadság Online: Soltzék emlékvesztő családtörténete <http://nol.hu/archivum/archiv-104343?ref=sso> (2013. április 12.)

A palotáról szóló a Magyar Iparművészetben megjelent tudósítás végigvezet a palota új belsőterein: a goblein ebédlőszalonon, Zöld fogadószalonon, tükörfolyosón, és tánctermen.¹⁴ Ezek a földszinti reprezentatív fogadóterek a földszint északi traktusában voltak. Behr 1897-re már a korban divatos XV. Lajos stílusában neorokokó ízlésben alakította át a tereket. Behr átalakítja a külsőt is, eltűnnek a homlokzatról a puttók.

Az Olasz követség bérlőként 1920-tól 1944-ig használja a palotát, így a főúri rezidencia a diplomáciai élet gyakori fogadásaira, nyilvános eseményeire lett átalakítva. A második világháború során elpusztult a belső tér nagy része.

A romos épület hasznosítására először az 1951-ben megalakult Magyar Építőművészek Szövetsége tartott igényt új székháza létrehozásakor. Ettől a szándékától elálltak, s így ideiglenes helyreállítás és hasznosítás céljára a Bizományi Áruház Vállalata kapta meg a romokat raktározásra 1952-től. Nyilván ezeknek a raktározási igényeknek nem kedvezett a nagyon tagolt eredeti belső térszerkezet, így sok terét egybenyitották, és a tárolási igény miatt nem készültek belső burkolatok sem.

1966-1986 között a Magyar Közmédia megbízói igényei közt a palota átalakításával a Rádió kiegészítő hangversenyterme szerepelt. Ezekben a tervekben az alapkonceptió közös volt, melyet Nánási Sándor dolgozott ki először. A szándék az volt, hogy a műemlék Károlyi-palotát részben rekonstruálva, részben áttervezve, egy reprezentatív fogadótérre, előcsarnokká alakuljon át a palota, mely előtere lett volna egy hatalmas, az egész kertet kitöltő hangversenyteremnek és stúdió komplexumnak. Azonban a gazdasági és kulturális igények nem kedveztek a terveknek, így csak távlati gondolat szintjén maradt, míg az épületben továbbra is 2013-ig raktározás folyt és egyéb kiszolgáló terek költöztek be, mint az elektromos központ, javítóműhelyek és szerkesztőségek.

Károlyi Lajos-palota rövid történeti áttekintése

A palota építéstörténeti korszakai:

időszak	korszaknyitó esemény:	korszak neve
1863-1894	Ybl Miklós tervei, építkezései	gróf Károlyi Lajos és Alajos időszaka
1894-1919	Ludwig Behr átalakításai	gróf Károlyi Alajosné és Lajos időszaka
1920-1945	bérbeadás és átalakítások	Olasz királyi Követség korszaka
1945-(1948)1965	A II. világháborús pusztítás, (államosítás) ideiglenes helyreállítás, tulajdonos keresés	Magyar Építőművészek Szövetségének székház tervei, a Bizományi Áruház Vállalat bérleti korszaka
1965-napjainkig	A közmédia tulajdonszerzése, építkezései	A Magyar Közmédia korszaka

A kikutatott gazdag építéstörténeti és eseménytörténeti összefoglaló teljes hosszában a függelékben olvasható, ebben a fejezetben egy rövidített változatot közlök, mely az épület változásának, funkcióváltásainak okait mutatja be.

¹⁴ Gaál Adorján, H[atvani]: Gróf Károlyi Alajos palotája = Magyar Iparművészet, 1897-1898. 210-214. o.

1. Gróf Károlyi Lajos és Alajos időszeke 1863-1894 között

Gróf nagykárolyi Károlyi Lajos, nyitrai főispán bízza meg Ybl Miklóst a pesti palota tervezésével az 1863. március 9-én megvásárolt telkekre. A gróf korai halála (1863. augusztus 28.) még nem láthatta a palota elkészültét. Az épület elkészítését fia, Károlyi Alajos¹⁵ folytatja.

1866 decemberében már az épület szerkezetkész, homlokzati díszei és üveg szerkezetű felülvilágított belső udvara már áll.¹⁶ 1868-as cikk már a palota belső kialakításról olvashatunk.¹⁷ 1873-ban Hevesi Lajos könyvében már a Pesti látóvalók III. sétájában, tette ismerté a palotát.¹⁸

A palota kapuit először 1876. május 14-én nyitotta meg a „A Magyarországi Árvízkarosultak javára rendezett Műipari és történelmi emlék-kiállítás alkalmából. A kiállításon a Magyar Nemzeti Múzeum és az arisztokrata családok által felajánlott történelmi értékű műtárgyak kerültek bemutatásra. A megnyitó fényét a magyar származású belga királyé jelenléte is emelte.

1880. május 4-7-között a palota újból a jótékonyság csarnokává alakult. Itt rendezték meg a Tavasz-ünnepélyt a „vörös kereszt” nőegylet és bölcsőde, a gyermekmenhely, a homeopathikus- és gyermekkórház javára. A négy napos eseményen a hangverseny mellett a királyi pár is megjelent. Az eseményt saját lap megjelenésével is hirdették.

1888. szeptember 22-én Károlyi Lajos¹⁹gróf lett ingatlantulajdonosként bejegyezte, egyével később 1889. december 26-án Tótmegyeren meghalt apja, Károlyi Alajos.

1894. február 11-én harmadszor is a jótékonysági rendezvényt adtak a palotában, ezúttal a Fehér Kereszt egyesület javára. A palota középpontja a fedett udvar volt, amely állandó téli kertül szolgált. Ebben az udvarban volt a bazár. A bazár szomszédságában az empire-terem büfének volt berendezve. A Károlyiak azzal zárták a nyilvános eseményt, hogy bejelentették: A palota díszterme, csak akkor nyílik meg újra a főúri társaság előtt, ha majd ifjabb gróf Károlyi Lajos, aki akkoriban a bonni egyetem hallgatója volt, átveszi atyja örökét és a grófi ház vezetését.

2. Gróf Károlyi Alajosné és Lajos időszeke 1894-1919 között

Gróf Károlyi Alajos halálával az építkezések befejezését, és a belsők átalakítását özvegye Károlyi Alajosné²⁰ vállalta magára 1894-ben. Ekkor kérte fel Ludwig Behr²¹ német belső építész a feladatra.

¹⁵ Gróf Károlyi Alajos (1825-1889) londoni követ és az Aranygyapjas Rend tulajdonosa volt. Kiváló és tudatos műgyűjtő, Pazar palotáját ezüstökkel, remek képekkel, hatalmas porcelánokkal díszítette. = Széthullott műgyűjtemények : Magyarország kulturális öröksége szisztematikus pusztításának bemutatása véletlenül fennmaradt archív fényképek alapján : Kiállítás, 1994. Mravik László, Helikon Kastélymúzeum, Keszthely, Appendix: Gróf Károlyi Alajos palotájának bemutatása

¹⁶ Gróf Károlyi Alajos palotája a Nemzeti Múzeum mögött és Haske rajza, Buxbaum-Schwartz rézmetszete = Magyarország és a Nagy Világ. Politikai, Ismeretterjesztő és Szépirodami Képes Hetilap. Pest, Felelős szerkesztő: Balázs Sándor II. évfolyam, 49. szám, 1866. december 9 769. o. lásd még: Képes Világ 1868. február, 181.o. 15X23 cm

¹⁷ lásd 16. jelzet: Képes Világ 1868. február, 181. o. 15X23 cm

¹⁸ Hevesi Lajos: Budapest és környéke. [Budapest], 1873, 107-108. o.

¹⁹Károlyi Lajos, gróf (Meckleburg-Schwerin 1872. augusztus 10. – Friesach, 1965. május 23.) földbirtokos, vadgazda, császári és királyi titkos tanácsos, tábornagy, főrendiház tagja. Fia Alajos grófnak, kitől annak 1889-ben bekövetkezett halála után a tótmegyeri, erdővái, mogyorósi és misztótfalui uradalmakat felölölő, általa alapított hitbizományt örökölte. Tartalékos hadnagy a Nádasy huszárezredben. A főrendiházba a királyi meghívólevelet 1900-ban kapta meg. 1902. március 4-én, Budapesten nőül vette Széchenyi Hanna grófnőt, Széchenyi Béla gróf koronaőr leányát. Igazgatósági elnöke a Nagykároly-somkúti vasútnak. Forrás: Sturm-féle Országgyűlési Almanach 1910-1915. 106. o.

1900 körül Weinwurm Antal készít fotósorozatot az emeleti grófi dolgozószobáról, a szalonokról és a földszinti kétoszlopos empír szalonról.

1902. március 4-én a palota tulajdonosának Károlyi Lajos grófnak²² és Széchenyi Hanna grófnőnek²³ házassági ünnepélye zajlott a palotában.

1919. január 23-a újabb fordulópontra a palota életében. Dr. Szokoly Tamás az Országos Lakáshivatal palotareferensének közlése szerint, Károlyi Lajos Eszterházy utca 40. szám alatti palotáját, 16 grófi palotával együtt az állam számára lefoglalták.²⁴

3. Olasz királyi Követség korszaka 1920-1945 között

A Károlyiak a Tanácsköztársaság bukása után a palotát visszakapták. **1920-tól** a család az **Olasz királyi követség** részére adta bérbe az épületet. A család az emeleten két kertre néző lakosztályt tartott meg saját használatra,²⁵ és az olasz követekkel és családjukkal éltek együtt a palotában.²⁶

A követség vezetői voltak időrendben: herceg Gaetano Castagneto, gróf Durini di Monza Ercole, Mario Arlotta, herceg Don Ascanio Colonna, gróf Luigi Orazio Vinci Gigliucci, Giuseppe Talamo márki Antenolfi di Massanova Marchese di Castelnuovo, Filippo Anfuso, Raffaello Casertano.

Ebből a korszakból fotók, hírek és filmhíradók maradtak fenn. Tervdokumentumok a feltételezhető átalakításról nincsenek. **1927-ben özvegy Károlyi Alajosné halála után a 2500 alkotásból álló műkincsgyűjtemény egy részét eladja a család²⁷**, és a belső terek bebútorozásában, díszítésében feltételezhetően az olasz követek ízlése és döntése is közrejátszott. Ennek ellenére Balogh Rudolf 1927-es enteriőrjei nagyrészt ugyanazokat a berendezéseket mutatja a földszinti reprezentatív terekben, mint 1898-ban. (Változtatás leginkább a téli kert és a kertbe vezető „budoár” zsúfoltabb bútorozásában tűnik fel).²⁸

²⁰ Károlyi Alajos grófné született gróf Erdődy Franciska (Prága, 1842. október 24. - Stomfa, 1927. augusztus 12.) Gudenus János-Szentirmay János: Összetört címerek. A magyar arisztokrácia sorsa és az 1945 utáni megpróbáltatása, Szeged, 1989, Mozaik Oktatási Stúdió

²¹ lásd a 13. jegyzetet

²² Károlyi Lajos életrajzi adatait lásd a 47. jegyzet. Fénykép Count Louis Károlyi, Hungary, illustrated, képes napilap, No 12. szám 1906. 05. 15. 1. o.

²³ Széchenyi Hanna grófnő (* Nagycenk, Sopron vm. 1872. október 14. - + Gmunden, 1957. november 1.) lásd 20. jegyzet = Gudenus

²⁴ Grófok, akiktől palotákat rekviráltak. = Új Szó 1919. január 23. 2.o. OSZK jelzet: FM3/4087 1. telercs

²⁵ gróf Károlyi József személyes beszámolója 2013. május 1-jén, budapesti látogatása alkalmával.

²⁶ VIII. kerület, Eszterházy-utca. 38-40. 5364 hrsz. Budapesti cím- és lakjegyzék 1873. tulajdonos: Nagykárolyi gróf Károlyi Alajos, főrendih. tag lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1885. Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1891-92. Nagykárolyi gróf Károlyi Alajos és gróf Károlyi Lajos, földbirtokos Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1894. és Budapesti cím- és lakjegyzék 1898. Károlyi Lajos (Tótmegyer) földbirtokos Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1902. Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1907-1908. gróf Károlyi Lajos, főrendiházi tag, Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1910. gróf Károlyi Lajos, főrendiházi tag, Tel. 55-91. Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1912. Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1913. Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1916. Tel. Józ. 4-38. Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1922-1923. VIII. kerület, Eszterházy-utca. 38 40. gróf Károlyi Lajos, gróf Károlyi Lajosné, magánzó, VIII. Eszterházy u. 38-40. Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1926. VIII. kerület, Eszterházy-utca. 38 40. gróf Károlyi Lajos főrendiházi tag, 5364 hrsz. 11.000 aranykorona (1917 évi novemberi alapbér évi összege, mint aranykorona érték) 5418 telekkönyvi betét, 856.70 négyszögöl, VIII. Eszterházy u. 40. Tel. Józ. 4-38. Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1937-1938. gróf Károlyi Alajos-féle hitbizomány, VIII. Eszterházy utca 38-40. gróf Károlyi Lajos, VIII. Eszterházy u. 40. gróf Károlyi Sándor, VIII. Eszterházy u. 40.

²⁷ Széthullott műgyűjtemények : Magyarország kulturális öröksége szisztematikus pusztításának bemutatása véletlenül fennmaradt archív fényképek alapján : Kiállítás, 1994. Mravik László, Helikon Kastélymúzeum, Keszthely, Appendix: Gróf Károlyi Alajos palotájának bemutatása

²⁸ Balogh Rudolf felvételei: Durini di Monza gróf, budapesti olasz követ felségével és négy kislányával a követség kertjében, Durini di Monza Carla grófkisasszony nagy mezőkövesdi babájával, A követség Gobelines nagy ebédlője, Durini di Monza olasz követ dolgozószobájában, Budoár a követségi palota földszintjén, Kis ebédlő, A nagy előcsarnok, Pesti Napló, 1927. 07. 03. 72. o.

1931. április 15-én Arlotta Liliana, a budapesti olasz követ leányának és Giovanni De Astis követségi titkárnak az esküvői fogadásnak színtere.²⁹

1942. május 1-jén a megszületett Károlyi József gróf,³⁰ akit szülei az Eszterházy utca 40. alatti palotába hoztak haza a kórházból. Az újszülött 8 hónapot töltött a palota falai között, mielőtt Tótmegyeri birtokukra vonultak vissza.³¹

A korszak gazdag diplomáciai eseménytörténettel rendelkezik, mely során megfordult itt többek közt Horthy Miklós kormányzó, III. Viktor Emmánuel olasz király, gróf Bethlen István miniszterelnök, Teleki Pál gróf miniszterelnök, bárchízi Bárczy István miniszteri tanácsos, Grandi olasz külügyminiszter, Walkó magyar külügyminiszter.

Rendeztek a követségen olasz-magyar vívóbajnokságot, gyász-szertartást az első követ herceg Gaetano Castagnetonak és Franco Vellani Dionisi haditudósító emlékére, szoboravatót, a fascio tagjainak felavatását, és filmbemutatót is. Számos szimpátia- és ellentüntetés is zajlott a kialakuló fasiszta hatalom budapesti palotája előtt.

Magyarország katonai megszállásakor a németek a kerten keresztül bejutottak a követség épületébe, és a képviselőt megszállták, a követség képviselőit letratóztatták és a német kaisersteinbrucki munkatáborba (Császárkőbánya, Ausztria) hurcolták.³²

A Károlyi család 1944-ben elmenekült Magyarországról Ausztrián keresztül Németországba. A II. világháború során a követség épülete a légi támadások egyik célpontja lett. A kiégés során a tető megsemmisült, a födémekek beomlottak, az épület falai teljesen kiégtek. Csak a szerkezeti váz, a külső és átriumi homlokzat és a pince boltozatainak egy része vészelt át a támadást.

A tulajdonos hiányában a Károlyi-palotában az újjáépítés folyamata nem indulhatott el, mint a szomszéd palotáknál (volt Esterházy-palota, és volt Festetics-palota), amelyek már korábban állami tulajdonban kerültek.³³ Az épület tovább pusztult.

Az innen kivonulók nem hagytak meg benne a felhalmozott értékes bútorzatból és gyűjteményekből semmit. A palota belseje teljesen kiégett.³⁴ (81. ábra)

4. A Magyar Építőművészek Szövetségének terve és Bizományi Áruház Vállalat bérleti korszaka 1945-1965 között

1948-ban a Károlyiak kiégett palotájának felelős szervezete a Fővárosi Tanács VB. VIII. kerületi Városrendezési és Építészeti Osztálya volt, Szanyi József vezetésével a Fővárosi Levéltári levelezések alapján³⁵.

²⁹ Magyar Híradó 374. Forrás:www.filmintezet.hu/uj/hirado/.../index.php?... (2013. május 2.)

³⁰ gróf Károlyi József (*Budapest, 1942. 05. 01 -) Gudenus -Szentirmay: Összetört címerek. lásd a 20. jegyzete

³¹ lásd a 25. jegyzetet

³² Részlet az 1944. március 19-én 12 óra 45 perckor tartott Koronatanács ülésének jegyzőkönyvéből. MOL K 27. 139 cs. 4. 69 Uo. 6–7. 70 Uo. 12–13. 71 Sergio Romano: 8 settembre, le due Italie a Budapest. La doppia fascia dell'ambasciata: badogliana e fascista. http://archivistorico.corriere.it/2007/ottobre/19/settembre_due_Italie_Budapest_co_9_071019050.shtml. (Letöltve 2010. július 21.)

³³ A Magyar Országos Levéltárban Minisztertanácsi jegyzőkönyvek 1940. június 7. 4. bejegyzés Az ún. Esterházy-féle ingatlanok a Magyar Nemzeti Múzeum céljaira való megvásárlása tárgyában 1940. június 7. 4. bejegyzése szerint a Magyar Nemzeti Múzeum kapta meg 550000 Pengőért.

³⁴ Molnár Péter: Szövetségünk székháza = Magyar Építőművészet, 1953. 7-8. szám 197-203. o./Magyar Építőművészek Szövetsége/

³⁵ BFL XV. 17. e.306 Budapesti Műemlékfelügyelőség iratai 1231. doboz, levelezések a Károlyi-palota helyreállítása ügyében 1962-1984 között

A kiégett épületben az 1951-ben újjáalakult Magyar Építőművészek Szövetségének székházát szerették volna kialakítani. Az új székház terveit Molnár Péter építész készítette el.³⁶ Az épület felújításától végül a Szövetség elállt. A szomszédos Almássy-palota lett a Magyar Építőművészek Szövetségének új székháza.

A Fővárosi Tanács a volt Károlyi-palota hasznosításával több szervezetet is felkeresett, s végül 1952-ben megegyezett a Belkereskedelmi Minisztériummal,³⁷ hogy a Bizományi Áruház Vállalat bérelhette ideiglenesen az épületet raktározási célokra azzal a kötelezettséggel, hogy erre a használatra alkalmassá tegye a romokat³⁸.

Így a BÁV fejeztette be a vasbeton födémek, falak állagmegóvását, kialakítását. Ideiglenes fa tetőszerkezetet, vízszigetelést húzott a tetőterre, és a raktározott műkincsek védelmében a hiányzó ablakok helyét befalaztatta kisméretű téglával az emeleten, majd a földszinten is. A kertben további raktárépületeket építtetett.

1958. 01. 01-étől kezdve a Károlyi Lajos-palota műemléki védetség alatt áll.

1962 júliusában a Gépipari Elektromos Karbantartó Vállalat központi székházának létesítése céljából igényt tartott a volt palotára, ám elállt szándékától.³⁹ A Városrendezési és Építészeti Főosztály továbbra is keresett más szóba jövő tulajdonost és méltó hasznosítást az épületre.⁴⁰

1962. szeptember 1-jén a Fővárosi Tanács VB. VIII. kerületi Városrendezési és Építészeti Osztályának műemlék felügyelősége megrendelte a KÖZTI (Fővárosi 1. számú Építőipari Vállalattól), hogy készítse el a palota műemléki kutatását és felmérését.⁴¹ A vállalaton belül Kacziba Ferenc tervező mérnök kapta a feladatot.

1965. május 6-án az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ kívánt Orvostudományi Könyvtárat létesíteni a kihasználatlan Károlyi-palotán belül. Ám válaszként a Minisztérium felől azt a választ kapta, hogy a Károlyi-palotát a Magyar Rádió veszi igénybe hangversenyerem céljára. A BÁV részére szükséges raktárak megépítésére a Magyar Rádió 8,5 milliós beruházási-keretet adott át. A levélből azt is megtudhatjuk, hogy az épület teljes felújítási költsége kb. 10-12 milliót tett ki, és a felek részéről a végleges megállapodás már létrejött.⁴²

5. A magyar közmédia tulajdonában 1965- napjainkig

A Fővárosi Műemlékfelügyelőség 1965. május 6-iki levele⁴³ már kész tényként állítja, hogy a felek (Fővárosi Tanács, a Bizományi Áruház Vállalata és a Magyar Rádió és Televízió vállalat) már végleges megállapodást kötöttek a tulajdoni viszonyokról és a Magyar Rádióé lett a romos ingatlan.

A Magyar Rádió irányítása alatt párhuzamosan két folyamat zajlik. Egyrészt születnek újabb pályázatok, és ideáltervek a nagy léptékű kiegészítő hangversenyeremre (1973-ban, melyen az IPARTERV tervezőjének, Gulyás Zoltán építésznek a tervei jutottak tovább; 1986-ban, melyen Finta József terve kerül nyilvánosságra, 1987-ben, amikor a MATERV tervezői, Gulyás Zoltán és Dobai János építészek terve lesz befutó) azonban ezek egyike sem valósult meg, mert az 1966-os elhibázott alapkoncepciót dolgozták át.

Másrészt viszont az épület ideiglenes hasznosítása céljára olyan tatarozási, belső építési munkák zajlanak, melyek eredményeképp a meglévő épületállományon belüli ideiglenes irodai, irattári, műsorszerkesztési, és kiszolgáló funkciók számára kívánták átalakítani a bútorraktárként üzemelő Károlyi-palotát.

³⁶ Lásd a 34. jegyzetet

³⁷ Lásd a 35. jegyzetet

³⁸ Lásd a 35. jegyzetet

³⁹ Lásd a 35. jegyzetet

⁴⁰ Lásd a 35. jegyzetet

⁴¹ Lásd a 35. jegyzetet

⁴² Lásd a 35. jegyzetet

⁴³ Lásd a 35. jegyzetet

Az épület állapota 1965-ra tovább romlott, így a helyreállítási terv módosítására az Általános Épülettervező Vállalatot (ÁÉTV) kérték fel Nánási Sándor építész vezetésével 1965. október 12-én.⁴⁴ 1966 júliusában a kert végi glorieta romjairól Nánási részletes fényképes és rajzi felmérési dokumentációt készített, mely felmérést 1966. július 30-án megkapott a Fővárosi Műemlék felügyelőség, s ezután a kerti loggiát elbontották. 1966. október 10-én a Fővárosi Tanács VIII. kerületi VB. Városrendezési és Építési Osztályának másodfokú határozat engedélyezi a sütőtői kemény mészkő használatát a homlokzatok felújítása, és tagozatok pótlására. A Rádió megkezdte a külső homlokzatokra, kocsiállajhajtóra és tetőszerkezetre műemléki rekonstrukció építési munkáit. 1966. december 21-én elkészítette a kiegészítő hangversenyterem tervét Nánási Sándor a kert beépítésével, mely teljesen ráépült a Károlyi-palota kertre néző homlokzatára és a szomszédos bérház tűzfalára.⁴⁵ 1968-ra egy olyan módosított tanulmányterv készített Nánási Sándor a Magyar Rádió központjának távlati fejlesztésére, melyben már a Károlyi-bérház is szanálásra kerülne, és a teljes Bródy Sándor-tömb (a Károlyi és a Festetics palota kivételével) egy egységes szocreál, fém-üveg függönyfalas homlokzatot kapna.⁴⁶ A tanulmányi terv csak terv maradt, a kiegészítő hangversenystúdió nem épült meg.

1972-re az ablaknyílások visszakapták kapcsolt gerébtokos szerkezetüket.⁴⁷ A BÁV kiköltöztetése után a Magyar Rádió és Televízió Vállalata hasonlóan bútor és díszletraktározásra használta a csupasz, burkolatlan tereket.⁴⁸

A tervezésre a Budapesti Városépítési Tervező Vállalatot kérték fel. 1975 nyarán lettek készen Fehér András (BUVÁTI) tervei a palota átalakítására. Részletes felmérési rajzok, fotók és műleírás mutatja be az átalakítás előtti állapotot.⁴⁹(129-139. ábra) A vasbeton födém egyes szakaszokon hiányzott, ideiglenes árufelvonó volt a helyükön. Az elpusztult főkapu helyén csak fa palánk állt. A csupasz, kiégett téglafalakat bevakolták, helyenként belső rabichálóval kellett megerősíteni a vakolatot, ahol 3-6 cm mélyen hiányzott a téglák. Álmennyezetet hoztak létre fa gerendás tartókból és festett, farost lemezekből. A lépcsők (ovális lépcső és hátsó csigalépcső) szintén ekkor kerültek végleges kialakításra, burkolásra. Az előcsarnok és hall falmaradványait eltakarva és megvédve későbbi falkutatás és rekonstrukció reményében féltégla vastag (6,5 cm) kisméretű tömör téglavédőfalat építettek be, a falsíktól kb. 30 cm-re eltartva.⁵⁰ A földszinttel párhuzamosan azzal, 1976-ban Zsibrita József és Bordás János tervezők emeleti tervei is elkészültek.⁵¹

1978-ban a főkapu helyreállítását Horváthné T. Papp Melinda tervezte meg, kivitelezését a Képzőművészeti Kivitelező Vállalat asztalos részlege vállalta el. Az átalakítással 1980. május 30-ára készültek el.⁵²

Az új koncepcióban a teljes Rádió központ és városrész elektromos és erős áramú ellátása kapott helyet a palota alagsorában, melyet 1978-tól 1981-ig a Szilikátipari Központi Kutató és Tervező Intézet (SZKKT) berkein belül Tompa Mihályné, Muncz Péter, Volkai János, Iváncsik Győző tervezte meg. Az alagsorban az irányító központ, transzformátor, diesel-agregát, és berendezések kaptak helyet. A vizesedő falakat mindenütt alumínium trapéz lemezzel burkolták be.⁵³

A padlástérben (második emeleten) 1980-ban írógép-, és kárpitos műhely kialakítását is tervezte Kangyerka Lászlóné.⁵⁴ A műhelyeket már 1982-ben használatba vehették a Rádió dolgozói. 1981-ben a második emelet szaunával is gazdagodott az edzőterem mellett, melyeket Nyitrai István és Zsibrita József tervezte.⁵⁵

⁴⁴ Lásd a 35. jegyzetet

⁴⁵ Média-támogató és Vagyonkezelő Alap (MTVA) Központi Irattára Házgondnoksági iratok Károlyi palota fondja

⁴⁶ Lásd a 45. jegyzetet

⁴⁷ Lásd a 45. jegyzetet

⁴⁸ Lásd a 45. jegyzetet

⁴⁹ Lásd a 45. jegyzetet

⁵⁰ Lásd a 45. jegyzetet

⁵¹ Lásd a 45. jegyzetet

⁵² Lásd a 35. jegyzetet

⁵³ Lásd a 45. jegyzetet

⁵⁴ Lásd a 45. jegyzetet

⁵⁵ Lásd a 45. jegyzetet

1981-ben L. Nyiri Vera és Dragonits Tamás (VÁTI) készítették a kocsiáhhajtó és terasz rekonstrukciójának terveit.⁵⁶

1983-ban a hátsó homlokzat helyreállítása is megtörtént, új előtetővel tervezői: Fodor László, Patócs Péter /Mélyépterv/

1985-ben a III. emeleti acélfödémeket megépítik, bútorraktár céljából, a tetőtéri műhelyeket kialakítják Balázs László, Kovácsné Kovács Péter/ERFATERV/ tervei alapján és a Pásztói Építő Szerelő és Szolgáltató III. kivitelezésében.⁵⁷

1987-ben a Magyar Rádió nyomdája a földszinten, az emeleten az ellenőrzési osztálya, a „Magyarországról jövök” című műsor szerkesztőségi szobái, a Házgondnokság, az Üzemi tanács, a Szakszervezet és a Számítástechnikai osztály szobái kerültek kialakításra.

1998-ban a Magyar Rádió Rt. felkérésére elkészült az Artonic iroda, Csepely-Knorr Kristóf tervező felmérési terve és dr. Farbak Péter rövidített műemléki tanulmánya az épület történeti dokumentációjával.⁵⁸

2004-ben beköltözött a Magyar Rádió Központi Irattára, a "Mit üzen a Rádió" című műsor szerkesztősége, és az Archívum Internet szerkesztősége.

2005-ben a Magyar Rádió Nyomdája helyére a földszintre költözött a Rádiómúzeum kiállítótere. A 4 teremből álló kiállítás a régi rádiókészülékeken, táblákon keresztül mutatta be a Magyar Telefontársaság világ első elektronikus műsorszolgáltató rendszerének, és a Magyar Rádió technika történetét.

2007-ben az épület földszintjén beköltöztetett Magyar Rádió Reklámirodája.

2010-ben Artonic iroda, tervezője Csepely-Knorr Kristóf, hasznosítási tervet készít. Ám ez csak terv szintjén maradt.

2011-ben a palotából elköltözött a Rádiómúzeum, helyére az MTVA Szolgáltatási területének Irattára került. A Rádió Központi Irattára, a Reklámiroda és Számítástechnikai Igazgatóság is kiköltöztek az épületből. A szobák egy része bútorraktárként hasznosultak a továbbiakban, illetve használat nélküliek.

⁵⁶ Lásd a 45. jegyzetet

⁵⁷ Lásd a 45. jegyzetet

⁵⁸ Lásd a 45. jegyzetet

Módszer a térszervezés változásának elemzésére

A Károlyi Lajos-palota tervváltoztatásain és átalakításain keresztül egy elemzési módszert alkalmazok, amely segíthet megérteni a különböző építészeti és korok funkció-, és térszervezésének szemléletét, és támpontot adhat az épület új funkciókeresése és lehetséges átalakításai során.

Az elemzés folyamán a mintavételezés 11 különböző dokumentált építészeti változatot elemez végig kronologikus sorban. Ezek váltakozva meg nem valósult ajánlati, távlati tervek, és valós, sajtóban dokumentált állapotok.

sorszám	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
dátum	1863	1863	1863	1863	1876	1898	1927	1953	1966	1966	2013
jelleg	terv	terv	terv	terv	állapot	állapot	állapot	terv	állapot	terv	állapot
tervező	Ybl Miklós	Ybl Miklós	Ybl Miklós	Ybl Miklós	-	-	-	Molnár Péter	-	Nánási Sándor	-
megbízó, tulajdonos	Károlyi Lajos	Károlyi Lajos	Károlyi Alajos	Károlyi Alajos	Károlyi Alajos	Károlyi Alajosné	Olasz Királyi Követség	Magyar Építőművészek Szövetsége	Magyar Rádió és Televízió	Magyar Rádió és Televízió	MTVA Magyar Rádió

Funkcionális csoportosítás 9 fő kategóriája egységes színkódjaival:

közlekedő terek	közösségi terek	tulajdonosi hálószobák	házi kápolnák	gyűjtemény, könyvtár	vendég szobák	személyzeti szobák	konyhák, mosdók	tárolók, istállók	nem inventarizált
-----------------	-----------------	------------------------	---------------	----------------------	---------------	--------------------	-----------------	-------------------	-------------------

Funkcióelemzés és Téralkítás- vizsgálati módszer alkalmazása, forrás és átdolgozás: Fekete J. Csaba: Funkciószervezés és téralkítás a főúri reprezentatív magánépítészetben az 1720 és 1920 közötti Magyarországon, 2007.

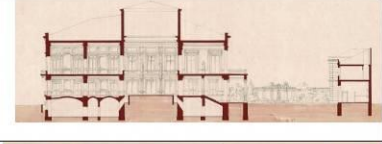
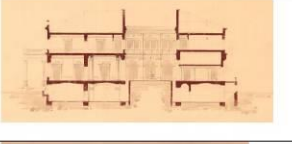
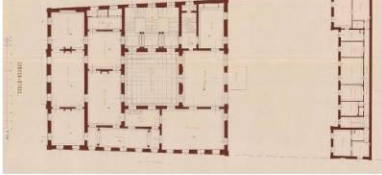
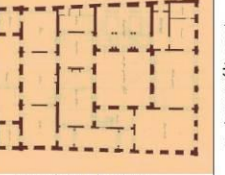
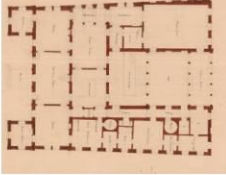
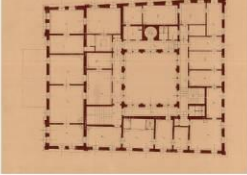
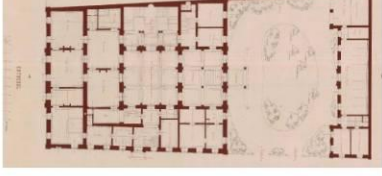
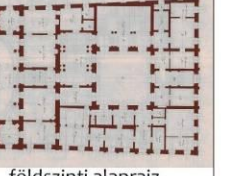
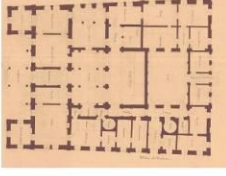
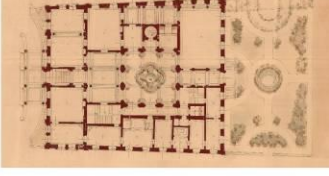
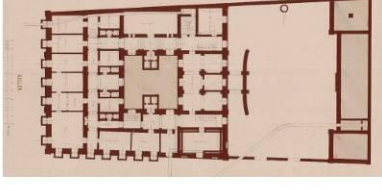
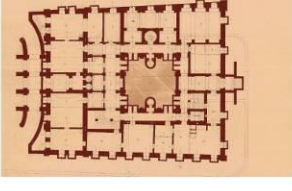
A térszerkezet-elemzés tárgya a változatokban:

- Megközelítés: A reprezentatív, a privát és a kiszolgáló célú megközelítés irányai.
- Feltárás: Az épület belső tereinek feltárása a reprezentatív-, a privát- és a kiszolgáló tércsoportok szétválasztott közlekedési útvonalain.
- Társasági terek térbeli helyzete: a közösségi terek térláncolata, felépítése és az épülettömegben belül elfoglalt helye.
- Privát terek térbeli helyzete: a magánlakosztályok, irodák térláncolata, felépítése és az épülettömegben belül elfoglalt helye.
- Kiszolgáló terek térbeli helyzete: a másodlagos, kiszolgáló funkciók térláncolata, felépítése és az épülettömegben elfoglalt helye.
- Üres térváz: a terekben zajló funkciók figyelembevétele nélküli térbeli gráf felrajzolása, ahol a tér-csomópontok és azokat összekötő átjárók-kapcsolatok adnak egy térvázot, mely alternatív, új funkciók elhelyezhetőségére és a belső forgalomvezetésre (közlekedésre) ad választ.

Ybl Miklós négy tervváltozata

Az 1863-ban készült tervanyag jelentős része, 194 darab tervlap, Budapest Főváros Levéltárában tanulmányozható.⁵⁹

A fővárosi tervtári Ybl-hagyaték arról tanúskodik, hogy az építész 4 különböző ajánlati tervet dolgozott ki, az épített időben változó igényeinek, és az építés közben elhunyt gróf Károlyi Lajos után fennálló új, családi térégyenek figyelembevételével. A térhasználat és tércsoportok kapcsolódásának fejlődése alapján rendeztem időrendi sorba ezt a 4 különböző tervváltozatot.

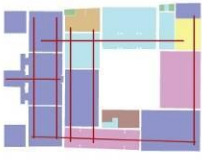

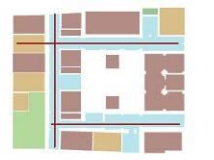

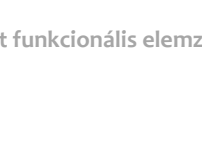
	Ybl Miklós 4 tervajánlata a Károlyi Alajos palotára		
	nyugati homlokzat		
	hosszmetszet		
1. tervváltozat 	2. tervváltozat 	3. tervváltozat 	4. tervváltozat
	emeleti alaprajz		
			
	földszinti alaprajz		
			
	alagsori alaprajz		

4: Ybl Miklós 4 tervajánlatának rendezése kronológikus sorrendbe, BFL XV. 17. f. 331. 55./1,2,3,4,5,6,7,8,9,9a,10,11,13,13a,35

⁵⁹ BFL XV. 17. f. 331.55./1-156-os jelzetek. A jelen dokumentumban felhasznált tervek jelzetei 1,2,3,4,5,6,7,8,9,9a,10,11,13,13a,35.

A közös gondolatok a tervek között: a beépítés jellege /szabadon álló, Eszterházy és Múzeum utca sarkára pozicionálva/, egyemeletes, magasföldszintes, alagsoros szintkezelés, központi udvar köré szervezett 2-1-1-1 traktusok, az Eszterházy utca felé elhelyezve a dupla traktust. A telek hosszanti tengelyére szervezett szimmetria, és a megjelenő funkciók halmaza is megegyezik a tervekben.

Főbb különbségek a tervek között: a megközelítés irányjai, a saroktoronyok tömegképzése, a kocsialáhajtó kialakítása, a fölépcső térbeli helyzete, a piano nobile szerep cseréje az emeletről a földszintre. A lakosztályok száma, és elrendezése, valamint a fogadó-, reprezentatív térsor láncja is átalakult. Változott még a belső udvar nyitott, vagy fedett kialakítása, és kapcsolódása a megérkezés és fogadás tereivel. Változott továbbá a kert hangsúlya és használata is. A beadványterveken a Múzeum utcai kert kisebb, mint a megépült, és a kert végi, bérház tűzfalához csatlakozó épület funkciója is változik istálló és cselédszárnyról kerti pavilonná.

		Ybl Miklós 4 tervajánlata a Károlyi Alajos palotára	
		hosszmetszet	
1. tervváltozat		2. tervváltozat	
		emeleti alaprajz	
1. tervváltozat		2. tervváltozat	
		földszinti alaprajz	
1. tervváltozat		2. tervváltozat	
		alagsori alaprajz	
1. tervváltozat		2. tervváltozat	

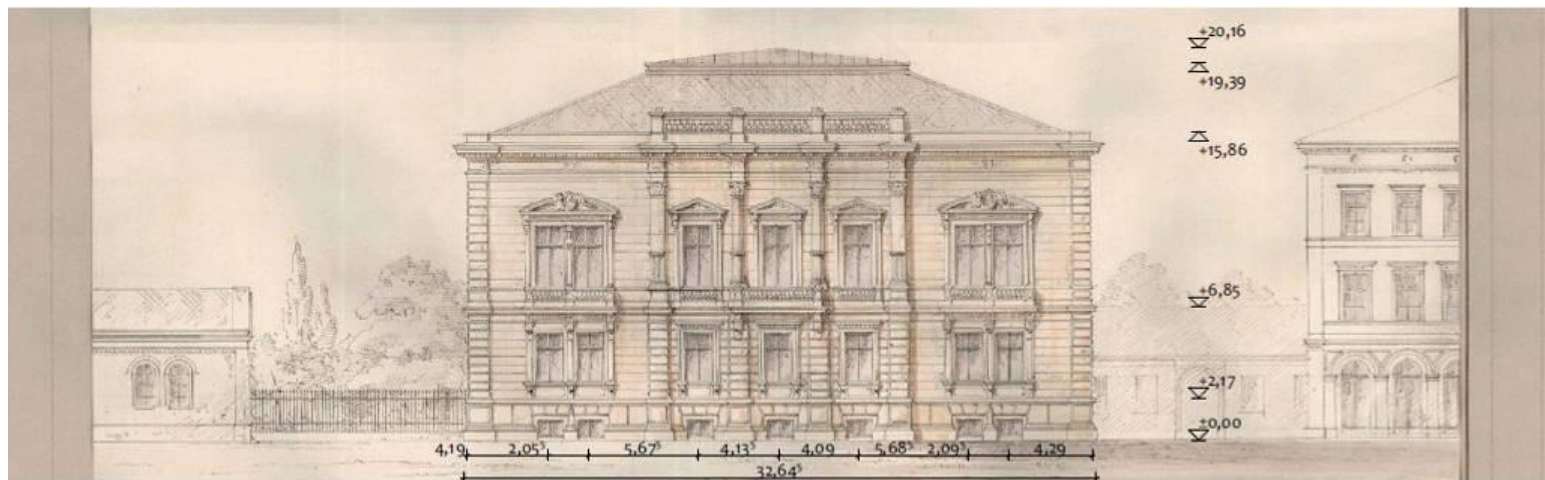
5: a 4 tervváltozat funkcionális elemzése a tércsoportok összehasonlításával

1. Első ajánlati terv

A négy Ybl-terv közül a legkorábbi változaton, a palota manzárd tető nélküli tervén a tér felől nem volt bejárata.

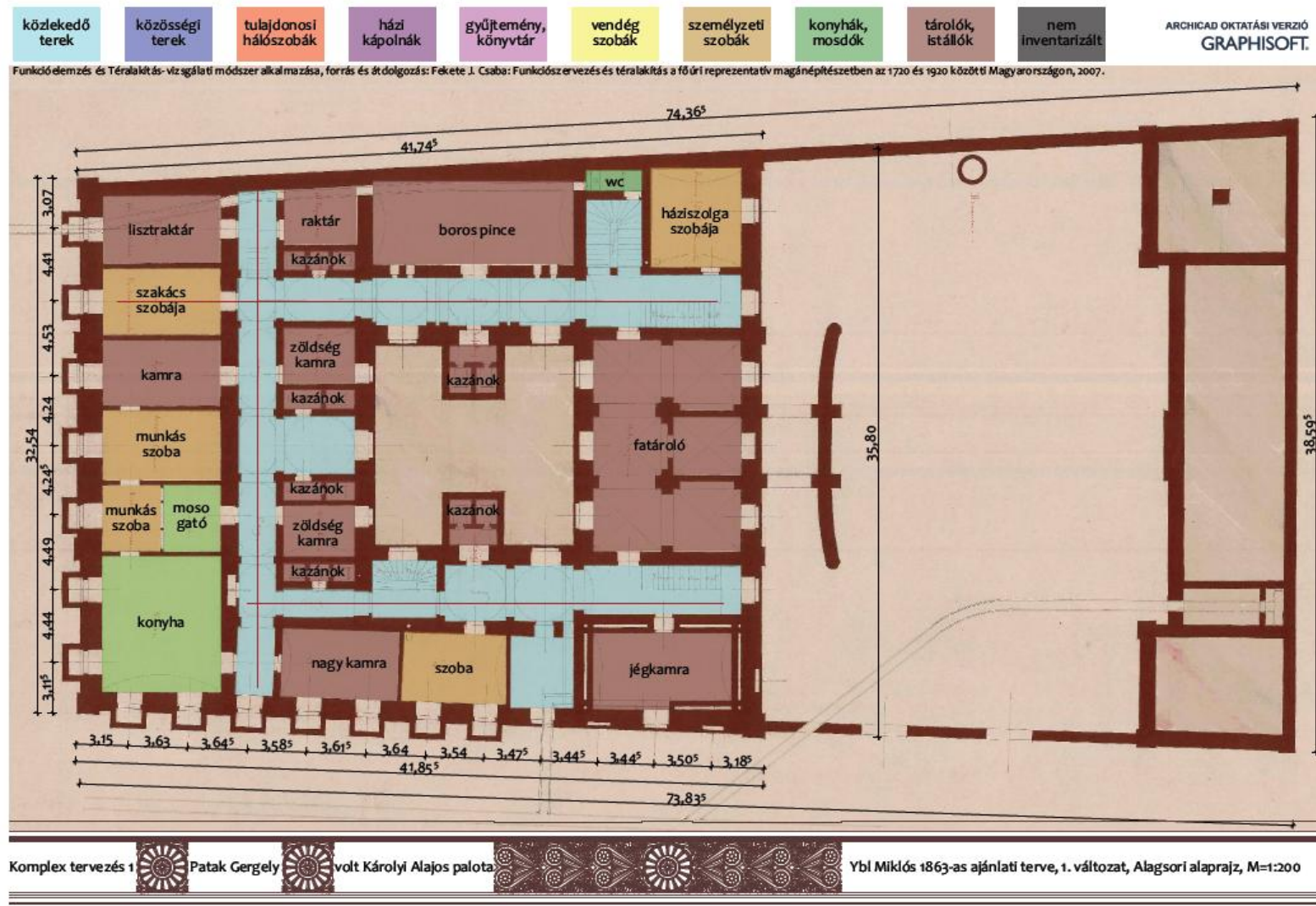
Innentől kezdve a palota változatainak leírása mellett az aktuális tervlapokat, térrekonstrukció ábráimat is bemutatom. Az alaprajzok és metszetek esetében a 9 kategóriára osztott funkciócsoportokat különböztetem meg a színezéssel, valamint és a belső közlekedő rendszert, és tengelyeket emelem ki, vörös tengelyvonalakkal. Az eredeti tervek egy alsó földián helyezkednek el, melyeket a könnyebb beazonosítás érdekében hagytam az elemző ábrák alatt.

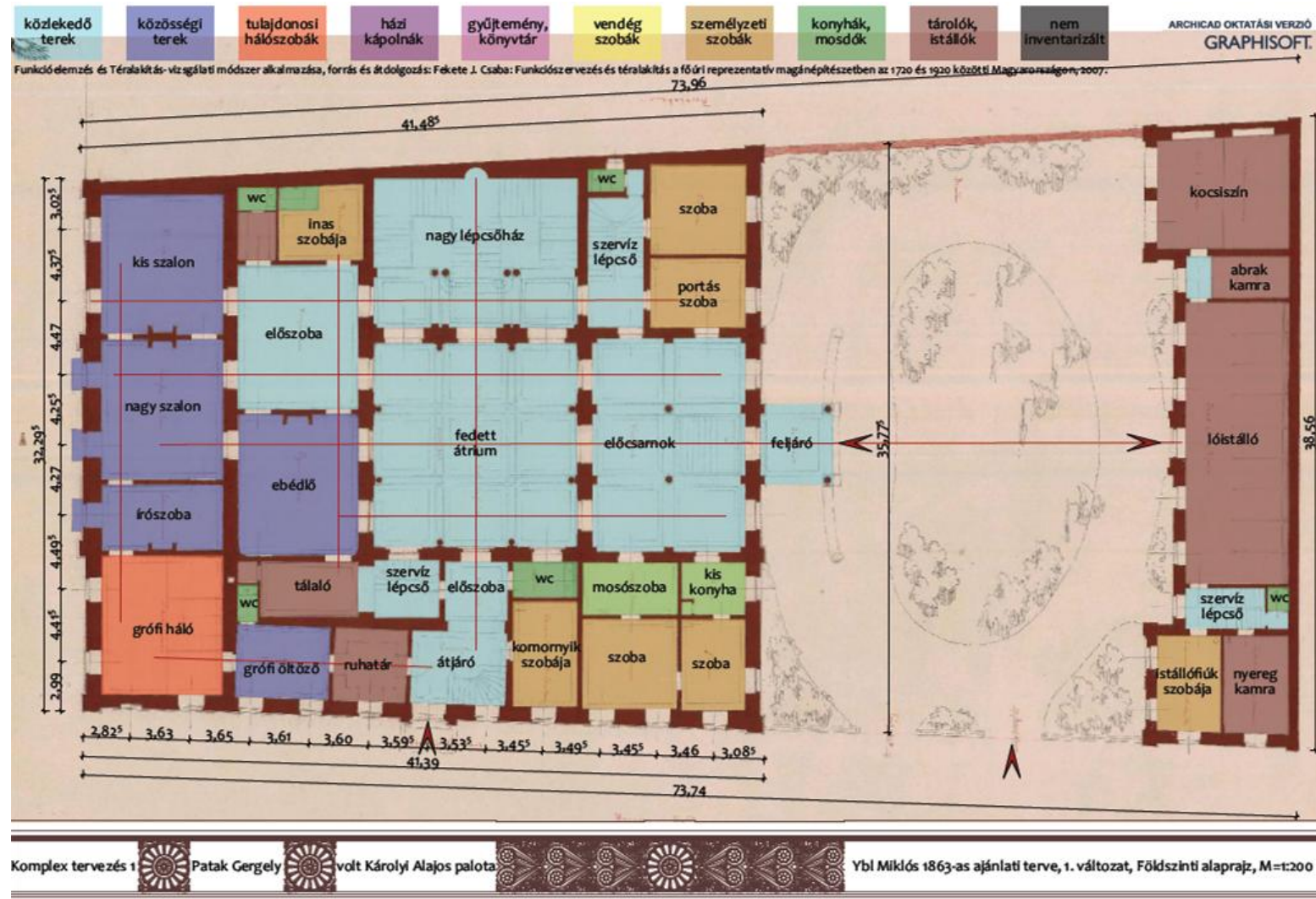
Készült sorozat a változatos grafikai kidolgozottságú tervek földiánjának kikapcsolásával is, melyen szigorúan csak az elemzett tércsoportok és tengelyek kiemelése látható. Én a gondolkodásra, a 11 különböző térszerkezet, és funkciócsoportosítás összevetésére ezt az utóbbit használtam, s javaslom annak, aki a módszert később használná, mert sokkal absztraktabb, személytelenebb.

Komplex tervezés 1 Patak Gergely volt Károlyi Alajos palota Ybl Miklós 1863-as ajánlati terve, 1. változat, Főhomlokzat, M=1:200

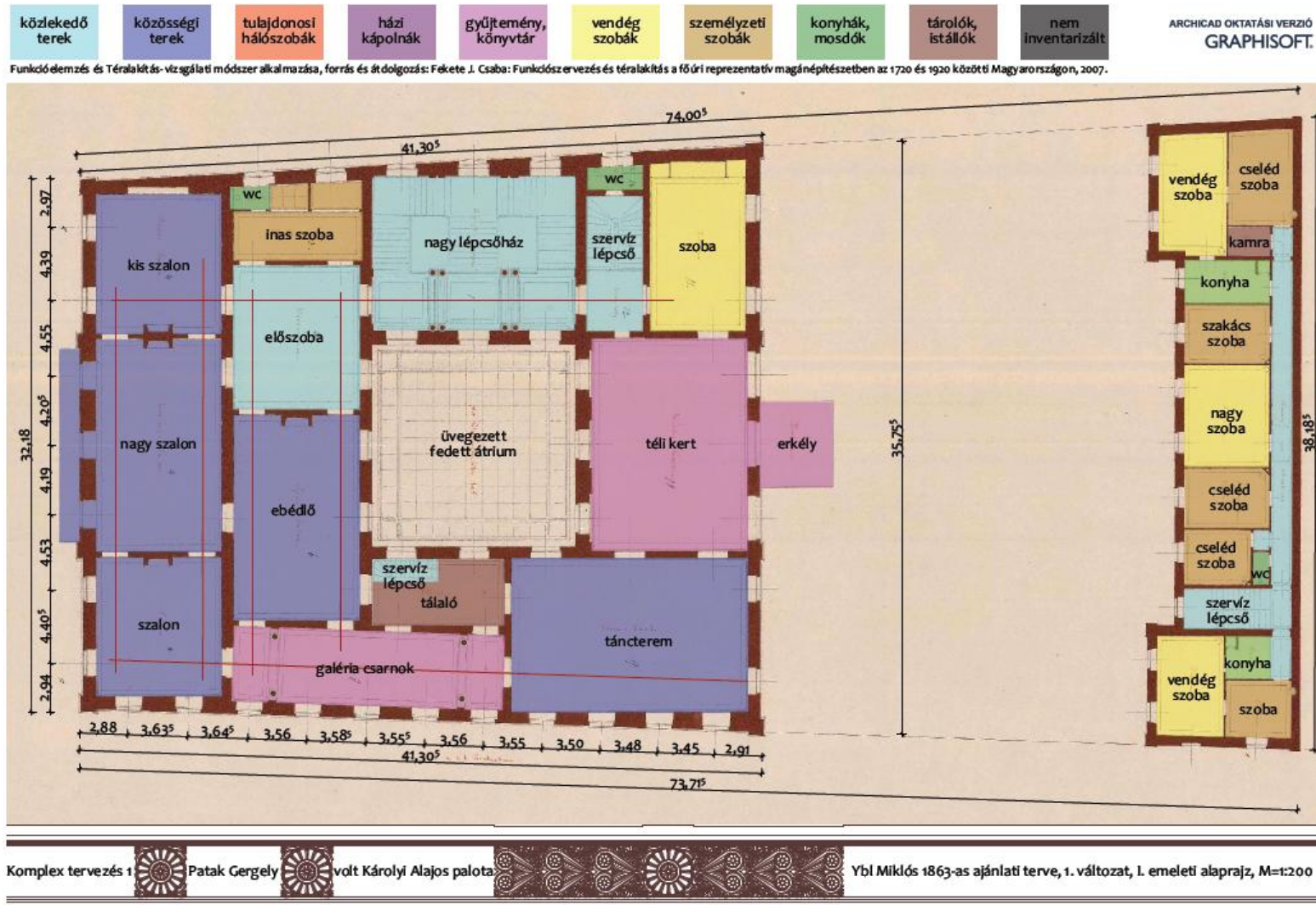
A palota alagsorába 4 szervizlépcső vezetett le az udvar körüli U alakú folyosókhöz. (ábra) A pincében került elhelyezésre a konyha, és kiszolgáló terei, raktárai, személyzeti szobák és kazánok.

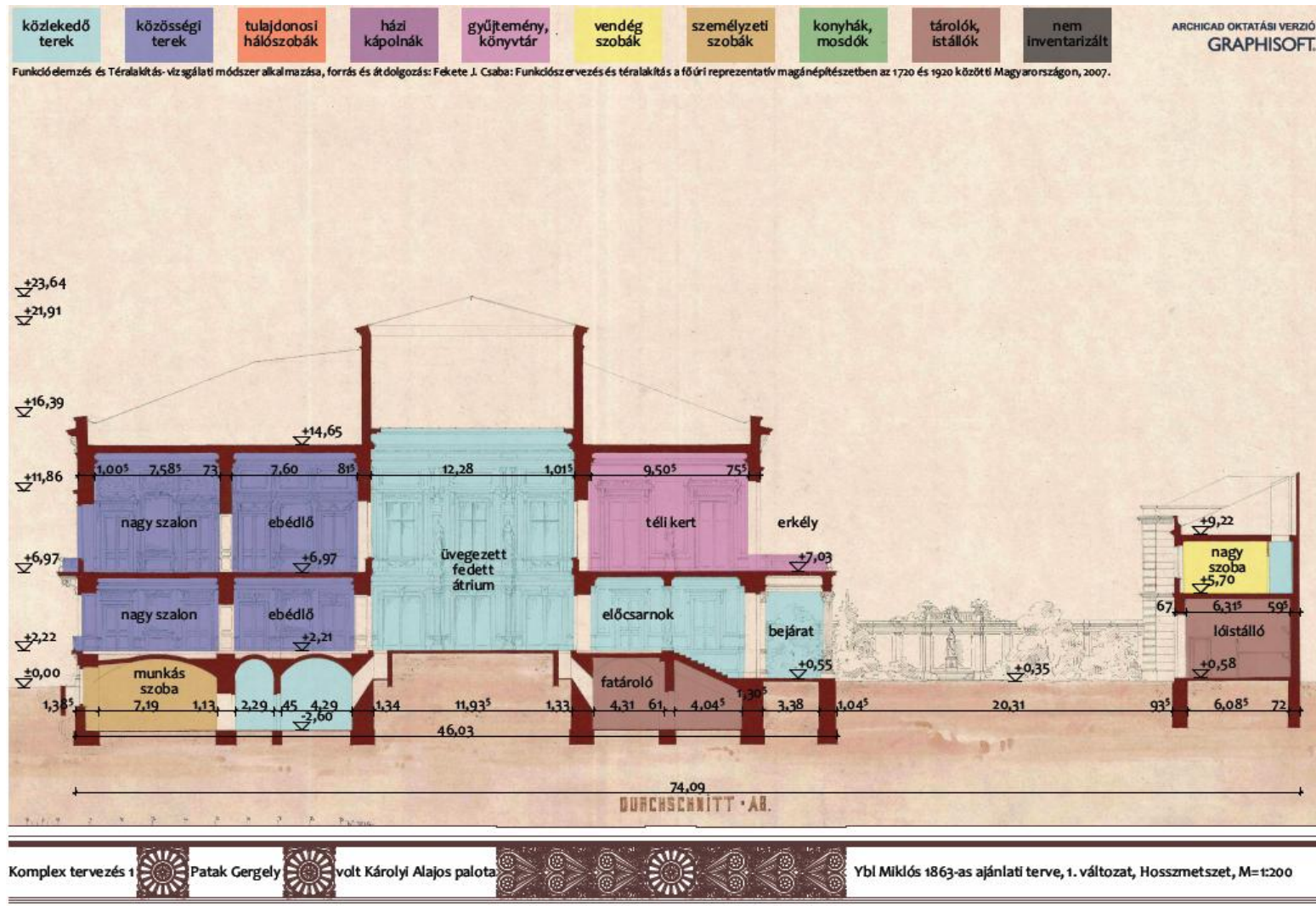

Az egyíves aláhajtó a kertben volt. Így a főbejárathoz a Múzeum utcai kerti kapun érkeztek a kocsik. A kert bérház felőli végében sarokrizalitos kialakítású lóistálló és kocsiszín volt rajzolva.

A földszinten a főbejárat a kocsíathajtóval a kert felől nyílt. Innen 2 oszloppal osztott nagy előcsarnokba lépcsőztünk fel. 3 szomszédos nyíláson át a középső fedett csarnokba jutottunk. Innen vezetett a Lovarda felőli oldalon a közepén induló, az első pihenőn két ágra szakadó és így folytatódó díslépcső az emeletre. A földszinti, térre néző nyugati kettős traktusba került belül az előszoba és étkező, a homlokzaton pedig a szalonsor, grófi lakosztály író- és hálószobájával. Déli traktusban a grófi lakosztály kiszolgáló helyiségei és egy személyzeti bejáró kapott helyet.

Az emeleti fogadóterek az üvegtetővel fedett udvar köré rendeződtek. A nagy lépcsőháztól nyugatra a homlokzati szalonsor, előtér és ebédlő került a földszint sémájára. Déli traktusban egy nyújtott galéria csarnok vezetett a délkeleti sarokba, a táncteremhez. Kert felőli traktusban egy erkéllyel bővített téli kert kapcsolódott a táncteremhez és egy sarokszobához. A kert végi építmény az emeletén kiegészítő vendég- és cseléd szobákat tartalmazott.

A tervhez tartozó hosszmetset mutatja az emelet emelt belmagasságát, a termek neoreneszánsz belső architektúráját, a fedett kétszintes belső udvart, valamint a fali kút és a hátsó kerti épület kialakítását is.

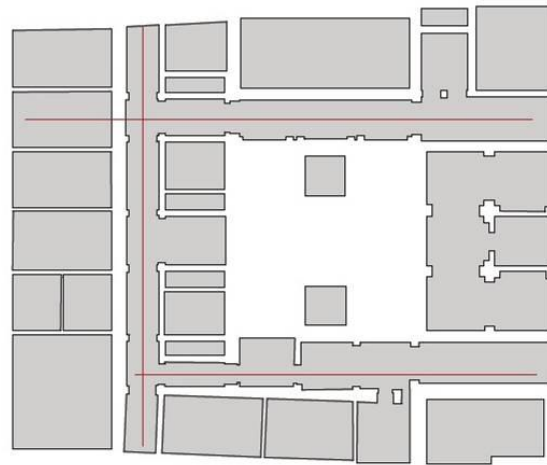
- A. Megközelítés: A reprezentatív és privát megközelítés egyaránt a Múzeum utcai kertkapun és kocsifelhajtón keresztül a kerti főbejáraton át lehetséges. A kiszolgáló célú megközelítés a Múzeum utcai oldalhomlokzat szimmetriatengelyébe állított szervizbejáraton át történt, illetve a kert végi istálló épület a díszkertből nyílt. Ez a megoldás nem ad tökéletes szeparációt, és nem használja ki a tér felőli főhomlokzatot. Így a megközelítés a teljes épület megkerülésével zajlik.

- B. Feltárás: A reprezentatív térsor a kerti kocsifelhajtóval indul, a szimmetria tengelyen bejutva egy széles, háromhajós, előlépcsővel kiemelt előcsarnokba jutunk. Ennek a térnek a szerves folytatásaként 3 szomszédos nyíláson át egy 3*3-as osztású tökéletes kocka arányú üveggel fedett udvarba jutunk, melyből egyenesen tovább a jobb oldali nyíláson át egy előszobába, és a fogadó szalonokba jutunk. Avagy a másik két nyíláson keresztül a kisebb családi ebédlőbe, majd nagyszalonba érkezhetünk. A fedett udvar Lovarda felé eső három nyílásán át az oszlopokkal tagolt nagy díszlépcsőházba jutunk, mely kettéágazó, összesen ötkarú lépcsőjével az emeleti fogadó tereket tárja fel. Az emeletre érkezve óra mutat járásával ellentétes irányban a fedett udvar köré szervezett előszoba-kis szalon-nagy szalon – szalon, ebédlő-galéria csarnok-táncsterem-téli kert láncolat fűződik fel, egymással párhuzamos négy enfilade-dal, a Múzeum utca felőli nyújtott térsor merőleges enfilade-jával.

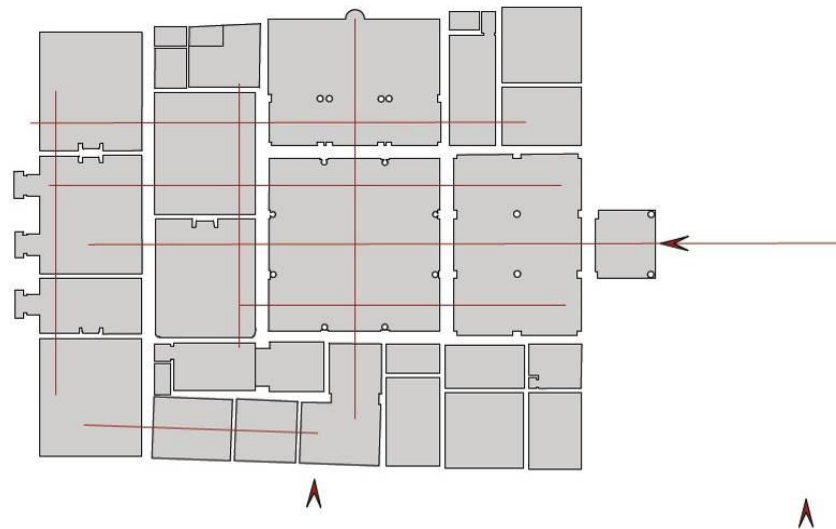
A magán lakosztályok feltárása a reprezentatívval közösen a széles előcsarnokon, fedett udvaron és előszobán át egy tengelyen vezetve halad, majd balra befordulva a főhomlokzati szalonsoron és írószobán át jut a grófi háló terembe. A hálóból enfilade-ra fűzőtt grófi öltöző-ruhatár és a szervizbejáró érhető el.

A kiszolgáló terek fő feltárása a Múzeum utca felőli szervizbejárón és átjárón át történik, melyből oldalirányban a grófi lakosztály terei, a tálaló, illetve a mosdó, komornyik szoba nyílt. A palota másik 3 kiszolgáló tércsoportja a fedett udvaron át volt megközelíthető: a Lovarda felé egy mosdó, és az inas szobája, illetve a kert felé a portás szobái, a Múzeum utca felé mosószoba, kis konyha és szobák voltak elhelyezve. Az emeletre a díszlépcsővel szomszéd húzott karú szerviz lépcső vezetett, ahol a földszintivel megegyező helyű mosdók, inas-szoba, és a kert felé néző vendégszoba állt. A lóistálló, az istállófiúk szobája és kocsisín a kertből sok egymás melletti nyíláson át volt elérhető, melyek emeletén nyert elhelyezést a szakács, és cselédek hálószobái, illetve kiegészítő vendégszobák.

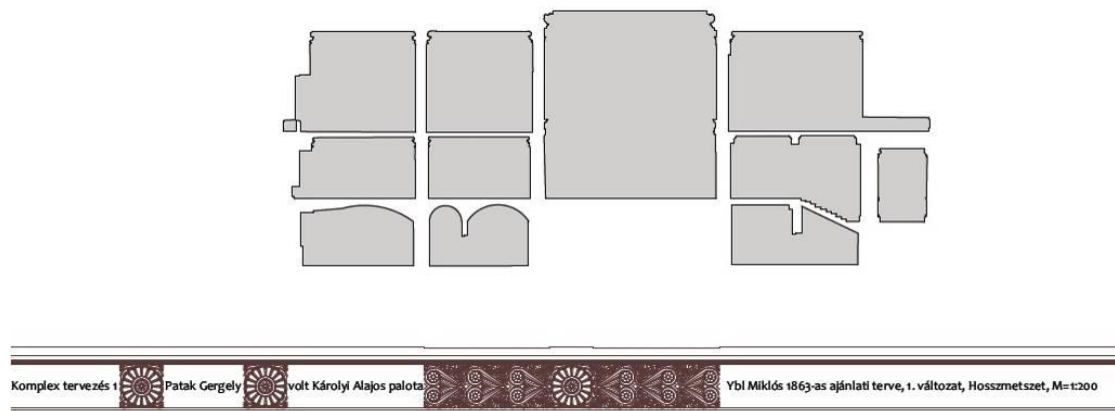
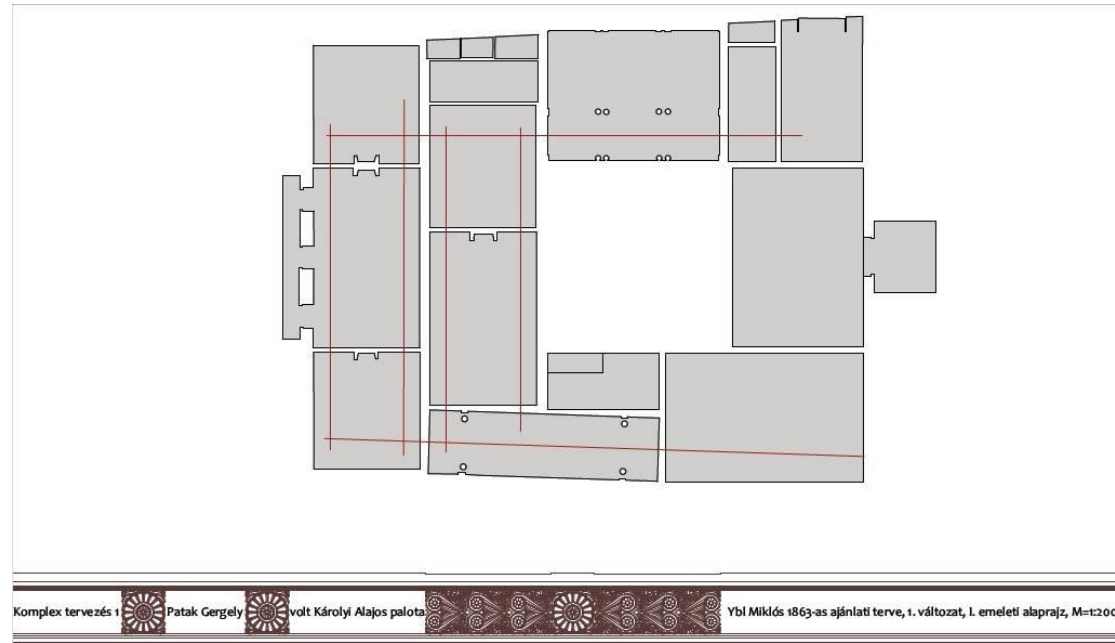
- C. Társasági terek térbeli helyzete: Az emelt belmagasságú piano nobilén, emeleten voltak elhelyezve, C alakban, mely térsor első szárában két traktusos, szélsőben a szalonok, belső, fedett udvarra néző tereiben a nagy ebédlő foglalt helyet. A második, merőleges szárny keskeny, a galéria csarnok gyűjteményes tere összekötötte a szalonsort és ebédlőt is a táncsteremmel, mely méretben megegyezett a szomszédos téli kerttel, és a főlépcsőházzal is.
- D. Privát terek térbeli helyzete: A palotán belül egy magánlakosztály volt a földszint délnyugati sarkában, melynél a háló került az utca sarkára.
- E. Kiszolgáló terek térbeli helyzete: a kiszolgáló funkciók a palota 3 pontján koncentráltan voltak elhelyezve a Lovarda felőli oldalon a díszlépcsőház két oldalán mindkét szinten, illetve a földszint délkeleti, kertre néző sarkában. A tereit összekötő közlekedési rendszer csak részben szeparált az úri közlekedéstől, a fedett udvart és előcsarnokot egyaránt igénybe veszik.
- F. Üres térváz: A térkompozíció belső udvar köré szervezett 2-1-1-1 traktusos mindkét szinten. A térszerkezetnek 2 bejárata van egymásra merőlegesen, mindkettő szimmetria tengelybe állítva, de a kert felőli térsor nagyobb fogadó térrel jut el a központi fedett belső udvarhoz. A leghosszabb enfilade a kerti bejárattól előcsarnokon és a belső udvaron át a főhomlokzati 2 traktuson is átvezet. A belső udvar központi elosztó szerepet tölt be, melyből legyezőszerűen nyílnak változatos térarányú terek. A Múzeum utca és a kert felé felaprózott, felezett traktusszélességű szobák, míg a tér felé nagy egybenyíló, enfilade-os 2 traktusos terek nyílnak. A két szintet összekötő díszlépcsőház uralja és elnyomja nagyságával a többi teret, ráadásul a Lovarda felé a teljes földszint zárt homlokzatot mutat a telekhatárra épült jelleg miatt. Az emeleti terek nagy 6 méteres belmagasságúak, meghatározóak, túltengenek a csarnokterek. A kompozíciót maga a fedett átrium szervezi. A belső terek kettőtől öt ablaktengelynyi hosszúak.

Komplex tervezés 1 Patak Gergely volt Károlyi Alajos palota Ybl Miklós 1863-as ajánlati terve, 1. változat, Alagsori alaprajz, M=1:200

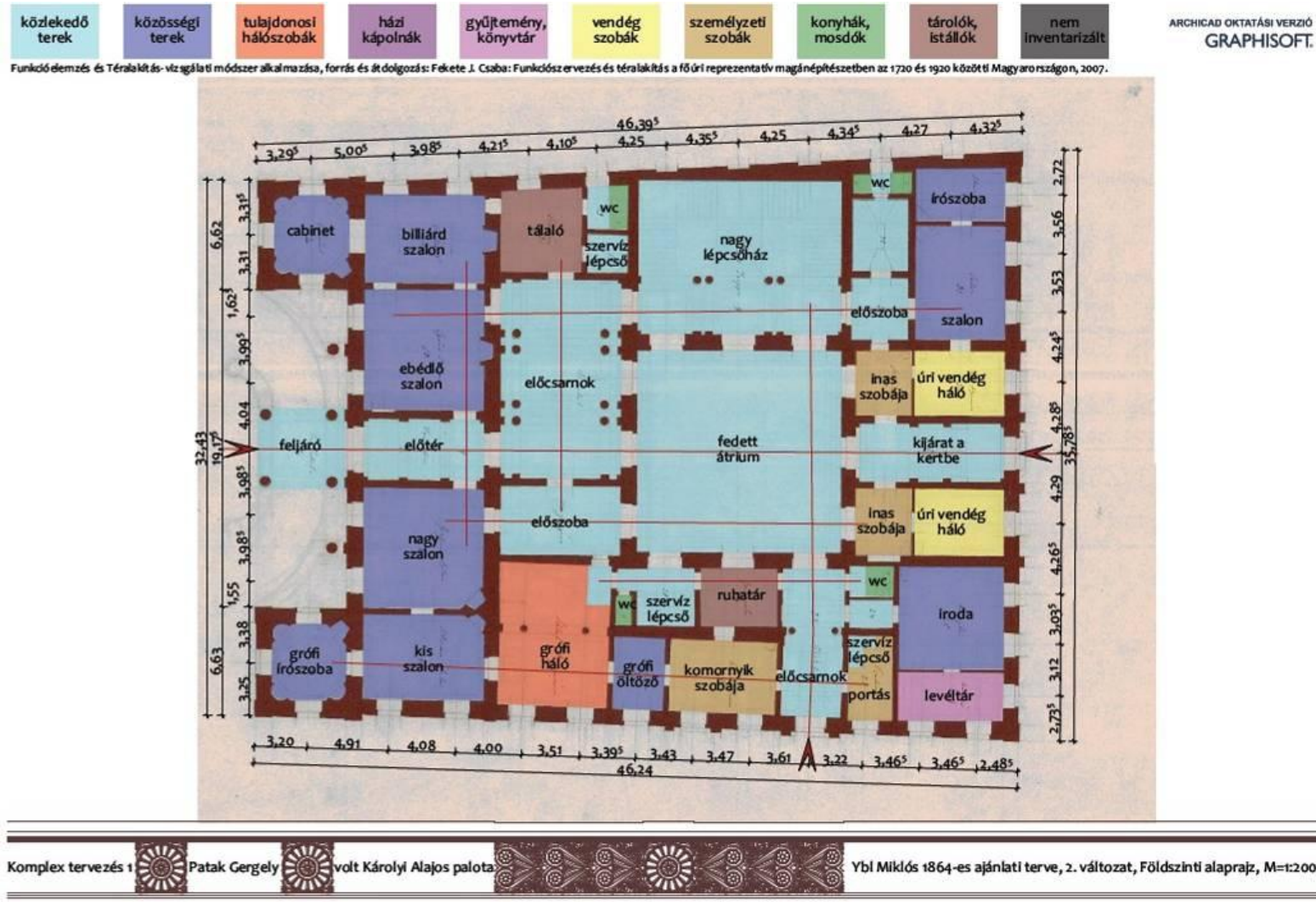

Komplex tervezés 1 Patak Gergely volt Károlyi Alajos palota Ybl Miklós 1863-as ajánlati terve, 1. változat, Földszinti alaprajz, M=1:200

2. Második ajánlati terv

A négy terv második változatában két alapvető változtatás történt: a főbejárat átkerült a tér felőli főhomlokzatra, és a főhomlokzati tömegképzésben a franciás saroktoronyszerű rizalitpár jelenik meg. A kocsiáláhajtóval és tornyokkal tagolva a francia kastélyok sarokpavilonos, redukált cour d'honneur-ös megoldását vette át. A kert így megszűnt reprezentatív érkezési pontnak lenni, és a tervlapokon már nem is kerül ábrázolásra. Egyébként a térszerkezet az első változattal rokon, kisebb módosításokkal

Földszinten a két saroktorony között jutottunk be az ívelt kiképzésű, oszlopos kocsiáthajtóból egy keskeny, sötét előtérbe. Továbbhaladva, kettőzött oszloppárok tagolt széles előcsarnokba értünk, melyből a tengelyen továbbvezetve a négyzetes belső udvarba juthatunk. Az előcsarnok másik keleti nyílása az előző tervváltozatban megismert reprezentatív 5 karú fölépcsőházba vezetett, míg a nyugati nyílás a homlokzati traktus ebédlőjébe és biliárdszalonjaiba vezetett minket. Dél felé egy előszobán át a grófi szalonok, írószoba és lakosztály voltak elérhetők. A négyzetes belső udvarból a legtöbb helyiség elérhető volt, a főténgelyen a kertbe, míg oldal irányban szervizbejárón át a Múzeum utcára juthatunk ki.

Emeletre a főlépcsőn feljutva, ugyanazt a térsort járjuk be, mint az 1. tervváltozatban (a reprezentációs közösségi terek: szalonok, ebédlők, galériacsarnok, táncterem, és téli kert ugyanott kaptak helyet).

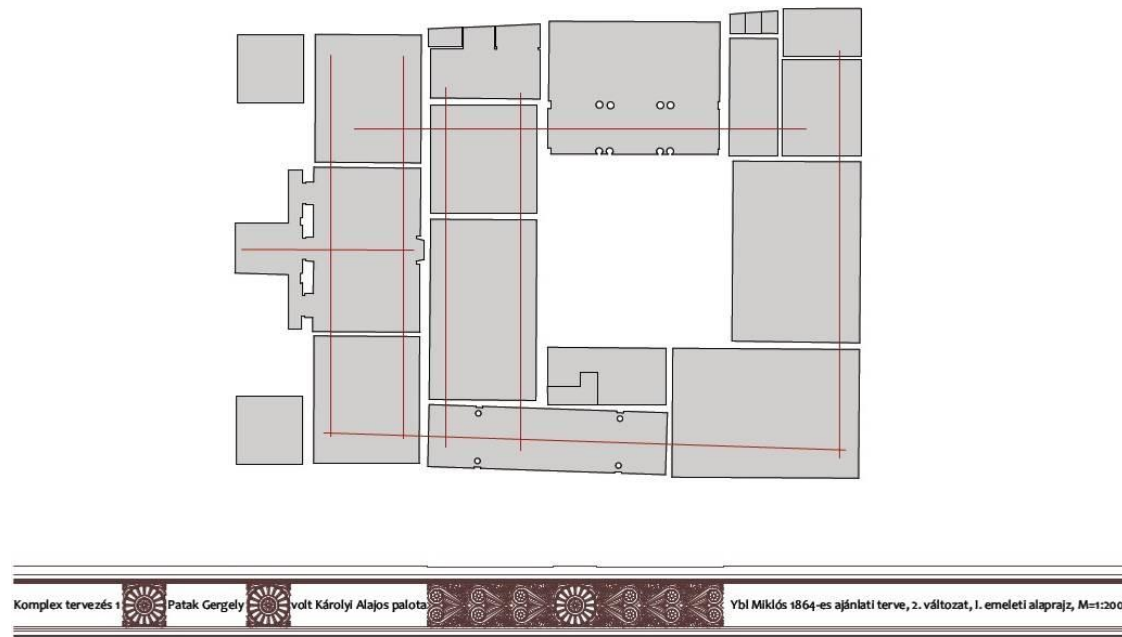
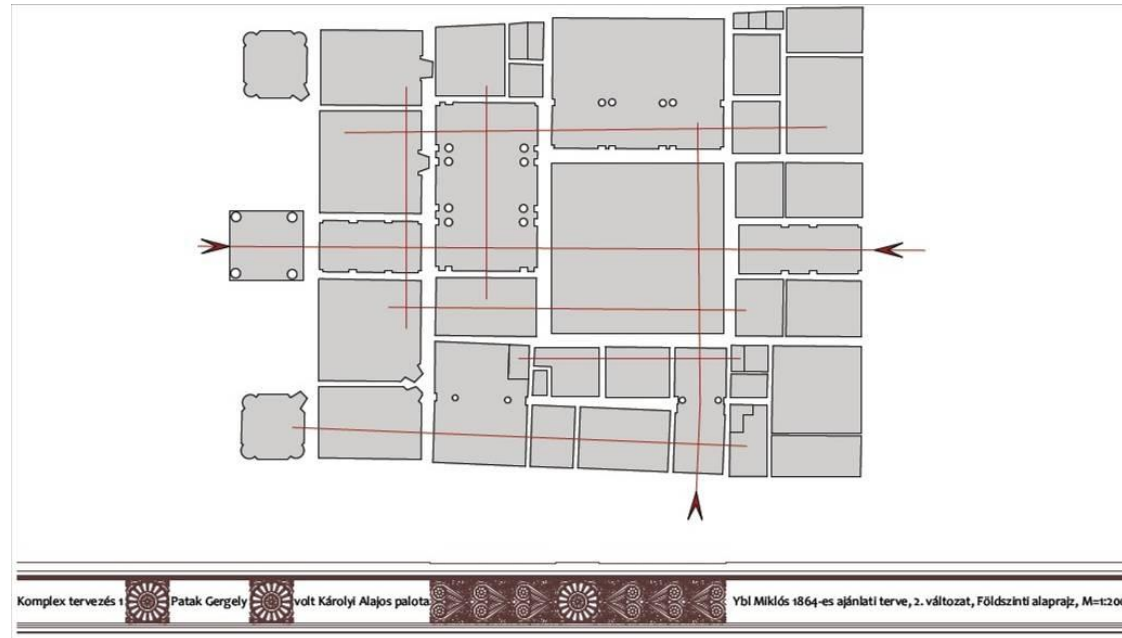
- A. Megközelítés: A reprezentatív és privát megközelítés a kocsifelhajtón keresztül a Pollack Mihály tér felőli főbejáraton át lehetséges. A kiszolgáló célú megközelítés a Múzeum utcai felőli szélső helyzetbe állított szervizbejárón át történt, illetve a kert végi istálló épület a hátsó kertből nyílt. Ez a megoldás tökéletesen szeparált, és kihasználja a városszerkezetileg jó pozíciójú tér felőli főhomlokzatot is.
- B. Feltárás: A reprezentatív térsor a kocsifelhajtóval indul, a szimmetria tengelyen bejutva egy keskeny, pilaszterekkel tagolt, előtérbe jutunk. A tér beletorkollik a kettőzött oszloppal tagolt háromhajós előcsarnok szélső traktusába. A szimmetriatengelyhez képest északra 1 nyílással eltolt helyzetű előcsarnokból egyenesen 3 nyílás vezet tovább, ebből kettő egy 3*3-as osztású tökéletes kocka arányú üveggel fedett udvarba, és a legtávolabbi nyíláson át az oszlopokkal tagolt nagy díszlépcsőházba jutunk, mely kettéágazó, összesen ötkarú lépcsőjével az emeleti fogadó tereket tárja fel. Az előcsarnokból oldalra vezető nyílás egy előszobába, és a grófi fogadó szalonokba juttatta a vendéget. A másik irányú nyíláson keresztül a kisebb családi ebédlőbe, majd billiárdszalonba érkezhettünk. Az emeletre érkezve óra mutat járásával ellentétes irányban a fedett udvar köré szervezett előszoba-kis szalon-nagy szalon – szalon, ebédlő-galéria csarnok-táncterem-téli kert láncolat fűződik fel, egymással párhuzamos négy enfilade-dal, a Múzeum utca felőli nyújtott térsor merőleges enfilade-jával. Ez a térsor a díszlépcsőházzal együtt megegyezett az első tervváltozatban látottakkal.

A magán lakosztályok feltárása a reprezentatívval közösen a keskeny előtéren át a széles előcsarnokon és előszobán át közös, tört tengelyen vezetve halad, majd befordulva a főhomlokzati szalonsoron és írószobán át jut a grófi háló terembe. A hálóból enfilade-ra fűzőtt grófi öltöző-ruhatár és a szervizbejáró érhető el. Ez a lakosztály az első tervváltozathoz képest lényegében nem változott, csak annyiban, hogy a főhomlokzati terek közé áthelyezett előcsarnok a Múzeum utca felé hátrébb tolta a tércsoportot a szervizbejáróval együtt.

A kiszolgáló terek fő feltárása a Múzeum utca felőli szervizbejárón és átjárón át történt, melyből oldalirányban a grófi lakosztály terei, a ruhatár, illetve a mosdó, komornyik szoba, és a portásfülke nyílt. A palota másik 3 kiszolgáló tércsoportja a fedett udvaron át volt megközelíthető: a Lovarda felé egy mosdó, és a tálaló, illetve a kert felé az inasok és vendégek szobái, a Múzeum utca felé újabb inas szobák és a levéltár voltak elhelyezve. Az emeletre a díszlépcsővel szomszéd húzott karú szerviz lépcső vezetett, ahol a földszintivel megegyező helyű mosdók, inas-szoba, és a kert felé néző vendégszoba állt. A lóistálló, az istállófiúk szobája és kocsiszín valószínűleg az első tervvel megegyező módon: a kertből sok egymás melletti nyíláson át volt elérhető, melyek emeletén nyert elhelyezést a szakács, és cselédek hálósobái, illetve kiegészítő vendégszobák.

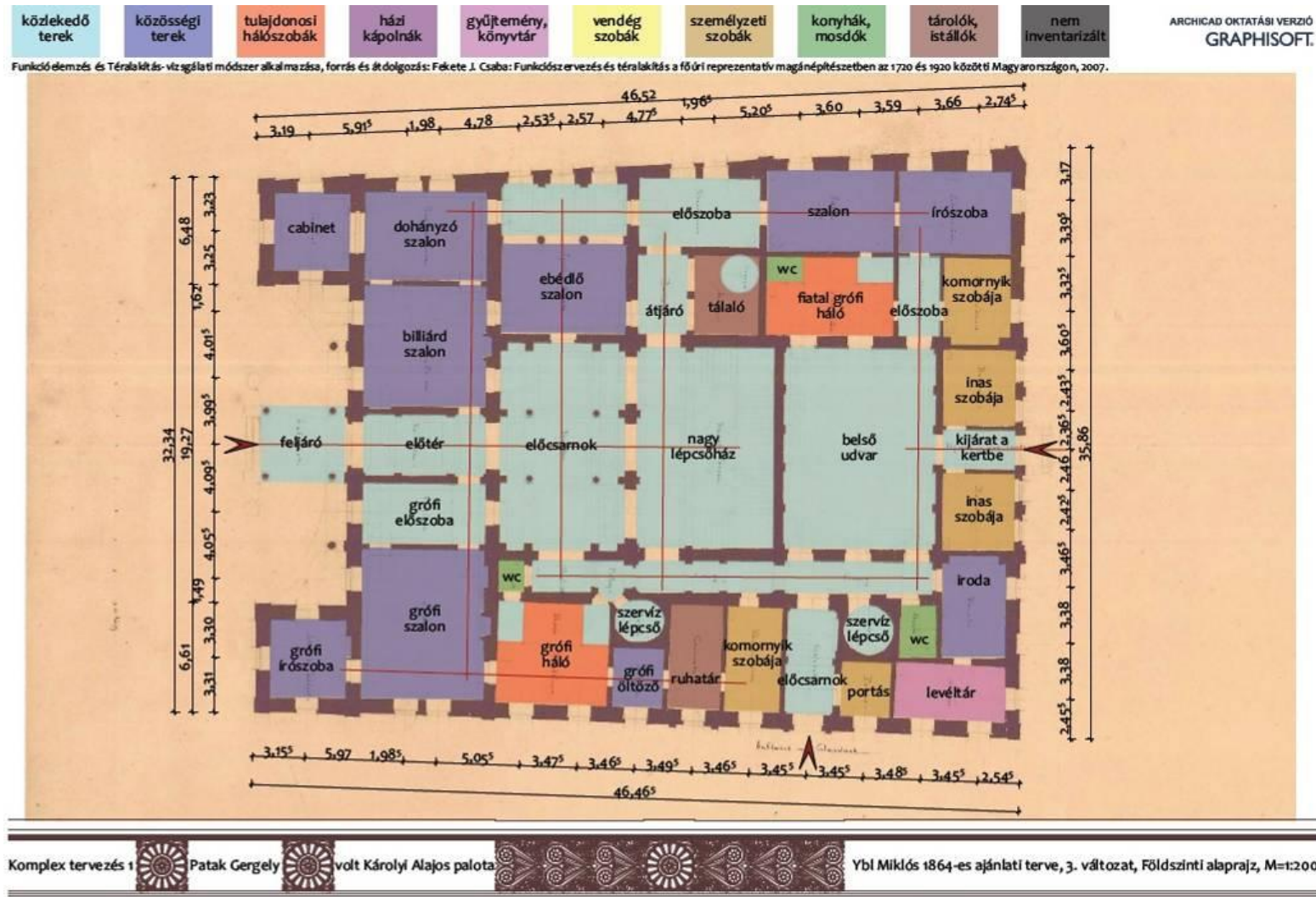
- C. Társasági terek térbeli helyzete: Az emelt belmagasságú piano nobilén, emeleten voltak elhelyezve, C alakban, mely térsor első szárában két traktusos, szélsőben a szalonok, belső, fedett udvarra néző tereiben a nagy ebédlő foglalt helyet. A második, merőleges szárny keskeny, a galéria csarnok gyűjteményes tere összekötötte a szalonsort és ebédlőt is a táncteremmel, mely méretben megegyezett a szomszédos téli kerttel, és a főlépcsőházzal is. Ugyanúgy került kialakításra, mint az első tervváltozatban.

- D. Privát terek térbeli helyzete: A palotán belül egy magánlakosztály volt a földszint délnyugati sarkában, melynél a grófi kis szalon és író kabinet került az utca sarkára, egy sarokrizaliba.
- E. Kiszolgáló terek térbeli helyzete: a kiszolgáló funkciók a palota 3 pontján koncentráltan voltak elhelyezve a Lovarda felőli oldalon a díslépcsőház két oldalán mindkét szinten, illetve a földszint délkeleti, kertre néző sarkában. A tereit összekötő közlekedési rendszer szeparált volt az úri közlekedéstől, a fedett udvart vette igénybe. Így a fedett belső udvar és a kert inkább az alárendeltebb, kiszolgáló terek közlekedő tereiként vettek részt a kompozícióban.
- F. Üres térváz: A térkompozíció belső udvar köré szervezett 2-1-1-1 traktusos mindkét szinten. A térszerkezetnek 3 bejárata van: egy reprezentatív, kocsiáláhajtóval kiemelt, és saroktoronyokkal keretezett, szimmetriatengelybe állított főbejárat. Ezzel szemben az épületen végighúzódnó enfilade másik végén egy szolid kialakítású kerti kijárat, és a harmadik egy alárendelt, Múzeum utca felőli bejárat. A főbejárat felőli térsor nagyobb fogadó térrel jut el a központi, elosztó szerepet betöltő 3 hajós előcsarnokhoz, majd a fedett belső udvarhoz. A leghosszabb enfilade a főbejárattól előtérben és előcsarnokon, a belső udvaron át a kerti kijáraton átvezet. A belső udvar az előcsarnok mellett szintén központi elosztó szerepet tölt be, melyből legyezőszerűen nyílnak változatos térarányú terek, köztük legtöbb kiszolgáló térnek alkalmas. A Múzeum utca és a kert felé felaprózott, felezett traktusszélességű szobák, míg a főbejárat felé nagy egybenyíló, enfilade-os 1 traktusos terek nyílnak. A két szintet összekötő díslépcsőház uralja és elnyomja nagyságával a többi teret, ráadásul a Lovarda felé a lépcsőház hosszában zárt homlokzatot mutat. Az emeleti terek nagy belmagasságúak, túltengenek a csarnokszerű terek. A kompozíciót maga a fedett átrium szervezi. A belső terek kettőtől öt ablaktengelynyi hosszúak.

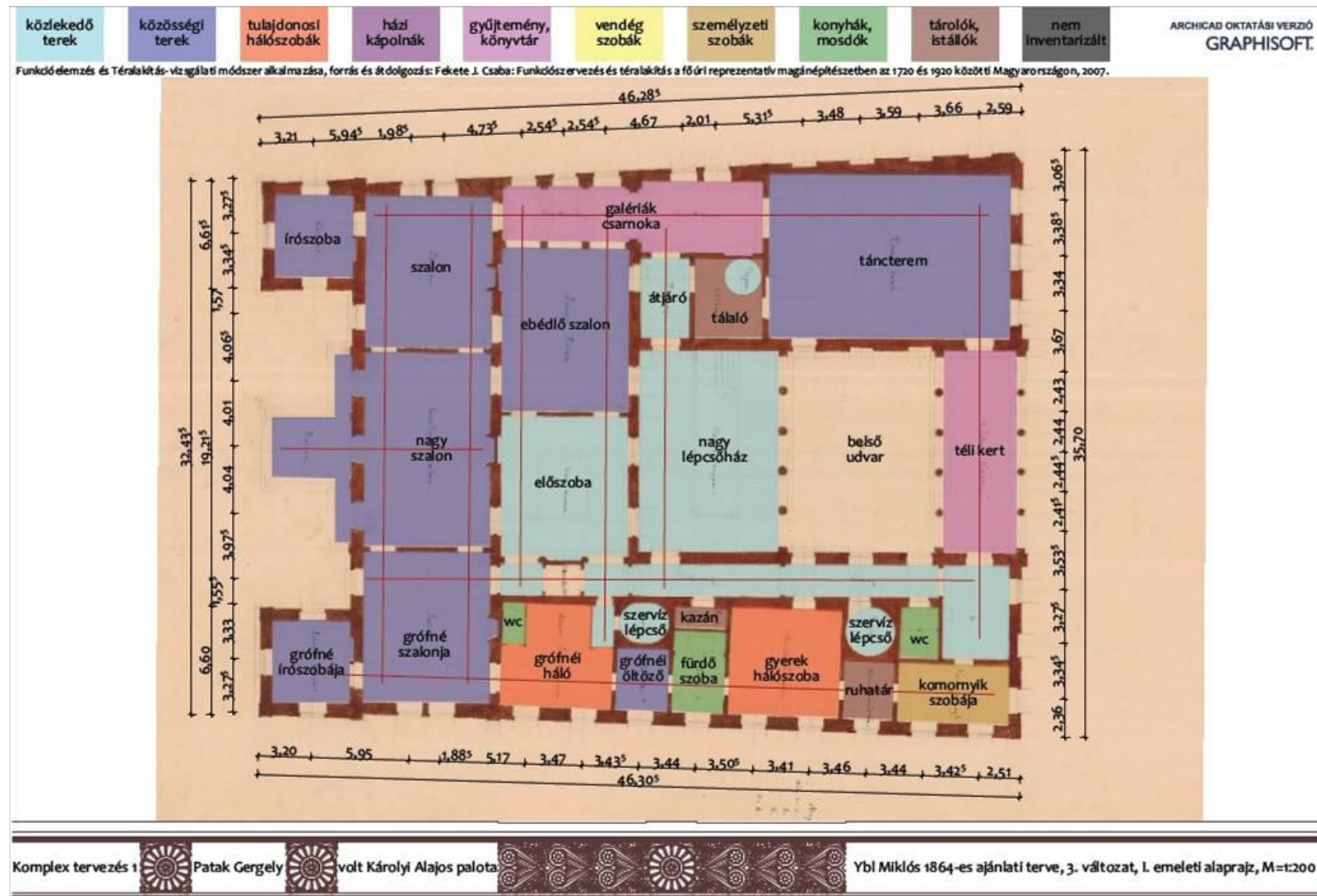

3. Harmadik ajánlati terv

A négy terv harmadik változatában három nagy változtatás történt: az ötkarú nagy lépcsőház kikerül a homlokzatról, befordul a megérkezés tengelyébe. A másik nagy változás, hogy a lakosztályok száma háromra növekszik, a földszinten a grófi lakosztály mellé egy úri vendéglakosztály kerül a Lovarda felé kialakítva, míg az emeleten a grófival megegyező grófnői lakosztályt látunk. Az emeleti lakosztály kialakulásával a teljes C alakú reprezentatív térsor a szimmetria tengelyre tükröződik, a Lovarda felé nyitnak. Az igények változására következtethetünk ebből, tehát ekkor jelenhetett meg Károlyi Lajos és neje mellett a fiú, Alajos gróf tégigénye is. Tömegkialakítása a második tervváltozattal rokon.

Földszinten a tér felől úgyszintén a két sarokrizalit között, fedett kocsifelhajtón jutunk be. A főtengelyben az előtérből a szintén már látott kettős oszloppárokka tagolt előcsarnokba jutunk. De immár az előcsarnok tere is a szimmetriatengelyre lett felfűzve, s ennek a tengelynek hangsúlyos záró eleme az 5 karú főlépcsőház 90 fokkal elforgatott változata. Az előcsarnokból észak felé az ebédlő, biliárd és dohányzó szalonok felé jutunk. Déli irányba pedig a 2. tervváltozathoz hasonlóan a grófi szalonok és lakosztály tárul fel. A főlépcsőházat lezáró hosszú fal viszont megtöri a szimmetriatengelyen való haladást, és az északi szárny szalonsorán, valamint a déli kiszolgáló folyosón érhető el a téglalap alaprajzú belső udvar, egy vendéglakosztállyal, és a kertbe vezető kijáratral.

Az emeleten a főlépcsőház az udvar felé árkádossal kialakítást kapott. Nagy előszobán át lehetett a főhomlokzati, három teremből álló szalonsorhoz eljutni. Az előszoba belső traktusában megint az ebédlőszalon került. Új térsor itt a grófnéi lakosztály térsora, mely a grófi fölé kerül, ezzel egy vertikális lakosztálycsoport alakult ki. Ez azt a következményt eredményezi, hogy a „galériacsarnok-tánc terem-téli kert” lánc a homlokzati szalonokból másik irányban érhető el, tehát a szimmetriatengelyre megtükrözve. Észrevehető, hogy a téli kert, mint emeleti önálló, árkádossal helyiség egyre kevesebb teret kap.

- A. Megközelítés: A reprezentatív és privát megközelítés a kocsifelhajtón keresztül a Pollack Mihály tér felőli főbejáraton át lehetséges. A kiszolgáló célú megközelítés a Múzeum utcai felőli szélső helyzetbe állított szervizbejárón át történt, illetve a kert végi istálló épület a hátsó kertből nyílt. Ez a megoldás tökéletesen szeparált, és kihasználja a városszerkezeti jó pozíciójú tér felőli főhomlokzatot is. A második tervváltozattal megegyezik.
- B. Feltárás: A reprezentatív térsor a kocsifelhajtóval indul, a szimmetria tengelyen bejutva egy keskeny, pilaszterekkel tagolt, előtérbe jutunk. A tér beletorkollik a 4 oszloppal tagolt háromhajós előcsarnok középső traktusába. A szimmetriatengelybe állított helyzetű előcsarnokból egyenesen 3 nyílás vezet tovább a nagy díszlépcsőházba, mely kettéágazó, összesen ötkarú lépcsőjével az emeleti fogadó tereket tárja fel. Az előcsarnokból visszafele vezető szélső nyílás egy előszobába, és a grófi fogadó szalonba juttatta a vendéget. A másik irányú nyíláson keresztül a kisebb családi ebédlőbe, majd billiárdszalonba érkezhettünk. Az emeletre érkezve óra mutat járásával megegyező irányban a lépcsőház és fedett udvar köré szervezett előszoba-kis szalon-nagy szalon – szalon, ebédlő-galéria csarnok-tánc terem-téli kert láncolat fűződik fel, egymással párhuzamos négy enfilade-dal, a Lovarda felőli nyújtott térsor merőleges enfilade-jával. Ez a térsor abban tért el az előzőektől, hogy a téli kert felére csökkent, mindkét oldalról árkáddal átmenetet képezve a hátsó kert és belső udvar között.

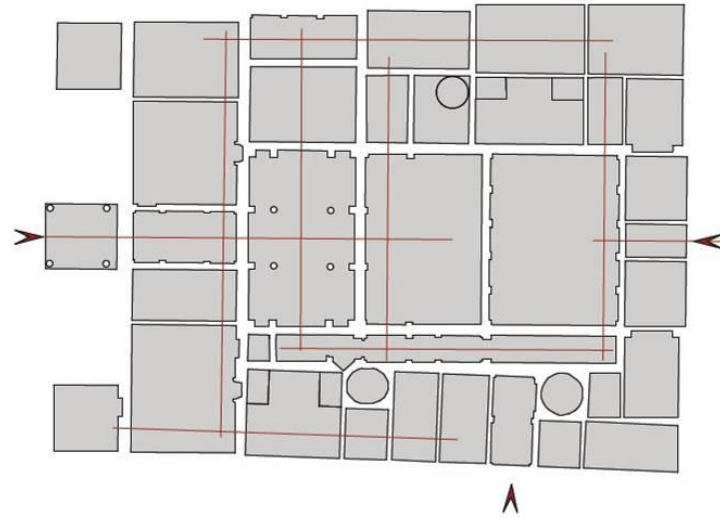
A magán lakosztályok feltárása a reprezentatívval közösen a keskeny előtérén át a széles előcsarnokon és előszobán át közös, tört tengelyen vezetve halad, majd befordulva a főhomlokzati szalonsoron és írószobán át jut a grófi háló terembe. A hálóból enfilade-ra fűzőtt grófi öltöző-ruhatár és a szervizbejáró érhető el. Ez a lakosztály az első és második tervváltozathoz képest annyiban változott, hogy a traktust felező fal a belső udvar felé tolódva egy szélesebb homlokzati és egy szűkebb kiszolgáló folyosói térsort hozott létre.

A kiszolgáló terek fő feltárása a Múzeum utca felőli szervizbejárón át történt, melyből oldalirányú szervizfolyosón a grófi lakosztály terei, a ruhatár, illetve a mosdó, komornyik szoba, és a portásfülke nyílt. A palota másik 2 kiszolgáló tércsoportja a fedett udvaron át volt megközelíthető: a kert felé az inasok és vendégek szobái, a kert és Múzeum utca sarkában pedig iroda és a levéltár voltak elhelyezve. Az emeletre három csigalépcső vezetett, ahol a földszintivel megegyező helyű mosdók, és egy komornyik-szoba állt. A lóistálló, az istállófiúk szobája és kocsiszín valószínűleg az első tervvel megegyező módon: a kertből sok egymás melletti nyíláson át volt elérhető, melyek emeletén nyert elhelyezést a szakács, és cselédek hálószobái, illetve kiegészítő vendégszobák.

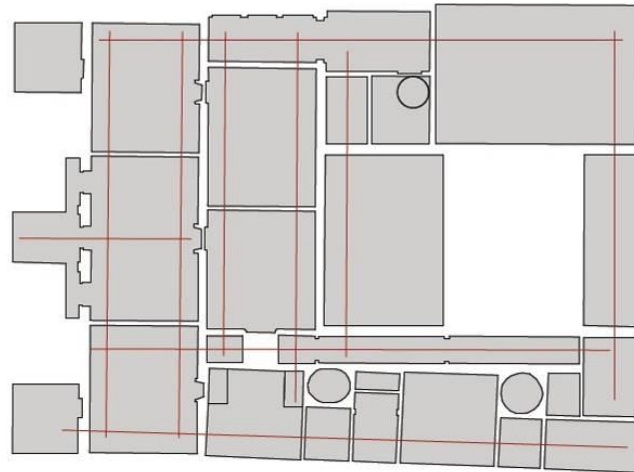
- C. Társasági terek térbeli helyzete: Az emelt belmagasságú piano nobilén, emeleten voltak elhelyezve, eddigiekhez képest fordított C alakban, mely térsor első szárában két traktusos, szélsőben a szalonok, belső, díszlépcsőházra néző tereiben a nagy ebédlő foglalt helyet. A második, merőleges szárny keskeny, a galéria csarnok gyűjteményes tere összekötötte a szalonsort és ebédlőt is a tánc teremmel, mely méretben a legnagyobb volt. A téli kert a C utolsó beforduló keskeny száráként kötötte össze a belső udvart a hátsó kerttel, s vezetett tovább a grófnéi lakosztály kiszolgáló felébe.
- D. Privát terek térbeli helyzete: A palotán belül három magánlakosztály volt. A grófi a földszint délnyugati sarkában, melynél a grófi kis szalon és író kabinet került az utca sarkára, egy sarokrizaliba. Az emeleten a grófi-val megegyező kialakításban jött létre a grófnéi lakosztály, két szervizlépcsővel is összekötve. A harmadik lakosztály a földszint Lovarda felé néző homlokzatára került, melynek enfilade-ja a kisebb családi ebédlőből nyílt, előszobán vezetett egy szalonba, s

egy írószobába. A szalonból oldalra vezetett egy nyílás a hálószoza felé. Ez a lakosztály a hátsó, kert felőli és a Múzeum utcai szervizbejáróról is a többi lakosztálytól és a reprezentatív fogadóterektől szeparáltan is megközelíthető volt. Ezért ezt a fiatal gróf lakosztályának feltéteztem.

- E. Kiszolgáló terek térbeli helyzete: a kiszolgáló funkciók a palota 2 pontján koncentráltan voltak elhelyezve a Lovarda felőli oldalon a tálalóknál, az ebédlők mellett mindkét szinten, illetve a földszint délkeleti, kertre néző sarkában. A tereit összekötő közlekedési rendszer szeparált volt az úri közlekedéstől, a fedett udvart, a Múzeum utcai szárny szervizfolyosóját és 3 csigalépcsőt vette igénybe. Így a fedett belső udvar és a kert inkább az alárendeltebb, kiszolgáló terek közlekedő tereiként vettek részt a kompozícióban.
- F. Üres térváz: A térkompozíció középpontjában két függőleges kiterjedésű tér áll: a főlépcsőház és a belső udvar. Ezek köré szervezett 2-1-1-1 traktusos térváz az épület mindkét szinten. A térszerkezetnek 3 bejárata van: egy reprezentatív, kocsijáratként kiemelt, és saroktoronyokkal keretezett, szimmetriatengelybe állított főbejárat. Ezzel szemben az épületen szimmetriatengelyén az épület másik végén egy szolid kialakítású kerti kijárat, és a harmadik egy alárendelt, Múzeum utca felőli bejárat. A főbejárat felőli térsor nagyobb fogadó térrel jut el a központi, elosztó szerepet betöltő 3 hajós előcsarnokhoz, majd a lépcsőházig. A belső udvar a hátsó, kert felőli tengely végpontja, ám a lépcsőház és udvar tere nincs közvetlen kapcsolatban. A belső udvar az előcsarnok mellett szintén központi elosztó szerepet tölt be, melyből legyezőszerűen nyílnak kisebb térarányú terek, köztük legtöbb kiszolgáló térnek alkalmas. A kert felé felaprózott, felezett traktusszélességű szobák, míg a főbejárat felé nagy egybenyíló, enfilade-os 1 traktusos terek nyílnak. A két szintet összekötő díslépcsőház uralja és elnyomja nagyságával a többi teret, ettől nagyobb tér csak az emelet Lovarda felőli kerti sarkában található, a táncterem. Az emeleti terek nagy belmagasságúak, egymással szemben vannak nagy csarnokszerű terek és kisebb, enfiade-ra felfűzött szobák és kiszolgáló terek. A kompozíciót a középpontba helyezett két tér: a lépcsőház és a fedett átrium szervezi. Megjelenik mindkét szinten a Múzeum utca felőli traktusban egy-egy kiszolgáló folyosó is.

Komplex tervezés 1 Patak Gergely volt Károlyi Alajos palota Ybl Miklós 1864-es ajánlati terve, 3. változat, Földszinti alaprajz, M=1:200

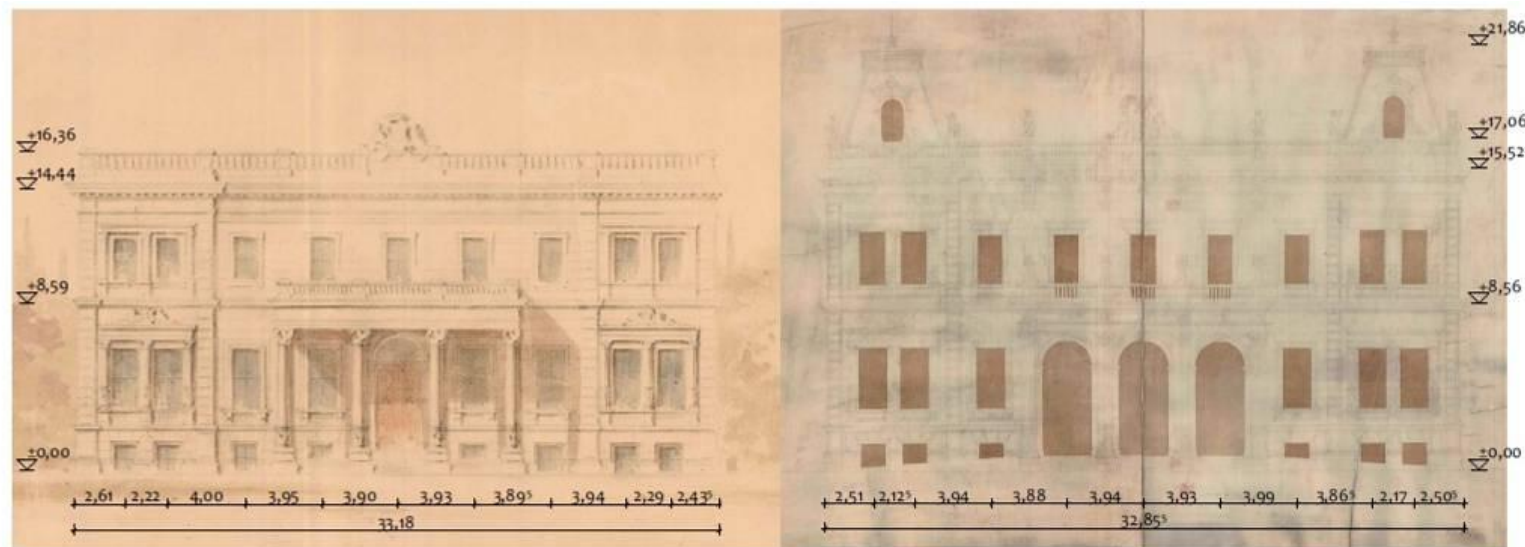

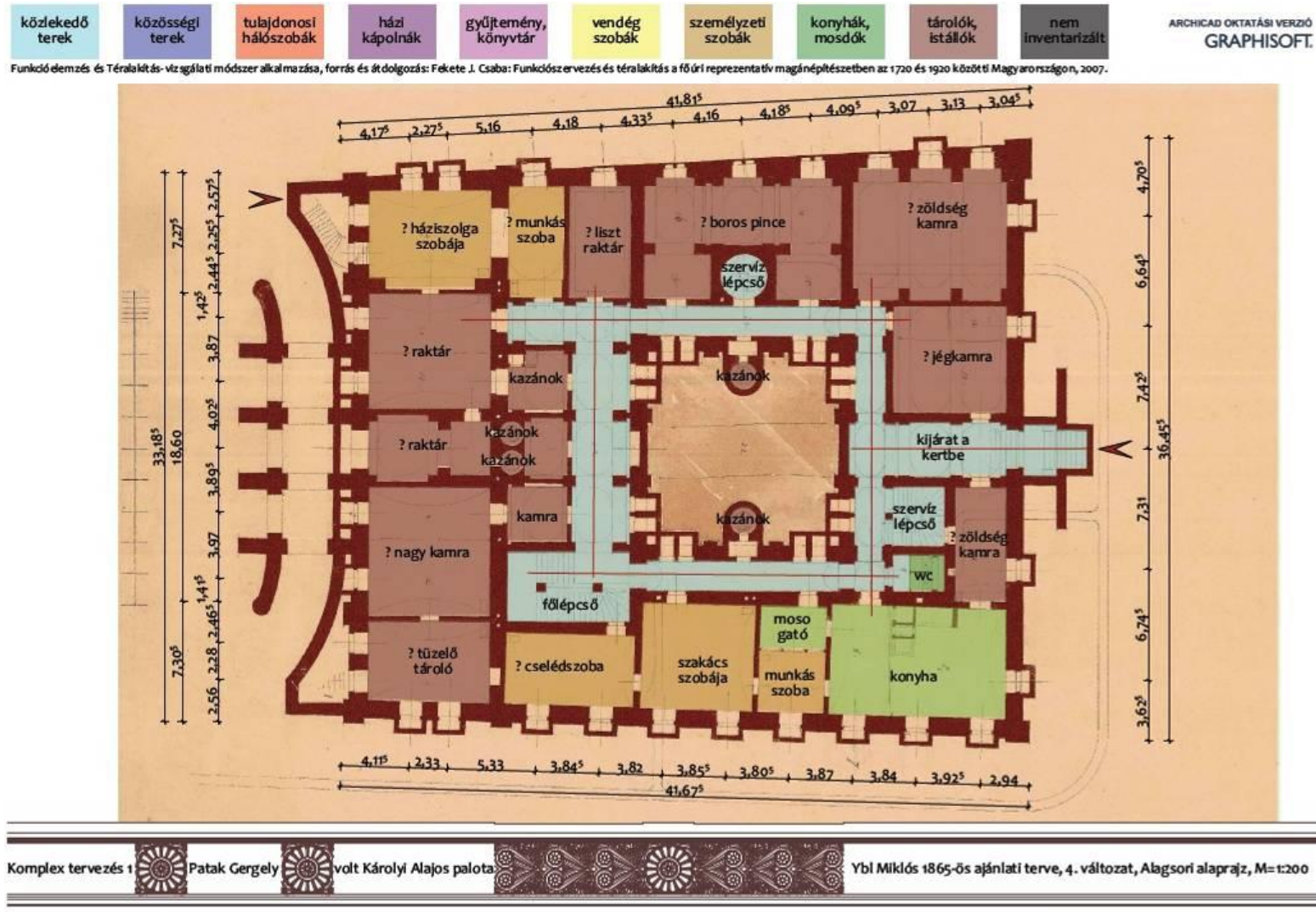
Komplex tervezés 1 Patak Gergely volt Károlyi Alajos palota Ybl Miklós 1864-es ajánlati terve, 3. változat, I. emeleti alaprajz, M=1:200

4. Negyedik ajánlati terv

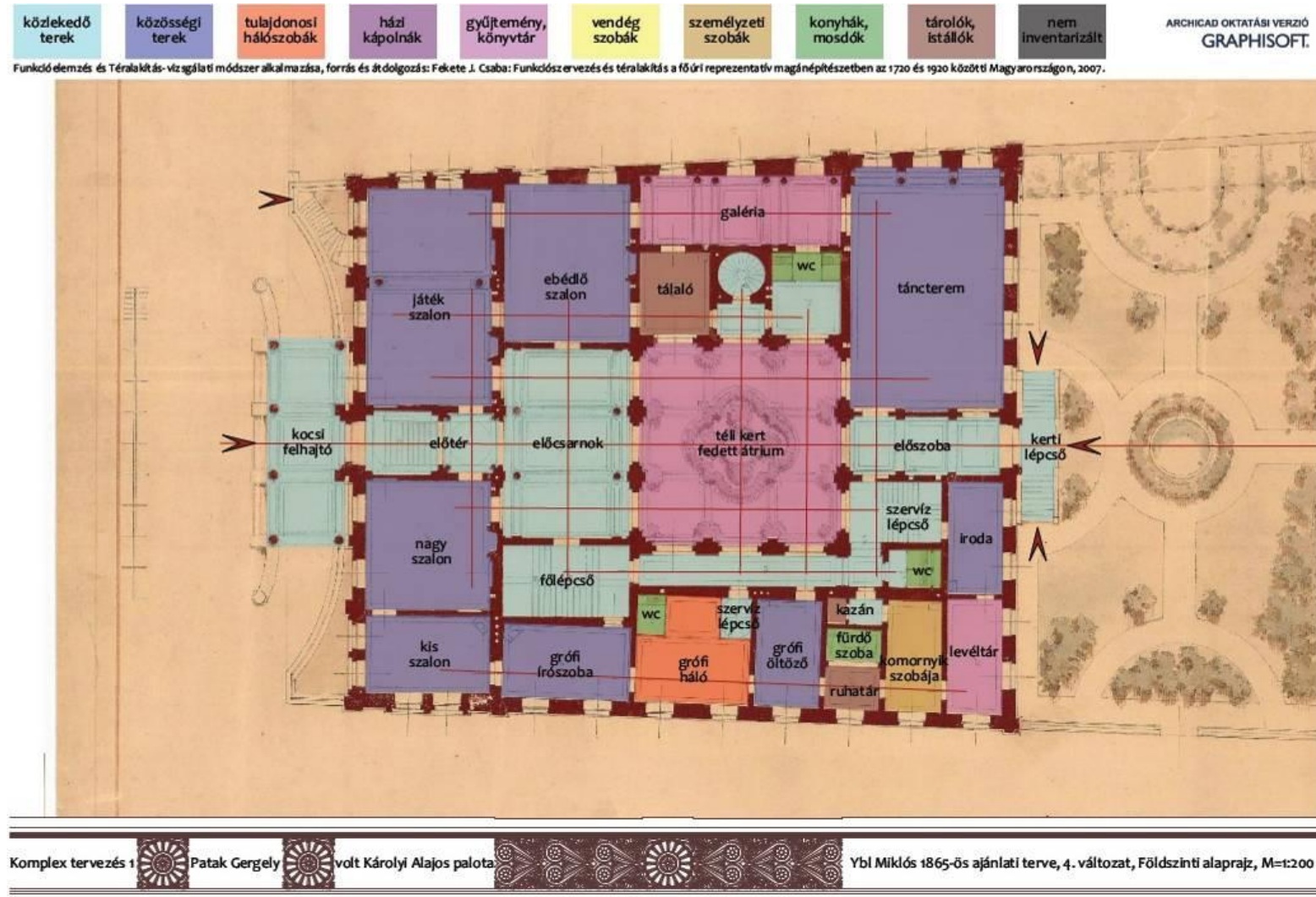
A negyedik Ybl-féle változatban több gyökeres változtatás történt. Az első változatban látott hangsúlyos kockaszerű belső udvar kerül a középpontba, melyből kiszorítják a kiszolgáló terek megközelítésének feladatát, s csak a reprezentatív tereket köti össze. Az emelet és a földszint szerepe megcserélődik, ezáltal a földszint lesz a piano nobile, nagyobb belmagassággal és a reprezentatív fogadóterekkel. A téli kert és a belső fedett átrium ugyanaz a tér lesz a földszinten. A főlépcsőház a palotához igazított méretű és oldalsó elhelyezésű lesz. Így a szimmetriatengely átjárható lesz, a palota leghosszabb enfilade-ja kerül kialakításra. A saroktoronyok visszahúzódnak falvastagítással kialakított sarokrízalitokká. Három lakosztály kerül kialakításra, az előzőhöz hasonló vertikális lakosztálycsoporttal, illetve vendégszobákkal. A kert felértékelődik, kialakításában szökőkút, falikút és pergola is látható a virágos, füves parterrek mellett. A Festetics-palota három középtégely-kiemeléséhez hasonlóan négyoszlopos lesz a kocsialáhajtó, felette hosszúkás terrasszal. Új elemként megjelenik egy közbevetett mezzanin-szint a földszint felett a kerti traktusban is, melyben a csédszobák lehettek a táncteremre néző zenekari karzaton túl.

Ehhez a tervváltozathoz 2 különböző **nyugati homlokzat** is készült, egyiken attikával és lapos tetővel lezárt, hálós tagolású, címeres oromzatú neoreneszánsz kompozíciót látunk. (ábra) Ennek manzárd tetővel kiegészített változata a másik, mely franciás jellegét erősíti a homlokzat kiképzésének.

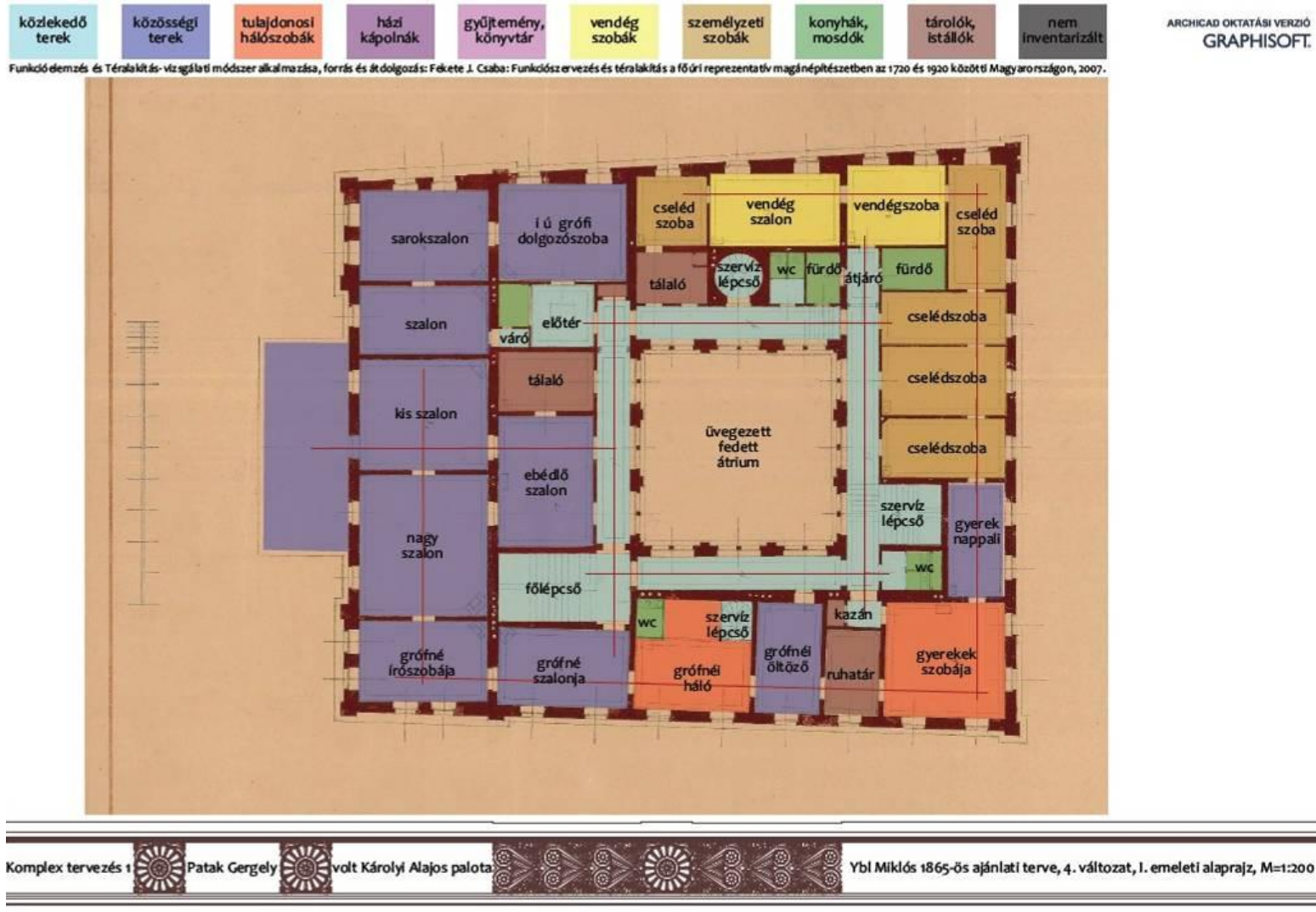

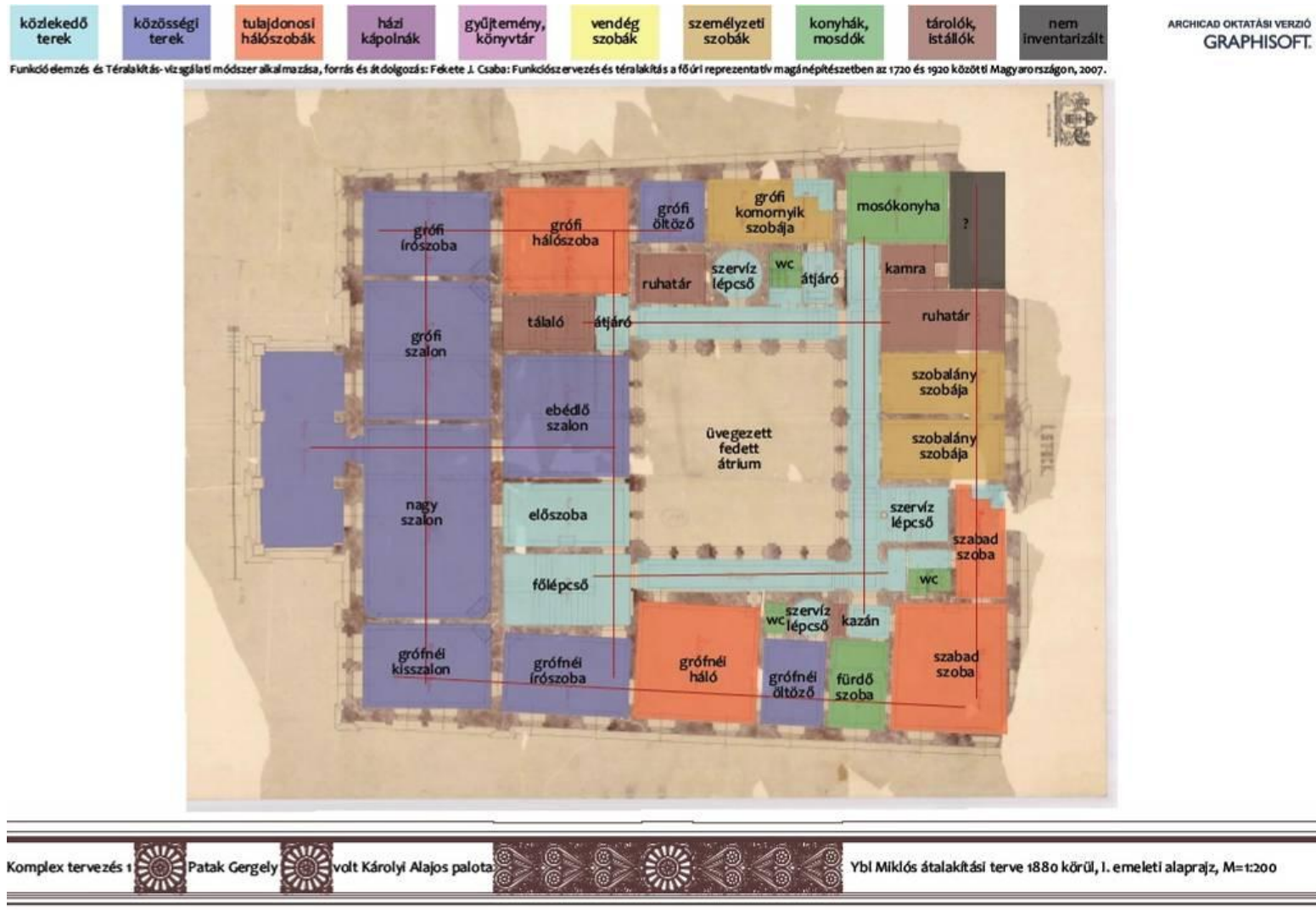
Az alagsor elrendezése, térszervezése a földszintet követi, ám beosztásához nem maradtak fenn a helyiségek nevei. Így az 1. tervváltozat szükséges programját feltételezve helyeztem el a funkciókat. A főlépcső és 2 szervízlépcsőn keresztül a földszinti belsőből, valamint 3 helyen az utcaszintről jutunk le az alagsorba (főbejárata a kertből nyíló lépcső volt)

A földszinten sarokrizalitok között, tengelyben érkezünk a Pollack Mihály térről 4 pilléres kocsíathajtó alatt egy keskeny előtérbe. Ez egy széles, hármass osztatú, 2-2 oszloppal tagolt előcsarnokba vezet tovább, ahonnan a földszint főbb helyiségei körben legyező módon elérhetők. Északnyugati sarokban 2 oszloppal osztott biliárd szalon, északra az ebédlőszalon, keletre három nyíláson át a téli kertként is használt fedett belső udvar, délre a kétkarú főlépcső, a délnyugati sarokban pedig a grófi szalonokba juthatunk. Az északi traktusban a biliárd szalonból ebédlőn és nyújtott galériacsarnokon keresztül jutunk a tágas táncterembe, az északkeleti sarokba. A déli traktusban a grófi lakosztály helyiségei és szervizfolyosó kapott helyet. A négyzetes, árkádokkal határolt belső udvar minden irányba továbbjutást biztosít, a főtengelet folytatva pedig kijutunk egy folyosón át a kerti lépcsőkhöz.

Az emeleti helyiséglista sajnos szintén nem maradt fenn, viszont térkapcsolataiból, és elrendezéséből, valamint előző tervváltozatok hasonlatosságából következtettem ki, hogy a grófi lakosztály felett lehetett a grófnéi lakosztály térsora. A nyugati homlokzati traktusban öt szalon, melyből az északi kettő az északnyugati sarokban kialakított fiatal grófi lakosztály része lehetett. A keleti és északi szárnyban vendégszobák, írószalonok, és cseléd szobák helyezkedhettek el.

A terv-hagyatékban egy másik I. emeleti változat is fellelhető. Ez szintén erre a befoglaló formára, tömegképzésre íródott, de belső elrendezése gyökeresen különbözik az előzőektől. Míg eddig a grófi és grófnéi lakosztály térben egymás felett, két különböző szinten volt elhelyezve, ellentétben itt, ezen a rajzon az emelet szolgál lakhelyül mindkét főnek. Ez viszont azt jelenti, hogy a földszinti alsó szárnyba új, közösségi terek kerültek, avagy egy vendéglakosztály került kialakításra. Az ehhez tartozó földszinti beosztásról viszont nincs fennmaradt rajz. Mindenesetre a két eltérő emeleti megoldás azt is jelentheti, hogy Károlyi Lajos 1863-as halála következtében módosíthatták az egyik változat irányába a terveket. Rajzi kidolgozottság és technika tekintetében az utóbbi későbbi keltezésűnek tűnik, akár 1880-as is lehet, amely egy későbbi átalakítás tervrajzra is lehet.

ARCHICAD OKTATÁSI VERZIÓ
GRAPHISOFT.

Komplex tervezés 1 Patak Gergely volt Károlyi Alajos palota Ybl Miklós 1865-ös ajánlati terve, 4. változat, Hosszmetszet, M=1:200

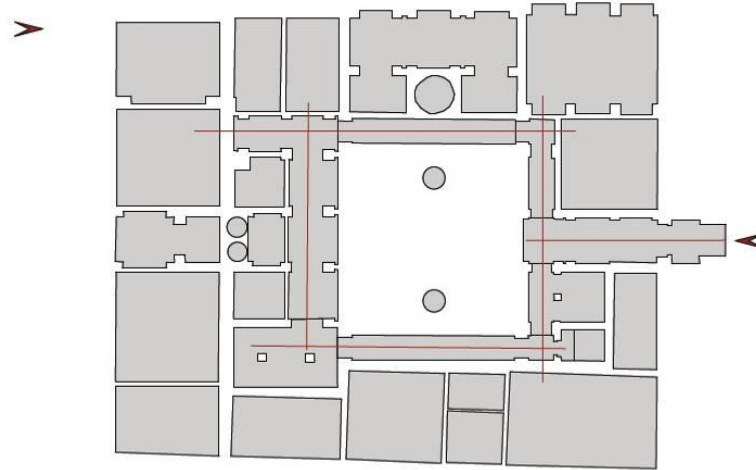
A hosszmetseten a boltozott alagsori helyiségek, a földszinti nagy és nyomott belmagasságú kerti traktus látszódik. Megjelenik ebben a traktusban a közbeékelődött mezzaninszint, mely felett az első emelet magasabb padlósintű kiszolgáló terei kapnak helyet. A nyugati, kocsiáthajtós, erkélyes traktusban mind a földszint, mind az első emelet, reprezentív funkciói miatt nagy belmagasságot kapott. Érdeemes még megfigyelni az üveg gúlával fedett nagy légtérű átrium kialakítását, ahol az emeleten ikernyílások helyezkednek el.

- A. Megközelítés: A reprezentatív megközelítés a kocsifelhajtón keresztül a Pollack Mihály tér felőli főbejáraton át lehetséges. A privát megközelítés egyaránt a főbejáraton és a kerti bejáraton át is történhetett. A kiszolgáló célú megközelítés az alagsoron át több lejáraton keresztül érte el a pincét a Múzeum utca és a Pollack Mihály tér felől, de a kert felől is volt lejárata. Ez a megoldás tökéletesen szeparált, és kihasználja a városszerkezeti jó pozíciójú tér felőli főhomlokzatot is.
- B. Feltárás: A reprezentatív térsor a kocsifelhajtóval indul, a szimmetria tengelyen bejutva egy keskeny, oszlopokkal tagolt, lépcsős, 2 kupolás előtérbe jutunk. A tér beletorkollik a 4 oszloppal tagolt háromhajós előcsarnok középső traktusába. A szimmetriatengelybe állított helyzetű előcsarnok szerves folytatásaként 3 egymás melletti nyíláson át egy 3*3-as osztású tökéletes kocka arányú üveggel fedett udvarba jutunk, melyből egyenesen tovább a bal oldali nyíláson át a táncterembe érkezünk. Avagy a középső nyíláson keresztül a kerti átjáróba jutunk, s így végighaladtunk az épület fő tengelyén, mely tengely a kertben is folytatódik a gloriétte-ig. Az előcsarnokba visszatérve, az legyezőszerűen osztja a szét a továbbhaladás irányait. Az északnyugati sarokban 2 oszloppal osztott billiárd szalon, északra az ebédlőszalon állt, melyből egy nyújtott galériacsarnokon keresztül jutottunk egy nagy enilade-on át a tágas táncterembe, az északkeleti sarokba. A hallból délnyugati sarokban a grófi szalonokba, délre pedig a kétkarú felüvilágított fölépcsőhöz juthattunk. A díszes kialakítású lépcső két közbenső pihenőjén áthaladva megérkezünk az emeletre. Az emelet fogadó terei a főhomlokzati két traktusban voltak egymásba nyílóan kialakítva, mely szalonsor a Múzeum utcai grófnéi lakosztályba vezetett át. A korábbi tervben a belső udvar felé egy folyosóról nyílt a keskeny ebédlő és tálaló, míg a későbbi emeleti terven teljes traktusszélességű lett az ebédlő, melybe a lépcsőről egy előszobán át jutottunk. Változott a főhomlokzati szalonsor felépítése is, az elsónél az északi két terem a fiatal gróf leválasztott saját szobái voltak, míg a későbbi terven a négy főhomlokzati fogadó tér közös enfilade-ra fűződik fel.

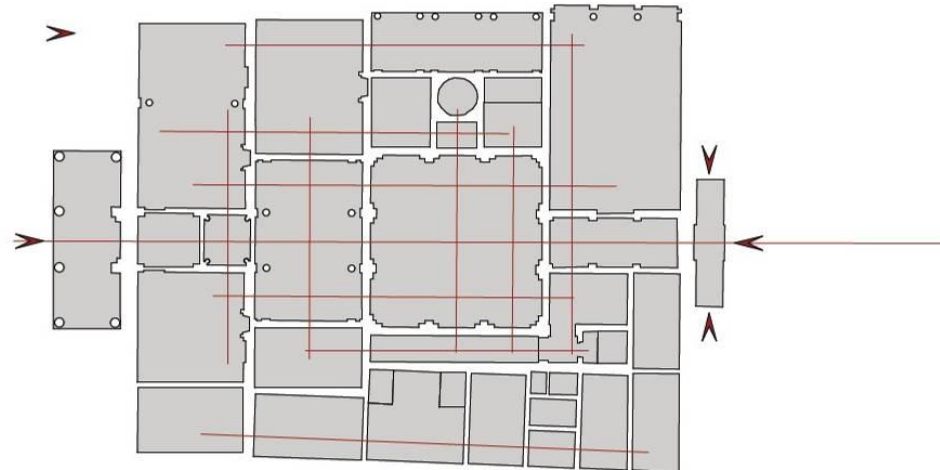
A magán lakosztályok feltárása két irányból: vagy a reprezentatívval közösen a keskeny előtéren és a széles előcsarnokon át halad, vagy a kerti bejáraton át a téli kerten keresztül érkezik az előcsarnokba. Innen befordulva a főhomlokzati szalonsoron és írószobán át jut a grófi háló terembe. A hálóból enfilade-ra fűzőtt grófi öltöző-ruhatár-fürdő-komornyik-levéltár térsor érhető el. A Múzeum utcai lakosztály egy szélesebb homlokzati és egy szűkebb kiszolgáló folyosóból állt. Az emeleti grófnéi lakosztály követi a földszinti grófi kialakítását, melyet a díszlépcsőn és a hálókát összekötő csigalépcsőn át tudtak a családtagok elérni. A Lovarda felőli emeleti lakosztály a fiatal grófé lehetett. Ez a szalonoktól szeparáltabb lakosztály a díszlépcsőn át az emeleti belső udvarra tekintő folyosón keresztül volt megközelíthető. Változást a későbbi terv abban mutat, hogy az ifjú gróf lakosztálya egybenyílik a főhomlokzati szalonsorral, de megközelítésében csak a Lovarda felőli traktus csigalépcsője volt a legközelebb. A másik változás, hogy az emeleti grófnéi lakosztályban a szervizlépcső helye nem a hálóban, hanem az öltöző melléktereként került kialakításra.

A kiszolgáló terek feltárása több pincelejáraton keresztül indul. A pincében a belső udvar geometriája körüli körfolyosós közlekedésből nyílt cellás rendszerben. A földszintre a fölépcsőház, a földszint és emeletre a Lovarda felőli traktus csigalépcsője és a kerti kijárat melletti szervizlépcső vezetett. A két talaj feletti szinten a kiszolgáló tércsoportok a lakosztályok kert felőli végében, és a Lovarda felőli csigalépcső két oldalán voltak. Figyelemre méltó a kerti traktus mezzaninszintje, melyet csak a szervizlépcsőn át lehetett megközelíteni. A lóistálló, az istállófiúk szobája és kocsisín kikerült a telekről, ezeket a szomszédos bérház földszintjén helyezték el valószínűleg.

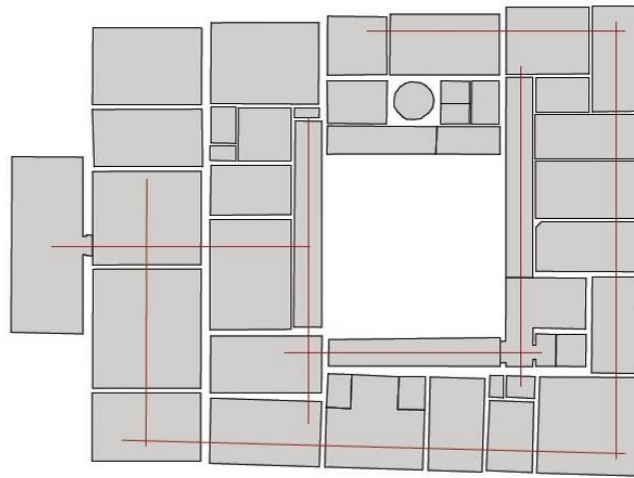
- C. Társasági terek térbeli helyzete: Az emelt belmagasságú piano nobilén, a földszinten voltak elhelyezve, a harmadik tervhez hasonlóan C alakban, mely térsor első szárában a billiárd szalon, és a nagy ebédlő foglalt helyet. A második, merőleges szárny keskeny, a galéria csarnok gyűjteményes tere összekötötte az ebédlőt a táncteremmel, mely méretben a legnagyobb volt. A téli kert a táncteremből nyílt, és ez volt egyben az épület fedett belső udvara is. Az emeleti főhomlokzaton folytatódott a társasági térsor a nagy ebédlővel és a salonsorral, mely összekötötte a fiatal grófi és grófnéi lakosztályt.
- D. Privát terek térbeli helyzete: A palotán belül három magánlakosztály volt. A grófi a földszint délnyugati sarkában, melynél a grófi kis szalon került az utca sarkára, egy sarokrízaliba. Az emeleten a grófiival megegyező kialakításban jött létre a grófnéi lakosztály, szervizlépcsővel és a fölépcsővel összekötve a kettőt. A harmadik lakosztály az emelet Lovarda felé néző homlokzatára került, mely az emeleti ebédlő mellett nyílt, előszobán vezetett oldalra két szalonba, s egyenesen a hálóba. Ez a lakosztály a fölépcsőházon át és a szervizlépcsőn át a fogadóterektől szeparáltan is megközelíthető volt. Ezért ezt a fiatal gróf lakosztályának feltéteztem.
- E. Kiszolgáló terek térbeli helyzete: a kiszolgáló funkciók a palota alagsorában, az emeleteken –mezzaninszinten is – a szervizlépcsők közelében koncentráálódtak. A tereit összekötő közlekedési rendszer teljesen szeparált volt az úri közlekedéstől, a fedett udvart nem használta, viszont a körülötte kialakított szervizfolyosókat igen. Emellett 2 csigalépcsőt és egy háromkarú lépcsőt vette igénybe.
- F. Üres térváz: A térkompozíció belső udvar köré szervezett 2-1-1-1 traktusos mindkét szinten. A térszerkezetnek 4 bejárata van, ebből 2 a földszintre vezet. A 2 pincelejárát alárendeltebb helyzetű, egyik a kertből nyílik, a másik a főhomlokzat Lovarda felé eső ikerablaka alatt. A földszinti két bejárat egymással szemben, a szimmetria tengelybe volt állítva. egy reprezentatív, kocsiáláhajtóval kiemelt, és sarokrízalitokkal keretezett, szimmetriatengelybe állított főbejárat. Ezzel szemben az épületen, szimmetriatengelyén az épület másik végén egy szolid kialakítású kerti kijárat. A leghosszabb enfilade a kocsiáláhajtós főbejáratról előcsarnokon és a belső udvaron át a kerti átjárón, és a kerten keresztül is átvezet. Az előcsarnok központi elosztó szerepet tölt be, melyből legyezőszerűen nyílnak változatos térarányú terek a főhomlokzati traktusban és a belső udvar felé. A belső udvart a földszinten 2, emeleten 4 oldalról oldalfolyosó veszi körbe, melyből nyílnak a lakosztályok és kiszolgáló terek, lépcsők. A Múzeum utca és a kert felé felaprózott, felezett traktusszélességű szobák, míg a tér felé nagy egybenyíló, enfilade-os 2 traktusos terek nyílnak. A két szintet összekötő fedett átrium uralja és szervezi nagyságával a többi teret. A földszinti terek nagy 6 méteres belmagasságúak, változatos méretű, terekkel, melyben a kert felé a csarnokszerű táncterem a legnagyobb.

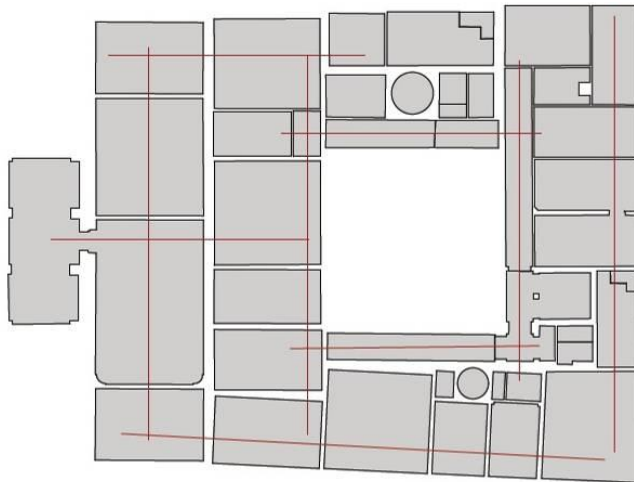
Komplex tervezés | Patak Gergely | volt Károlyi Alajos palota | Ybl Miklós 1865-ös ajánlati terve, 4. változat, Alagsori alaprajz, M=1:200

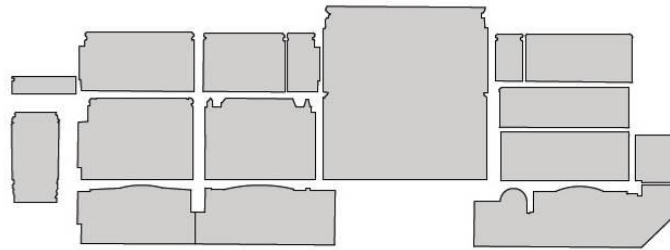
Komplex tervezés | Patak Gergely | volt Károlyi Alajos palota | Ybl Miklós 1865-ös ajánlati terve, 4. változat, Földszinti alaprajz, M=1:200

Komplex tervezés 1 Patak Gergely volt Károlyi Lajos palota Ybl Miklós 1865-ös ajánlati terve, 4. változat, I. emeleti alaprajz, M=1:200

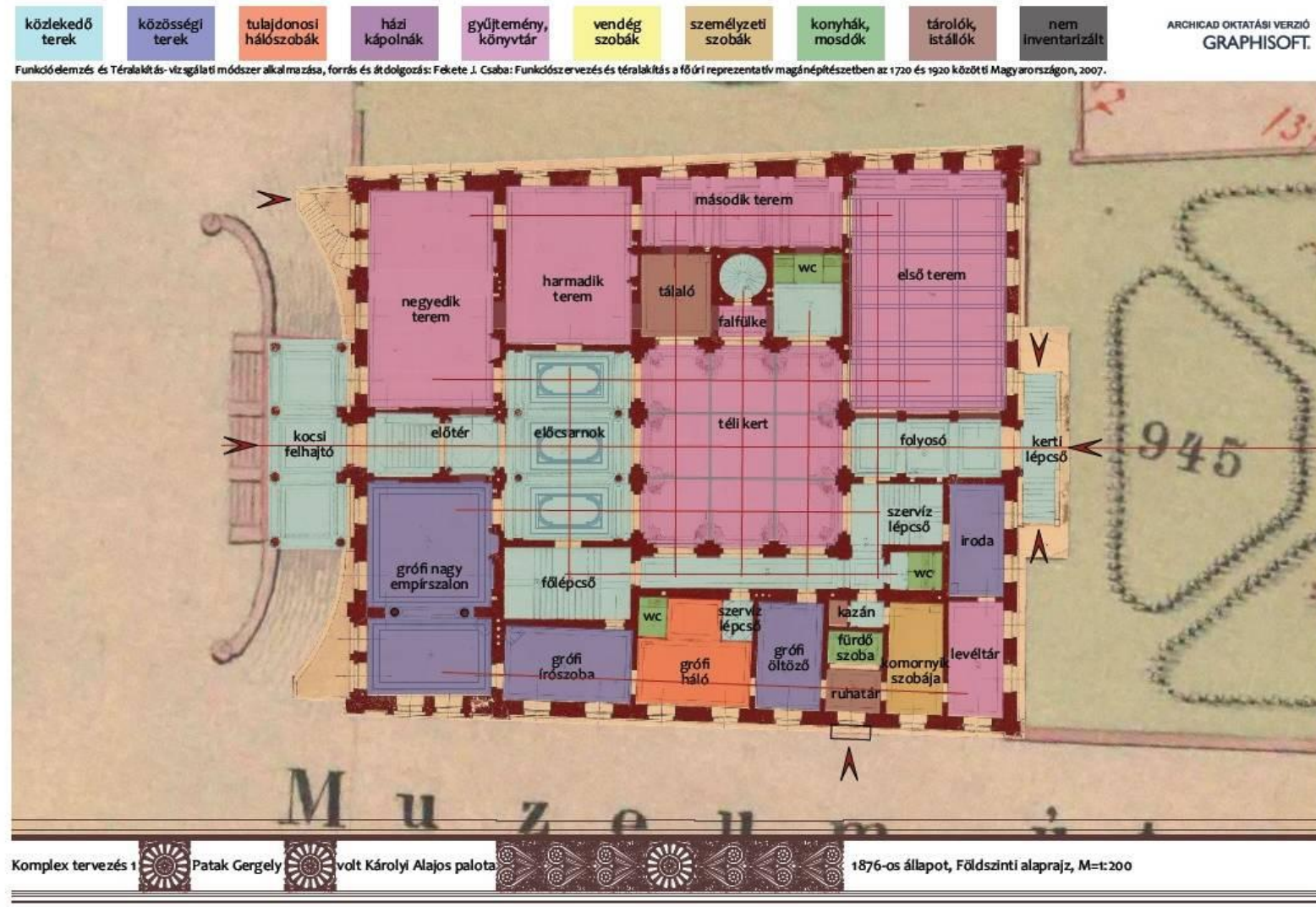

Komplex tervezés 1 Patak Gergely volt Károlyi Lajos palota Ybl Miklós átalakítási terve 1880 körül, I. emeleti alaprajz, M=1:200

5. A palota 1876-os állapota

Az Ybl-féle megvalósított állapotról töredékes képünk maradt fenn, mivel a végleges állapotot tükröző tervrajzok elvesztek, vagy elpusztultak a 150 év során. A korabeli cikkek, levelezések, rajzok és fényképek alapján a palotában megrendezett 1876-os műipari és történeti kiállítás alkalmából kaptunk hiteles képet a palota állapotáról. Ez az állapot a 4. tervváltozatra épül, annak kisebb átalakításával.

1876-ban a palota földszinti tereit használták fel az országos történeti kiállítás helyszínéül. Az érdekesség abban állt, hogy ezek a terembe- és terepterveken a reprezentatív fogadó térsor elemei voltak, ám a kiállításhoz készült fotók és tudósítások alapján ennek ellenére ezek a belső terek egyszerű kialakítást: vizezett hajópadlót, halványvörösre festett falakat és meszelt vagy vakolt egyszerű mennyezeteket mutatnak.

Ugyanakkor a téli kert, az előcsarnok, lépcsőtér és az emeleti lakosztályok egy része már készen állnak neoreneszánsz és empír stílusban, melyekről a cikkek szólnak és melyekhez konkrét Ybl-részletrajzokat is beazonosítottam.

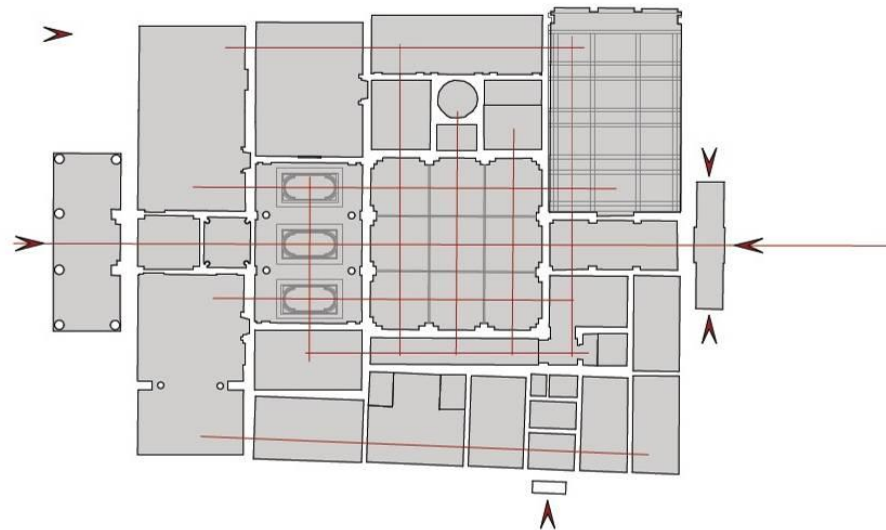
- A. Megközelítés: A reprezentatív megközelítés a kocsifelhajtón keresztül a Pollack Mihály tér felőli főbejáraton át lehetséges. A privát megközelítés egyaránt a főbejáraton és a kerti bejáraton át is történhetett. A kiszolgáló célú megközelítés az alagsoron át több lejáraton keresztül és a Múzeum utcai szervizbejárón át zajlott. Ez a megoldás tökéletesen szeparált, és kihasználja a városszerkezetileg jó pozíciójú tér felőli főhomlokzatot is. Lényegében a 4. tervváltozat megoldásait látjuk, a Múzeum utcai pincebejárat megjelenésével.
- B. Feltárás: A reprezentatív térsor a kocsifelhajtóval indul, a szimmetria tengelyen bejutva egy keskeny, oszlopokkal tagolt, lépcsős, 2 kupolás előtérbe jutunk. A tér beletorkollik a 4 oszloppal tagolt háromhajós előcsarnok középső traktusába. A szimmetriatengelybe állított helyzetű előcsarnok szerves folytatásaként 3 egymás melletti nyíláson át egy 3*3-as osztású tökéletes kocka arányú üveggel fedett udvarba, téli kertbe jutunk, melyből egyenesen tovább a bal oldali nyíláson át az első kiállító terembe érkezünk. Innen enfilade-ra fűzve tekinthető meg a Lovarda felőli traktusban a második, harmadik és negyedik kiállítóterem. A negyedik teremből visszaérkezünk az előcsarnokba, mely legyezőszerűen osztja a forgalmat vissza a téli kertbe, avagy a főlépcsőházhoz, illetve a 2 oszloppal tagolt grófi nagy empírszalomba. A téli kert középső nyílásán át a kerti átjáróba jutunk, s így végighaladtunk az épület fő tengelyén, mely tengely a kertben is folytatódik a gloriette-ig. Az emeleti térsorból a terasz mögötti nagy termet és ebédlőt emelik ki.

A magán lakosztályok feltárása két irányból: vagy a reprezentatívval közösen a keskeny előtérén és a széles előcsarnokon át halad, vagy a kerti bejáraton át a téli kerten keresztül érkezik az előcsarnokba. Innen befordulva a főhomlokzati salonsoron és írószobán át jut a grófi háló terembe. A hálóból enfilade-ra fűzött grófi öltöző-ruhatár-fürdő-komornyik-levéltár térsor érhető el. A Múzeum utcai lakosztály egy szélesebb homlokzati és egy szűkebb kiszolgáló folyosóból állt. Az emeleti grófnéi és fiatal grófi lakosztályra vonatkozó részleteink nincsenek, de valószínűleg a 4. tervváltozatot követve épült meg.

A kiszolgáló terek feltárása több pincelejáraton keresztül és a Múzeum utcai szervizbejárón át indul. A pincében a belső udvar geometriája körüli körfolyosós közlekedésből nyílt cellás rendszerben. A földszintre a főlépcsőház, a földszint és emeletre a Lovarda felőli traktus csigalépcsője és a kerti kijárat melletti szervizlépcső vezetett. A két talaj feletti szinten a kiszolgáló tércsoportok a lakosztályok kert felőli végében, és a Lovarda felőli csigalépcső két oldalán voltak. A lóistálló, az istállófiúk szobája és kocsiszín kikerült a telekről, ezeket a szomszédos bérház földszintjén helyezték el.

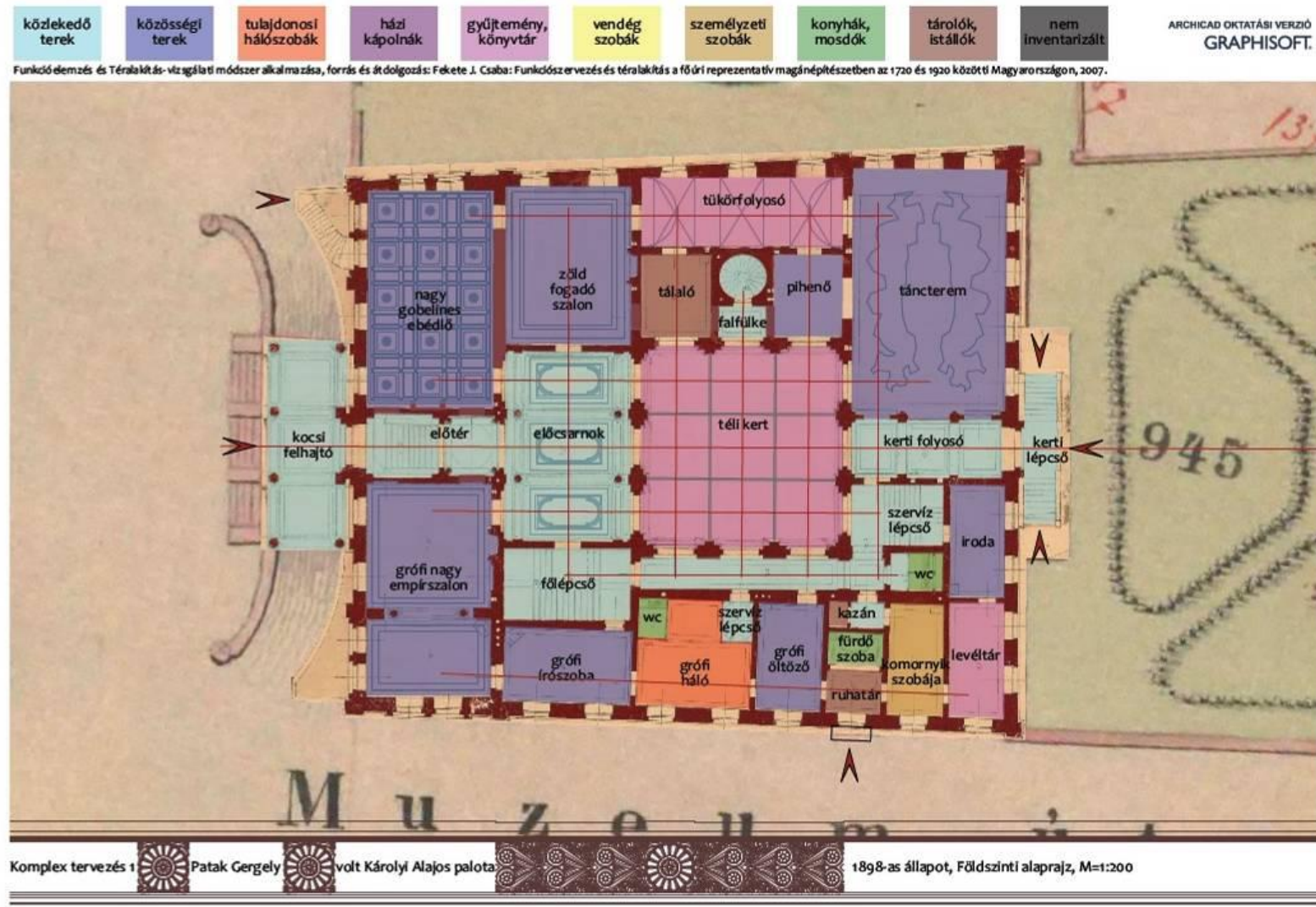
- C. Társasági terek térbeli helyzete: Az emelt belmagasságú piano nobilén, a földszinten voltak elhelyezve a kiállítóterek, a negyedik tervhez hasonlóan C alakban, mely térsor első szárában a nagy homlokzati terem, és a négyzetes kiállítóter foglalt helyet. A második, merőleges szárny keskeny, a galéria csarnok gyűjteményes tere összekötötte a négyzetes teret a nagy kertre néző teremmel, mely méretben a legnagyobb volt. /korábbi tervekben a táncterem szerepet kapta/. A téli kert a nagy kiállító teremből nyílt, és ez volt egyben az épület fedett belső udvara is. Az emeleti főhomlokzaton folytatódott a társasági térsor a nagy ebédlővel és a salonsorral, mely összekötötte a fiatal grófi és grófnéi lakosztályt.
- D. Privát terek térbeli helyzete: A palotán belül három magánlakosztály volt feltehetően. A grófi a földszint délnyugati sarkában, melynél a grófi kis szalon került az utca sarkára, egy sarokrízaliba. Az emeleten a grófi-val megegyező kialakításban jött létre a grófnéi lakosztály, szervizlépcsővel és a főlépcsővel összekötve a kettőt. A harmadik lakosztály az emelet Lovarda felé néző homlokzatára került, mely az emeleti ebédlő mellett nyílt, előszobán vezetett oldalra két szalomba, s egyenesen a hálóba. Ez a lakosztály a főlépcsőházon át és a szervizlépcsőn át a fogadóterektől szeparáltan is megközelíthető volt. Ezért ezt a fiatal gróf lakosztályának feltéteztem.

- E. Kiszolgáló terek térbeli helyzete: a kiszolgáló funkciók a palota alagsorában, az emeleteken a szervizlépcsők közelében koncentráltak. A tereit összekötő közlekedési rendszer teljesen szeparált volt az úri közlekedéstől, a fedett udvart nem használta, viszont a körülötte kialakított szervizfolyosókat igen. Emellett 2 csigalépcsőt és egy háromkarú lépcsőt vette igénybe.
- F. Üres térváz: A térkompozíció belső udvar köré szervezett 2-1-1-1 traktusos mindkét szinten. A térszerkezetnek 5 bejárata van, ebből 2 a földszintre vezet. A 3 pincelejárát alárendeltebb helyzetű, egyik a kertből nyílik, a másik a főhomlokzat Lovarda felé eső ikerablaka alatt, a harmadik a Múzeum utcából. A földszinti két bejárat egymással szemben, a szimmetria tengelybe volt állítva. egy reprezentatív, kocsialáhajtóval kiemelt, és sarokrizalitokkal keretezett, szimmetriatengelybe állított főbejárat. Ezzel szemben az épületen, szimmetriatengelyén az épület másik végén egy szolid kialakítású kerti kijárat. A leghosszabb enfilade a kocsialáhajtós főbejárattól előcsarnokon és a belső udvaron át a kerti átjárón, és a kerten keresztül is átvezet. Az előcsarnok központi elosztó szerepet tölt be, melyből legyezőszerűen nyílnak változatos térarányú terek a főhomlokzati traktusban és a belső udvar felé. A belső udvart a földszinten 2, emeleten 4 oldalról oldalfolyosó veszi körbe, melyből nyílnak a lakosztályok és kiszolgáló terek, lépcsők. A Múzeum utca és a kert felé felaprózott, felezett traktusszélességű szobák, míg a tér felé nagy egybenylő, enfilade-os 2 traktusos terek nyílnak. A két szintet összekötő fedett átrium uralja és szervezi nagyságával a többi teret. A földszinti terek nagy 6 méteres belmagasságúak, változatos méretű, terekkel, melyben a kert felé a csarnokszerű táncterem a legnagyobb. Ez a térváz megegyezett a 4. tervváltozatával.

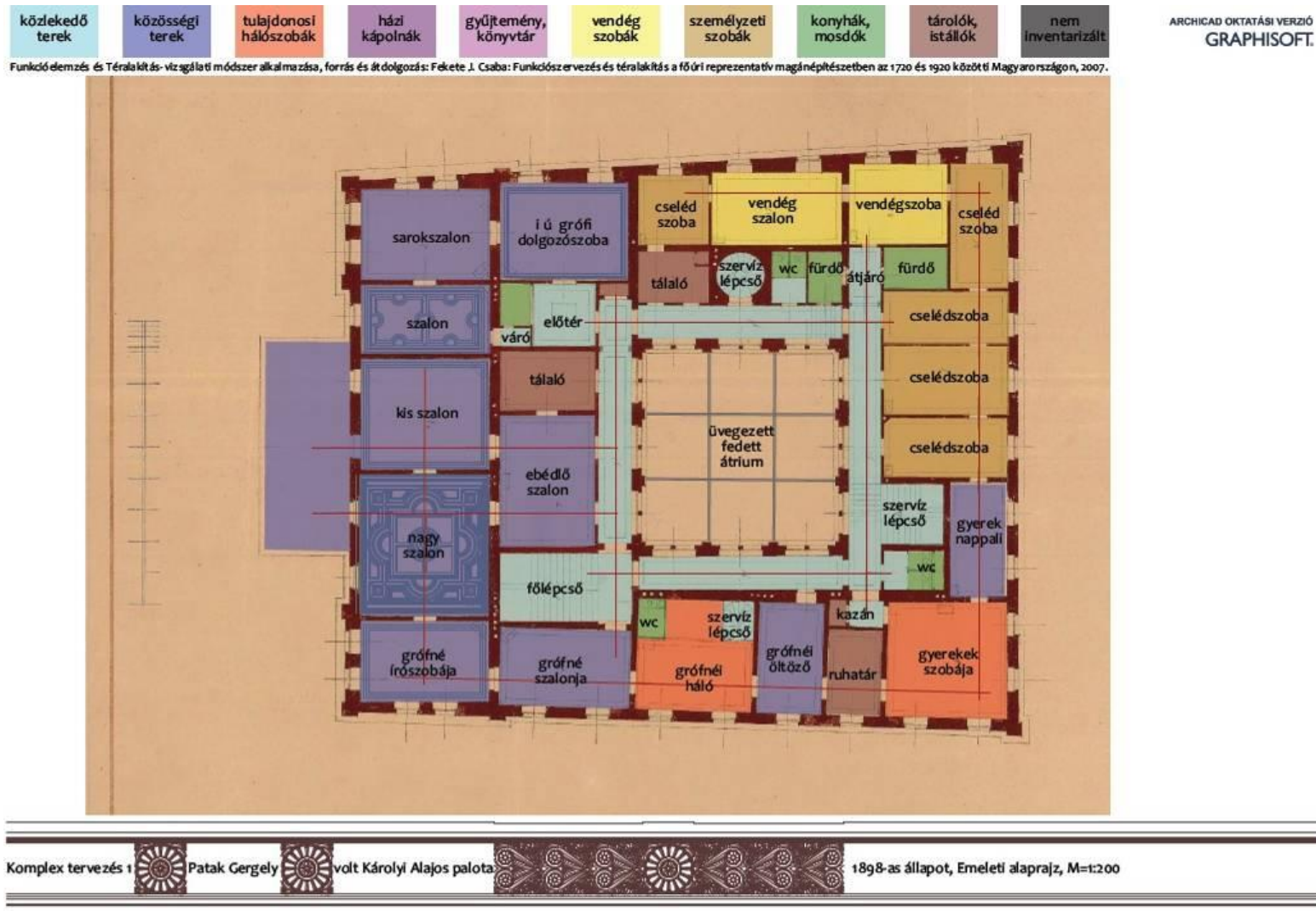

6. Az 1898-as állapot

1894-ben felkéri özvegy gróf Károlyi Alajosné a német belsőépítész, Ludwig Behrt, hogy a földszinti északi térsort alakítsa át a vásárolt és külföldről áthozott bútorai stílusára az enteriőrököt. Így neorokokó, XVI. Lajos stílusú szobabelsők alakultak ki azokban a terekben, melyekben az 1876-os kiállítást tartották. Több éven át 1894-től 1897-ig zajlanak az átalakítások a főhomlokzaton, a Lovarda homlokzatára néző tereken, táncteremben, zenekari karzatán, a kerti kivezető folyosón, a téli kerten és az emeleti szalonokon is.

Az emeleten a grófi dolgozószobáról, és a főhomlokzati szalonsorról maradtak fenn Weinwurm Antal fényképei.

- A. Megközelítés: A reprezentatív megközelítés a kocsifelhajtón keresztül a Pollack Mihály tér felőli főbejáraton át lehetséges. A privát megközelítés egyaránt a főbejáraton és a kerti bejáraton át is történhetett. A kiszolgáló célú megközelítés az alagsoron át több lejáraton keresztül és a Múzeum utcai szervizbejárón át zajlott. Ez a megoldás tökéletesen szeparált, és kihasználja a városszerkezeti jó pozíciójú tér felőli főhomlokzatot is. Nem változott a megoldása az 1876-os állapot óta.
- B. Feltárás: A reprezentatív térsor a kocsifelhajtóval indul, a szimmetria tengelyen bejutva egy keskeny, oszlopokkal tagolt, lépcsős, 2 kupolás előtérbe jutunk. A tér beletorkollik a 4 oszloppal tagolt háromhajós előcsarnok középső traktusába. Az előcsarnok legyezőszerűen osztja szálakra a továbbhaladás irányait.

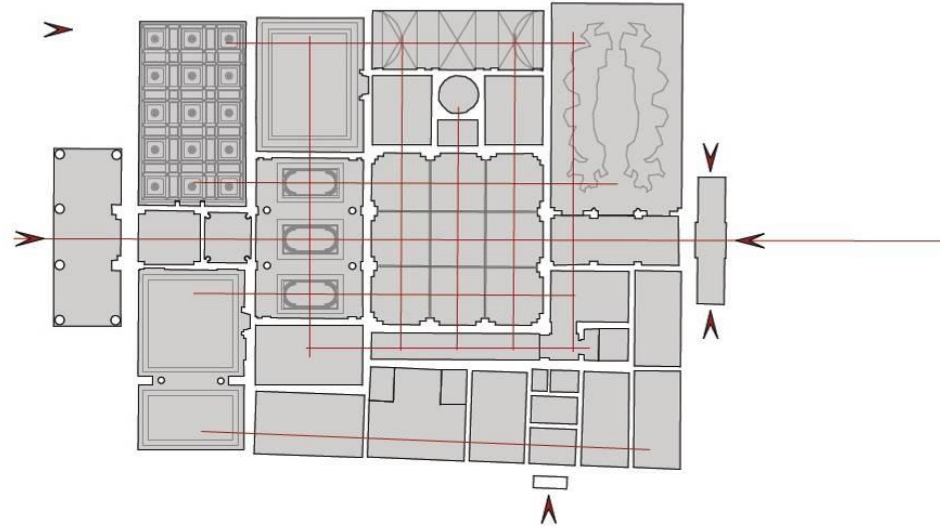
Északi irányba a zöld fogadó szalon az első társasági tér. Ebből nyílt balra a nagy gobelines ebédlő, illetve jobbra a tükörfolyosó gyűjteményes tere. Az enfilad-ra fűzött térsor záró eleme a kertre néző nagy táncterem volt. A táncteremnek három ajtaja nyílt a kertre vezető folyosóra, oldal irányban egy a téli kertbe, és a középső nyílás egy pihenő melléktérbe. Az emeletre az Ybl-féle előcsarnokba visszajutva, a főlépcsőn keresztül jutunk. A főhomlokzat emeleti traktusában volt egy ebédlő, és több szalonból álló térsor felfűzve, mely egyik irányban a családfő portréjával, másik irányban a grófnéi írószobával zárult.

A magán lakosztályok feltárása két irányból: vagy a reprezentatívval közösen a keskeny előtéren és a széles előcsarnokon át halad, vagy a kerti bejáraton át a téli kerten keresztül érkezik az előcsarnokba. Innen befordulva a főhomlokzati szalonsoron és írószobán át jut a grófi háló terembe. A hálóból enfilade-ra fűzött grófi öltöző-ruhatár-fürdő-komornyik-levéltár térsor érhető el. A Múzeum utcai lakosztály egy szélesebb homlokzati és egy szűkebb kiszolgáló folyosóból állt. Az emeleti grófnéi és fiatal grófi lakosztályok a 4. tervváltozatot követve épültek meg.

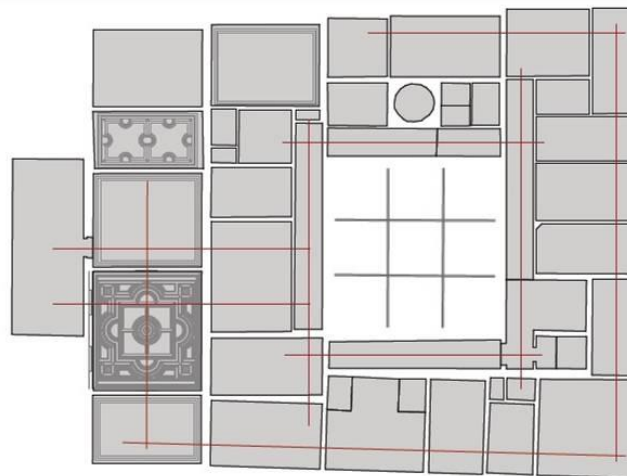
A kiszolgáló terek feltárása több pincejáraton keresztül és a Múzeum utcai szervizbejáron át indul. A pincében a belső udvar geometriája körüli körfolyosós közlekedésből nyílt cellás rendszerben. A földszintre a főlépcsőház, a földszint és emeletre a Lovarda felőli traktus csigalépcsője és a kerti kijárat melletti szervizlépcső vezetett. A két talaj feletti szinten a kiszolgáló tércsoportok a lakosztályok kert felőli végében, és a Lovarda felőli csigalépcső két oldalán voltak. A lóistálló, az istállófiúk szobája és kocsiszín kikerült a telekről, ezeket a szomszédos bérház földszintjén helyezték el.

- C. Társasági terek térbeli helyzete: Az emelt belmagasságú piano nobile, a földszinten voltak elhelyezve a társasági terek, a negyedik tervhez hasonlóan C alakban, mely térsor első szárában a nagy gobelines ebédlő, és a négyzetes zöld fogadó szalon foglalt helyet. A második, merőleges szárny keskeny, a tükörfolyosó gyűjteményes tere összekötötte a zöldszalont a kertre néző táncteremmel, mely méretben a legnagyobb volt. A téli kert a táncteremből nyílt, és ez volt egyben az épület fedett belső udvara is. Az emeleti főhomlokzaton folytatódott a társasági térsor a nagy ebédlővel és a szalonsorral, mely továbbvezetett a grófnéi lakosztályhoz.
- D. Privát terek térbeli helyzete: A palotán belül három magánlakosztály volt feltehetően. A grófi a földszint délnyugati sarkában, melynél a grófi kis szalon került az utca sarkára, egy sarokrízaliba. Az emeleten a grófiival megegyező kialakításban jött létre a grófnéi lakosztály, szervizlépcsővel és a főlépcsővel összekötve a kettőt. A harmadik lakosztály az emelet Lovarda felé néző homlokzatára került, mely az emeleti ebédlő mellett nyílt, előszobán vezetett oldalra két szalonba, s egyenesen a hálóba. Ez a lakosztály a főlépcsőházon át és a szervizlépcsőn át a fogadóterektől szeparáltan is megközelíthető volt. Ezért ezt a fiatal gróf lakosztályának feltételeztem.
- E. Kiszolgáló terek térbeli helyzete: a kiszolgáló funkciók a palota alagsorában, az emeleteken a szervizlépcsők közelében koncentráálódtak. A tereit összekötő közlekedési rendszer teljesen szeparált volt az úri közlekedéstől, a fedett udvart nem használta, viszont a körülötte kialakított szervizfolyosókat igen. Emellett 2 csigalépcsőt és egy háromkarú lépcsőt vette igénybe.
- F. Üres térváz: A térkompozíció belső udvar köré szervezett 2-1-1-1 traktusos mindkét szinten. A térszerkezetnek 5 bejárata van, ebből 2 a földszintre vezet. A 3 pincejárat alárendeltebb helyzetű, egyik a kertből nyílik, a másik a főhomlokzat Lovarda felé eső ikerablaka alatt, a harmadik a Múzeum utcából. A földszinti két bejárat egymással szemben, a szimmetria tengelybe volt állítva. egy reprezentatív, kocsialáhajtóval kiemelt, és saroktorrizalitokkal keretezett, szimmetriatengelybe állított főbejárat. Ezzel szemben az épületen, szimmetriatengelyén az épület másik végén egy szolid kialakítású kerti kijárat. A leghosszabb enfilade a kocsialáhajtós főbejáratától előcsarnokon és a belső udvaron át a kerti átjárón, és a kerten keresztül is átvezet. Az előcsarnok központi elosztó szerepet tölt be, melyből legyezőszerűen nyílnak változatos térarányú terek a főhomlokzati traktusban és a belső udvar felé. A belső udvart a földszinten 2, emeleten 4 oldalról oldalfolyosó veszi körbe, melyből nyílnak a lakosztályok és kiszolgáló terek, lépcsők. A Múzeum utca és a kert felé felaprózott, felezett traktusszélességű szobák, míg a tér felé nagy egybenyíló, enfilade-os 2 traktusos terek nyílnak. A két szintet összekötő fedett átrium

uralja és szervezi nagyságával a többi teret. A földszinti terek nagy 6 méteres belmagasságúak, változatos méretű, terekkel, melyben a kert felé a csarnokszerű táncterem a legnagyobb. Ez a térváz megegyezett a 4. tervváltozatával és az 1876-os állapotával.

Komplex tervezés | Patak Gergely | volt Károlyi Lajos palota | 1898-as állapot, Földszinti alaprajz, M=1:200

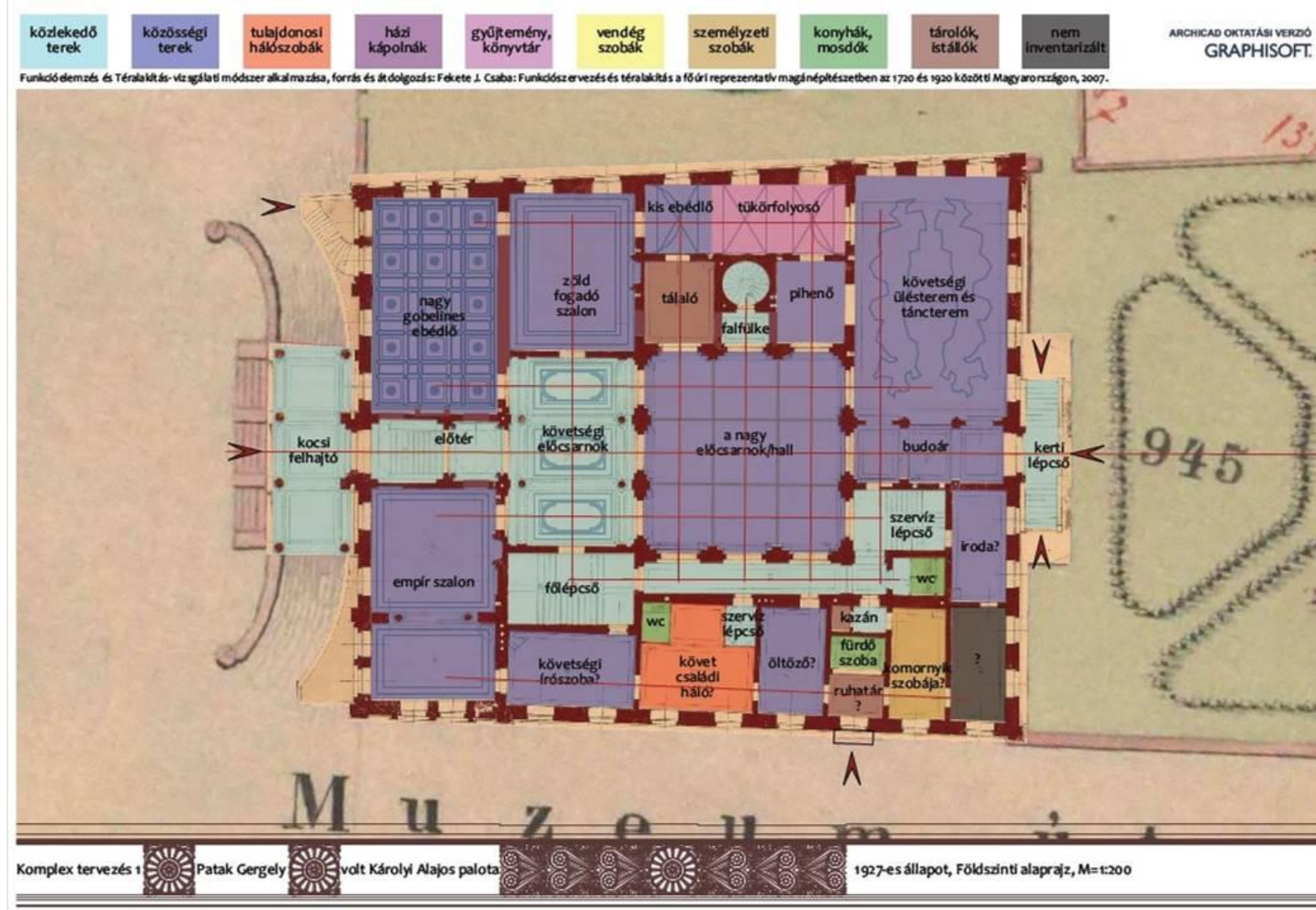

Komplex tervezés | Patak Gergely | volt Károlyi Lajos palota | 1898-as állapot, Emeleti alaprajz, M=1:200

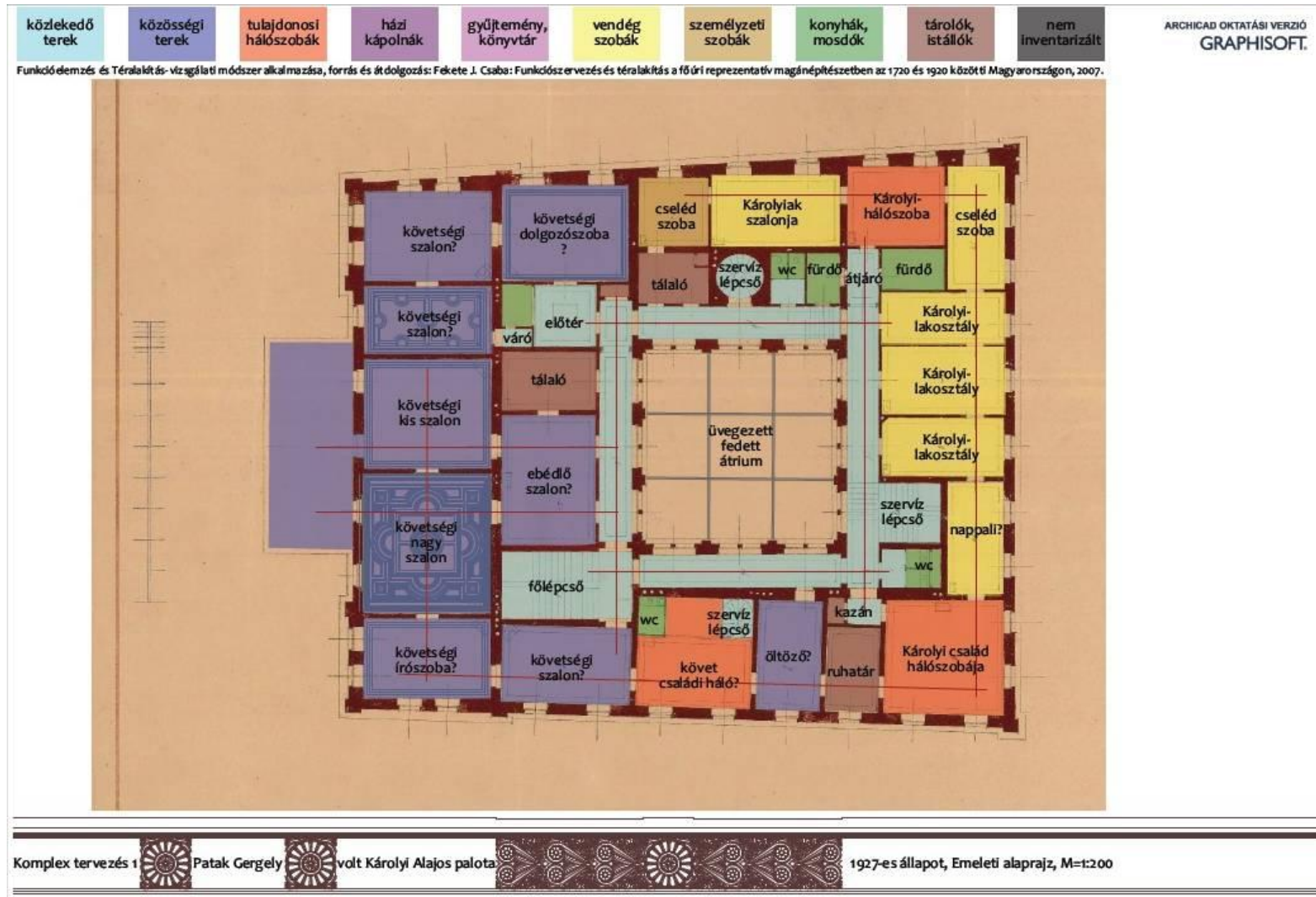
7. A palota 1927-es állapota

Az Olasz Királyi Követség számára a Károlyi-család az Eszterházy utcai palotájukat bérbe adja 1920-ban. Így a palotát megosztva főúri rezidenciának és diplomáciai épületnek használják 1944-ig, a II. világháborúig, mivel a Károlyi-család a kertre néző emeleti szobákat fenntartotta.

1927-ben Balogh Rudolf készít fotósorozatot a palotáról, később a filmhíradókban szerepel többször a palota a tüntetések és ünnepélyek váltakozó forgatagában.

Az épületbelső Olasz királyi követségéi időszakából kevés információ maradt fenn, amit láthatunk, az alapján a fogadó terek nem változtak, használatukban kibővültek: a tükörfolyosó egy harmadából kis ebédlőt alakítottak ki, a táncterem ülésteremmé vált. A kerti kijáró budoárként zsúfolt bútorozást kapott, és a belső udvar is gazdagabb bútorozással, szőnyeg leterítésével hallként funkcionált.

Az emeleti szalonok lehettek a követségi fogadószobák és dolgozótermek, és a kerti traktusban – az élő Károlyi utód, József elmondása alapján – a Károlyiak lakosztálya volt kialakítva.

- A. Megközelítés: A reprezentatív megközelítés a kocsifelhajtón keresztül a Pollack Mihály tér felőli főbejáraton át lehetséges. A privát (követ családja és a Károlyi-család számára) megközelítés egyaránt a főbejáraton és a kerti bejáraton át is történhetett. A kiszolgáló célú megközelítés az alagsoron át több lejáraton keresztül és a Múzeum utcai szervizbejárón át zajlott. Ez a megoldás tökéletesen szeparált, és kihasználja a városszerkezeti jó pozíciójú tér felőli főhomlokzatot is. Nem változott a megoldása az 1876-os állapot óta.
- B. Feltárás: A reprezentatív térsor a kocsifelhajtóval indul, a szimmetria tengelyen bejutva egy keskeny, oszlopokkal tagolt, lépcsős, 2 kupolás előtérbe jutunk. A tér beletorkollik a 4 oszloppal tagolt háromhajós követségi előcsarnok középső traktusába. Az előcsarnok legyezőszerűen osztja szálakra a továbbhaladás irányait. Északi irányba a zöld fogadó szalon az első társasági tér. Ebből nyílt balra a nagy gobelines ebédlő, illetve jobbra a kis ebédlő és tükörfolyosó gyűjteményes tere. Az enfilad-ra fűzött térsor záró eleme a kertre néző nagy követségi ülés-, és táncterem volt. A táncteremnek három ajtaja nyílt a kertre vezető budoárra, oldal irányban egy a nagy előcsarnokként használt belső udvarba, és a középső nyílás egy pihenő melléktérbe. Az emeletre az Ybl-féle előcsarnokba visszajutva, a főlépcsőn keresztül jutunk. A főhomlokzat emeleti traktusában volt egy ebédlő, és több szalonból álló térsor felfűzve, mely déli irányban a feltételezett követségi lakosztállyal zárult.

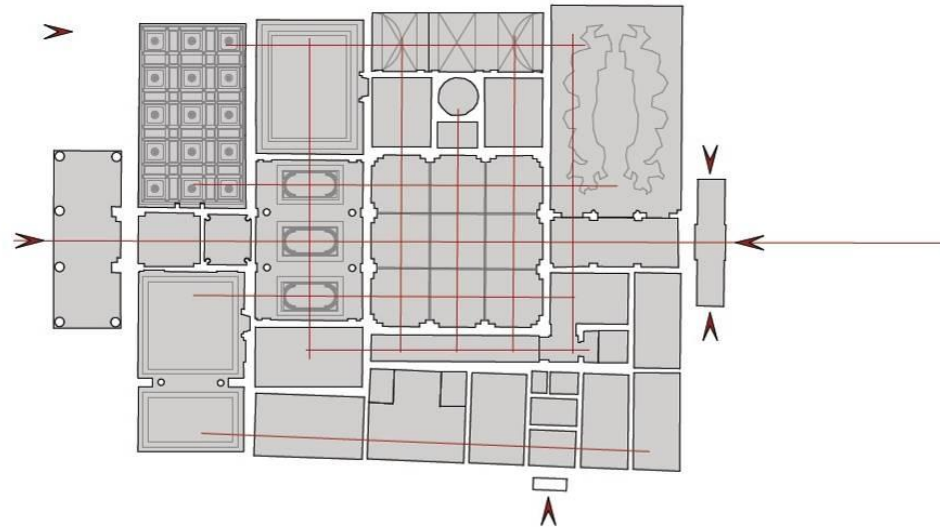
A magán lakosztályok feltárása két irányból: vagy a reprezentatívval közösen a keskeny előtéren és a széles előcsarnokon át halad, vagy a kerti bejáraton át a téli kerten keresztül érkezik az előcsarnokba. Innen befordulva a főhomlokzati szalonsoron és írószobán át jut a követ földszinti háló terembe. A hálóból enfilade-ra fűzött grófi öltöző-ruhatár-fürdő-komornyik szoba-/talán/ levéltár térsor érhető el. A Múzeum utcai lakosztály egy szélesebb homlokzati és egy szűkebb kiszolgáló folyosóból állt. Az emeleti két követségi lakosztály közül a Lovarda felőli lehet hogy irodának használhatták. A kertre néző szobákat a Károlyi-család használta saját lakosztályának, melynek szeparált megközelítése a kert felé elhelyezett szervizlépcsőn át volt megoldott.

A kiszolgáló terek feltárása több pincelejáraton keresztül és a Múzeum utcai szervizbejárón át indul. A pincében a belső udvar geometriája körüli körfolyosós közlekedésből nyílt cellás rendszerben. A földszintre a főlépcsőház, a földszint és emeletre a Lovarda felőli traktus csigalépcsője és a kerti kijárat melletti szervizlépcső vezetett. A két talaj feletti szinten a kiszolgáló tércsoportok a lakosztályok kert felőli végében, és a Lovarda felőli csigalépcső két oldalán voltak. A lóistálló, az istállófiúk szobája és kocsiszín kikerült a telekről, ezeket a szomszédos bérház földszintjén helyezték el.

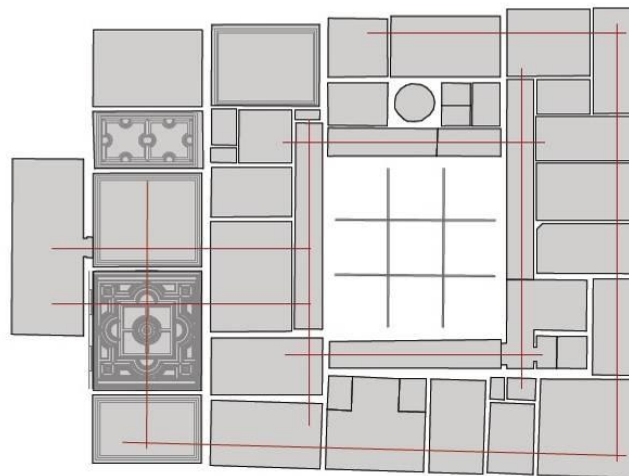
- C. Társasági terek térbeli helyzete: Az emelt belmagasságú piano nobilén, a földszinten voltak elhelyezve a társasági terek, a negyedik tervhez hasonlóan C alakban, mely térsor első szárában a nagy gobelines ebédlő, és a négyzetes zöld fogadó szalon foglalt helyet. A második, merőleges szárny keskeny, a tükörfolyosó /kis ebédlő/ tere összekötötte a zöldszalont a kertre néző táncteremmel, mely méretben a legnagyobb volt. A hall /nagy előcsarnok/ a táncteremből nyílt, és ez volt egyben az épület fedett belső udvara is. Az emeleti főhomlokzaton folytatódott a társasági térsor a nagy ebédlővel és a szalonsorral, mely továbbvezetett a követségi lakosztályhoz.
- D. Privát terek térbeli helyzete: A palotán belül négy magánlakosztály volt feltehetően. A követé a földszint délnyugati sarkában, melynél a követségi kis szalon került az utca sarkára, egy sarokrizaliba. Az emeleten a követével megegyező kialakításban jött létre a másik követségi családi lakosztály, szervizlépcsővel és a főlépcsővel összekötve a kettőt. A harmadik lakosztály az emelet Lovarda felé néző homlokzatára került, mely az emeleti ebédlő mellett nyílt, előszobán vezetett oldalra két szalonba, s egyenesen a hálóba. Ez a lakosztály a főlépcsőházon át és a szervizlépcsőn át a fogadóterektől szeparáltan is megközelíthető

volt. Ezért ezt a követ magánlakosztályának, avagy irodacsoportjának feltéteztem. A Károlyi-lakosztály a kertre néző enfilade-ra fűzött, és oldalfolyosó szobákat jelentette, de kiterjedését homály fedi, így akár a Lovarda felőli traktust is ők használhatták.

- E. Kiszolgáló terek térbeli helyzete: a kiszolgáló funkciók a palota alagsorában, az emeleteken a szervizlépcsők közelében koncentráálódtak. A tereit összekötő közlekedési rendszer teljesen szeparált volt az úri közlekedéstől, a fedett udvart nem használta, viszont a körülötte kialakított szervizfolyosókat igen. Emellett 2 csigalépcsőt és egy háromkarú lépcsőt vette igénybe.
- F. Üres térváz: A térkompozíció belső udvar köré szervezett 2-1-1-1 traktusos mindkét szinten. A térszerkezetnek 5 bejárata van, ebből 2 a földszintre vezet. A 3 pincelejárát alárendeltebb helyzetű, egyik a kertből nyílik, a másik a főhomlokzat Lovarda felé eső ikerablaka alatt, a harmadik a Múzeum utcából. A földszinti két bejárat egymással szemben, a szimmetria tengelybe volt állítva. egy reprezentatív, kocsiáláhajtóval kiemelt, és saroktorrízálitokkal keretezett, szimmetriatengelybe állított főbejárat. Ezzel szemben az épületen, szimmetriatengelyén az épület másik végén egy szolid kialakítású kerti kijárat. A leghosszabb enfilade a kocsiáláhajtós főbejárattól előcsarnokon és a belső udvaron át a kerti átjárón, és a kerten keresztül is átvezet. Az előcsarnok központi elosztó szerepet tölt be, melyből legyezőszerűen nyílnak változatos térarányú terek a főhomlokzati traktusban és a belső udvar felé. A belső udvart a földszinten 2, emeleten 4 oldalról oldalfolyosó veszi körbe, melyből nyílnak a lakosztályok és kiszolgáló terek, lépcsők. A Múzeum utca és a kert felé felaprózott, felezett traktusszélességű szobák, míg a tér felé nagy egybenyíló, enfilade-os 2 traktusos terek nyílnak. A két szintet összekötő fedett átrium uralja és szervezi nagyságával a többi teret. A földszinti terek nagy 6 méteres belmagasságúak, változatos méretű, terekkel, melyben a kert felé a csarnokszerű táncterem a legnagyobb. Ez a térváz megegyezett a 4. tervváltozatával és az 1876-os és 1898-as állapotával.

Komplex tervezés | Patak Gergely | volt Károlyi Alajos palota | 1927-es állapot, Földszinti alaprajz, M=1:200

Komplex tervezés | Patak Gergely | volt Károlyi Alajos palota | 1927-es állapot, Emeleti alaprajz, M=1:200

8. Az 1953-as Molnár Péter-féle terv

A II. világháborúban nagyrészt elpusztult a palota, lakói és bérlői elmenekültek. A fővárosi tulajdonba került palota-romra az 1951-ben megalakult Magyar Építőművészek Szövetsége készített helyreállítási tervet 1953-ban saját székháza számára. A terveket Molnár Péter építész vezette. Az 1953. 7-8. Magyar Építőművészet számában így ír tervéről Molnár Péter:

„A romos épületet 1952 őszén bocsátotta a Szövetség rendelkezésére Szíjártó Lajos építésügyi-miniszter, biztosítva a Szövetségnek az újjáépítés költségeit. A palota alkalmasnak mutatkozott a Szövetség funkcióinak lebonyolítása, méretei ellenére is intim hatású csendes, parkra nyíló klubtermek létesítésére, s ezen felül a budapesti tervező irodák településeihez képest centrikus fekvése, úgy az Építészeti Egyetemtől, mint a tervező irodáktól könnyen és gyorsan megközelíthetővé tették.

A palota számunkra különös varázsa, hogy bár eklektikus korból származó ugyan, de műemlék, Ybl Miklós alkotása. [...] A kivonulók nem hagytak meg benne a felhalmozott értékes bútortatból és műemlék jellegű szőnyegek, gyűjteményekből, festményekből és szobrokból mást, csak egy törött orrú szobrot. A palota belseje teljesen kiégett.”

Molnár Péter programjánál a beépítésénél szempont volt az, hogy a nagyobb reprezentációt igénylő termek, illetve helyiségek, a még Ybl-től éppen maradt térből álló bejárat-hall-átrium sorhoz kapcsolódjanak. A következő tagolásban alakította ki a tereket a tervben:

1. A Szövetség titkársága és gyűlésterme:

Az I. emeleten a piano nobilén kerül elhelyezésre, a bejárat melletti traktusban elnyúlva, a bejárat axisától balra eső oldalszárnyban, megközelítése közvetlen a földszinti hallból induló és az I. emeleti hallba érkező reprezentatív lépcsőn történik.

2. Klubhelyiségek:

A klub büfével, folyóirat-olvasó visszavonulóval hátsó udvari traktusban nyer elhelyezést, a földszinten. Ugyanebben a traktusban van, de az alagsorban a két oldaltraktusba nyúlóan az étterem és a hozzátartozó konyha. A könyvtár és kabinet ugyanitt, az I. emeleten a II. emeletre nyúló repozitóriummal települ. A klubhelyiségek a hátsó lépcsőre fűzötten szoros vertikális kapcsolatban vannak egymással.

3. Kiállítási helyiségek:

A földszinten körforgalmú rendbe illeszthetően a hallból indulva, a bejárat traktusban és a két oldal traktusban helyezkednek el, magukba kapcsolva a fedett udvart is.

4. Folyóirat-szerkesztőség

Az I. emelet jobboldali traktusában,

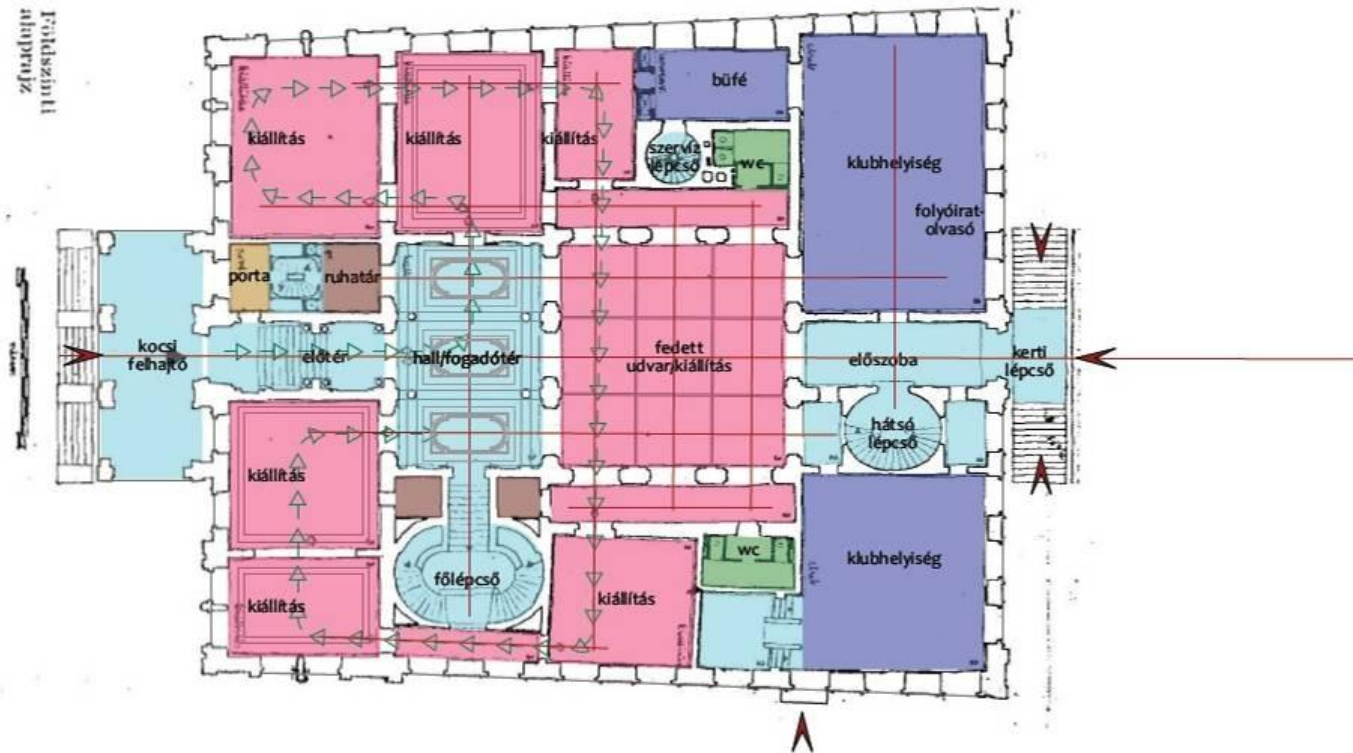
5. Mesteriskola

Körbefutóan a II. emeleten települnek.

közlekedő terek	közösségi terek	tulajdonosi hálokszobák	házi kápolnák	gyűjtemény, könyvtár	vendég szobák	személyzeti szobák	konyhák, mosdók	tárolók, istállók	nem inventarizált
-----------------	-----------------	-------------------------	---------------	----------------------	---------------	--------------------	-----------------	-------------------	-------------------

Funkcióelemzés és Téralkítás-vizsgálati módszer alkalmazása, forrás és átdolgozás: Fekete J. Csaba: Funkciószervezés és téralkítás a főúri reprezentatív magánépítészetben az 1720 és 1920 közötti Magyarországon, 2007.

ARCHICAD OKTATÁSI VERZIÓ
GRAPHISOFT.

Komplex tervezés 1 Patak Gergely volt Károlyi Alajos palota Molnár Péter terve a Magyar Építőművészek Székházára 1953-ban Földszinti alaprajz M=1:200

ARCHICAD OKTATÁSI VERZIÓ
GRAPHISOFT.

Funkcióelemzés és Téralkítás- vizsgálati módszer alkalmazása, forrás és át dolgozó: Fekete J. Csaba: Funkciószervezés és téralkítás a főúri reprezentatív magánépítészetben az 1720 és 1920 közötti Magyarországon, 2007.

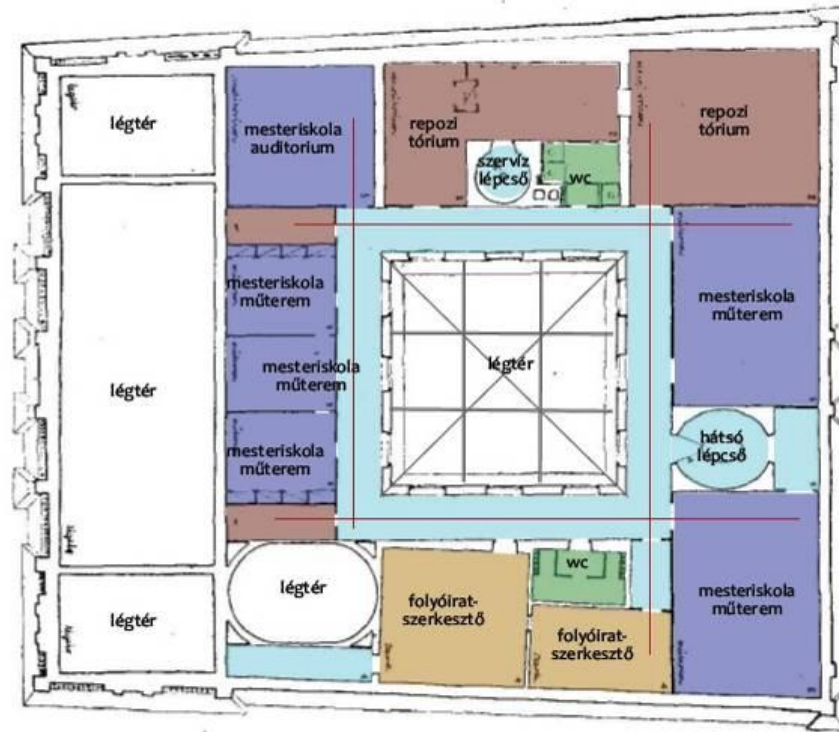
Komplex tervezés | Patak Gergely | volt Károlyi Alajos palota | Molnár Péter terve a Magyar Építőművészek Székházára 1953-ban | I. emeleti alaprajz M=1:200

ARCHICAD OKTATÁSI VERZIÓ
GRAPHISOFT.

Funkcióelemzés és Téralkítás-vizsgálati módszer alkalmazása, forrás és átdolgozás: Fekete J. Csaba: Funkciószervezés és téralkítás a főúri reprezentatív magánépítészetben az 1720 és 1920 közötti Magyarországon, 2007.

II. emeleti
alaprész

- A. Megközelítés: A reprezentatív megközelítés a kocsifelhajtón keresztül a Pollack Mihály tér felőli főbejáraton át lehetséges. A privát (a szövetségi tagok számára) megközelítés egyaránt a főbejáraton és a kerti bejáraton át is történhetett. A kiszolgáló célú megközelítés a Múzeum utcai szervizbejárón át zajlott. Ez a megoldás tökéletesen szeparált, és kihasználja a városszerkezeti jó pozíciójú tér felőli főhomlokzatot is. Nem változott a megoldása az 1876-os állapot óta.
- B. Feltárás: A reprezentatív térsor a kocsifelhajtóval indul, a szimmetria tengelyen bejutva egy keskeny, oszlopokkal tagolt, lépcsős, 2 kupolás előtérbe jutunk. Itt egy bal oldali térbővültben található a porta. A lépcsős előtér beletorkollik a 4 oszloppal tagolt háromhajós fogadótér, hall középső traktusába. A hall

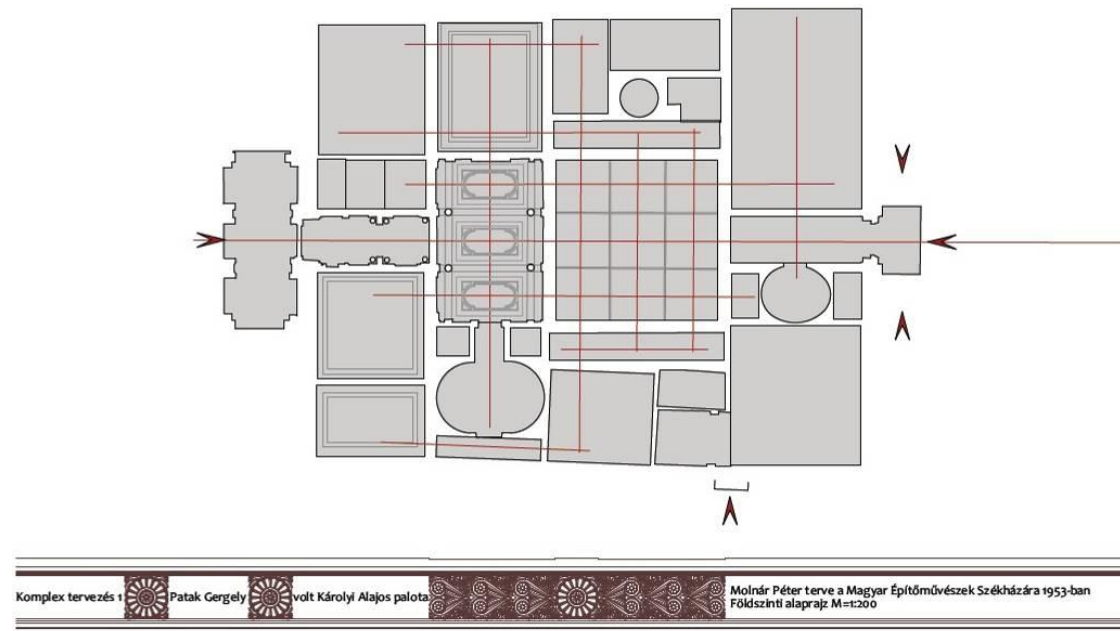
legyezőszerűen osztja szálakra a továbbhaladás irányait. Északnyugati irányban a ruhatár fülkéje után az északi nagy ajtón át a négyszetes kiállító tér/egykori zöld fogadó szalon/ az első társasági tér. Ebből nyílt balra a második kiállítótér, majd az első kiállítóterem ablak felőli felébe visszajutva jutunk a harmadik kisebb kiállító térbe /egykori kis ebédlő tere/. Egy haránt irányú folyosón keresztül jutunk a fedett udvarra, melyben szintén a kiállítás tekinthető meg az épület legnagyobb, kétszintes terében. A haránt folyosóval szemben annak tükörképeként egy újabb folyosóra jutunk, melyből a Múzeum utcai traktus kiállítóterei nyílnak. egy szűk folyosón át érkezünk az utolsó két egybenyíló, térfallal tagolt terekbe /egykori empír-szalón/. Majd visszajutunk a fogadó hallba. Ha nem csak a kiállítást tekintjük meg, a fogadó hallból dél felé nyílt egy húzott karú, elágazó, terebélyes főlépcső, mely az emeleti főhomlokzati traktus halljába, és onnan a hosszú, egy légtérű gyűlésterembe vezetett. A gyűlésteremben a széksorok a Múzeum utca felé voltak állítva, és egy színpadra fókuszálva. A könyvtár, a klubhelység és a műtermek valószínűleg privát területek lehettek, így azokat csak szűrt közönség látogathatta.

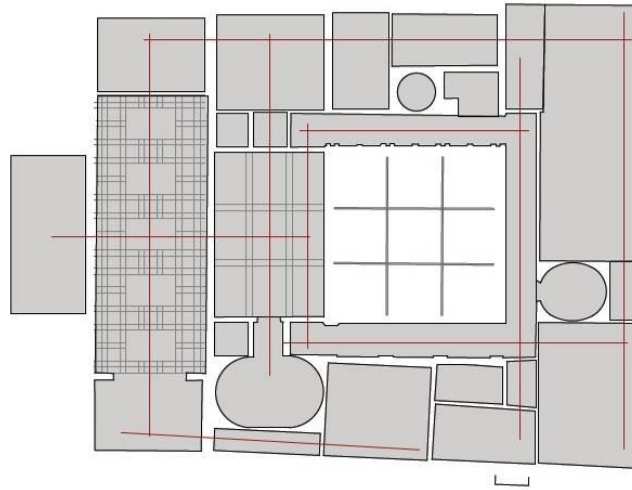
A privát területek feltárása két irányból: vagy a reprezentatívval közösen a keskeny előtéren és a széles előcsarnokon át halad, vagy a kerti bejáraton és előszobán át érkezik meg. A földszinten a kertre néző traktusban nyertek a klubhelyiségek elhelyezést, melyből a büfé nyílt. A kerti kijárat mellett helyezkedett el a húzott karú melléklépcső, melyen az alagsor irányába az étterem, az emelet felé pedig a könyvtár volt elérhető. Az emelet körfolyosós rendszerrel tárta fel a folyóirat szerkesztést, az elnöki irodát és adminisztrációs tereket. A tetőtérben a mesteriskola műtermei és repositóriumai, további folyóirat szerkesztőségi terek és egy auditórium nyert elhelyezést körben a belső udvar légtere és felülvilágítója körül.

A kiszolgáló terek feltárása a Múzeum utcai szervizbejáron át és a kerti bejáraton keresztül indult. A pincében a belső udvar geometriája körüli körfolyosós közlekedésből nyílt cellás rendszerben. Itt volt az étterem és annak konyhája. A földszintre és emeletekre a Lovarda felőli traktus csigalépcsője és a kerti kijárat melletti szervizlépcső vezetett. A talaj feletti szinteken a kiszolgáló tércsoportok a Múzeum utcai traktus kert felőli végében, és a Lovarda felőli csigalépcső keleti oldalán voltak. A parkolás kérdését nem részletezte a terv. Az archívumok és repositóriumok minden szinten a Lovarda felőli traktus csigalépcsője mellett voltak elhelyezve.

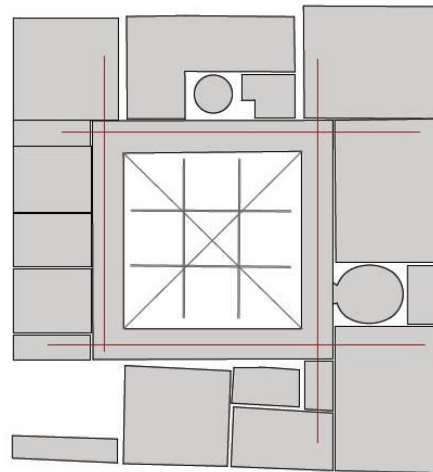
- C. Társasági terek térbeli helyzete: Az emelt belmagasságú piano nobilén, a földszinten voltak elhelyezve a kiállítóterek, a főhomlokzat két traktusában és a belső udvarban. Egy zárt kört alkotnak, melynek kiinduló és végpontja a fogadó hall, ahol a jegypénztár volt. Szűrt használatú társasági terek a kert felé néző traktusban voltak: földszinten a klubhelyiségek, emeleten pedig a könyvtár.
- D. Privát terek térbeli helyzete: A közintézmény privát terei a szerkesztőségi irodák, az elnöki iroda, klubhelyiségek, repositóriumok, műtermek és a könyvtár. Ezek a terek koncentrálnak a tetőtérben, illetve a kerti, és Múzeum utcai traktusban voltak elhelyezve.
- E. Kiszolgáló terek térbeli helyzete: a kiszolgáló funkciók a palota alagsorában, az emeleteken a szervizlépcsők közelében koncentrálnak. A tereit összekötő közlekedési rendszer a szervizfolyosókon nagyrészt elválasztott volt a vendégforgalomtól, illetve a kiszolgáló tereket a vendég- és privátforgalom is használta, ezért átfedésben kellett legyen.
- F. Üres térváz: A térkompozíció belső udvar köré szervezett 2-1-1-1 traktusos mindkét szinten. A térszerkezetnek 5 bejárata van, ebből 2 a földszintre vezet. A 3 pincebejárat alárendeltebb helyzetű, egyik a kertből nyílik, a másik a főhomlokzat Lovarda felé eső ikerablaka alatt, a harmadik a Múzeum utcából. A földszinti két bejárat egymással szemben, a szimmetria tengelybe volt állítva. egy reprezentatív, kocsialáhajtóval kiemelt, és sarokrízalitokkal keretezett, szimmetriatengelybe állított főbejárat. Ezzel szemben az épületen, szimmetriatengelyén az épület másik végén egy szolid kialakítású kerti kijárat. A

leghosszabb enfilade a kocsialáhajtós főbejárattól előcsarnokon és a belső udvaron át a kerti átjárón, és a kert keresztül is átvezet. Az előcsarnok központi elosztó szerepet tölt be, melyből legyezőszerűen nyílnak változatos térarányú terek a főhomlokzati traktusban és a belső udvar felé. A belső udvart a földszinten 2, emeleten 4 oldalról oldalfolyosó veszi körbe, melyből nyílnak a lakosztályok és kiszolgáló terek, lépcsők. A Múzeum utca és a kert felé felaprózott, felezett traktusszélességű szobák, míg a tér felé nagy egybenylő, enfilade-os 2 traktusos terek nyílnak. A két szintet összekötő fedett átrium uralja és szervezi nagyságával a többi teret. A földszinti terek nagy 6 méteres belmagasságúak, változatos méretű, terekkel, melyben a kert felé a csarnokszerű táncterem a legnagyobb. Ez a terváz megegyezett a 4. tervváltozatával és az 1876-os és 1898-as állapotával.

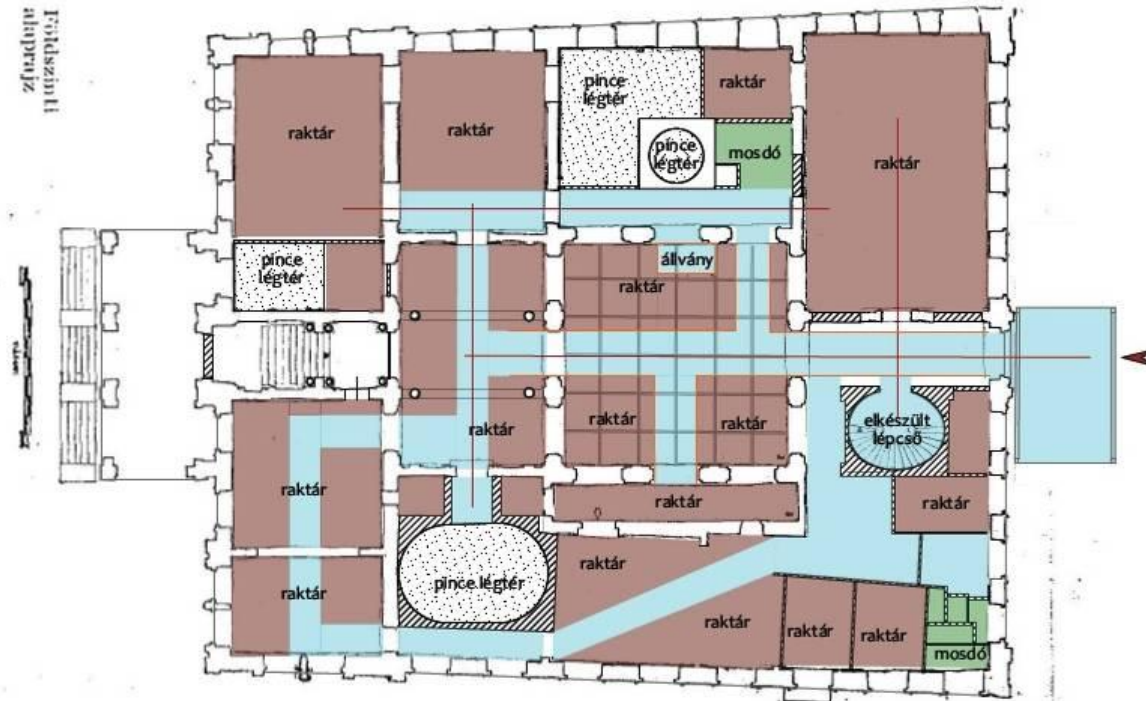
Komplex tervezés | Patak Gergely | volt Károlyi Alajos palota | Molnár Péter terve a Magyar Építőművészek Székházára 1953-ban
I. emeleti alaprajz M=1:200

Komplex tervezés | Patak Gergely | volt Károlyi Alajos palota | Molnár Péter terve a Magyar Építőművészek Székházára 1953-ban
II. emeleti alaprajz M=1:200

9. A palota 1966-os állapota

Bizományi Áruház Vállalata hosszan elnyúló ideiglenes hasznosítása a raktározás volt 1952 és 1965 között.

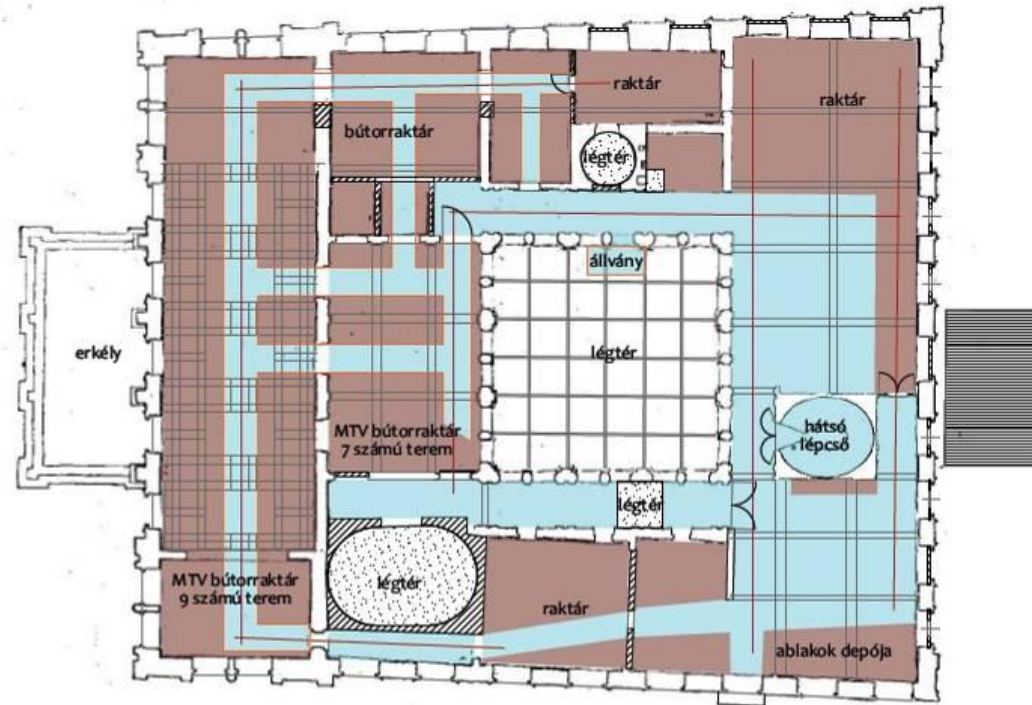
Komplex tervezés 1 Patak Gergely volt Károlyi Alajos palota 1966-os állapot, Földszinti alaprajz, M=1:200

1965-től a Magyar Rádió és Televízió Vállalat tulajdonában szintén bútor és televíziós díszlet raktározására használták ideiglenesen 1975-ig az egykori palota belső tereit. Ebből a korszakból maradt fenn egy fotósorozat és a hasznosítási tervek műszaki leírásai, mely alapján elmondhatjuk, a Molnár Péter-féle terv mentén elkezdték a szerkezetépítést, ám részleteiben (lépcsőkarok, belső válaszfalak, mosdó blokkok, Lovarda felőli csigalépcső) befejezetlen maradt.

A teljes épület monofunkcióban működött, csak kiszolgáló, raktározási szerepet töltött be, így a kifinomult térrendszer, elválasztott reprezentatív, privát és kiszolgáló tércsoportok, és megközelítésük itt nem kellett és nem tudott kialakulni. Az egyetlen bejárat a kert felé nyílt, állványzatokon keresztül, majd a Kert felőli lépcsőn át történt az áru ki-berakodás.

ARCHICAD OKTATÁSI VERZIÓ
GRAPHISOFT.

Komplex tervezés 1

Patak Gergely

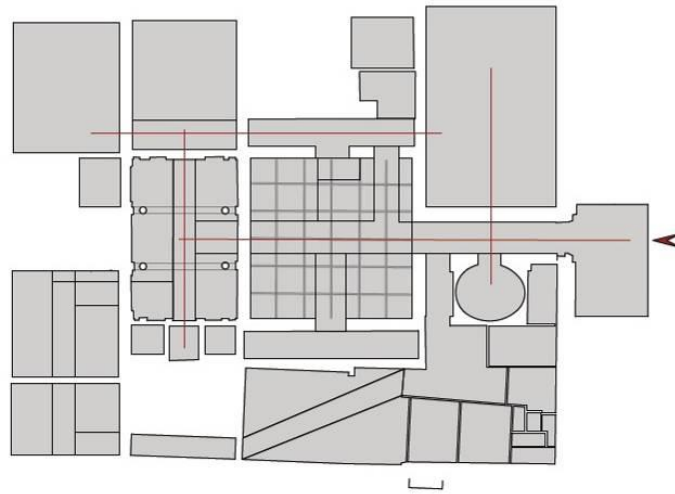

volt Károlyi Lajos palota

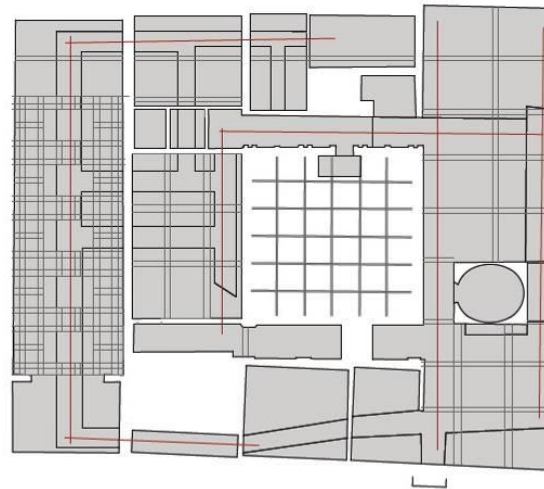

1966-os állapot, Emeleti alaprajz, M=1:200

- A. Megközelítés: A kiszolgáló célú megközelítés a kerti lépcső helyén egy rakodó platón át zajlott. Ez egy szükségmegoldás volt, mivel a kert felől a Rádió parkolója és személyzeti portája felől biztosítva volt a bejárat őrzése. A reprezentatív, városszerkezeti jó pozíciójú, tér felőli bejárat fa palánkkal le volt zárva, nem használták.
- B. Feltárás: A kiszolgáló, raktározási terek feltárása a kerti bejáraton keresztül indult. A pincében feltehetően a belső udvar geometriája körüli körfolyosós közlekedésből nyíltak a termék cellás rendszerben. Feltáratlanok ezek az alagsori terek. A földszintre és emeletre a kerti kijárat melletti szervizlépcső és a belső udvar állványzata vezetett. A földszinten és emeleten az Magyar Rádió és Televízió Vállalat bútor és díszletraktárai voltak elhelyezve. Ezek elérése a földszinten az üvegezett, tatarozott belső udvaron át, és a termék egymásba nyíló közlekedő sávjain át történt. Az emeleten a belső udvar körül kialakított folyosókról és a főhomlokzati traktusban a nagy fesztávú termék középvonalában szabadon hagyott közlekedő sávokon voltak a lerakatok elérhetőek.
- C. Társasági terek térbeli helyzete: Nincs az épületben.
- D. Privát terek térbeli helyzete: Nincs az épületben.
- E. Kiszolgáló terek térbeli helyzete: a kiszolgáló funkciók az épület minden hasznosítható szintjén voltak, főként raktározási területek, a lépcső és állvány közelében mosdó blokkokkal.
- F. Üres térváz: A térkompozíció belső udvar köré szervezett 2-1-1-1 traktusos mindkét szinten. A térszerkezetnek 1 működő bejárata van. A földszinti bejárat az épület szimmetria tengelyébe volt állítva. A szolid és funkcionális kialakítású kerti kijárat egy esővédő elötetős rakodó plató volt. A leghosszabb enfilade a kerti bejáraton, folyosón, az üvegezett belső udvaron és a 4 oszlopos egykori előcsarnokon is átvezet, de végpontja a reprezentatív főbejárat előtere zsákszerűen zárja a láncot, nem ad kijutást a kocsialáhajtó felé. A belső udvar központi elosztó szerepet tölt be a földszinten, melyből 4 irányba nyílnak további raktár területek. A belső udvart a földszinten 2, emeleten 4 oldalról oldalfolyosó veszi körbe, melyből nyílnak a kiszolgáló terek, és a lépcső. A földszinten a régi társasági terek csarnokszerű terei nagy raktárként jól alkalmazhatóak. A Múzeum utca és kert felőli tagoltabb kisebb terek egybenyitottan szintén jó raktározási területekké váltak. A Múzeum utca kert felőli sarkát mosdó és kiszolgáló cellás egymásba nyíló aprózott terek halmaza tölti ki. Az emeleten szintén a nagy, csarnokszerű terek dominálnak, melyek egyrészt a Molnár Péter-féle tervet követik a főhomlokzati traktus kialakításában, másrészt a Múzeum utca és Lovarda utca és kert felőli traktusok fal kibontásai után további nagy egybenyitott átfolyó terek jöttek létre. Új eleme a térszerkezetnek az így kialakult hatalmas 9 axisos, kerti teljes homlokzatot kitöltő raktártér, mely térben úsztatva helyezkedik el a spirál lépcső doboza.

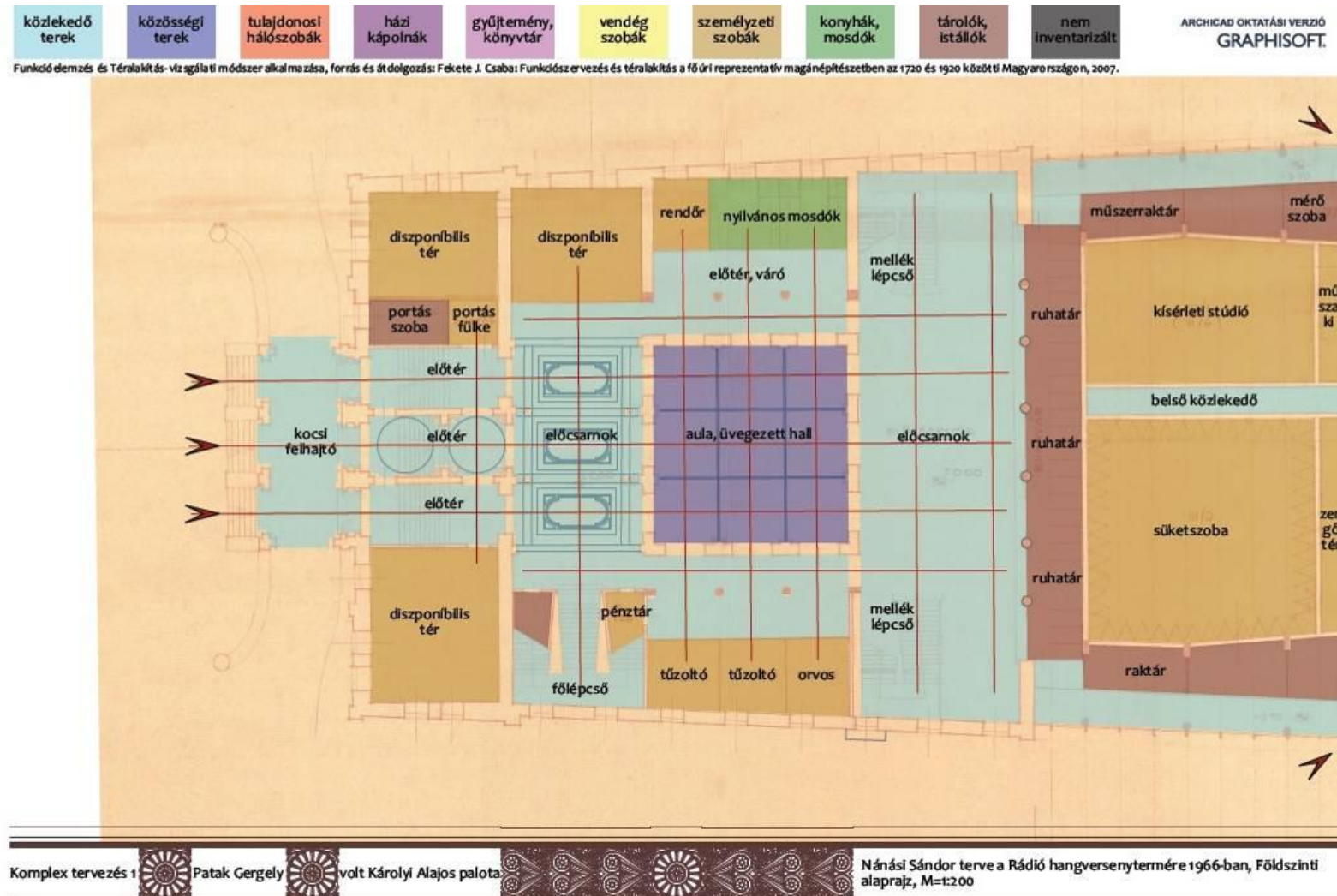
Komplex tervezés 1 Patak Gergely volt Károlyi Alajos palota 1966-os állapot, Földszinti alaprajz, M=1:200

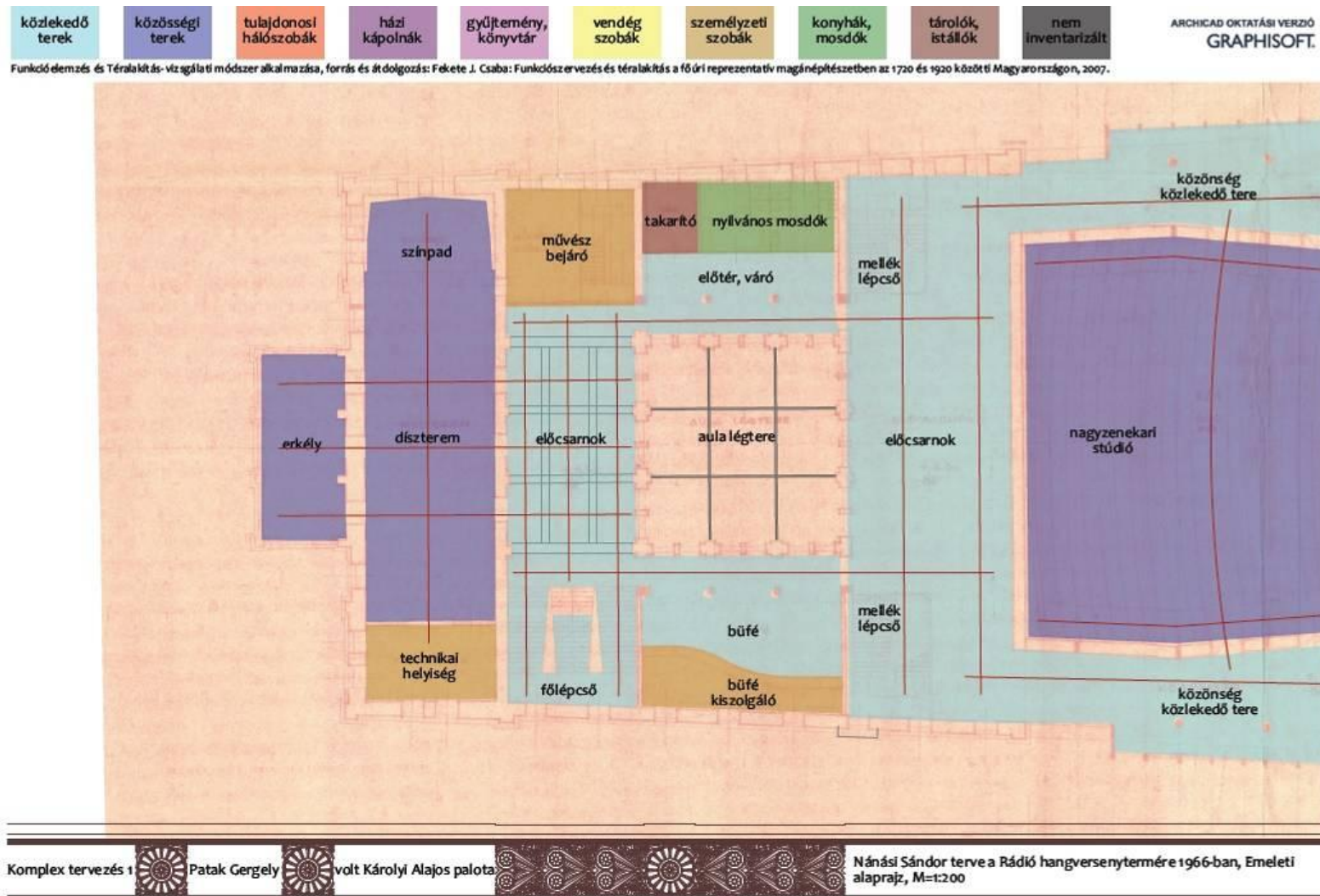
Komplex tervezés 1 Patak Gergely volt Károlyi Alajos palota 1966-os állapot, Emeleti alaprajz, M=1:200

10. Az 1966-os Nánási Sándor-féle terv

1966-1986 között a Magyar Közmédia tulajdonában távlati fejlesztési tervek készültek a Rádió kiegészítő hangversenytermére. Ezekben a tervekben az alapkoncepció közös volt, melyet Nánási Sándor dolgozott ki először. A szándék az volt, hogy a műemlék Károlyi-palotát részben rekonstruálva, részben áttervezve, egy reprezentatív fogadótérre, előcsarnokká alakuljon át a palota, mely előtere lenne egy hatalmas, az egész kertet kitöltő hangversenyteremnek és stúdió komplexumnak.

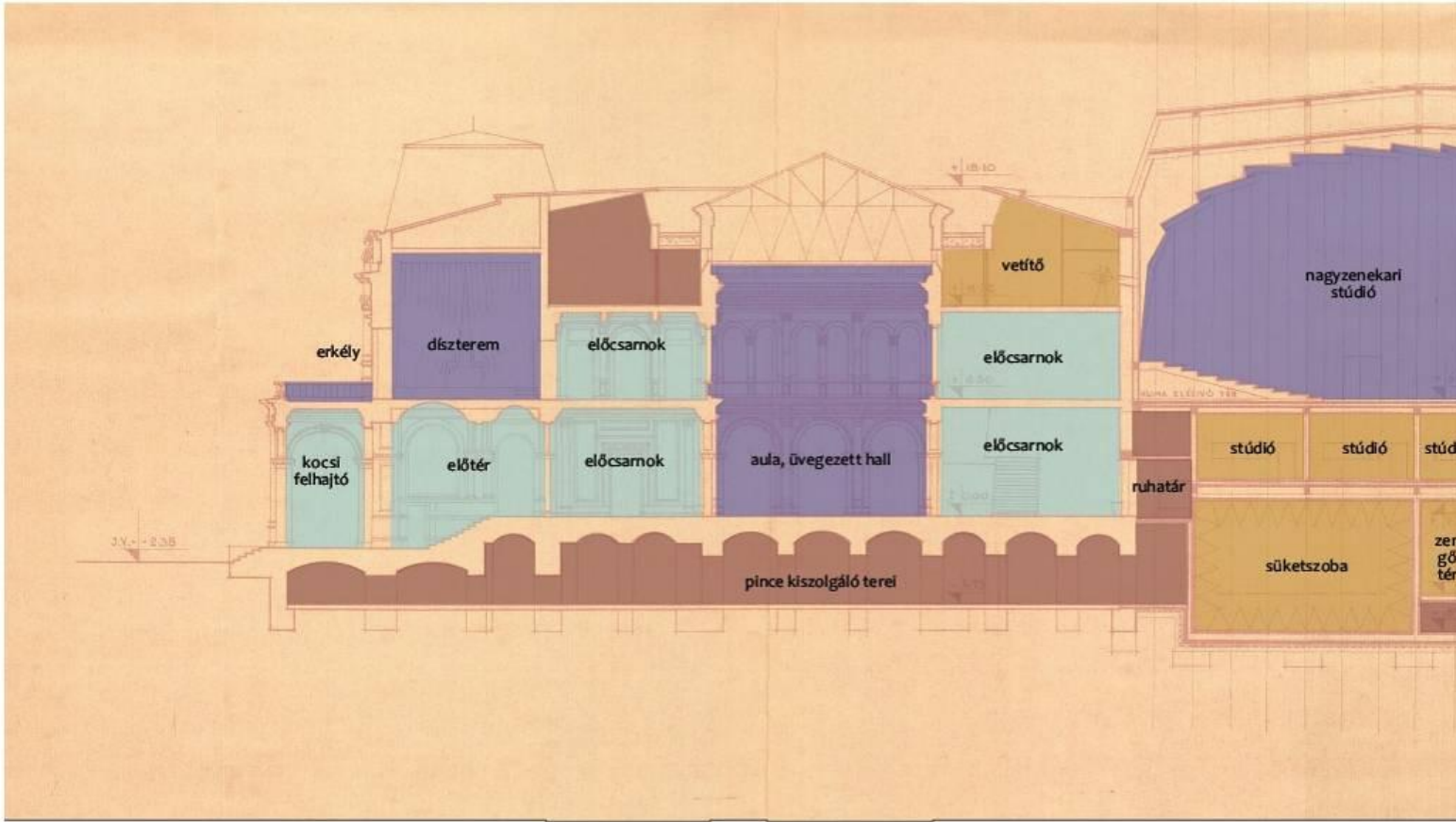

Ez a 9. stúdió néven a Rádió legnagyobb, közönséget is befogadó stúdiójává vált volna. Azonban a gazdasági és kulturális igények nem kedveztek a terveknek, így csak távlati gondolat szintjén maradt, míg az épületben továbbra is raktározás folyt és egyéb kiszolgáló terek költöztek be, mint az elektromos központ, javítóműhelyek és szerkesztőségek.

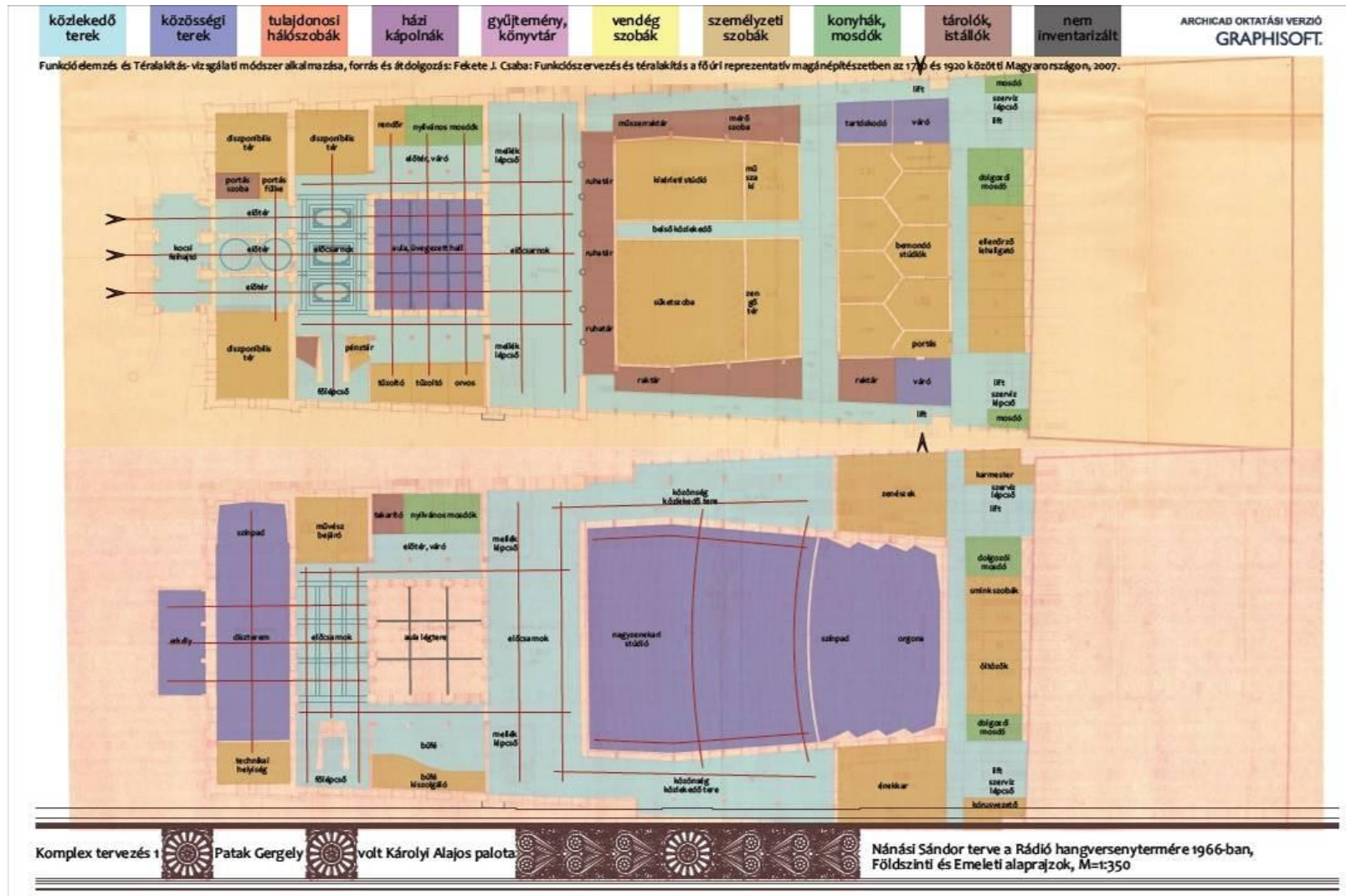

közlekedő terek	közösségi terek	tulajdonosi hálószobák	házi kápolnák	gyűjtemény, könyvtár	vendég szobák	személyzeti szobák	konyhák, mosdók	tárolók, istállók	nem inventarizált	ARCHICAD OKTATÁSI VERZIÓ GRAPHISOFT.
-----------------	-----------------	------------------------	---------------	----------------------	---------------	--------------------	-----------------	-------------------	-------------------	---

Funkcióelemzés és Téralkítás-vizsgálati módszer alkalmazása, forrás és át dolgozás: Fekete J. Csaba: Funkciószervezés és téralakítás a főúri reprezentatív magánépítészetben az 1720 és 1920 közötti Magyarországon, 2007.

Komplex tervezés | Patak Gergely | volt Károlyi Alajos palota | Nánási Sándor terve a Rádió hangversenytermére 1966-ban, metszet, M=1:200

Nánási Sándor az Általános Épülettervező Vállalaton belül 1966 decemberében készítette a kiegészítő hangversenyerem és stúdió tervét. A palotában monumentális előcsarnokok fogadták a vendégeket, mely bővelkedett büfével, ruhatárral, aulával és három lépcsővel is. Az emelet főhomlokzatára a Molnár Péter-féle gondolat folytatásaként egy nyújtott, egész homlokzat hosszúságú díszterem került. A gigászi méretű, hangversenyerem az emeletről a hajdani kert irányába két oldalról volt elérhető, mely mögött és alatt voltak a rádió és előadók technikai és előkészítő helyiségei.

- A. Megközelítés: A reprezentatív megközelítés a kocsifelhajtón keresztül a Pollack Mihály tér felőli három egymás mellett fekvő főbejáraton át volt lehetséges. A privát (előadók, kórus, művészek számára) megközelítés a Múzeum utcáról, az új tömb hátsó szárnyába nyíló művészbemutató felől volt lehetséges. A kiszolgáló célú

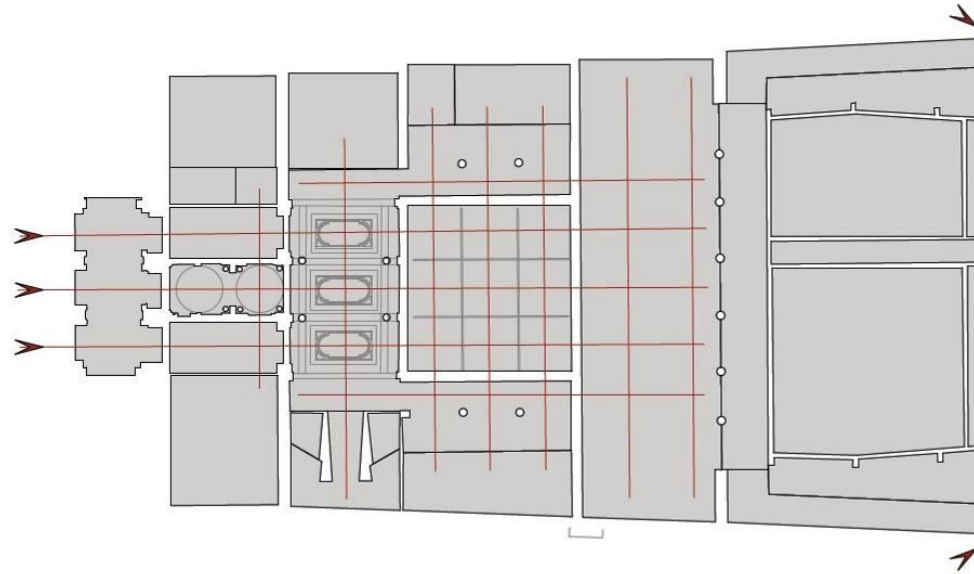
megközelítés szintén a Múzeum utcai művészbejárón át, vagy a Rádió irodaépülete felőli, a Múzeum utcai bejárat épületre tükrözött párján át zajlott. Ez a megoldás tökéletesen szeparált, és a legnagyobb mértékben használta ki a városszerkezeti jó pozíciójú tér felőli főhomlokzatot is.

- B. Feltárás: A reprezentatív térsor a kocsifelhajtóval indul, a szimmetria tengelyen bejutva három egymás melletti keskeny, oszlopokkal tagolt, lépcsős, 2 kupolás előtérbe jutunk. Itt egy bal oldali térbővültben található a porta. A lépcsős három előtér beletorkollik a 4 oszloppal tagolt háromhajós fogadótérbe. A fogadótér haránt irányban 1-1 folyosóval bővül, mely a hátsó ruhatárhoz és előcsarnokához vezetett. A fogadó térből egyenesen 3 boltíves nyílás a kétszintes központi helyzetű belső udvarba vezet, mely aulaként működött. Az emeletre a jegyváltás után a fogadó hallból dél felé nyíló háromkarú, illetve a ruhatári előcsarnokból két kétkarú lépcsőn jutunk el. A háromkarú lépcső a pilaszter-gerendás emeleti hallba vitte a vendégeket. A hallból a főhomlokzat felé tárult fel a hosszú díszterem, színpadával és erkéllyel. Az emelet közlekedő-, és társasági terei körbefolytak a kétszintes átriumot. Ebből nyílt egy büfé a Múzeum utca felé. A hátsó haránt előcsarnok továbbvezetett a bal és jobb oldali közönségfolyosókra, melyből 3-3 ajtó vezetett a nagyzenekari stúdió nézőterére.

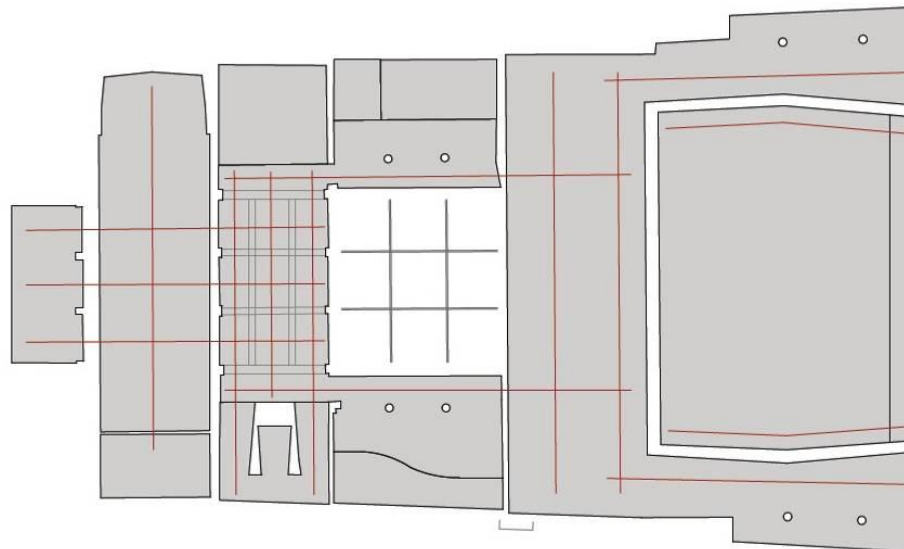
A privát területek feltárása az új építésű tömbben két irányból: a Rádió irodája felől és a Múzeum utca felől indult a művészbejárókon. Egy hátsó haránt folyosó, melynek két végén 1-1 háromkarú lépcső és 1-1 lift szolgálta ki a 6 szint irodáit, öltözőit, próbateret és kisebb stúdióit.

A kiszolgáló terek feltárása a priváttal közösen, az új építésű tömbben két irányból: a Rádió irodája felől és a Múzeum utca felől indult a művészbejárókon.

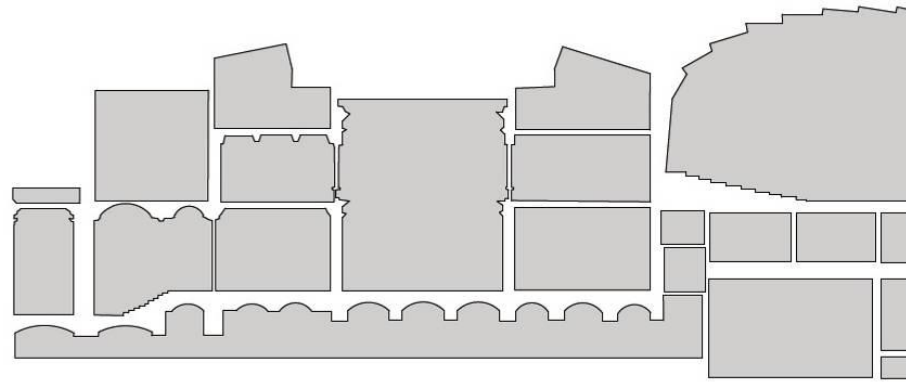
- C. Társasági terek térbeli helyzete: Az emelt belmagasságú piano nobilén, a földszinten voltak elhelyezve a nagy fogadó csarnokok, előcsarnokok és a ruhatár. Ezek az aula körül helyezkedtek el az átriumot megkerülve, egymásba átfolyva, térelválasztó falak csak az átrium neoreneszánsz stílusú félköríves nyílású falai voltak. Az emeleten hasonló módon voltak a monumentális csarnokterek kialakítva, azzal a különbséggel, hogy a főhomlokzatot a díszterem, a déli traktust a büfé foglalta el. Az egykori kert felőli traktus emeleti előcsarnok két végéből 1-1 közönségfolyosó nyílt, mely a nagyzenekari stúdió nézőterét kapcsolta össze.
- D. Privát terek térbeli helyzete: A közintézmény privát terei a kórus, zenekar próbatermei, a kísérleti stúdiók és süketszobák voltak. Ezek koncentrálnak, a nagyzenekari stúdió alatti 3 szinten voltak egy csoportban.
- E. Kiszolgáló terek térbeli helyzete: a kiszolgáló funkciók a palota alagsorában, az emeleteken a Rádió irodája felőli traktusban koncentrálnak. A stúdiók kiszolgálására az új tömbön belül a bérház tűzfalához eső szárnyban, oldalfolyosós rendszerben voltak elhelyezve. Ezek a hangtechnikusok, sminkesek, bemozdók és lehallgatók technikai terei és raktárai voltak egymás felett 6 szinten.
- F. Üres térváz: A térkompozíció belső udvar köré szervezett 2-1-1-1 traktusos mindkét szinten. A térszerkezetnek 1 főbejárata, és 2 mellékbejárója van. A mellékbejárók az épületkomplexum tengelyére tükrözve helyezkednek el, az egyik a Múzeum utcáról, a másik a Rádió belső telkéről nyílt. A földszinti főbejárat 3 egymás melletti nyílása a szimmetria tengelybe volt állítva. Egy reprezentatív, kocsialáhajtóval kiemelt, és sarokrízalitokkal keretezett, szimmetriatengelybe állított főbejárat. A 3 leghosszabb enfilade a kocsialáhajtós főbejárattól a fogadócsarnokon és a belső udvaron át a hátsó harántcsarnokig vezetett. A kétszintes belső udvar a központi elosztó szerepet tölti be, a nagy légtérű csarnokok egymásba folyva e körül szerveződnek mindkét szinten a palota épületében. A monumentális, kevés térhatárral bíró terek voltak a jellemzők, ez alól, csak a Múzeum utca és a Rádió irodája felé néző homlokzati traktusok középső három axisának terei a kivételek, melyek fél traktus mélységgel, és 1-1 axis szélességgel rendelkeztek. A 3 lépcső a teljes komplexumhoz mértén megfelelő méretű, a traktusok belső sarokpontjaiban helyezkednek el. Habár a két szintet összekötő fedett átrium szervezi a többi teret, ám a középpontot közrefogó terek nagysága sokkal nagyobb az átriumnál, így elvesz a központ uralkodó szerepe.

Komplex tervezés 1 Patak Gergely volt Károlyi Alajos palota Nánási Sándor terve a Rádió hangversenytermére 1966-ban, Földszinti alaprajz, M=1:200

Komplex tervezés 1 Patak Gergely volt Károlyi Alajos palota Nánási Sándor terve a Rádió hangversenytermére 1966-ban, Emeleti alaprajz, M=1:200

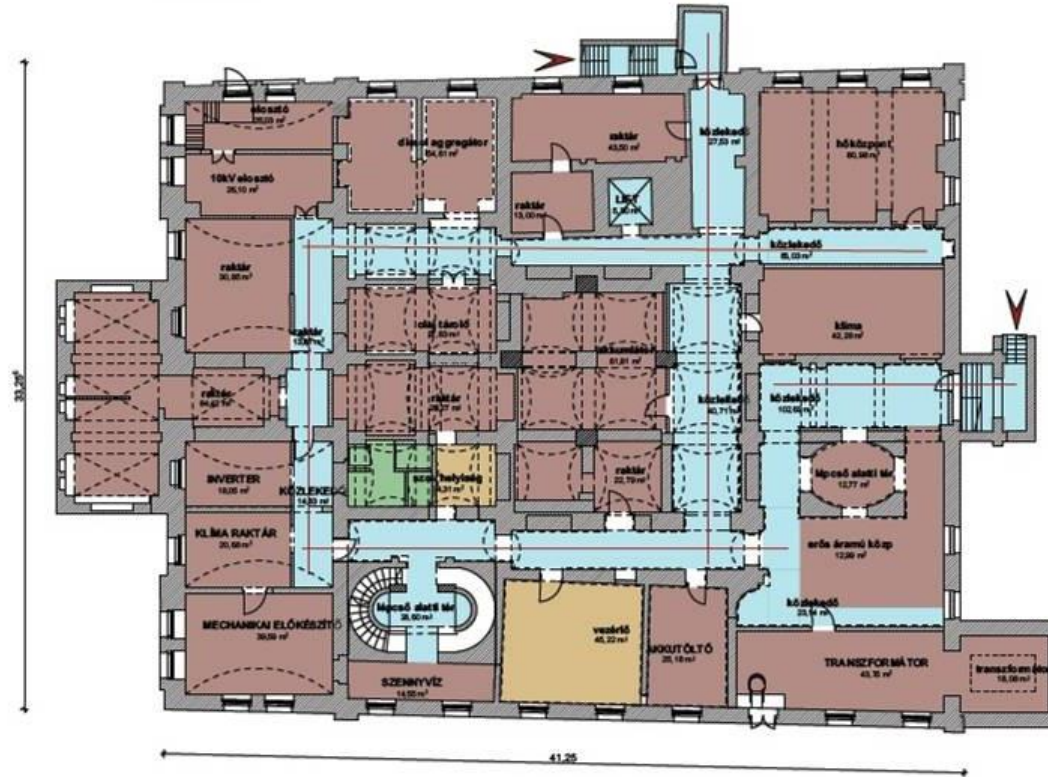
11. A palota 2013-as állapota

1975-től 1984-ig az épület belső és külső átalakításával komfortosított, burkolatokkal, fűtéssel és világítással ellátott cellás irodaépület jött létre. Ez az állapot tart napjainkig, 2013-ig, azzal a különbséggel, hogy a 30 éves burkolatok elavultak, a szerkesztőségek, stúdiók, irodák és irattár és Rádiómúzeum azóta kiköltözött, s jelenleg az 1975 előtti használathoz hasonló bútorraktározás és elektromos ellátás, kiszolgálás dominál.

közlekedő terek	közösségi terek	tulajdonosi hálószobák	házi kápolnák	gyűjtemény, könyvtár	vendég szobák	személyzeti szobák	konyhák, mosdók	tárolók, istállók	nem inventarizált
-----------------	-----------------	------------------------	---------------	----------------------	---------------	--------------------	-----------------	-------------------	-------------------

Funkcióelemzés és Téralkítás- vizsgálati módszer alkalmazása, forrás és átdolgozás: Fekete J. Csaba: Funkciószervezés és téralkítás a magyar reprezentatív magánépítészetben az 1720 és 1920 közötti Magyarországon, 2007.

ARCHICAD OKTATÁSI VERZÓ
GRAPHISOFT.

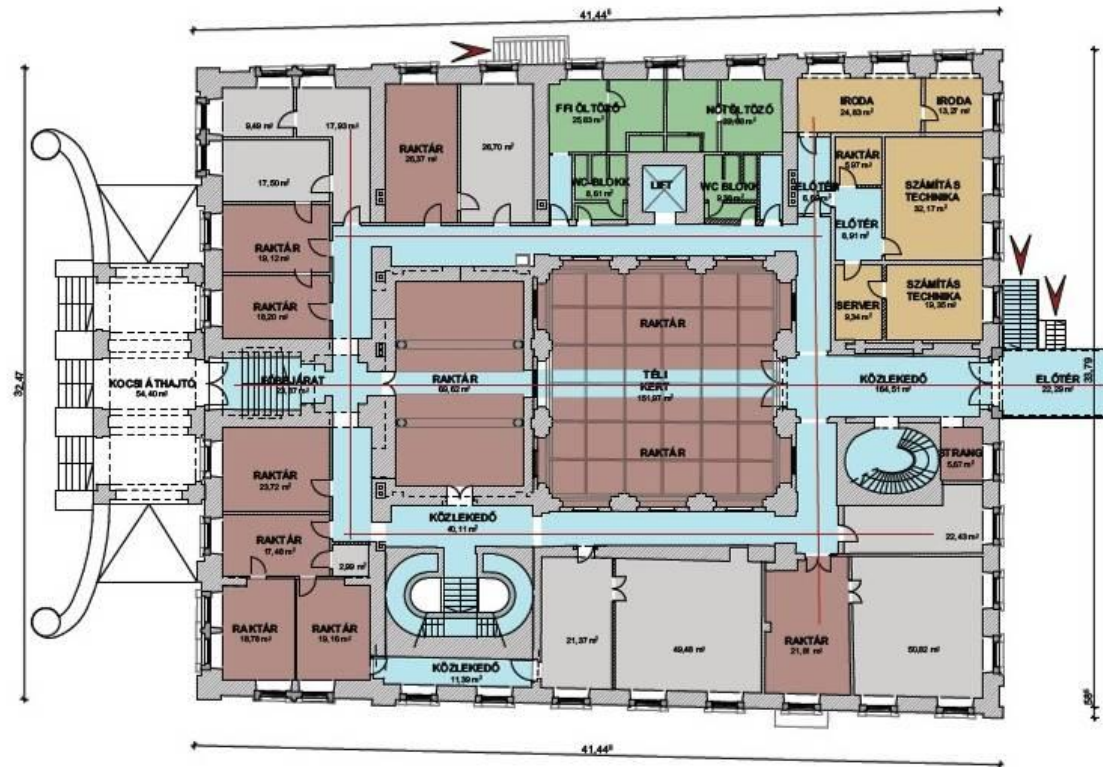

Komplex tervezés | Patak Gergely | volt Károlyi Lajos palota | 2013-as állapot, Alagsori alaprajz, M=1:200

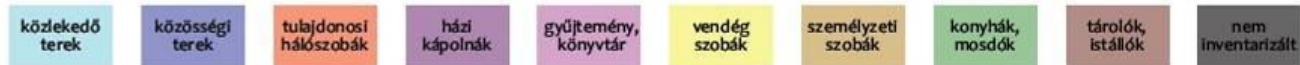
közlekedő terek	közösségi terek	tulajdonosi hálószobák	házi kápolnák	gyűjtemény, könyvtár	vendég szobák	személyzeti szobák	konyhák, mosdók	tárolók, istállók	nem inventarizált
-----------------	-----------------	------------------------	---------------	----------------------	---------------	--------------------	-----------------	-------------------	-------------------

ARCHICAD OKTATÁSI VERZIÓ
GRAPHISOFT.

Funkcióelemzés és Téralkítás-vizsgálati módszer alkalmazása, forrás és átdolgozás: Fekete J. Csaba: Funkciószervezés és téralkítás a főúri reprezentatív magánépítészetben az 1720 és 1920 közötti Magyarországon, 2007.

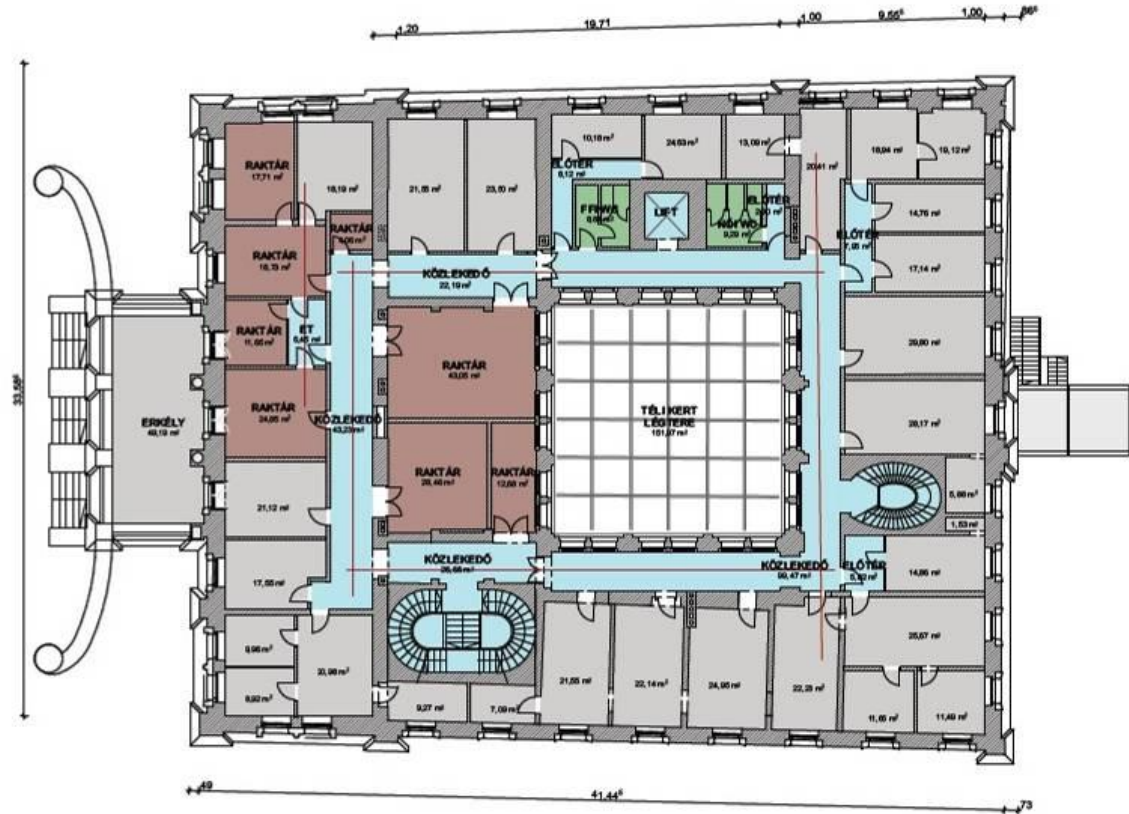

Komplex tervezés | Patak Gergely | volt Károlyi Lajos palota | 2013-as állapot, Földszinti alaprajz, M=1:200

ARCHICAD OKTATÁSI VERZIÓ
GRAPHISOFT.

Funkcióelemzés és Téralkítás- vizsgálati módszer alkalmazása, forrás és átdolgozás: Fekete J. Csaba: Funkciószervezés és téralkítás a főúri reprezentatív magánépítészetben az 1720 és 1920 közötti Magyarországon, 2007.

Komplex tervezés 1

Patak Gergely

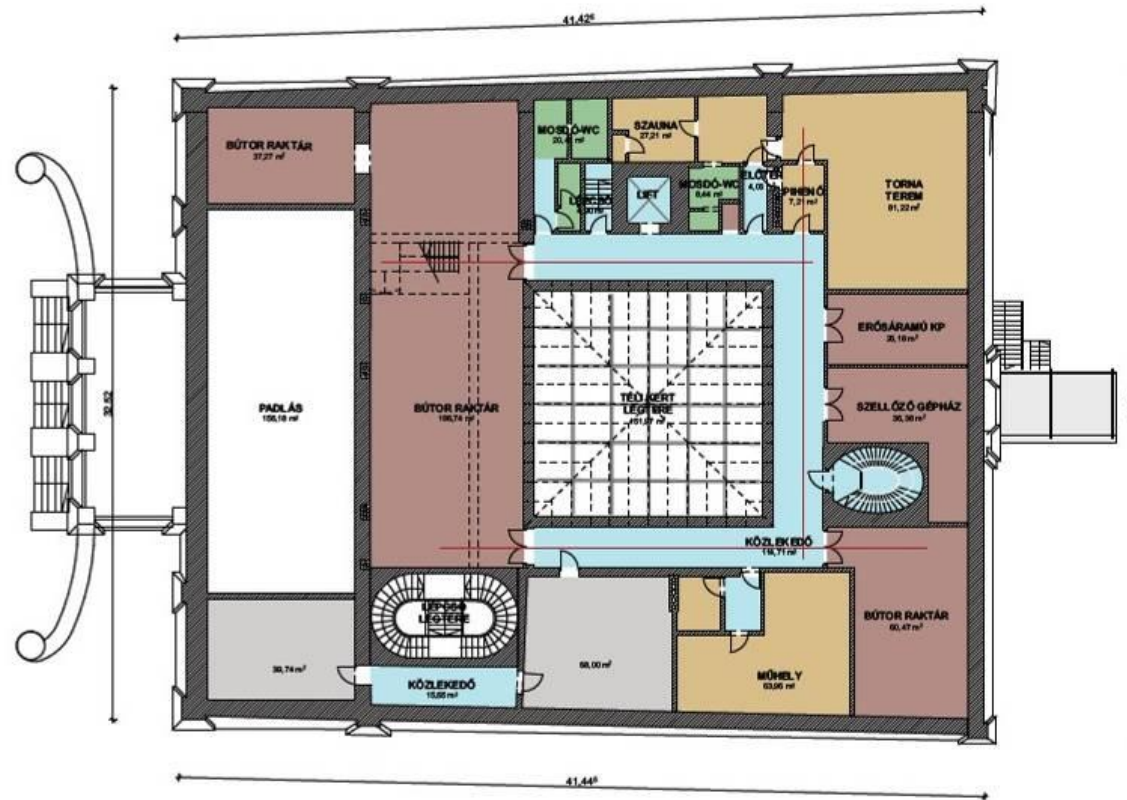
volt Károlyi Lajos palota

2013-as állapot, Eméleti alaprajz, M=1:200

ARCHICAD OKTATÁSI VERZIÓ
GRAPHISOFT.

- A. Megközelítés: A kiszolgáló célú megközelítés a kerti lépcsőn át a földszintre illetve a pincébe és a Rádió iroda épülete felől egy pincejárón át zajlik. Ez egy szükségmegoldás, mivel a kert felől a Rádió parkolója és személyzeti portája felől biztosítva van a bejárat őrzése. A reprezentatív, városszerkezetileg jó pozíciójú, tér felőli bejárat ráccsal le van zárva, nem használják.

- B. Feltárás: A földszinti és emeleti kiszolgáló, raktározási terek feltárása a kerti bejáraton keresztül indul. Az emeletekre a kerti kijárat melletti melléklépcső, az 1976-os kialakítású felülvilágított húzott karú fölépcső és a Rádió irodaépület felőli traktusában egy lift vezet. A földszinten és emeleten az MTVA Magyar Rádió Vállalatának bútorraktárai vannak elhelyezve. A körfolyosós közlekedés két belső teret kerül meg: az üvegezett, 1984-ben tatarozott belső udvar és a régi rádiók raktározására szolgáló egykori oszlopos előcsarnokot. Az emeleten szintén a belső helyzetű raktár és az udvar köré szervezik a körfolyosót, melyből oldalra nyílnak a cellás raktározási szobák, és a kiürített egykori irodák.

A tetőtérbe a melléklépcsőn és lifttel jutunk fel. A közlekedő a sötét, ablaktalan U alakú oldalfolyókból áll, melyből a változatos funkciójú és nagyságú kiszolgáló terek nyílnak.

A pince 2 irányból közelíthető meg, egy utólag, az elektromos központtal egy időben épített külső pincelejárón keresztül a Rádió iroda épülete irányából, vagy az eredeti kerti pincelejáraton át. Az épületen belüli megközelítés le van zárva, de ki van építve a fölépcső folytatása is és a lift is az alagsorhoz. A pince közlekedése hasonlóan van kialakítva, mint a földszinten és az emeleten: a körfolyosó az udvar 2/3-át és a főhomlokzati belső raktár, olajtároló, személyzeti blokkot megkerülve alkot zárt kört, melyből három csáp ágazik le, kettő a kijáratokhoz, egy a klíma és hőközpont feltárásához.

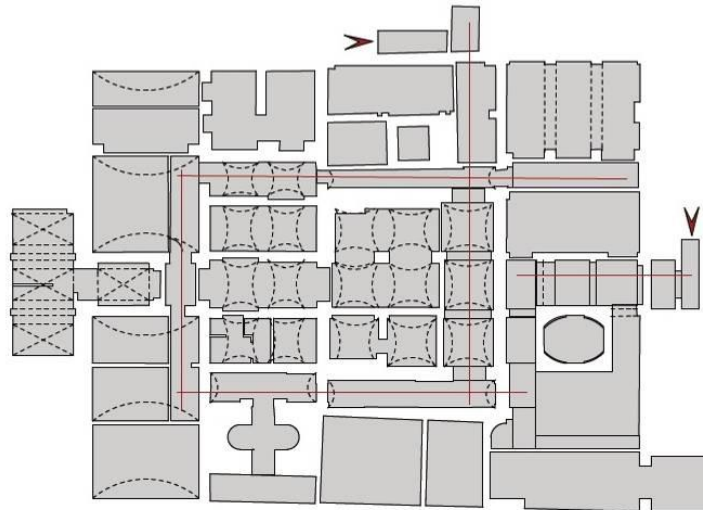
- C. Társasági terek térbeli helyzete: Nincs az épületben.
- D. Privát terek térbeli helyzete: Jelenleg nincs az épületben. Az üres földszinti, emeleti és tetőtéri helyiségek szerkesztőségi és irattári helyiségekként cellás rendszerben a körfolyosóra felfűzve voltak, 1 vagy 2 ablakkal rendelkeztek.
- E. Kiszolgáló terek térbeli helyzete: a kiszolgáló funkciók az épület minden hasznosítható szintjén vannak, a lift közelében mosdó blokkokkal és főként kihasználatlan, üres vagy raktározási terekkel. A pincében, a körfolyosóra felfűzve és a középső boltozott helyiségekben az elektromos ellátó központ, vezérlő és kiegészítő helyiségei: akkutöltő, transzformátor, akkumulátortér, elosztó, diesel aggregátor gépészeti helyiségek vannak elszórtan kialakítva, a mai korszerű, kisebb léptékű berendezésekhez képest nagy kihasználatlan terekkel. A földszint főhomlokzati traktusában, az egykori előcsarnokban és a fedett belső udvarban vannak az Archívum bútorraktárai és régi rádió-raktára. Az utóbbi két belső téren át egy közlekedő sáv vezet az épület tengelyében, mely sávot csak ezen területek együttes kinyitásával, tehát ritkán lehet használni. A kert felőli traktus északi felében a számítástechnikai részleg zárt terei, a szerverszoba, és irodák vannak, a traktus felaprózódásából, belső előterek közbeiktatásával kialakítva.

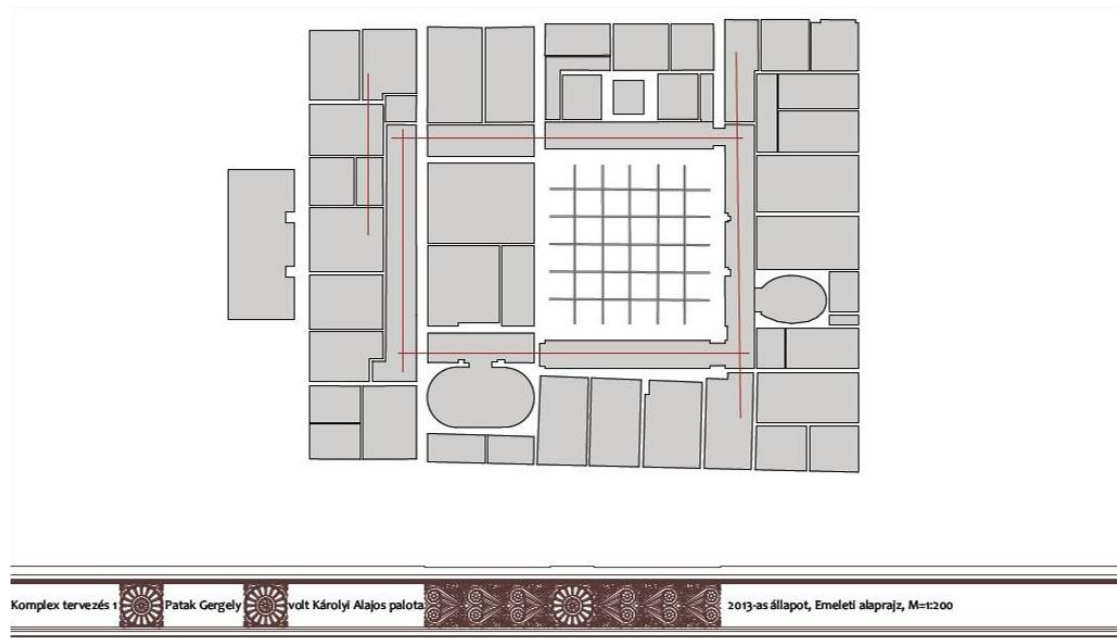
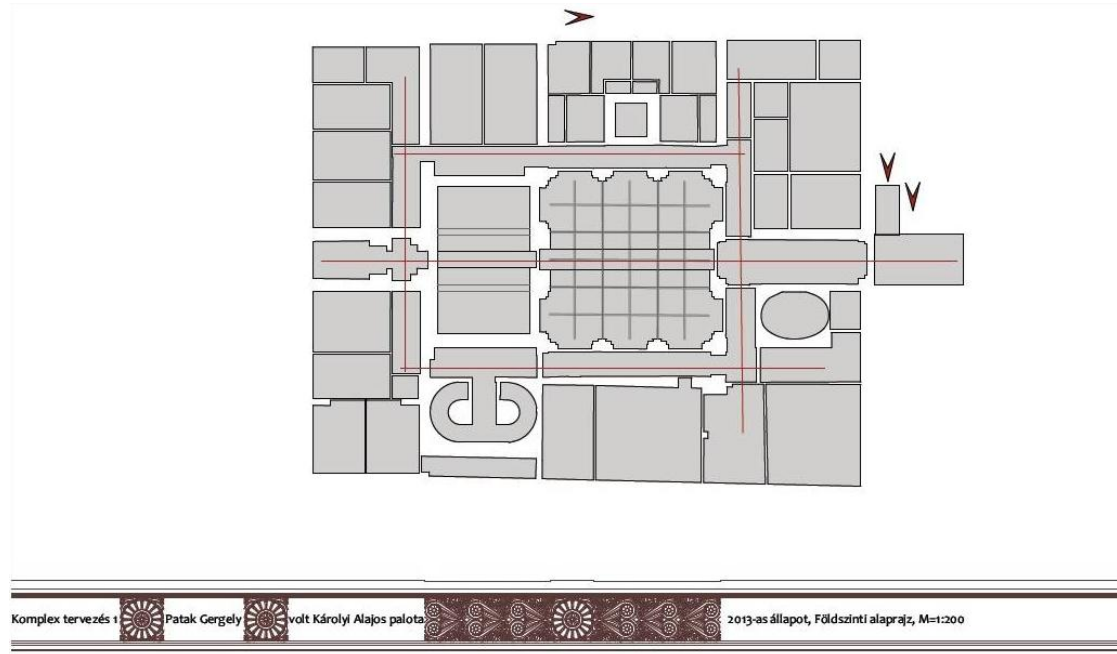
Az emeleten a főhomlokzati traktusból 2 irányba nyíló külső és belső helyzetű raktár szobák vannak, illetve kiürített üres irodahelyiségek. Az emelet helyiségei zárva vannak általában.

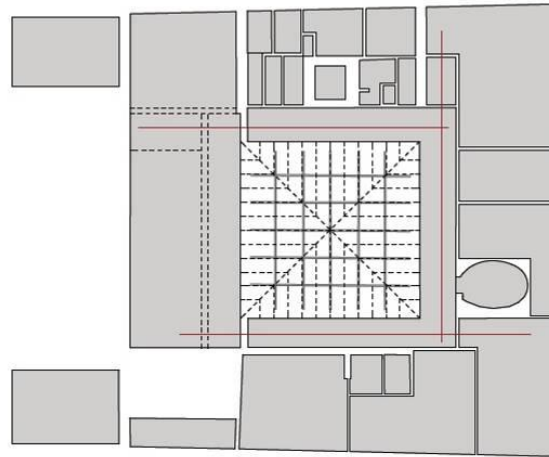
A tetőtér kiszolgáló terei között a legnagyobb a főhomlokzati traktus bútorraktára, mely hosszú kétszintes, galériás tér a padlás mellett, és a belső udvar felé nyíló bevilágítókon kap fényt. A kert felőli traktus északi felében tornaterem, és hozzá kapcsolódó pihenő, öltöző, mosdó és szauna lett kialakítva. A lif gépháza, az elektromos központ, szellőző gépháza és további raktárok és műhelyek vannak a belső U alakú folyosóra felfűzve.

- F. Üres térváz: A térkompozíció belső udvar köré szervezett 2-1-1-1 traktusos az alagsorban, földszinten és emeleten. A tetőtér a főhomlokzati külső traktus elhagyásával jött létre, körbe 1-1-1-1 traktussal, középen a fedett udvar felülvilágító gúlája. A térszerkezetnek 3 működő bejárata van. A földszinti bejárat az

épület szimmetria tengelyébe van állítva. A szolid és funkcionális kialakítású kerti kijárat egy esővédő előtetős platós lépcső. A másik két bejárat a pincébe vezet, egyik a plató alatt a kert felőli bejárat alatt, a másik az északi, Rádió irodaháza felőli homlokzat mellett vezet az alagsorba. Az alagsor labirintusszerű tört közlekedési rendszerében vannak hasonló jellegű tércsoportok: a belső udvar alatt hevederekkel erősített, csehsüveg-boltozatos, pilléres terek négyzetes hálója csarnokteret alkothat, ha a pillérek között nem falazták volna el sok helyen. A boltozott terek körüli folyosók dongaboltozatos nyújtott terei a második csoport. A harmadik csoport a főhomlokzat traktusában a főbejárat két oldalán található, mely terek egy hosszú dongaboltozatos tér harántosztásából keletkeztek. Érdekes még a szűk belmagasságú keresztboltozatos kocsielhajtó és előtér alatt terek tengelyre felfűzött szimmetrikus térbeli pozíciója. A leghosszabb enfilade a kerti bejáraton, folyosón, az üvegezett belső udvaron és a 4 oszlopos egykori előcsarnokon is átvezet, de végpontja a reprezentatív főbejárat előtere zsákszerűen zárja a láncot, nem ad kijutást a kocsielhajtó felé. A belső udvar nem tölt be központi elosztó szerepet, mivel nyílásait utólagosan befalazták. A belső udvart és a 4 oszlopos teret a földszinten, emeleten és alagsorban 4 oldalról körfolyosó veszi körbe. A tetőtéren U alakú belső folyosó veszi körbe a belső udvar felülvilágító falazatát, melyből nyílnak a cellás rendszerben a kiszolgáló terek, a lift és a melléklépcső. A földszintről az emeletre egy húzott karú, ovális terű lépcsőházon /főlépcsőn át/ jutunk fel. A földszinti terek az eredeti traktus szélesség csökkentésével, a belső körfolyosó leválasztásával, és a homlokzatokra merőleges sűrű osztással felaprózott cellákká alakultak. A kert felőli homlokzat északi felében bonyolult, egymásba nyíló, másodlagos közlekedési tereket kialakító rendszert találunk, mely sötét, belső helyzetű tereket hoz létre. A Múzeum utca és kert felőli tagoltabb kisebb terek másodlagos közlekedése az egymásba nyíló ajtók, mellyel tércsoport jött létre a földszinti kert és Múzeum utcai sarokban. Az emeleten ez a rendszer egyöntetű, azonos méretű cellaszerű irodaegységeket teremtett a körfolyosóra felfűzve. A tetőtérben 2 csarnokszerű tér jött létre, a főhomlokzat felé eső traktus hosszú, osztatlan, galériás tere és a kert felőli északi sarokban a tornaterem.

Saját terv az épület korábbi térszerkezeteihez közelítve

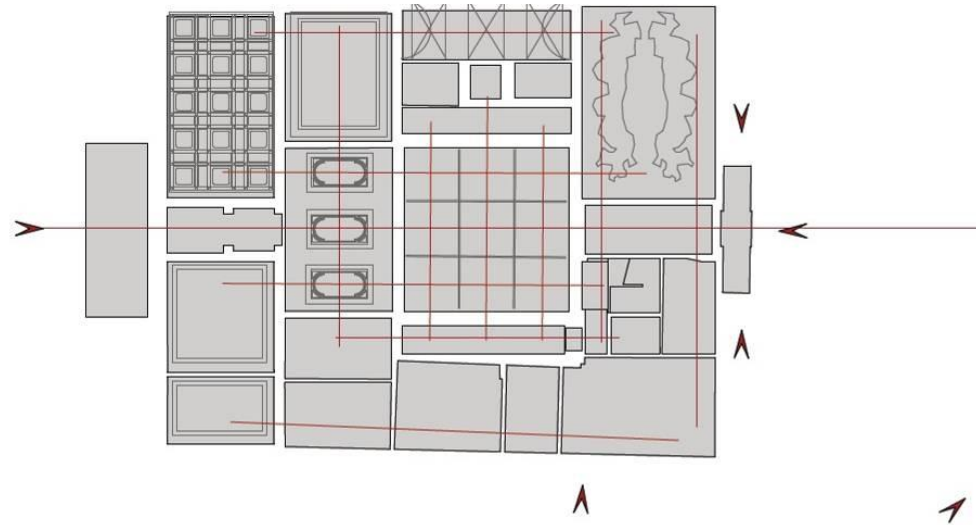
Látva a 11 vizsgált állapot elemzését, értékeltem azok megoldásait, mely alapján az Ybl-féle negyedik ajánlati terv, az 1876-os állapot, 1898-as állapot, 1927-es állapot és a Molnár Péter-féle terv mutat térszerkezetében nagy hasonlóságot. Az ezt megelőző ajánlati tervekben a fölépcső hangsúlya, helyzete volt túlzó, illetve a piano nobile helyzete váltakozott. Ezekben a tervekben a közösségi és gyűjteményes terek hatalmas tereket és reprezentatív térsort kaptak, mely mellett a privát lakosztályok mérete elaprózott, hangsúlya kisebb volt.

A rádió korszakában két irányt különböztettem meg. Az egyikben, például a Nánási-terven (ehhez hasonlóan a későbbi Gulyás Zoltán, Finta József, Gulyás Zoltán-Dobai János tervein is), 1966-os állapotban a palota tereit monumentális csarnokterekké alakítják át, teljes traktus-szélességben, és olykor teljes homlokzat-hosszúságban. A reprezentáció és közlekedés túlsúlyában megszűnnek a lakosztályok beosztásai és az egykor központi, legnagyobb térként szolgáló átrium devalválódik, s csak akadály lesz a nagy áramló térben. A másik irány a megvalósult állapot 1975 és 2013 között, melyben a háború előtti közép arányú terek lesznek a maximális nagyságú terek a szerkezetben, és a traktusok ketté, vagy három részre osztásával, valamint az egy ablak tengelyre felosztással apró hasonló cellás terek sokasága születik.

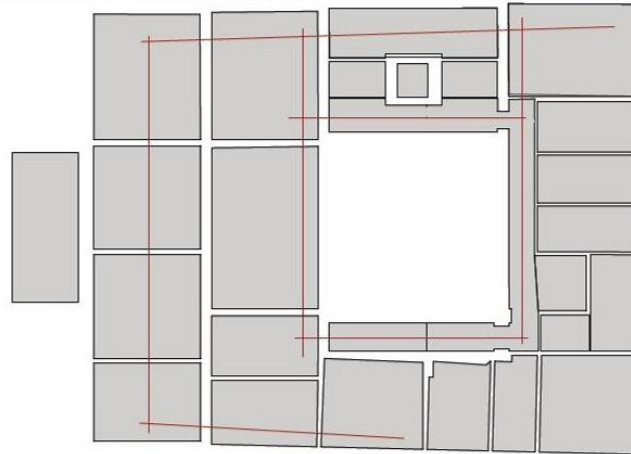
A Károlyi Lajos-palota, mint műemlék, nem csak tömegében, homlokzatában és művészettörténeti stílusjegyeiben hordoz értéket, hanem tereinek kialakításában is. Ha ezt a gondolatot elfogadjuk, akkor egyértelműen a világháború előtti, egymáshoz nagyon hasonló 1865-ös Ybl Miklós-féle negyedik ajánlati terv, az 1876-os, 1898-as és 1927-es állapotok térszerkezete tekinthető védendő értéknek.

Ez inspirált engem, hogy azt a térszerkezetet, melynek a térváza a következően írható le, megtartsam, visszaállítsam a lehető legnagyobb mértékben.

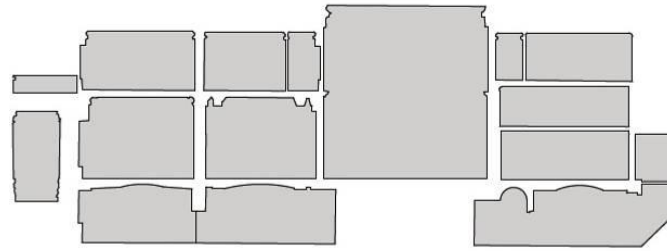
A térkompozíció belső udvar köré szervezett 2-1-1-1 traktusos mindkét szinten. A térszerkezetnek 5 bejárata van, ebből 2 a földszintre vezet. A 3 pincelejárát alárendeltebb helyzetű, egyik a kertből nyílik, a másik a főhomlokzat Lovarda felé eső ikerablaka alatt, a harmadik a Múzeum utcából. A földszinti két bejárat egymással szemben, a szimmetria tengelybe volt állítva. egy reprezentatív, kocsiáláhajtóval kiemelt, és sarokrízalitokkal keretezett, szimmetriatengelybe állított főbejárat. Ezzel szemben az épületen, szimmetriatengelyén az épület másik végén egy szolid kialakítású kerti kijárat. A leghosszabb enfilade a kocsiáláhajtós főbejárattól előcsarnokon és a belső udvaron át a kerti átjárón, és a kerten keresztül is átvezet. A kertben középen szökőkút állt, virágos parterrekre osztják a murvával felszórt szimmetrikus ösvények. A kert végét gloriette jelölte, mely a bérház tűzfalának egysíkú látványát tompította. Az előcsarnok központi elosztó szerepet tölt be, melyből legyezőszerűen nyílnak változatos térarányú terek a főhomlokzati traktusban és a belső udvar felé. A belső udvart a földszinten 2. emeleten 4 oldalról oldalfolyosó veszi körbe, melyből nyílnak a kisebb privát terek és kiszolgáló terek, lépcsők. A Múzeum utca és a kert felé felaprózott, felezett traktusszélességű szobák, míg a tér felé nagy egybenyíló, enfilade-os 2 traktusos terek nyílnak. A két szintet összekötő fedett átrium uralja és szervezi nagyságával a többi teret. A földszinti terek nagy 6 méteres belmagasságúak, változatos méretű, terekkel, melyben a kert felé a csarnokszerű táncterem a legnagyobb.

Komplex tervezés 1 Patak Gergely volt Károlyi Lajos palota Patak Gergely terve a Nemzeti Modelltár kialakítására, Földszinti alaprajz, M=1:200

Komplex tervezés 1 Patak Gergely volt Károlyi Lajos palota Patak Gergely terve a Nemzeti Modelltár kialakítására, Emeleti alaprajz, M=1:200

Ehhez a térszervezéshez hozzáilleszthetőnek a következő építészeti programokat találtam:

1. Magyar Nemzeti Múzeum bővítéseként, kiállítótér, adattár, műhely, ülésteremmel, adminisztrációval, gyűjteményes terekkel, kerttel.
2. Elit találkozóhely, szalon, szórakozóhely, billiárd, kártyaszobákkal, szivarszobával, táncterrel, zenepáhollyal, exkluzív emeleti hotelszobákkal, kert
3. Könyvtár (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár bővítéseként) elektronikus adattár, periodikák, blogok, vlogok, internetes újságok adattára, bemutatása, kert
4. Hotelszárny (5 csillagos, nem 1 épületben, összefogva az Eszterházy-palotával, vagy a Károlyi-bérbázzal), a kert szabadon hagyása is cél.
5. Kortárs festő Szalon, műtermek és galéria, emeleti műtermek kihasználásával, földszinti bemutatóterekkel, emeleti lakásokkal, műtermekkel.
6. Zene, telefonhírmondó és rádió múzeum, Kodály, Bartók gyűjtemény rendezése, bemutatása, népzenei gyűjtés, rádió-történet bemutatása
7. Építészeti Múzeum/Építészettörténeti Modelltár, a magyar épített örökség bemutatására virtuális és tárgyi modellekkel, enteriőrökkel.

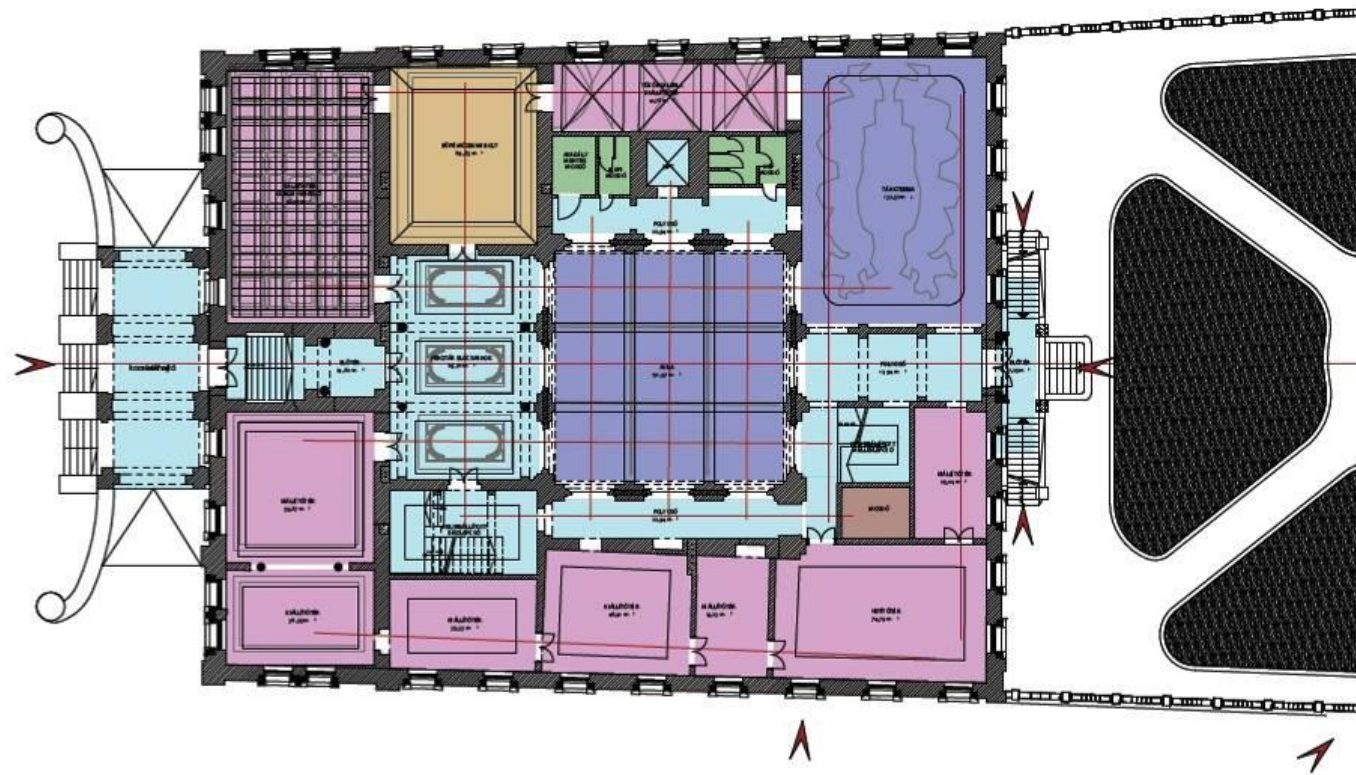
Az építészeti programok közül a 7. és az 1. lett az alapkoncepcióm. Így a Magyar Nemzeti Múzeum és az építészeti kamarák közös gondozásában (és közvetlen szomszédjaként) egy közgyűjtemény jönne létre a palota tereiben, mely kulturális eseményeket is rendez, kiállításokat, banketteket, üléseket, konferenciákat és modellező pályázatokat, versenyeket szervez. A kiállítás anyaga elsősorban Magyarország műemléki anyaga, melyhez a kortárs értéket képviselő épületek bemutatása is társul. Két kiállítási egység jönne létre, a nagyobb a palota földszintjét, alagsorát és emeletét használja fel, s ez a Magyarország történeti épületeit dolgozza fel kronologikus (építészeti korok és stílusok) és tematikus (védvárak, kastélyok, lakóházak, templomok, oktatási épületek, kórházak, kulturális intézmények, ...) felosztásban. A másik, kisebb kiállítás Budapest főváros épületeit és városépítészetét hivatott bemutatni, melynek központi eleme a nagy 11,2*16,8

méteres fa makett a városról, mely 1:500-as léptékben mutatja be Budapest szívének domborzatát és épületállományát. ez a kiállítás a kert végi gloriette helyén épülő pavilonba, és föld alatti bővítményében nyerne elhelyezést.

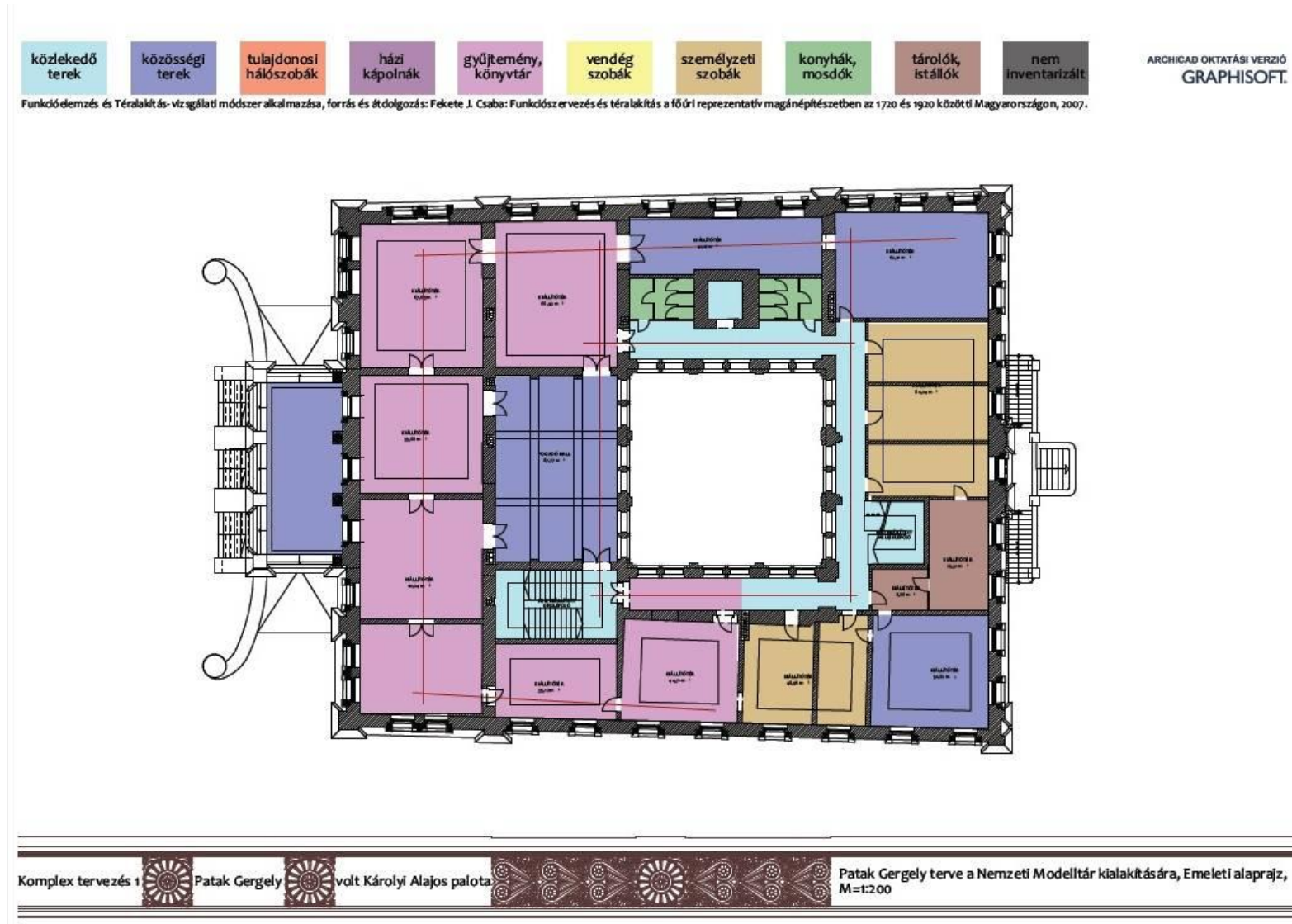
közlekedő terek	közösségi terek	tulajdonosi hálószobák	házi kápolnák	gyűjtemény, könyvtár	vendég szobák	személyzeti szobák	konyhák, mosdók	tárolók, istállók	nem inventarizált
-----------------	-----------------	------------------------	---------------	----------------------	---------------	--------------------	-----------------	-------------------	-------------------

Funkcióelemzés és Téralkítás- vizsgálati módszer alkalmazása, forrás és át dolgozás: Fekete J. Csaba: Funkciószervezés és téralakítás a főúri reprezentatív magánépítészetben az 1720 és 1920 közötti Magyarországon, 2007.

ARCHICAD OKTATÁSI VERZIÓ
GRAPHISOFT.

Komplex tervezés 1 Patak Gergely volt Károlyi Alajos palota Patak Gergely terve a Nemzeti Modeltár kialakítására, Földszinti alaprajz, M=1:200

Célom tehát kulturális felhasználás mellett a kert, a történeti térsor, világháború előtti térszerkezetének visszaállításával egy olyan hasznosítás találása, mellyel a differenciált közlekedési tereket, feltárást, és tércsoportokat hasonlóan a követségi vagy a Károlyi-időszakhoz több réteg több célból is használhatja.

A történeti enteriőrök rekonstruálhatóságában a Károlyi-palota esetében azt mondhatom, van elegendő terv és képanyagunk a bemutatásukra a földszinten:

- a bejárat előtér 1876-os állapotából,
- a 4 oszlopos előcsarnok 1876-os állapotából,
- a főlépcsőház 1876-os állapotából,
- a hátsó húzott karú melléklépcső 1876-os állapotából,
- a téli kert 1876-os állapotából,
- a 2 oszlopos empír szalon 1876-os állapotából,
- a gobelines nagy ebédlő 1898-as állapotából,
- a zöld fogadó szalon 1898-as állapotából,
- a tükörgaléria, folyosó 1898-as állapotából,
- a táncterem és melléktereinek, zenekari karzatának, kerti folyosójának 1898-as állapotából

az emeleten:

- az ifjú gróf dolgozószobájának 1898-as állapotából,
- a főhomlokzati kis szalon 1898-as állapotából,
- a főhomlokzati nagy szalon 1898-as állapotából,
- a főhomlokzati grófnéi írószoba/sarokszalon 1898-as állapotából

Tehát a földszinten 10, az emeleten 4 olyan tér van, melyről kellő információnk van a bemutatására. Viszont úgy vélem a helyszíni falmaradványok, in situ festék és szobrászati maradványok gyér mennyisége miatt, hogy hiteles módon csak a télikert egészíthető ki a romos architektúra pótlásával, kiegészítésével, az üvegmennezzet újragyártásával.

A másik 13 térben a palota koherens belső tereinek bemutatása absztrakt formában is megvalósulhat.

Például vetített formában, virtuális szemüvegen, 1:1-es léptékű modellen, vagy egy-egy falszakasz, térsarok visszaállításával. Van példa Münchenben arra is, hogy egy könnyűszerkezetes meghajlított molinóra nyomtatják ki az adott tér-mennyezet-fal-padló vetületét, mely pontosan a térszakasz ábrázolt pozíciójába kerül, de a befogadó a téren áthaladva nemcsak az archív felvételen ábrázolt enteriört érzékeli, hanem, ha a felvétel egy ajtót ábrázol, az ajtó fizikai valójában elkészül, s azon áthaladva betekinthet a molinót tartó hátszerkezetbe is. Ezzel a rekonstrukció kérdésének mindkét oldalát szemléltethetjük, hiszen egyfelől egy régi állapot konzerválása és fennmaradása érdekében dolgozik az örökségvédelem, másfelől mindig a saját korának technikáját hivatott használni, ezzel megkülönböztetve saját munkáját az eredeti megmaradt in situ elemektől.

Összefoglalás

A Károlyi Lajos-palota 150 éves építéstörténetének felkutatása számomra és Sávoly Tamás, történész-levéltáros külső konzulensemnek egy tudományos nővumokban gazdag tényfeltáró munka volt. A pontosított tudományos dokumentáción túl (melynek szövege függeléként alább következik) azonban a palota tereinek változatai, számos állapota és átalakítási tervei megvilágították a téma új elemzésének lehetőségét: a térszervezés változásainak elemzését korábbi módszerek (Dr. Fekete József Csaba, egyetemi konzulensem funkció és téralakítást elemző színekódokkal jelölt módszere) és új módszer felvetésével, kísérletezésével.

A térhasználat szempontjából 3 markánsan különböző attitűdöt lett szétválasztva: a reprezentatív, társasági terek; a privát, magánhasználatú terek; valamint a kiszolgáló, alárendelt terek. A palota 11 különböző építészeti terve lett elemezve 6 szempont alapján:

- A. Megközelítés
- B. Feltárás
- C. Társasági terek térbeli helyzete
- D. Privát terek térbeli helyzete
- E. Kiszolgáló terek térbeli helyzete
- F. Üres térváz kapcsolatainak alkalmassága alternatív térhasználat felvetésével

A 11 vizsgált állapot elemzését értékelve hasonló megoldásokat láthatunk az Ybl-féle negyedik ajánlati terv, az 1876-os állapot, 1898-as állapot, 1927-es állapot és a Molnár Péter-féle terv mutat térszerkezetében. A hasonlóság a függőleges közlekedőterek elrendezése, és a kétszintes központi átrium csomópont helyzetében látszik. Az ezt megelőző ajánlati tervekben a főlépcső hangsúlya, helyzete volt túlzó, illetve a piano nobile helyzete váltakozott. Ezekben a tervekben a közösségi és gyűjteményes terek hatalmas tereket és reprezentatív térsort kaptak, mely mellett a privát lakosztályok mérete elaprózott, hangsúlya kisebb volt.

A rádió korszakában két irány ismerhető fel. Az egyikben, például a Nánási-terven (ehhez hasonlóan a későbbi Gulyás Zoltán, Finta József, Gulyás Zoltán-Dobai János tervein is), 1966-os állapotban a palota tereit monumentális csarnokterekké alakítják át, teljes traktus-szélességben, és olykor teljes homlokzat-hosszúságban. A reprezentáció és közlekedés túlsúlyában megszűnnek a lakosztályok beosztásai és az egykor központi, legnagyobb térként szolgáló átrium devalválódik, s csak

akadály lesz a nagy áramló térben. A másik irány a megvalósult állapot 1975 és 2013 között, melyben a háború előtti közép arányú terek lesznek a maximális nagyságú terek a szerkezetben, és a traktusok ketté, vagy három részre osztásával, valamint az egy ablak tengelyre felosztással apró hasonló cellás terek sokasága születik.

A Károlyi Lajos-palota, mint műemlék, nem csak tömegében, homlokzatában és művészettörténeti stílusjegyeiben hordoz értéket, hanem tereinek kialakításában is. Ha ezt a gondolatot elfogadjuk, akkor a világháború előtti, egymáshoz nagyon hasonló 1865-ös Ybl Miklós-féle negyedik ajánlati terv, az 1876-os, 1898-as és 1927-es állapotok térszerkezete irányadó lehet, a térszerkezet részleges vagy teljes visszaállítása megfontolandó lenne.

A leírások célja az volt, hogy a térszerkezetet önálló, meghatározó adottságként kezelve, a konkrét eredeti funkcióktól függetlenül, egy későbbi épület hasznosításánál tervezési, kiindulási alap lehessen. Így az elemzés után a térszerkezetbe illeszthető funkciók, igények közül válogatva jöhet létre az épület új programja, hasznosítása.

A Károlyi-palota esetében az elemzés eredményeként a legkoherensebb térszerkezetnek az 1876-os, és 1898-as, 1927-es állapotok bizonyultak, ezáltal követendő irányként, ezen állapotok közül választva lenne ideális a térszerkezetet visszaállítani egy átalakítás folyamán.

Az kiválasztott üres térváz működése a Károlyi-palota esetében így írható le: a térszerkezet központi szervező tere a kétszintes fedett, üvegezett belső udvar, mely előtt a földszinten és emeleten egy-egy előcsarnok áll, melyek legyezőszerűen osztják szét a beérkező forgalmat a szomszédos 2 homlokzati traktus fogadó tereibe. A belső udvar kocka-szerű magas tere az épület legnagyobb tere, mely körül szervizfolyosók látják el a feltárást az emeleten, míg a földszinten a közlekedő tér és fogadó tér együttes szerepét tölti be az átrium.

Az így meghatározott térváz, csomópontjai és kapcsolatai által gráfként szolgálhat, melyre rápróbálva különböző építészeti programokat, a térkapcsolatok és közlekedési rendszer illeszkedése esetén leszűkítetők, és ellenőrizhetők a hasznosítási lehetőségek.

Egy tervjavaslatot adtam ennek a térszerkezetnek a lehető legteljesebb kihasználására, melyben a palota kulturális szerepet játszva közintézményként a Magyar Nemzeti Múzeum bővítéseként Építészettörténeti Múzeumként hasznosulna.

Javaslatokat adtam ezen túl, olyan örökségvédelmi kérdésre is, hogy a sikeresen megőrzött térszerkezeten belüli egyes terek belső enteriőrjét milyen formában lehet bemutatni, rekonstruálni.

FÜGGELÉK

Károlyi Lajos (Alajos)-palota építés- és eseménytörténete 1863 és 2013 között

A palota építéstörténeti korszakai a következők:

időszak	korszaknyitó esemény:	korszak neve
1863-1894	Ybl Miklós tervei, építkezései	gróf Károlyi család első korszaka
1894-1919	Ludwig Behr átalakításai	gróf Károlyi család második korszaka
1920-1945	bérbeadás és átalakítások	Olasz királyi Követség korszaka
1945-(1948)1965	A II. világháborús pusztítás, (államosítás) ideiglenes helyreállítás, tulajdonos keresés	Magyar Építőművészek Szövetségének székház tervei, a Bizományi Áruház Vállalat bérleti korszaka
1965-napjainkig	A közmédia tulajdonszerzése, építkezései	A Közmédia történeti időszaka

Gróf Károlyi Lajos palotája első korszak: 1863-1894 között

6: A pesti Nemzeti Múzeum mögötti új épületek homlokzata 1863-ban. Az Ország Tükre, Budapesti Képes Közlöny. Pest. II. évfolyam, 34. szám, 1863. december 1. p. 401-402./lásd még: Hatolkay Árpád: A Nemzeti Múzeum mögött kialakult Palotanegyed története = Műemlékvédelem. Műemlékvédelmi és Építéstörténeti Szemle. IV. évfolyam, 1. szám, 1960. p. 159.

7: Gróf Károlyi Lajos (1799-1863)

Gróf nagykárolyi Károlyi Lajos⁶⁰, nyitrai főispán bízza meg Ybl Miklóst a pesti palota tervezésével az 1863. március 9-én megvásárolt telkekre. A gróf korai halála (1863. augusztus 28.) még nem láthatta a palota elkészültét. Az épület elkészítését fia, Károlyi Alajos⁶¹ folytatja.

A palota 1863-tól 1866-ig épül, de csak 1894-re lesz teljesen készen az enteriőrökkel együtt. Ennek ellenére, a korabeli híradások⁶² 1866 decemberében már beszámolnak arról, hogy a szerkezetkész palotának a kertjéhez már csak a kertfal és a kertkapu hiányzik, amely rövidesen elkészül. A homlokzat terménykő építésű, a párkányok gazdagon díszítettek gyerek puttókkal, és a Károlyiak címerét körülvevő nőalakokkal. Meglepődéssel írnak a belső udvarról, mely üveg gúlával fedett téli kertként került kialakításra, kétszintes íves záródású falnyílásokkal díszítve. Az 1868-as cikk⁶³ hozzáteszi, hogy: „Az épület homlokzatán van a nagyterem, több kisebb teremmel, melyek **Schröfl [Schäffer]**⁶⁴ **szobrász** kezeiből került művekkel díszelnek, valamint a többi lakosztályok hazai festészetünk, **Heinrich Ede**⁶⁵ festményeivel büszkélkednek. Az építést **Wechselmann Ignác**⁶⁶ vezette míg a gyönyörű faragott márványlépcsőzetet **Kehlendorfer József** kőfaragó mester készíti.⁶⁷”

1873-ban Hevesi Lajos könyvében már a Pesti látóvalók III. sétájában, tette ismerté a palotát.⁶⁸

„Átellenben az Ötpacsirta-utca sarkán gróf Károlyi Alajos palotája ötlík szemünkbe, urias előcsarnokával és francia mansardtetejével. E palotát Ybl építette francia renaissance modorban; mögötte igen ízléses díszkertecske terül, melyre csinos hozzátartozó bérház következik (Ybl). A palota belső berendezésében főúri pompa és mívelt ízlés párosulnak. Van benne sok értékes modern festmény is, melyek közül különösen említésre méltók: Meissonier⁶⁹ „németalföldi zászlósa,” Gêrôme⁷⁰ „kakasviadala,” Isabey⁷¹ „francia falusi vendéglője,” Achenbach Oswaldtól⁷² több nápolyi tájkép, Pettenkofen⁷³ több

8: Gróf Károlyi Alajos (1825-1889)

⁶⁰ Károlyi Lajos (Bécs, 1799. szeptember 15 – Bécs, 1863. augusztus 28.) csongrádi, abaúji, majd nyitrai főispán, szatmári királyi postamester. Gróf Széchenyi István barátja és munkatársa, az Akadémia alapító-támogatója. Forrás: Pálmány II. 1088. o. A festmény, melyről a fotó készült Károlyi József (1942-) jóvoltából került hozzánk Tótmegyerről.

⁶¹ Gróf Károlyi Alajos (1825-1889) londoni követ és az Aranygyapjas Rend tulajdonosa volt. Kiváló és tudatos műgyűjtő, Pazar palotáját ezüstökkel, remek képekkel, hatalmas porcelánokkal díszítette. Széthullott műgyűjtemények : Magyarország kulturális öröksége szisztematikus pusztításának bemutatása véletlenül fennmaradt archív fényképek alapján : Kiállítás, 1994. Mravik László, Helikon Kastélymúzeum, Keszthely, Appendix: Gróf Károlyi Alajos palotájának bemutatása

⁶² Gróf Károlyi Alajos palotája a Nemzeti Múzeum mögött és Haske rajza, Buxbaum-Schwartz rézmetszete = Magyarország és a Nagy Világ. Politikai, Ismeretterjesztő és Szépirodami Képes Hetilap. Pest, Felelős szerkesztő: Balázs Sándor II. évfolyam, 49. szám, 1866. december 9. 769. o., lásd még: Képes Világ 1868. február, 181. o. 15X23 cm

⁶³ Képes Világ, lásd a 62. jegyzetet

⁶⁴ Schäffer Károly (1833 – Budapest, 1911. október 11.) Szobrász. 1860 és 1880 között díszítőszobrászként működött Pesten. Önálló mesterként tűnik fel 1866 körül Pesten. 1866-ban részt vesz a Széchenyi-szobor pályázaton, és 1883-ban a Keleti Pályaudvar díszítőmunkáit végzi. Forrás: Művészeti Lexikon, IV. kötet felelős szerkesztő: Genthon István, Zádor Anna, Budapest, Akadémiai Kiadó 1968. 230. o.

⁶⁵ Heinrich Ede (Pest, 1819 – Milánó, 1885. január 26.) Festőművész. Művészeti Lexikon II. kötet, felelős szerkesztő: Genthon István, Zádor Anna, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1966. 361. o.

⁶⁶ Wechselmann Ignác, lovag (Nicolai, Porosz-Szliézia, 1828. szeptember 22 – Pest, 1903. február 17) Műépítész és filantróp. Berlinben és Bécsben tanult. 1856-ban Budapesten telepedett le, ahol Ybl Miklós oldalán kivitelezett. Így az ő művei a várkerti építkezés, a vámpalota, a régebbi egyetemi épületek és az egyetemi könyvtár. Forrás: Magyar Zsidó lexikon. Budapest, 1929. A Magyar Zsidó Lexikon Kiadása 957. o, Vasárnapi Újság. 1903. február 22. 50. évfolyam, 8. szám 123. o.

⁶⁷ Gróf Károlyi Alajos palotája Pesten. = Képes Világ. Szépirodalmi Folyóirat. Szerkesztő: Vértesi Arnold. Kiadó: Deutsch Mór 1868. február vége. 3-4. füzet 180. o.

⁶⁸ Hevesi Lajos: Budapest és környéke. [Budapest], 1873, 107-108. o.

⁶⁹ Jean-Louis Ernest Meissonier, (Lyon, 1815. február 21. - Párizs 1891 január 31.) francia festő. 1834 óta azonban évenként apró, végtelen gonddal, türelemmel festett képeket állított ki, többnyire XIV. és XV. Lajos királyok idejéből, melyekkel csakhamar meghódította a közönséget. Ilyenek: Hollandi polgár meglátogatja a polgármestert (1834). Sakkozók Holbein idejében

magyar tájképe (ezek közt a híres „szolnoki vásár” is), Hoguet⁷⁴ tengeri tájképei, Szoldatics⁷⁵ jeles madonnája, stb. „A bejáró egyik falán **Lotz Károly**⁷⁶ a vendégszeretet és bőség, másikán a béke és háziasság jelképes alakjait festé, a vestibule plafondján pedig közepén a hórakat s kétoldalt a quadrigán kocszizó Apollót⁷⁷(. ábra) és a bika-fogaton járó Lunát viasz festésben. A fölépcső igen szép bronz-rácsozata **Schröffel** műve, kinek egyáltalán a belső berendezés közül sok érdeme van.”

1878-ban Klösz György, városfotós elkészítette a palota homlokzatáról, kertjéről, kert végi gloriettjéről és téli kertjéről fotósorozatát⁷⁸

(1835). Szerzetes a betegágyánál (1838). Az angol doktor, Az olvasó (1840); A filozófus; Lovasok megállása; Festő műtermében; Az őrszem; A képkedvelő; Olvasás Diderotnál. A kártyázás következményei stb. Mindezen apró, rendkívül csinos, tetszetős képek csakhamar a párizsi előkelő közönség kedvencévé tették és művei nagy árakon keltek el. III. Napóleon császár megbízásából annak kíséretében részt vett az olaszországi hadjáratban és 1864. állította ki Napóleon a solferinói csatában című képét (Párizs, Luxembourg-múzeum). /Pallas Nagylexikon/

⁷⁰ Jean-Léon Gérôme (1824-1904) /Pallas Nagylexikon/

⁷¹ Isabey Jane, Baptiste, (Nancy, 1767. április 11. – Párizs, 1855. április 18.) francia festő. Udvari festője I. Napóleonnak, majd XVIII. Lajos és Lajos Fülöp királyoknak és sokáig kedvenc arcképfestője egész Európa fejedelmeinek. /Pallas Nagylexikon/

⁷² Oswald Achenbach, (Düsseldorf, 1827. február 2. - Düsseldorf, 1905. február 1.) német tájképfestő, Andreas Achenbach festő öccse. A düsseldorfi akadémia tanáraként dolgozott 1872-ig. /Pallas Nagylexikon/

⁷³ August von Pettenkofen, August Xaver Karl von Pettenkofen (Bécs, 1822. május 10. – Bécs, 1889. március 21. osztrák festőművész. /Pallas Nagylexikon/

⁷⁴ Charles Hoguet, (Berlin, 1821 – Berlin, 1870.) német festő. Berlinben Krause, Párisban Ciceri és Isabey tanítványa volt. 1848. visszatért Berlinbe. A francia mestereken kívül a nagy németalföldi festők hatása alatt állt. Nagyon termékeny és szellemes, de sokszor hanyag, elhamarkodó festő volt. 1859-től fogva 224 olajfestményt festett. Tengeri képein, parti és szárazföldi tájképein a figurális elem is nagy szerepet játszik. /Pallas Nagylexikon/

⁷⁵ Szoldatics Ferenc (Vörösberény, Veszprém vármegye, 1820. november 28. – Róma, 1916. január 25.) 1842-től tanult Bécsben az Akadémián, ahol Josef von Führich és Leopold Kupelwieser tanítványa volt. 1853-ban Rómában telepedett le. Főleg oltárképeket és freskókat festett. Bár élete végéig Rómában élt, sokszor dolgozott máshol is (Budapest, Temesvár, Szilhalom). Egerben a főszékesegyház Mária-kápolnájának freskóit is ő készítette. Néhány műve a Magyar Nemzeti Galériában található. Vatikánban szobor örökíti meg vonásait, Savanyú Jóska bakonyi betyár. Vatikánban szobor örökíti meg vonásait, Savanyú Jóska bakonyi betyár. Forrás: <http://www.kieselbach.hu/s-6444> (2013. május 2.)

⁷⁶ Lotz Károly (Homburg von der Höhe, 1833. december 16.- Budapest, 1904. október 13.) festő. Német apjának korai halála után magyar származású anyja hazajött kisgyermekével szülőhazájába, Magyarországra. Szobrásznak készült, majd festeni tanult Marastoni Jakabnál és Weber Henriknél. 1852-ben Bécsbe ment, ahol K. Rahl tanítványa, majd munkatársa lett. Mesterével együtt számos falképet festett főúri és nagypolgári palotákban. 1864-ben részt vett a bécsi Fegyvermúzeum lépcsőházának kifestésében. Itthoni korai képeit az Alföld romantikája ihlette, később nagy képfeladatokhoz jutott. 1864-ben a Vigadó lépcsőházának falfestményeivel nagy sikere volt. Ezután számos főúri, állami és egyházi megrendelést kapott. 1873-ban a Vigadó éttermének 28 medaillonját készítette. 1874-ben Than Mórral együtt készítette az Magyar Nemzeti Múzeum lépcsőházának festését. 1883-ban a Mintarajiskola tanára, 1896-tól pedig a második festészeti mesteriskola vezetője. Forrás: Magyar Életrajzi Lexikon II. kötet, 90-91. o.

⁷⁷ Budapest, Magyar Nemzeti Galéria fényképtára, lásd még Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ fotótára 019/675

⁷⁸ Klösz György átrium-fotója BTM Kiscelli Múzeum F 64/304 lásd még FSZEK Budapest Gyűjtemény 000239 lásd még BFL Fotótár XI. 916. 05/004 Régi Budapest1.

Klösz György főhomlokzat-fotója BTM Kiscelli Múzeum F 64/780/3 lásd még FSZEK Budapest Gyűjtemény 000236 lásd még BFL Fotótár XI. 916. 05/003/6

9: Károlyi-palota télikertje 1878. Klösz György felvétele BTM Kiscelli Múzeum Fotótára ltsz.: F 64.304 lásd még:
FSZEK Bp. Gyűjtemény fényképtár 000239, lásd még:
dr. Farbaky Péter: Budapest, VIII. Pollack Mihály tér 3. Károlyi palota Tudományos Dokumentáció

események a korszakban:

1876. május 14-én tárta ki először kapuját a palota a nagyközönség számára. Itt került megrendezésre Zichy Ferenczné szervezésében, a Nemzeti Múzeum műipari és történelmi kiállítására, amelyet az árvízkárosultak javára rendeztek meg.

						<p>KÁROLYI PALOTA</p>
<p>ARCHÍV FÉNYKÉPEK</p>						
<p>FÖLDSZINT</p>						<p>1876. MÁJUS</p>
<p>"a harmadik terembe, hol többek között Leonardo da Vinci mesteri kezét áruja el egy műremek, mely a szent családot ábrázolja életnagyságban."</p> <p>"Az utolsó termet egészen megtöltik az egyház s a főpapok kincsei"</p> <p>"A palota főkapuja ma egyedül a vendég királyné s kísérete számára áll nyitva"</p> <p>"A palota főkapuja ma egyedül a vendég királyné s kísérete számára áll nyitva"</p> <p>"megjelen a belga királynéja, leánya, veje: Koburg herceg, s van der Straaten udvari marsall kíséretében"</p> <p>"szürke homlokzata még mindig legszebb dísze a múzeum mögötti arisztokrata-negyednek"</p> <p>"többiek a múzeum-utcai mellékbejáraton át jutnak a palotába"</p> <p>"A második, hosszú s keskeny teremben"</p> <p>"A magas oldalfalak halványvörös alapszíne"</p> <p>"hátsó fodott udvar, mely maga is kiállítási helyiség"</p> <p>"Illatozó virágokkal gazdagon díszített folyosó"</p> <p>összeállította Patak Gergely</p>						<p>MŰIPARI ÉS TÖRTÉNELMI EMLÉK-KIÁLLÍTÁS GR. KÁROLYI ALAJOS PALOTÁJÁBAN A MAGYARORSZÁGI ÁRVÍZKÁROSULTAK JAVÁRA</p> <p>Fényképész: Schrecker Ignác Forrása: Iparművészeti Múzeum Adattár</p> <p>Tulajdonos: Gr. Károlyi Alajos Írásos forrás: Vasárnapi Ujság, 1876. május 14. Borostyáni Nándor: A Károlyi palotában XXIII. évfolyam, 20. szám, 313-314. oldal FSZEK Budapest Gyűjtemény</p> <p>Kiállítás-katalógus: DR. Henszmann Imre és Bubics Zsigmond apát: MAGYARORSZÁGI ÁRVÍZKÁROSULTAK JAVÁRA BUDAPESTEN GR. KÁROLYI ALAJOS PALOTÁJÁBAN 1876. évi májusban RENDEZETT MŰIPARI ÉS TÖRTÉNELMI EMLÉK-KIÁLLÍTÁS TÁRGYAINAK LAJSTROMA Magyar Királyi Egyetemi Könyvnyomda, Budapest. 1876. OSZK 251804</p> <p>Kiállított tárgyak fénykép-albuma: Klösz György 2. és 3. fotóalbuma: Múzeumi antik fényképek HU BFL.XI. 916. 02/001 (71.) - HU BFL.XI. 916. 02/271 (341.) HU BFL.XI. 916. 03/001 (342.) - HU BFL.XI. 916. 03/045 (432.)</p>

A kiállítás díszvendégei József főherceg⁷⁹ Magyarország nádorának gyermekei: Mária Henrietta Anna belga királyné,⁸⁰ Koburg Fülöp herceg anyja, és testvére József főherceg⁸¹ a honvédség főparancsnoka voltak. A budapesti képes újságok mind beszámoltak a kiállításról,⁸² „mely bemutatta a magyar műiparnak egy sajtáságos nemét,

⁷⁹ József nádor, azaz József Antal János osztrák főherceg (1776–1847), aki 1796-tól haláláig a Magyar Királyság nádori méltóságát viselte. lásd 20. jegyzet: Gudenos: Összetört címerek

⁸⁰ Habsburg–Lotaringiai Mária Henrietta Anna főhercegnő (Erzherzogin Marie Henriette Anne von Österreich) (Pest, 1836. augusztus 23. – Spa, Belgium, 1902. szeptember 19.) osztrák főhercegnő, magyar és cseh királyi hercegnő, József nádor legkisebb leánya, 1865-től II. Lipót belga király feleségeként Belgium királynéja.

⁸¹ József Károly Lajos főherceg (1833–1905), császári-királyi lovassági tábornok, 1869-től a Magyar Királyi Honvédség főparancsnoka.

⁸² Borostyáni Nándor: A Károlyi palotában. = Vasárnapi Ujság, 1876. 313-314. o. lásd még.: A Műtörténelmi kiállításról. = Magyarország és a Nagyvilág. 1876. 328. o. Lásd még: György Aladár: A műiparkiallításról. = Életképek, 1876. június 4. Első évf. 4. szám, 31-33. o. lásd még: Ágai Adolf] Porzó: Unter Schätzen und Geschmeide = Pester Lloyd, 1876. No. 112. p. [3]. U. 1. Beil.(Aus der Hauptstadt) lásd még: Geist Karl: Im Palais Károlyi = Pester Lloyd 1876. No. 117. Beil. A kiállítás Pester Lloyd

a sodronyzománcozást, másik fő jellege, a hősök tiszteletét hangsúlyozta. Lehel kürtje durva középkori alakjaival, melyeknek művészi jelentősége alig van, a tárlat legfeltűnőbb vizsgált tárgyai közé tartozott. Megnyíltak a főúri kincseskamrák. Az Esterházyak, Batthyányiak, Andrássyak kincsei kerültek közszemlére. A kiállítást a Nemzeti Múzeum főigazgatója Pulszky Ferenc⁸³ nyitotta meg.”

Az eseményt Schrecker Ignác⁸⁴ fényképész is rögzítette. A térbeli kalauzolása alapján pontos képet kaphattunk, a palota mely földszinti terei voltak a kiállítás használatában: A télikert és falfülkéje, a leendő táncterem, galériafolyosóval és a főhomlokzati nagy terem.

I. II. III. IV. V. VI. ARCHÍV FÉNYKÉPEK						FÖLDSZINT
TÉLIKERT FALFÜLKÉJE, BENNE HUNYADI MÁTYÁS ÉS BEATRIX KIRÁLYNÉ PROFIL-RELIEFJEI ÉS PÁNCÉLOK						1876. MÁJUS
						<p>MŰIPARI ÉS TÖRTÉNELMI EMLÉK-KIÁLLÍTÁS GR. KÁROLYI ALAJOS PALOTÁJÁBAN A MAGYARORSZÁGI ÁRVÍZKÁROSULTAK JAVÁRA</p> <p>Fényképész: Schrecker Ignác Forrása: Iparművészeti Múzeum Adattár FLT 26369 Tulajdonos: Gr. Károlyi Alajos</p> <p>...Hosszú levelű exotikus növények aljában pompás tigris- párduc- s vadkan bőrok vannak kitérve: Czervtinszky herceg indiai vadász-zsákmánya. Némelyiknek a fejbőréen ott láthatod még a golyó nyomát, mely leterítette a szörnyű ragadozót. A sűrű lombzat közül egy hatalmas tigris vicsorítja rád fogait, fölemelt karmokkal, melyekkel leüthetne lábáról a legerősebb bivalyot is. Meg ne ijedj valamiképp, a jámbor pára kitömött állapotban áll ugrásra készen előtted.</p> <p>Egy fülke a király által átengedett kiállítás tárgyait foglalja magában. Mennyi nagybecsű történelmi emlék csak e helyen!</p> <p>Itt láthatod II. Lajos király érdekes arcz-képét s ugyancsak e szerencsétlen fejedelem vert ezüstből készült, pompás kiviteli sisakját, melvértjét, kardját es lószerszámját. Nagyérdékűek Mátyás királynak és nejeének, Beatrixnek, domborművi arczásai fehér márványból. Ki ne állana meg a dicső Korvinszaj legjobbnak tartott arczása előtt? A „leonini osztzkodás” napjaiban jótékony élénkséggel domborul eléd a történelmi múlt háttéréből azon feledhetlen magyar fejedelem alakja, ki másképp alkudozott Béccsel, mint...</p> <p>összeállította Patak Gergely</p>

⁸³ Pulszky Ferenc (Eperjes, 1814. szeptember 17. – Budapest, 1897. szeptember 9.) politikus, régész, művészettörténész, MTA-tag, 1869-1894 között a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatója. Elnöke a Képzőművészeti és Régészeti Társulatnak. www.pim.hu (2013. február 8.)

⁸⁴ Schrecker Ignác (1834- Linz, 1888) rajztanár, fotográfus Forrás: Farkas Zsuzsa: Festő-fényképészek 1840-1880. Kecskemét, 2005. Magyar Fotográfiai Múzeum (A Magyar fotográfia történetéből 38. o.)

I.

II.

III.

IV.

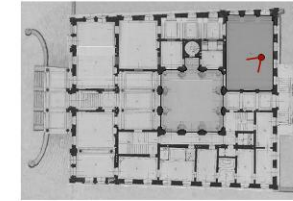

V.

VI.

ARCHÍV FÉNYKÉPEK

FÖLDSZINT

ELSŐ TEREM ÜVEGEZETT TÁRLÓI, HÁTTÉRBE KARDOK, ZÁSzlÓK, ÜVEGAJTÓ A TÉLI KERT FELÉ

1876. MÁJUS

MŰIPARI ÉS TÖRTÉNELMI
EMLÉK-KIÁLLÍTÁS

GR. KÁROLYI ALAJOS PALOTÁJÁBAN
A MAGYARORSZÁGI ÁRVÍZKÁROSULTAK
JAVÁRA

Fényképész: Schrecker Ignác
Forrása: Iparművészeti Múzeum Adattár
FLT 26370

Tulajdonos: Gr. Károlyi Alajos

...A magas oldalfalak halványvörös
alapszíne csak itt-ott látszik ki nehéz selyem
szövetű régi lobogók[...] közül.

[...]az Andrásyok, Batthyányok,
Eszterházyak, Károlyiak, Bethlenek,
Szapáryak, Zichyek, Révayak stb. légyottot
adtak mára maguknak a kiállítás
helyiségeiben.[...]A bájos Zichy-nővérek
mellett néhai gr. Batthyány Lajos
köztiszteletű özvegyét.

Gróf Zichy Pál Ferenczné [...] kitél a
kiállítás eszméje eredt[...].

A terem balra eső falát [...] festmény
foglalja el, mely[...] az 1654-ki hírneves
vezekényi ütközetet ábrázolja. A
küzdelenben hősi halált lelt négy
Eszterházy arcképei ott láthatók a
csatákép mellett[...]. A csatákép fölött
tizenkét pompás lobogó, amikkel valaha
Eszterházy nádor vonult I. Lipót
menyegzőjére.

A terem keskenyebb oldalfalán [...] a
trophea díszlik, görbe magyar s török
szablyákból, egyenes hosszú spádokból,
szeszélyes idomú törökből, kopjából,
csatabárdokból s pajzsokból. [...]

Egy szekrényben[...] a megcsorbult
„Lehel kürtje”, byzanci ízlésű
faragványokkal. [...] E teremben van még a
herceg Eszterházy Miklós tulajdonát
képező [...] ezüst asztal. Továbbá a két
ezüst karszék, Mátyás király palástja, [...] I.
Lipót koronázási köpenye, Mátyás
királynak velencei üvegből készült
billikoma, Koburg Agost herceg
díszszekrényei[...], végül a Széchenyi
Istvánra s a József nádorra vonatkozó
emlékek.

összeállította
Patak Gergely

<p>I. II. III. IV. V. VI.</p> <p>ARCHÍV FÉNYKÉPEK</p>						<p>FÖLDSZINT</p>
<p>ELSŐ TEREM CÍMEREI, KARDJAI, HÁTTÉRBE A KARZAT, KERTRE NÉZŐ ABLAKOK ÉS FA GERENDÁS MENNYEZET</p>						<p>1876. MÁJUS</p>
						<p>MŰIPARI ÉS TÖRTÉNELMI EMLÉK-KIÁLLÍTÁS GR. KÁROLYI ALAJOS PALOTÁJÁBAN A MAGYARORSZÁGI ÁRVÍZKÁROSULTAK JAVÁRA</p> <p>Fényképész: Schrecker Ignác Forrása: Iparművészeti Múzeum Adattár FLT 26371 Tulajdonos: Gr. Károlyi Alajos</p> <p>...A magas oldalfalak halványvörös alapszíne csak itt-ott látszik ki nehéz selyem szövétű régi lobogók[...] közül. [...]az Andrásyak, Batthyányak, Eszterházyak, Károlyiak, Bethlenek, Szapáryak, Zichyek, Révayak stb. légyottot adtak mára maguknak a kiállítás helyiségeiben.[...]A bájos Zichy-nővérek mellett néhai gr. Batthyány Lajos köztiszteletű özvegyét. Gróf Zichy Pál Ferenczné [...], kitől a kiállítás eszméje eredt[...]. A terem balra eső falát [...] festmény foglalja el, mely[...] az 1654-ki hírneves vezekényi ütközetet ábrázolja. A küzdelemben hősi halált lelt négy Eszterházy arcképei ott láthatók a csatakép mellett.[...] A csatakép fölött tizenkét pompás lobogó, amikkel valaha Eszterházy nádor vonult I. Lipót menyegzőjére. A terem keskenyebb oldalfalán [...] trophea díszlik, görbe magyar s török szabványból, egyenes hosszú spádokból, szeszélyes idomú törökből, kopjából, csatabárdokból s pajzsokból. [...] Egy szekrényben[...] a megcsorbult „Lehel kürtje”, byzanci félszi faragványokkal. [...] E teremben van még a herceg Eszterházy Miklós tulajdonát képező [...]jezúst asztal. Továbbá a két ezüst karszék, Mátyás király palástja, [...] I. Lipót koronázási köpenye, Mátyás királynak velencei üvegből készült billikoma, Koburg Ágost herceg díszszekrényei[...], végül a Széchenyi Istvánra s a József nádorra vonatkozó emlékek.</p> <p>összeállította Patak Gergely</p>

I.

II.

III.

IV.

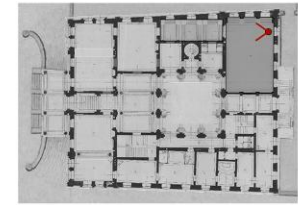

V.

VI.

ARCHÍV FÉNYKÉPEK

FÖLDSZINT

ELSŐ TEREM TÁRLÓI, VEZEKÉNYI CSATA FESTMÉNYE, ESZTERHÁZY-PORTRÉ, BELÁTÁS A MÁSODIK TEREMBE

1876. MÁJUS

**MŰIPARI ÉS TÖRTÉNELMI
EMLÉK-KIÁLLÍTÁS**

GR. KÁROLYI ALAJOS PALOTÁJÁBAN
A MAGYARORSZÁGI ÁRVÍZKÁROSULTAK
JAVÁRA

Fényképész: Schrecker Ignác
Forrása: Iparművészeti Múzeum Adattár
FLT 26372

Tulajdonos: Gr. Károlyi Alajos

...A magas oldalfalak halványvörös alapszíne csak itt-ott látszik ki nehéz selyem szövétű régi lobogók[...] közül.

[...]az Andrássyak, Batthyányak, Eszterházyak, Károlyiak, Bethlenek, Szapáryak, Zichyek, Révayak stb. légyottot adtak mára maguknak a kiállítás helyiségeiben.[...]A bájos Zichy-nővérek mellett néhai gr. Batthyány Lajos köztiszteletű özvegyét.

Gróf Zichy Pál Ferenczné [...], kitől a kiállítás eszméje eredt[...].

A terem balra eső falát [...] festmény foglalja el, mely[...] az 1654-ki hírneves vezekényi ütközetet ábrázolja. A küzdelemben hősi halált lelt négy Eszterházy arcképei ott láthatók a csatakép mellett.[...] A csatakép fölött tizenkét pompás lobogó, amikkel valaha Eszterházy nádor vonult I. Lipót menyegzőjére.

A terem keskenyebb oldalfalán [...] trophea díszlik, görbe magyar s török szabványból, egyenes hosszú spádók-ból, szeszélyes idomú törökből, kopjából, csatabárdokból s pajzsokból. [...]

Egy szekrényben[...] a megcsorbult „Lehel kürtje”, byzanci ízlési faragványokkal. [...] E teremben van még a herceg Eszterházy Miklós tulajdonát képező [...]Jezúst asztal. Továbbá a két ezüst karszék, Mátyás király palástja, [...] I. Lipót koronázási köpenye, Mátyás királynak velencei üvegből készült billikoma, Koburg Ágost herceg diszszekrényei[...], végül a Széchenyi Istvánra s a József nádorra vonatkozó emlékek.

összeállította
Patak Gergely

I.

II.

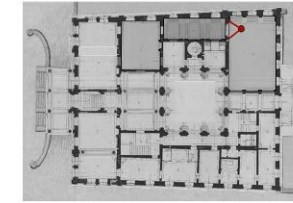
III.

IV.

V.

VI.

ARCHÍV FÉNYKÉPEK

FÖLDSZINT

MÁSODIK TEREM TÁRLÓI, FESTMÉNYEI, SZEKRÉNYEI, ÁTLÁTÁS A HARMADIK ÉS NEGYEDIK TEREMBE

1876. MÁJUS

MŰIPARI ÉS TÖRTÉNELMI
EMLÉK-KIÁLLÍTÁS

GR. KÁROLYI ALAJOS PALOTÁJÁBAN
A MAGYARORSZÁGI ÁRVÍZKÁROSULTAK
JAVÁRA

Fényképész: Schrecker Ignác
Forrása: Iparművészeti Múzeum Adattár
FLT 26373

Tulajdonos: Gr. Károlyi Alajos

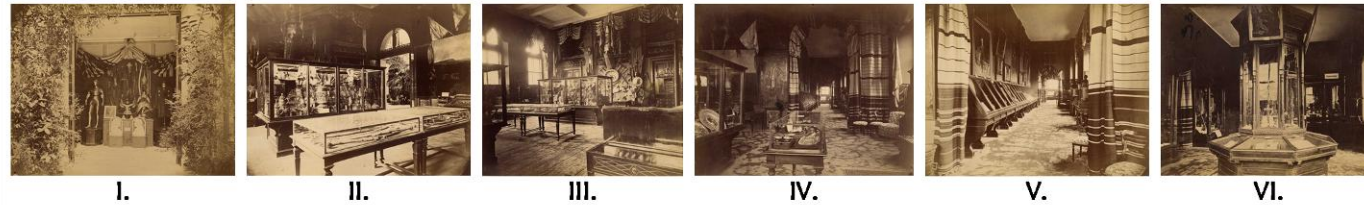

összeállította
Patak Gergely

A második, hosszú s keskeny teremben alig lelünk időt megtekinteni a dombormívű fadaragványokat, a békési múzeum tulajdonát képező avar sisakot, a Báthory István lengyel királyllyá választásáról szóló okmányt, gróf Andrássy Manó pompás fegyvergyűjteményét, Mátyóki régi magyar festő egyik művét stb.

Sietünk a harmadik terembe, hol többek között Leonardo da Vinci mesteri kezét áruja el egy műremek, mely a szent családot ábrázolja életnagyságban. Rákóczyra vonatkozó emlékek - köztük II. Rákóczy Ferencz gyermekkori arcképe - cserkesz pisztolyok s török, indiai fegyverek, pompás mívű ezüst tálcák, mentekötők stb. több óra tartamára bilincselhetik itt le a műértő szemlélő figyelmét.

Ritka történelmi becszel bír gróf Andrássy Manó ötven darabból álló gyűrűgyűjteménye, melyet a világ bármely múzeumának s régiségárának oka van megírígyelni szerencsés tulajdonosától. Legyen elég e gyűjtemény becsének jellemzésére annyit mondanunk, hogy közte vannak Róbert Károly, II. Lajos, Izabella s Mária királynék, II. Rákóczy s egyéb történelmi nevezetességek gyűrűi.

I.

II.

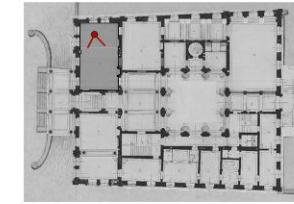
III.

IV.

V.

VI.

ARCHÍV FÉNYKÉPEK

FÖLDSZINT

NEGYEDIK TEREM TÁRLÓI, VALLÁSI TÁRGYÚ TÁRGYAI, KÉPEI, KERESZTJEI, KÖZÉPEN NYOLCSZÖGLETŰ SZEKRÉNY

1876. MÁJUS

**MŰIPARI ÉS TÖRTÉNELMI
EMLÉK-KIÁLLÍTÁS**

GR. KÁROLYI ALAJOS PALOTÁJÁBAN
A MAGYARORSZÁGI ÁRVÍZKÁROSULTAK
JAVÁRA

Fényképész: Schrecker Ignác
Forrása: Iparművészeti Múzeum Adattár
FLT 26374
Tulajdonos: Gr. Károlyi Alajos

összeállította
Patak Gergely

Az utolsó termet egészen megtöltik az egyház s a főpapok kincsei. [...]tt nem látsz egyebet aranyból, ezüstből, gyöngyökből, gyémántból s színes kövekből.

Gubás atyámfia, valahol Görényfalván vagy Kakasdombegyházán, akit a babona netán arra ösztökél, hogy kimerj holdvilágos éjjelen a temető árkába „Dárius kincse” után ásni: hagyj; abba e hálátlan földkaparást. A Dárius király kincse itt van fölhalmozva a kiállítás negyedik termében.

Ipolyi Arnold, Dulánszky Nándor, Schlauch Lőrincz, Kovács Zsigmond s Császa György püspökök, nemkülönbön Römer Flóris és Babics apátok ma e teremben a házi gazdák, [...]

Ott van többek között a szent István-féle eskü-kereszt, melyre Magyarország királyai szoktak megesküdni koronázás után, hogy sértetlenül őrzendik meg a magyar nemzet jogait. Ott láthatod továbbá Pázmány Péter bíbornok nagy melkeresztjét, harmincz keleti gyönggyel, tizenhat gyémánttal s huszonkét rubinnal kirakva; Széchy Dénes XV. századbeli gazdagon zománczozott kelyhét; az 1190-ben készült byzanci mivű „tabula pacis”-t; Pázmány Péter vert mivű nagy ezüst házi-oltárát; a XIV. századbeli remekül zománczozott iglói ereklye-keresztet, stb. stb.

Az 1876-os kiállításról a beszámoló mellett **tételes katalógus** is fennmaradt.⁸⁵

⁸⁵ A Magyarországi Árvízkárosultak javára Budapesten gr. Károlyi Alajos palotájában 1876. évi májusban rendezett Műipari és történelmi emlék-kiállítás tárgyainak lajstroma. Készítették: Dr. Henszlmann Imre és Bubicz Zsigmond apát sajtó alá rendezte: Szalay Imre. Budapest, 1876. Magyar kir. Egyetemi nyomda 48 p.

A kiállításról készült 6 fotó világosan megmutatja, hogy azok a reprezentatív földszinti terek (Táncterem, tükörfolyosó, zöld fogadó szalon, főhomlokzati, nagy ebédlőterem) gazdag enteriőrjei csak Ybl Miklós tervlapjain léteztek, 1876-ban még csak egyszerű kialakítást kaptak: vizesnyolcasokkal tartották tisztán a hajópadlót, sötét vörös falfestés, és egyszerű, vakolt fehér mennyezet határolta a tereket. Egyedül a télikert kapott neoreneszánsz tagozatokat. Hevesi Lajos 1873-as fent már ismertetett leírásából ismerjük az emeleti szalonok, író-, dolgozó- és hálószobák gazdag műkincsekkel berendezett állapotát. (Erről a szintről Weinwurm Antal készített 1900 körül fényképeket, mely feltehetően megegyezett az 1876 körüli állapotokkal.)

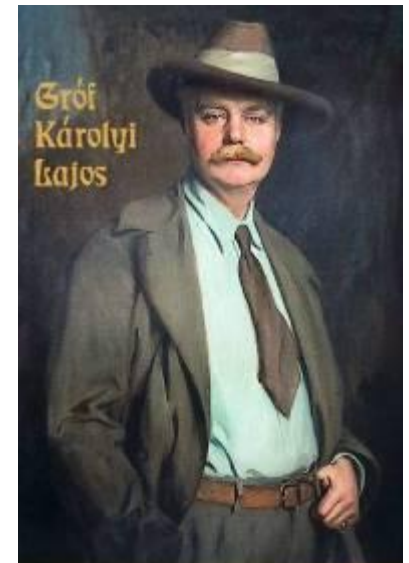
11: Vasárnapi Újság 27. évfolyam 19. szám 1880. május 9. p. 320. epa.oszk.hu

1880. május 4-én 16 órakor a palota „újból a jótékonyág csarnokává alakult.”, itt rendezték meg a Tavasz-ünnepélyt. A Vasárnapi Újságban⁸⁶ közöltek szerint a „még be nem rendezett palota ideális hely a „vörös kereszt” nőegylet és bölcsőde, a gyermekmenhely, a homeopathikus- és gyermekkórház javára rendezett Tavasz ünnepély színhelyének. **Rendezői: gróf Károlyi Edéné, gróf Dessewffy Aurélné, Majláth Györgyné, gróf Zichy Nándorné, gróf Teleki Sándorné, Adler Antalné, Pulszky Polyxena, külön lapot is szerkesztettek a jeles ünnep tiszteletére.**⁸⁷A nőegyletek hölgyeinek buzgólkodása megtöltötte tarkaságokkal, árus sátorokkal, a szerencse kerekével és urnájával, és mindenek fölött tarka tömeggel, amely jött-ment, vásárolt, nyerni akart a tombola forgandó viszontagságú kerekén, azzal a határozott célzattal, hogy mindenesetre valami hasznot hagy ott a jótékony célra. Az első nap jövedelme 4310 Forint volt, [...]. Annál vérmesebbek voltak a remények a negyedik nap iránt, mikorra a királyi pár látogatása is be volt jelentve, este pedig hangverseny rekeszti be az ünnepélyt.”

1882-ben a palota fűtését korszerűsítették. A Károlyi család újabb kötelezettségvállalásáról, olvashatunk a forrásokban. A tulajdonosokat járda helyreállítási kötelezettség terhelte a várossal szemben a fahányó-lyuk, Meisner-féle légfűtés szelellőlyuk kialakítása miatt.⁸⁸

1888. szeptember 22-én Károlyi Lajos⁸⁹gróft⁹⁰ Károlyi Alajos fiát a Budapesti királyi törvényszék Polgári osztálya ingatlantulajdonosként bejegyezte.

Bő egyével később 1889. december 26-án Tótmegyeren, Nyitra megyében, meghalt **Károlyi Alajos.**

10: Gróf Károlyi Lajos (1872-1965)

⁸⁶ A tavasz ünnepély = Vasárnapi Újság, 1880. május 9. 27. évfolyam, 19. szám p. 305-306. o. 313-315. o. 320. o.

⁸⁷ Tavasz. Ünnepi Lap Szerk.: Pulszky Polyxéna Budapest, Franklin Kiadó 1880. FSZEK jelzet: Bf 071/18 20 p.

⁸⁸Budapest Főváros Levéltára (BFL) Pesti telekkönyvek VII. 744

⁸⁹Károlyi Lajos, gróf (Meckleburg-Schwerin 1872. augusztus 10. – Friesach, 1965. május 23.) földbirtokos, vadgazda, császári és királyi titkos tanácsos, tábornagytábornok, főrendiház tagja. Fia Alajos grófnak, kitől annak 1889-ben bekövetkezett halála után a tótmegyéri, erdővárjai, mogyorósi és misztótfalui uradalmakat felölölő, általa alapított hitbizományt örökölte. Tartalékos hadnagy a Nádasdy huszárezredben. A főrendiházba a királyi meghívólevelet 1900-ban kapta meg. 1902. március 4-én, Budapesten nőül vette Széchényi Hanna grófnőt, Széchényi Béla gróf koronaőr leányát. Igazgatósági elnöke a Nagykároly-somkúti vasútnak. Forrás: Sturm-féle Országgyűlési Almanach 1910-1915. 106. o.

⁹⁰ gróf Károlyi Lajosról készült festményről Károlyi József készített fotót. A festmény és a fotó Károlyi József tulajdonában van.

Az 1889-es Hermann Rückwardt fényképén jól látható, hogy a palota homlokzatán még állnak az angyalok és puttók, sőt az eredeti kandeláber és kapu is látszik.

12: Gróf Károlyi Alajos palotája, 1889., Hermann Rückwardt felvétele FSZEK, Budapest Gyűjtemény 000490 lásd még: Rückwardt, Hermann: Architektonische Studienblätter aus Budapest, Berlin, [1890.] t. 10. FSZEK jelzet: Bf 725/111

1893. január 25-én gróf Károlyi Nandine grófnő,⁹¹ Károlyi Alajos leánya és gróf Berchtold Lipót⁹²szentpétervári követ házasságot kötnek Budapesten, feltehetően az esküvő utáni fogadást a palotában tartották.

1894. február 11-én harmadszor is a jótékonysági rendezvényt adnak a palotában, ezúttal a Fehér Kereszt egyesület javára. A „Vasárnapi Újság” 6. és 7. száma részletesen beszámolt az eseményről.⁹³ „... a Múzeum utcai Károlyi-palotába, Özvegy gróf Károlyi Alajosné megnyitotta termeit a nagyközönség előtt, hogy áldozhasson a jótékonyság oltárán. A nemes grófnő a „Fehér kereszt” egyesület javára koronás-bazárt rendezett palotájában, mely a múlt vasárnap valóságos búcsújáró helye volt a budapesti előkelő társaságnak. [...] A palota díszterme, csak akkor nyílik meg újra a főúri társaság előtt, ha majd ifjabb gróf Károlyi Alajos, aki jelenleg a bonni egyetem hallgatója, átveszi atyja örökét és a grófi ház vezetését.”⁹⁴A palotának középpontja a fedett udvar volt, amely állandó téli kertül szolgált. Ebben az udvarban volt a bazár. Közepén pálma-csoport virult. Oldalt képekkel, szőnyegekkel, Makart-bokrétákkal volt díszítve az üvegfödeles terem. Körben az asztalokon voltak elhelyezve az árverésre, kisorsolásra és eladásra szánt tárgyak. [...] A bazár szomszédságában az empire-terem büfének volt berendezve.”

⁹¹ Károlyi Nandine Johanna Nepomucena, nagykárolyi, grófnő (Stomfa, 1868. szeptember 4. -) forrás: Gudenus-Szentirmay: Összetört címerek, lásd 20. jegyzetet

⁹² Berchtold Lipót, gróf (Bécs, 1863. április 18. – 1944.) forrás: Gudenus-Szentirmay: Összetört címerek, lásd 20. jegyzetet

⁹³ Károlyi Alajos grófné özv. = Vasárnapi Újság, 1894. február 11. 6. szám 41. évfolyam 81. l. kép. Lásd még: A „Fehér Kereszt” egyesület ünnepélye. = Vasárnapi Újság, 1894. február 18. 7. szám, XLI. Évf. 109-110.o. Lásd még: K[ovács] D[énes]: A "Fehér Kereszt" egyesület ünnepélye III. = Vasárnapi Újság 1895. 109-110. o. /Károlyi Alajosné/

⁹⁴ A „Fehér Kereszt” egyesület ünnepélye = Vasárnapi Újság, 1894, lásd 94. jegyzetet

Gróf Károlyi palota második korszaka 1894-1919 között

13: Gróf Károlyi Alajosné (1842-1927)

Gróf Károlyi Alajos halálával az építkezések befejezését, és a belsők átalakítását özvegye Károlyi Alajosné⁹⁵ ⁹⁶ vállalta magára. Ekkor kéri fel Ludwig Behr⁹⁷ német belső építész a feladatra.

„A berendezések keresztülvitelénél Behr kezei annyiban voltak megkötve, hogy özvegy Károlyi Alajos grófné, aki maga is kiváló műértő volt, Olaszországban való utazása alkalmával sok kiváló műbeccsel bíró régiséget vásárolt össze. A grófnő a berlini és londoni volt nagykövetségi palotákból is több régiséget hozatott Budapestre és ezeket a tárgyakat azzal a megbízással adta át építészének, hogy az egyes helyiségeket a fölhasználható tárgyak földolgozásával díszítse s a hozzá tartozó, de hiányzó részeket az eredetiek szellemében maga tervezze meg.

Behr a várakozásnak teljesen meg tudott felelni s az egyes helyiségek stílszerű díszítésénél egyöntetűséget sikerült elérni.” A palotáról szóló a Magyar Iparművészetben megjelent tudósítása végigvezet a palota belsőterein: Goblein ebédlőszalon, Zöld fogadószalon, tükörfolyosó, és táncterem.⁹⁸

„A földszinti ebédlőterem díszítésének motívumát az itt fölhasznált s a XVI-ik századból származó értékes négy darab gobelin adta meg. A fal többi részétől hiányzó valódi gobelineket saját kezűleg festett imitációkkal látta el. [...]”⁹⁹

Az ebédlőből közvetlenül az úgynevezett zöld fogadó-szalomba léphettünk. A firenzei barokk ízlésben készült terem első pillanatra is megragadta a szemlélőt. [...] **A zöld selyemmel kárpitozott falak, az aranyozott régi firenzei barokk bútorok, a villamos világító berendezések diszkrét bronzszíne, a sárgás olasz márvány kandalló egységes egészet alkottak.** [...] Ebben a teremben a két ajtó fölött alkalmazott s az ajtó keretdíszszel, mint supraport egybefoglalt olajfestmény régi mesterek műve. A harmadik ajtó fölül helyezett festményt az előbbieket szellemében maga Behr festette.

A zöld fogadó szalonból közvetlenül az úgynevezett tükörfolyosóra jutunk, mely a nagy táncteremnek mellékhelyiségét képezi, s azzal egyöntetűen van kiképezve. A tükörfolyosó és a táncterem XV. Lajos korabeli ízlésben került kialakításra. A gazdag pompát nagyban fokozza az a körülmény, hogy a tervező mind a két helyiséget színhatásra nézve olaszosan kezelte, amennyiben tudvalevő, hogy az olaszok a rokokó díszítéseknél több színt alkalmaztak, mint a többi nemzetek. A táncterem berendezését Pianetti marchesának Jessy-i palotájából származott bútorok képezték és ezek szellemében lett a többi műtárgy is elhelyezve. [...] a bútorokon, tükrökön alkalmazott girlandok részben a mennyezeti kartusokban fölhasznált gobelinek amorettjeinek virágfüzéreivel is összefonódtak. A mennyezet sarkaiban alkalmazott áttört

⁹⁵Károlyi Alajos grófné született gróf Erdődy Franciska (Prága, 1842. október 24. - Stomfa, 1927. augusztus 12.) forrás: Gudenus-Szentirmay: Összetört címerek, lásd 20. jegyzetet

⁹⁶A gróf Károlyi Alajosnéról készült festményről Károlyi József készített fotót. A festmény és a fotó Károlyi József tulajdonában van. Lásd még kép róla: özvegy Károlyi Alajos grófné, Vasárnapi Újság 1894. február 11. No 6. 41. évfolyam, 81. o.

⁹⁷Behr Lajos, Ludwig Behr (Heidingsfeld, Würzburg 1863. augusztus 16. – Tutzing, 1945. január 18.) német építész, lakásberendező festő. 1890. körül Windsor Lord angliai palotájának berendezésével vonta magára az európai főúri körök figyelmét. Ifj. Károlyi Lajos 1894-ben hívta Budapestre, s megbízta az Eszterházy u. 40. szám Károlyi palota berendezési munkálatainak befejezésével. A palotát ugyanis 1863-ban Ybl Miklós kezdte építeni, azonban a termék kiképzése csak részben készült el. A földszinti ebédlőterem, a fogadószalon (firenzei barokk), a tükörfolyosó és táncterem (XV. Lajos stílusú) kialakítását s részben berendezési tárgyait is Behr tervezte, s 1894 – 1897 között magyar iparosokkal kivitelezte. A dekorációnak művészi festését is Behr személyesen végezte. Felesége, Scholtz Anna, Scholtz Róbert díszítő festő leánya, Meinig Artúr építész korábbi felesége. A palota berendezése a fővárosnak 1944 – 1945. évi ostroma alkalmával pusztul el. Apósával (Scholtz Róberttel) együtt dolgozott a magyar Parlament belső munkálatain is. Erdődy György országbíró budai palotájának átalakítását 1912-ben is ő végezte Hatvani Lajos megbízásából, neobarokk stílusban. Forrás: 1. Szentiványi Gyula adatgyűjtése az MTA Művészettörténeti Kutatóintézetének lexikongyűjtemény cédulakatalógusából. 14. kötet B. E. mester - Bencsik Pál 90. o. 2. H. Gaál A.: Gróf Károlyi Alajos palotája = Magyar Iparművészek 1897 – 1898. I. évfolyam 5. szám 210 – 214. o. (képekkel) 3. Népszabadság Online: Soltzék emlékvészítő családtörténete <http://nol.hu/archivum/archiv-104343?ref=sso> (2013. április 12.)

⁹⁸Gaál Adorján, H[atvani]: Gróf Károlyi Alajos palotája = Magyar Iparművészet, 1897-1898. 210-214. o.

⁹⁹Lásd 98. jegyzetet

kartusok szintén gobelinekkel voltak díszítve, melyeknek amorettjei igen ügyesen alkalmazott valóságos függönydrapériák mögül kandikáltak elő, mely körülmény a mennyezet plasztikus hatását rendkívüli mértékben fokozta. Nem hagyhatjuk említés nélkül a **zenekari emelvény** aranyozott vasrácsozatát sem, mely tömör vasrudakból kovácsolva, úgy rajzának szépségével, valamint művészeti kivitelével, azonnal szembeötlött. Igen kellemes hatású volt a vasrács egyes részeinek emailszerű színezése is, mely különösen a terem kivilágításánál jutott érvényre.”

<p>I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII.</p>	<p>KÁROLYI PALOTA</p>
<p>ARCHÍV FÉNYKÉPEK</p>	
<p>FÖLDSZINT</p>	
	<p>1898.</p> <p>LUDWIG BEHR belsőépítész befejezte a földszinti enteriőrök átalakítását</p> <p>Fényképész: ismeretlen, Forrás: Iparművészeti Múzeum Adattár</p> <p>Tulajdonos: Gr. Károlyi Alajos Írásos forrás: Hatvani Gaal Adorján: Gróf Károlyi Alajos palotája, Magyar Iparművészek 1897 - 1898. I. évfolyam 5. szám 210 - 214. lap FSZEK Budapest Gyűjtemény</p> <p>...A palotát id. Károlyi Alajos gróf, majd később Károlyi Alajos gróf megbízásából Ybl Miklós építész tervei szerint 1861-ben kezdték építeni. A palota azonban csak részben készült el, mert fogadóhelyiségei, a díszterem, pusztán maradtak. Ez utóbbiak befejezéséhez csak 1894-ben fogtak, amikor ifj. Károlyi Alajos gróf megbízásából Behr Lajos építész a belső részek kivitelét megkezdte. [...]</p> <p>A berendezések keresztülvitelénél Behr kezei annyiban voltak megkötve, hogy özvegy Károlyi Alajos grófné, [...] Olaszországban való utazása alkalmával sok kiváló műbecsrel bíró régiséget vásárolt össze, azonkívül berlini és londoni volt nagykövetségi palotáiból is több régiség került Budapestre és ezeket a tárgyakat azzal a megbízással adta át épírtésének, hogy az egyes helyiségeket a főlhasználató tárgyak földolgozásával díszítse s a hozzá tartozó, de hiányzó részeket az eredetiek szellemében maga tervezze.</p> <p>Behr sokoldalúságáról tesz tanúságot az a körülmény, hogy ő a hozzá kötött várakozásnak teljesen meg tudott felelni s az egyes helyiségek stílszerű díszítésénél pompásan beleélt magát az egyes stílusok szellemébe, mi által az egyöntetűséget sikerült elérnie.</p> <p>összeállította Patak Gergely</p>

 <p>I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII.</p>	
<p>ARCHÍV FÉNYKÉPEK</p>	<p>FÖLDSZINT</p>
<p>TÁNCTEREM NEOROKOKÓ STÍLUSBAN FELDÍSZÍTVE, BELÁTÁS A TÜKÖRFOLYOSÓRA ÉS PIHENŐBE</p>	<p>1898.</p>
	<p>LUDWIG BEHR belsőépítész befejezte a földszinti enteriőrök átalakítását</p> <p>Fényképész: ismeretlen Forrás: Iparművészeti Múzeum Adattár Tulajdonos: Gr. Károlyi Alajos Írásos forrás: H. Gaal Adorján: Gróf Károlyi Alajos palotája = Magyar Iparművészek 1897 - 1898. I. évfolyam 5. szám 210 - 214. lap FSZEK Budapest Gyűjtemény</p> <p>...a táncterem XV. Lajos-korabeli ízlésben van tartva.[...] színhatásra nézve olaszosan kezelte, amennyiben tudvalevő, hogy az olaszok a rokokó díszítésénél több szint alkalmaztak, mint a többi nemzetek. Nappali világításnál az élénk színhatás talán kissé zavarólag hat, de villanyos világítás mellett, mint aminőre a hatás számítva is van, meglepő.</p> <p>A táncterem berendezését Pianetti marchesának Jessy-i palotájából származott bútorok képezik és ezek szellemében van a többi műtárgy is megoldva. A mennyezet, a falak, ajtók stb. díszítései annyira össze vannak forrva a beállított bútorzattal, hogy azok egymástól elválasztva szinte nem is képzelhetők. A mennyezet díszítésénél igen ügyesen vannak fölhasználva a bútorokon, tükrökön alkalmazott girlandok folytatásai, melyek részben a mennyezet kartusokban fölhasznált gobelinek amoretteinek virágfüzérei is összefonódnak. A mennyezet sarkaiban alkalmazott áttört kartusok szintén gobelinnel vannak díszítve, melyeknek amorettei igen ügyesen alkalmazott valóságos függönydrapériák mögül kandikálnak elő, mely körülmény a mennyezet plasztikus hatását rendkívüli mértékben fokozza.</p> <p>Állította Patak Gergely</p>

I.

II.

III.

IV.

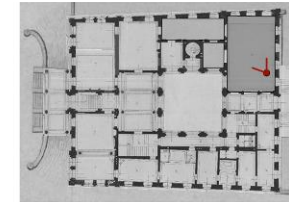
V.

VI.

VII.

VIII.

ARCHÍV FÉNYKÉPEK

FÖLDSZINT

TÁNCTEREM NEOROKOKÓ STÍLUSBAN FELDÍSZÍTVE, BELÁTÁS A TÜKÖRFOLYOSÓRA ÉS PIHENŐBE

1898.

LUDWIG BEHR
belsőépítész befejezte a
földszinti enteriőrök
átalakítását

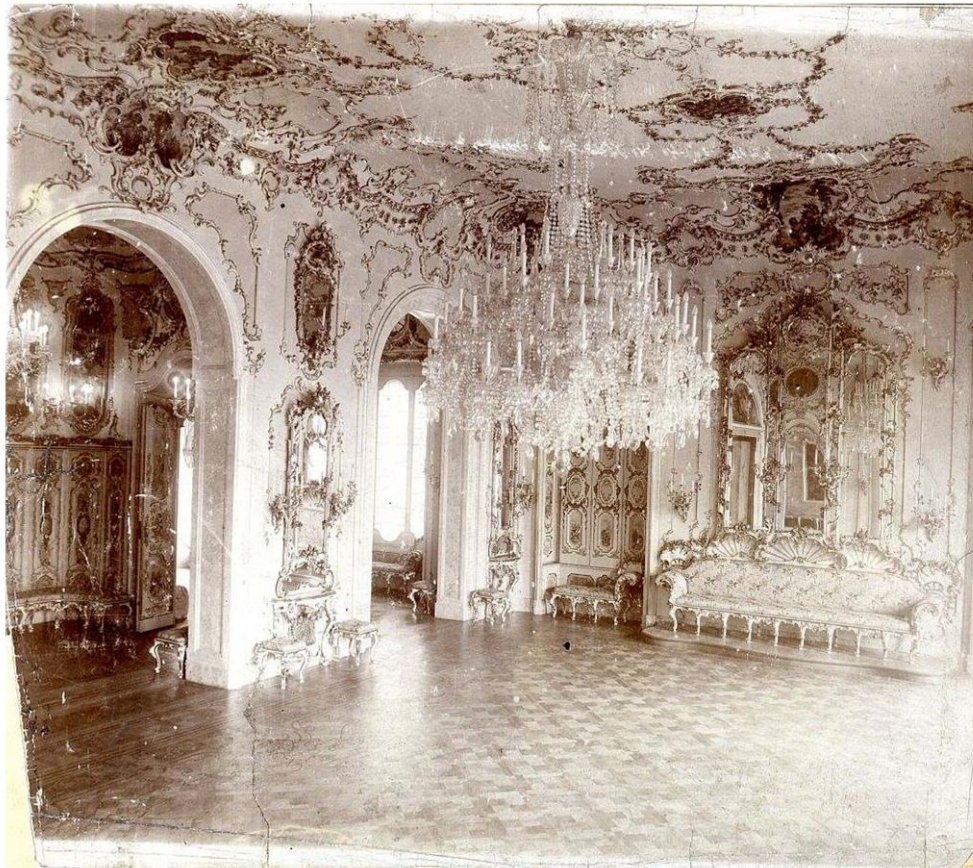
Fényképész: ismeretlen

Forrás: Iparművészeti Múzeum Adattár

Tulajdonos: Gr. Károlyi Alajos

Írásos forrás:

H. Gaal Adorján: Gróf Károlyi Alajos palotája =
Magyar Iparművészek 1897 - 1898. I.
évfolyam 5. szám 210 - 214. lap
FSZEK Budapest Gyűjtemény

...a táncterem XV. Lajos-korabeli ízlésben van tartva.[...] színhatásra nézve olaszosan kezelte, amennyiben tudvalevő, hogy az olaszok a rokokó díszítéseknél több színt alkalmaztak, mint a többi nemzetek. Nappali világításnál az élénk színhatás talán kissé zavarólag hat, de villanyos világítás mellett, mint amintőre a hatás számítva is van, meglepő.

A táncterem berendezését Pianetti marchesának Jessy-i palotájából származott bútorok képezik és ezek szellemében van a többi műtárgy is megoldva. A mennyezet, a falak, ajtók stb. díszítései annyira össze vannak forrva a beállított bútorzattal, hogy azok egymástól elválasztva szinte nem is képzelhetők. A mennyezet díszítésénél igen ügyesen vannak fölhasználva a bútorokon, tükrökön alkalmazott girlandok folytatásai, melyek részben a mennyezet kartusokban fölhasznált gobelinek amoretteinek virágfüzérei is összefonódnak. A mennyezet sarkaiban alkalmazott áttört kartusok szintén gobelinekkel vannak díszítve, melyeknek amorettejei igen ügyesen alkalmazott valóságos függönydrapériák mögül kandikálnak elő, mely körülmény a mennyezet plasztikus hatását rendkívüli mértékben fokozza.

összeállította
Patak Gergely

I.

II.

III.

IV.

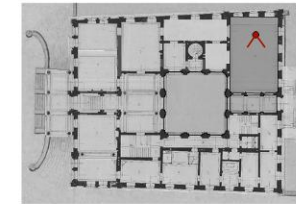
V.

VI.

VII.

VIII.

ARCHÍV FÉNYKÉPEK

FÖLDSZINT

TÁNCTEREM NEOROKOKÓ STÍLUSBAN FELDÍSZÍTVE, BELÁTÁS KERTI FOLYOSÓRA ÉS A TÉLI KERTBE

1898.

LUDWIG BEHR
belsőépítész befejezte a
földszinti enteriőrök
átalakítását

Fényképész: ismeretlen
Forrás: Iparművészeti Múzeum Adattár
Tulajdonos: Gr. Károlyi Alajos
Írásos forrás:

H. Gaal Adorján: Gróf Károlyi Alajos palotája =
Magyar Iparművészek 1897 - 1898. I.
évfolyam 5. szám 210 - 214. lap
FSZEK Budapest Gyűjtemény

...a táncterem XV. Lajos-korabeli ízlésben van tartva.[...] színhatásra nézve olaszosan kezelte, amennyiben tudvalevő, hogy az olaszok a rokokó díszítéseknél több szint alkalmaztak, mint a többi nemzetek. Nappali világításnál az élénk színhatás talán kissé zavarólag hat, de villanyos világítás mellett, mint aminőre a hatás számítva is van, meglepő.

A táncterem berendezését Pianetti marchesának Jessy-i palotájából származott bútorok képezik és ezek szellemében van a többi műtárgy is megoldva. A mennyezet, a falak, ajtók stb. díszítései annyira össze vannak forrva a beállított bútorzattal, hogy azok egymástól elválasztva szinte nem is képzelhetők. A mennyezet díszítésénél igen ügyesen vannak fölhasználva a bútorokon, tükrökön alkalmazott girlandok folytatásai, melyek részben a mennyezet kartusokban fölhasznált gobelinek amoretteinek virágfüzérei is összefonódnak. A mennyezet sarkaiban alkalmazott áttört kartusok szintén gobelinekkel vannak díszítve, melyeknek amorettei igen ügyesen alkalmazott valóságos függönydrapériák mögül kandikálnak elő, mely körülmény a mennyezet plasztikus hatását rendkívüli mértékben fokozza.

összeállította
Patak Gergely

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

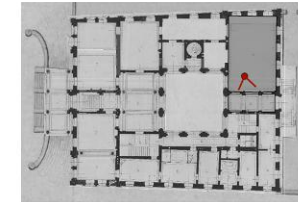
VIII.

ARCHÍV FÉNYKÉPEK

TÁNCTEREM RÉSZLETE, A ZENEKARI KARZAT LEPTER KÁROLY KOVÁCSMESTER MUNKÁJA

összeállította
Patak Gergely

FÖLDSZINT

1898.

LUDWIG BEHR
belsőépítész befejezte a
földszinti enteriőrök
átalakítását

Fényképész: ismeretlen

Forrás: Iparművészeti Múzeum Adattár

Tulajdonos: Gr. Károlyi Alajos

Írásos forrás:

H. Gaal Adorján: Gróf Károlyi Alajos palotája =
Magyar Iparművészek 1897 - 1898. I.
évfolyam 5. szám 210 - 214. lap
FSZEK Budapest Gyűjtemény

...a táncterem XV. Lajos-korabeli ízlésben van tartva.[...] színhatásra nézve olaszosan kezelte, amennyiben tudvalevő, hogy az olaszok a rokokó díszítéseknel több színt alkalmaztak, mint a többi nemzetek. Nappali világításnál az élénk színhatás talán kissé zavarólag hat, de villanyos világítás mellett, mint aminőre a hatás számítva is van, meglepő.

A táncterem berendezését Pianetti marchesának Jessy-i palotájából származott bútorok képezik és ezek szellemében van a többi műtárgy is megoldva. A mennyezet, a falak, ajtók stb. díszítései annyira össze vannak forrva a beállított bútorzattal, hogy azok egymástól elválasztva szinte nem is képzelhetők. [...]

Nem hagyhatjuk említés nélkül a zenekareművényt aranyozott vasrácsozatát sem, mely tömör vasrudakból kovácsolta, úgy rajzának szépségével, valamint művészeti kivitelével, azonnal szembeötlik. Igen kellemes hatású a vasrács egyes részeinek emailszerű színezése is, mely különösen a terem kivilágításánál jut érvényre.

I.

II.

III.

IV.

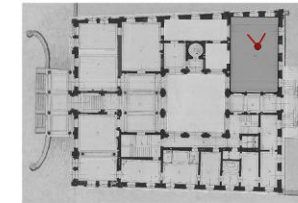
V.

VI.

VII.

VIII.

ARCHÍV FÉNYKÉPEK

FÖLDSZINT

TÁNCTEREM NEOROKOKÓ ABLAKAI ÉS VAKABLAK BELSŐ FELÉN HÁROMRÉSZES FALITÜKÖR

1898.

LUDWIG BEHR
belsőépítész befejezte a
földszinti enteriőrök
átalakítását

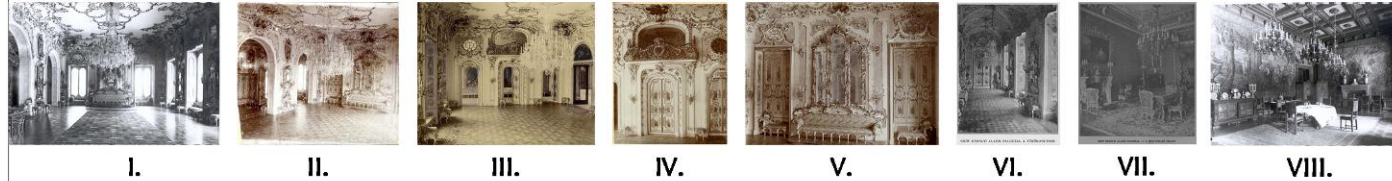
Fényképész: ismeretlen
Forrás: Iparművészeti Múzeum Adattár
Tulajdonos: Gr. Károlyi Alajos
Írásos forrás:
H. Gaal Adorján: Gróf Károlyi Alajos palotája =
Magyar Iparművészek 1897 - 1898. I.
évfolyam 5. szám 210 - 214. lap
FSZEK Budapest Gyűjtemény

összeállította
Patak Gergely

...a táncterem XV. Lajos-korabeli füzlésben van tartva.[...] színhatásra nézve olaszosan kezelte, amennyiben tudvalevő, hogy az olaszok a rokokó díszítéseknel több szint alkalmaztak, mint a többi nemzetek. Nappali világtásnál az élénk színhatás talán kissé zavarólag hat, de villanyos világítás mellett, mint aminőre a hatás számítva is van, meglepő.

A táncterem berendezését Pianetti marchesának Jessy-i palotájából származott bútorok képezik és ezek szellemében van a többi műtárgy is megoldva. A mennyezet, a falak, ajtók stb. díszítései annyira össze vannak forrva a beállított bútorzattal, hogy azok egymástól elválasztva szinte nem is képzelhetők. A mennyezet díszítésénél igen ügyesen vannak fölhasználva a bútorokon, tükrökön alkalmazott girlandok folytatásai, melyek részben a mennyezet kartusokban fölhasznált gobelinek amoretteinek virágfüzérei is összefonódnak. A mennyezet sarkaiban alkalmazott áttört kartusok szintén gobelinekkel vannak díszítve, melyeknek amorettejei igen ügyesen alkalmazott valóságos függönydrapériák mögül kandikálnak elő, mely körülmény a mennyezet plasztikus hatását rendkívüli mértékben fokozza.

I.

II.

III.

IV.

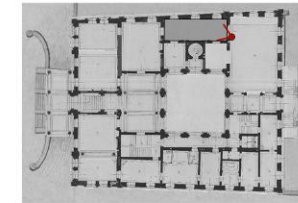
V.

VI.

VII.

VIII.

ARCHÍV FÉNYKÉPEK

FÖLDSZINT

TÜKÖRFOLYOSÓ NEOROKOKÓ ENTERIŐRJE HÁROM KERESZT- ÉS DONGABOLTOZATTAL

1898.

LUDWIG BEHR
belsőépítész befejezte a
földszinti enteriőrök
átalakítását

Fényképész: ismeretlen

Forrás: Iparművészeti Múzeum Adattár

Tulajdonos: Gr. Károlyi Alajos

Írásos forrás:

H. Gaal Adorján: Gróf Károlyi Alajos palotája =

Magyar Iparművészek 1897 - 1898. I.

évfolyam 5. szám 210 - 214. lap

FSZEK Budapest Gyűjtemény

GRÓF KÁROLYI ALAJOS PALOTÁJA. A TÜKÖR-FOLYOSÓ.

összeállította
Patak Gergely

...A zöld elfogadó szalonból közvetlenül az úgynevezett tükörfolyosóra jutunk, mely a nagy táncteremnek mellék helyiségét képezi s azzal egyöntetűen van kiképezve. A tükörfolyosó és a táncterem XV. Lajos-korabeli ízlésben van tartva. A gazdag pompát nagyban fokozza az a körülmény, hogy a tervező mind a két helyiséget színhatásra nézve olaszosan kezelte, amennyiben tudvalevő, hogy az olaszok a rokokó díszítéseknél több színt alkalmaztak, mint a többi nemzetek. Nappali világításnál az élénk színhatás talán kissé zavarólag hat, de villanyos világítás mellett, mint aminőre a hatás számítva is van, meglepő.

I.

II.

III.

IV.

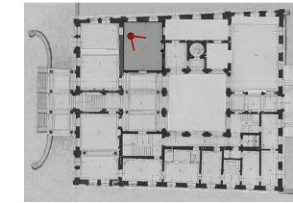
V.

VI.

VII.

VIII.

ARCHÍV FÉNYKÉPEK

FÖLDSZINT

ZÖLD FOGADÓ SZALON KANDALLÓVAL, FALISZŐNYEGGEL ELTAKART AJTÓVAL, FELETTE SUPRAPORTTAL

1898.

LUDWIG BEHR
belsőépítész befejezte a
földszinti enteriőrök
átalakítását

Fényképész: ismeretlen

Forrás: Iparművészeti Múzeum Adattár

Tulajdonos: Gr. Károlyi Alajos

Írásos forrás:

H. Gaal Adorján: Gróf Károlyi Alajos palotája =
Magyar Iparművészek 1897 - 1898. I.
évfolyam 5. szám 210 - 214. lap
FSZEK Budapest Gyűjtemény

GRÓF KÁROLYI ALAJOS PALOTÁJA. — A ZÖLD FOGADÓ SZALON.

összeállította
Patak Gergely

...Az ebédlőből közvetlenül az úgynevezett zöld fogadó-szalomba léphetünk. A florenci barokk izlésben tartott terem első pillanatra is megkapja a szemlélőt. Nemcsak kiválóan sikerült színharmoníája, de a benne elhelyezett berendezési tárgyak stilszerű összehatása is segíti emelni a kellemes benyomást. A zöld selyemmel kárpitozott falak, az aranyozott régi florenci barokk bútorok, a villanyosságra berendezett világító felszerelések diszkrét bronzszíne, a sárgás olasz márvány kandalló egységes egészet alkotnak, a nélkül, hogy egyik vagy másik tárgy az egyöntetű harmóniát megzavarná. A stukk mennyezet, mely tisztán fölrakott munka, kissé élénkebb színben van tartva s különösen színesen alkalmazott virágfüzéreinek kellemes vonalai hatnak előnyösen.

Ebben a teremben a két ajtó fölött alkalmazott s az ajtó keretdíszszel mint supraport egybefoglalt olajfestmény régi mesterek műve. A harmadik ajtó fölé helyezett festményt az előbbiek szellemében maga Behr festette.

I.

II.

III.

IV.

V.

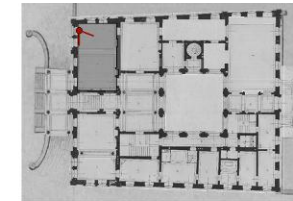
VI.

VII.

VIII.

ARCHÍV FÉNYKÉPEK

NAGY GOBELINES EBÉDLŐ FA KAZETTÁS MENNYEZETTEL, VALÓS ÉS FESTETT GOBELIN FALBURKOLATTAL

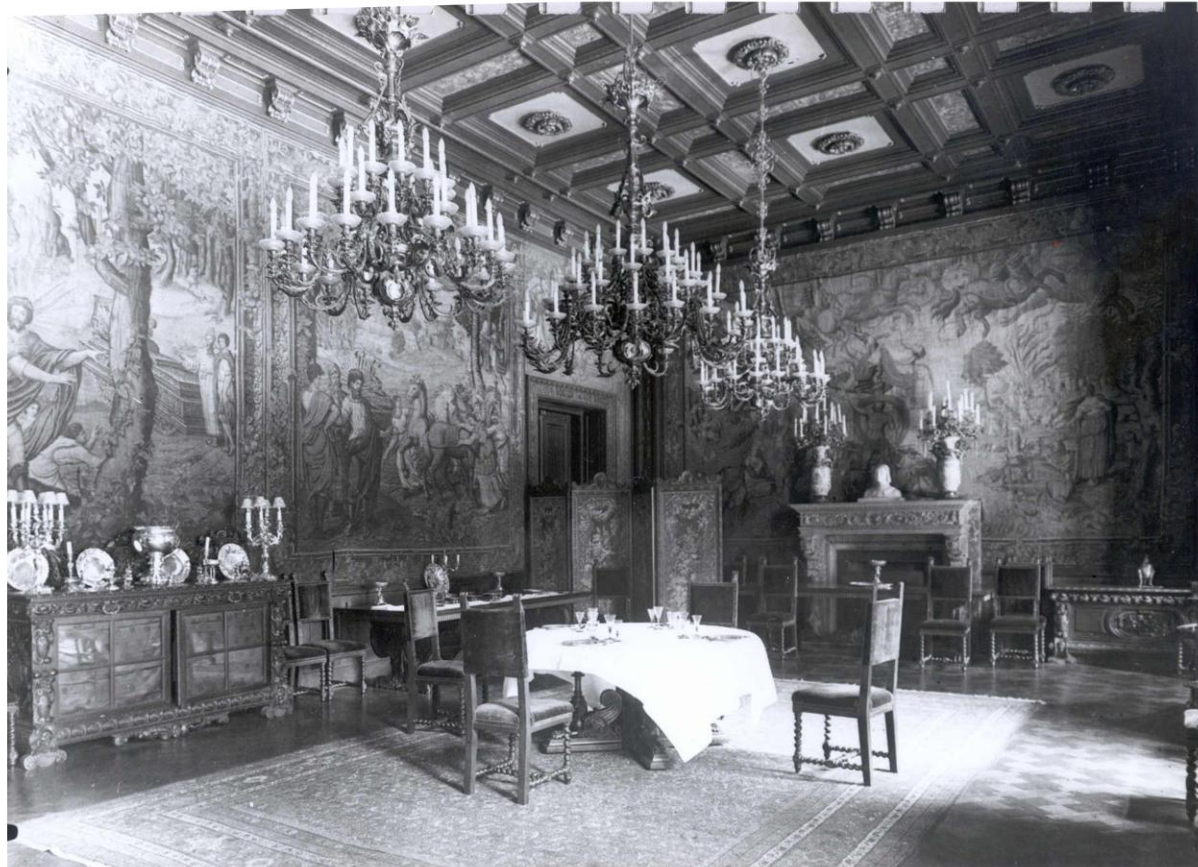

FÖLDSZINT

1898.

LUDWIG BEHR
belsőépítész befejezte a
földszinti enteriőrök
átalakítását

Fényképész: ismeretlen
Forrás: Iparművészeti Múzeum Adattár
Tulajdonos: Gr. Károlyi Alajos
Írásos forrás:
H. Gaal Adorján: Gróf Károlyi Alajos palotája =
Magyar Iparművészek 1897 - 1898. I.
évfolyam 5. szám 210 - 214. lap
FSZEK Budapest Gyűjtemény

összeállította
Patak Gergely

...A földszinti ebédlőterem díszítésének motívumát az itt fölhasznált s a XVI-ik századból származó értékes négy darab gobelin adta meg. S habár szívesen adóznunk dicsérettel Behr rendkívüli ügyességének, melylyel a fal többi részétől hiányzó valódi gobelineket sajátkezűleg festett imitációkkal látta el, művészeti igazság szempontjából nem tartjuk követendő példának. Igaz ugyan, hogy ezek a gobelin-imitációk a magok nemében páratlan genialitással vannak festve, de éppen a tektonikai igazság hiányozván belőlük, a magasabb művészet szempontjából alkalmazásuk ott és azon a helyen kifogás alá eshetik. Eltekintve ettől, a terem arhitektónikus megoldása igen sikerült. A gobelinek harmonikus színjátéka igen ügyesen van ellensúlyozva a faragott díszes ellátott falizénákkal, melyek, mint befoglaló keretek, egyúttal a fal egyhangúságát is kellemesen tagozzák. A famennyezet díszmélyedései részben a gobelinek egének színében vannak tartva, részben a gobelinkeretek játszi virágomamentikáját ismétlik s így az egész terem egyöntetű, harmonikus benyomást tesz, melynek ünnepélyessége semmit sem vesz el a családiasság-melegségéből.

Valószínűsíthető, hogy ennek az átalakításnak az eredménye a „pufók angyalok” eltűnése a homlokzatról összevetve Gévay Béla 1870 körüli fényképét¹⁰⁰ és 1896-os Erdélyi Mór fényképét¹⁰¹.

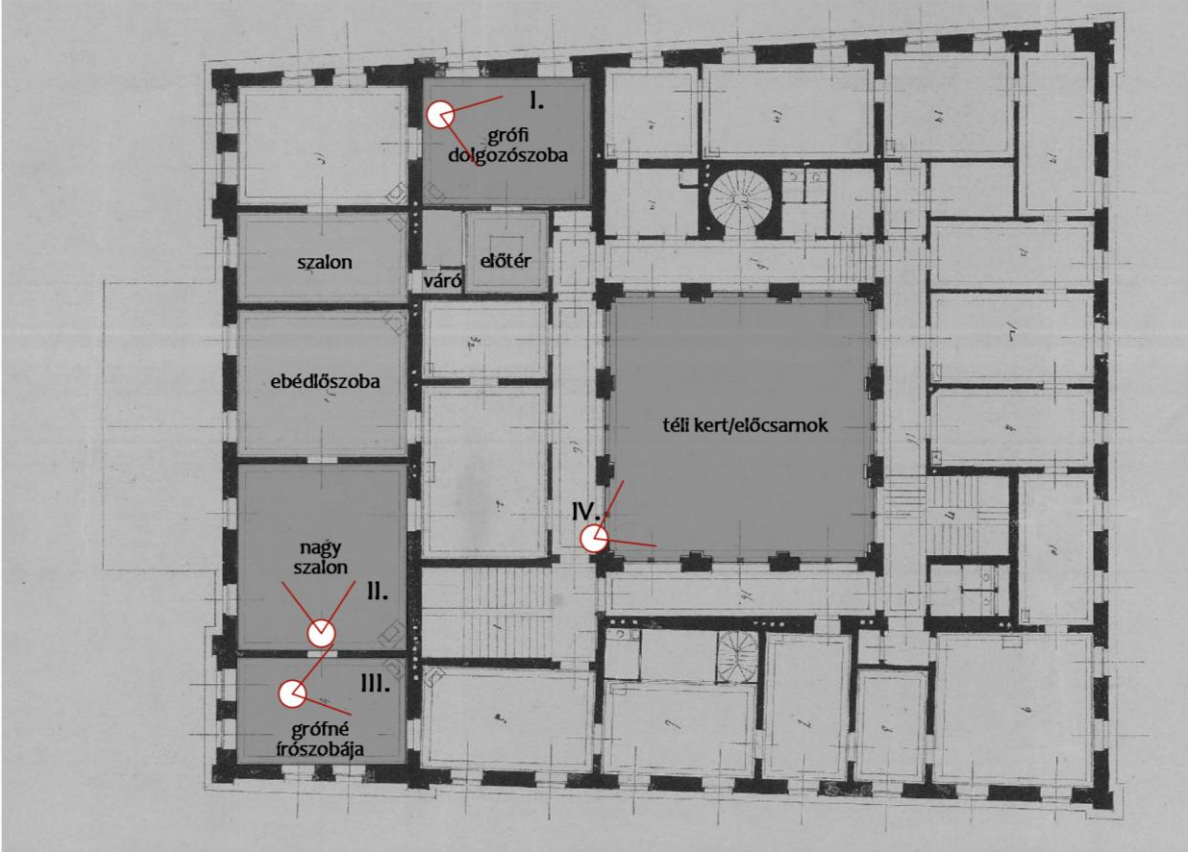
1900 körül Weinwurm Antal is készült egy fotósorozatot¹⁰² az emeleti grófi dolgozószobáról, a szalonokról és a földszinti kétoszlopos empír szalonról.

¹⁰⁰ Károlyi Palota fényképe levelezőlapon, Gévay Béla fényképész. 1870 körül, Budapesti Történelmi Múzeum Kiscelli Múzeum Fotó és Kisnyomtatvány Gyűjteménye, 17699/3

¹⁰¹ Erdélyi Mór fényképe, Nemzeti Lovarda és a Károlyi-palota fényképe, 1896-ban, Budapesti Történelmi Múzeum Kiscelli Múzeum Fotó és Kisnyomtatvány Gyűjteménye, 107/108.

¹⁰² Weinwurm Antal 4 fényképe az 1900-as évekből a Károlyi-palota enteriőrjéről. Iparművészeti Múzeum Adattára, Fotóleltár, 6050, 6052, 6066, 6067.

 <p>I. II. III. IV.</p>	
<p>ARCHÍV FÉNYKÉPEK</p>	<p>KÁROLYI PALOTA</p>
<p>EMELET</p>	<p>1900-1920-as évek</p>
 <p>I. grófi dolgozószoba</p> <p>szalon váró előtér</p> <p>ebédlőszoba</p> <p>nagy szalon II.</p> <p>grófné frószobája III.</p> <p>téli kert/előcsarnok</p> <p>IV.</p> <p>összeállította Patak Gergely</p>	<p>"...A palota belső berendezésében főúri pompa és művelt ízlés párosulnak; van benne sok értékes modern festmény is, melyek közül különösen említésre méltók: Meissonnier "németalföldi zászlósa", Gérme "kakasviadala", Isabey "francia falusi vendéglője", Achenbach Oswaldtól több nápolyi tájkép, Pettenkofen több magyar tájképe (ezek közt a híres "szolnoki vásár" is), Hoguet tengeri tájképei, Szoldatics jeles madonnája, stb. A bejáró egyik falán Lotz Károly a vendégszeretet és bőség, másikán a béke és háziasság jelképes alakjait festé, a vestibule plafondján pedig közepén a hórakat s kétoldalt a quadrigán kocsió Apollót és a bika-fogaton járó Lunát viaszfestésben. A fölépcső igen szép bronz-rácsozata Schöffel műve, kinek egyáltalán a belső berendezés körül sok érdeme van." Hevesi Lajos 1873-as kiadású "Budapest és környéke" című városismertető, sétakból álló gyűjteménye</p>

események a korszakban:

1896. április 14-én újabb esküvőnek adhatott helyet a palota, Károlyi Zsófia grófnő,¹⁰³Károlyi Alajos leánya, és Károlyi Imre¹⁰⁴máltai lovag kötöttek házasságot e napon.

A palota történetében ezt egy újabb esküvő követte valószínűsíthetően, **1902. március 4-én a palota tulajdonosának Károlyi Lajos grófnak¹⁰⁵ és Széchenyi Hanna grófnőnek¹⁰⁶ házassága.**

A palota történetét feldolgozó korábbi monográfiák,¹⁰⁷a korabeli forrásokat helytelenül, tévesen értelmezve tulajdonítottak egy **1912-es tüzesetet** ezen épületnek. 1912. január 5-én egy elektromos zárlat miatt tüzeset áldozata lett **a szomszédos palota:** gróf Károlyi László, Eszterházy utca 21. szám alatti, a Batthyány-család által bérelt palotájának pár szobája. Ekkor a műkincsek között értékes 1631-es Van Dyck-festmény /férfi-portré/ pusztult el, Munkácsy Mihály és Barabás Miklós képei mellett.¹⁰⁸

1919. január 23-a újabb fordulópontra a palota életében. Az „**Új Szó**” című újságban, dr. Szokoly Tamás az Országos Lakáshivatal palotareferensének közlése szerint, Károlyi Lajos Eszterházy utca 40. szám alatti palotáját, 16 grófi palotával együtt az állam számára lefoglalták, rekvirálták.¹⁰⁹

Olasz királyi Követség korszaka 1920-1945 között

A Károlyiak a Tanácsköztársaság bukása után a palotát visszakapták. **1920-tól** a család az **Olasz királyi követség** részére bérbe adta az épületet, az emeleten két kertre néző lakosztályt tartottak meg maguknak¹¹⁰, és az olasz követekkel éltek a palotában.¹¹¹

¹⁰³ Károlyi Zsófia Anna Johanna, (nagykárolyi), grófnő (*Egyházashüsz, 1875. július 25. +Nagymágócs, Csongrád vm., +1942. október 4.) Gudenus-Szentirmay: Összetört címerek Lásd 20. jegyzetet

¹⁰⁴ Károlyi Imre György Károly Pál Tibor (nagykárolyi), gróf (* Aradmácsa, 1873. január 10. - + Nagymágócs, 1943. július 24.) Gudenus-Szentirmay: Összetört címerek Lásd 20. jegyzetet

¹⁰⁵ Károlyi Lajos életrajzi adatait lásd a 47. jegyzet. Fénykép Count Louis Károlyi, Hungary, illustrated, képes napilap, No 12. p.1. 1906. 05. 15.

¹⁰⁶ Széchenyi Hanna grófnő (* Nagycenk, Sopron vm. 1872. október 14 - + Gmunden, 1957. november 1.)

¹⁰⁷ Józsefvárosi lexikon / [főszerk. Nagy Richárd] ; [kiad. az MSZMP VIII. ker. Biz., Föv. Tanács VIII. ker. Tanács] Budapest, 1970. Magyar Szocialista Munkáspárt.lásd még Budapest Lexikon. Bp., 1973. 964. o. lásd még: Almási János: A különleges korona háza: ha a házak beszélnének... / Almási János. - III. = Heti Budapest - 1. évf. 16. sz. (1989), 4. o.

¹⁰⁸ korabeli helyes források: Műkincsek pusztulása a gróf Károlyi László palotában. Tűz pusztított egy millió koronánál nagyobb a kár. = Népszava. A Magyarországi Szociáldemokrata Párt Központi Közlönye. XL évfolyam, 4. szám, Budapest, 1912. január 5. péntek 7. o. lásd még: Elpusztult műkincsek. Tűz a Károlyi palotában. Saját tudósítónktól. = Magyarország 1912. január 6. 10-11. o.

¹⁰⁹ Grófok, akikről palotákat rekviráltak. = Új Szó 1919. január 23. 2. o. OSZK jelzet: FM3/4087 1. tekercs

¹¹⁰ gróf Károlyi József személyes beszámolója 2013. május 01-jén, budapesti látogatása alkalmával.

¹¹¹VIII. kerület, Eszterházy-utca. 38-40. 5364 hrsz. Budapesti cím- és lakjegyzék 1873. tulajdonos: Nagykárolyi gróf Károlyi Alajos, főrendih. tag lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1885. Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1891-92. Nagykárolyi gróf Károlyi Alajos és gróf Károlyi Lajos, földbirtokos Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1894. és Budapesti cím- és lakjegyzék 1898. Károlyi Lajos (Tótmegyer) földbirtokos Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1902. Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1907-1908. gróf Károlyi Lajos, főrendiházi tag, Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1910. gróf Károlyi Lajos, főrendiházi tag, Tel. 55-91. Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1912. Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1913. Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1916. Tel. Józ. 4-38. Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1922-1923. VIII. kerület, Eszterházy-utca. 38 40. gróf Károlyi Lajos, gróf Károlyi Lajosné, magánzó, VIII. Eszterházy u. 38-40. Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1926. VIII. kerület, Eszterházy-utca. 38 40. gróf Károlyi Lajos főrendiházi tag, 5364 hrsz. 11.000 aranykorona (1917 évi novemberi alapbér évi összege, mint aranykorona érték) 5418 telekkönyvi betét, 856.70 négyszögöl, VIII. Eszterházy u. 40. Tel. Józ. 4-38. Lásd még: Budapesti cím- és lakjegyzék 1937-1938. gróf Károlyi Alajos-féle hitbizomány, VIII. Eszterházy utca 38-40. gróf Károlyi Lajos, VIII. Eszterházy u. 40. gróf Károlyi Sándor, VIII. Eszterházy u. 40.

A követség vezetői voltak:

- herceg Gaetano Castagneto (1920 - 1923. december 12.)¹¹²
- gróf Durini di Monza Ercole (1924. április 9. - 1930. január 31.)¹¹³
- Mario Arlotta (1930. február 1. - 1932. október)¹¹⁴
- herceg Don Ascanio Colonna (1932. október 6. - 1936. december)¹¹⁵
- gróf Luigi Orazio Vinci Gigliucci (1936. december 21. - 1940. március 15.)¹¹⁶
- Giuseppe Talamo márkai Antenolfi di Massanova Marchese di Castelnuovo (1940. március 16. - 1942. január 8.)¹¹⁷
- Filippo Anfuso (1942. január 8. - 1943. december 9.)¹¹⁸
- Raffaello Casertano (1943. december 9. - 1944.)¹¹⁹

Abban, hogy éppen az **olasz diplomáciai képviselő** bérelte ezt a szép, reprezentatív épület, nyilván közrejátszott az a politikai tény, hogy a magyar miniszterelnökök, gróf Bethlen Istvántól¹²⁰ kezdve igyekeztek minél szorosabban fűzni kapcsolataikat Itáliával.

Ebből a korszakból fotók, hírek és filmhíradók maradtak fenn, de tervdokumentumok a feltételezhető átalakításról nincsenek. 1927-ben özvegy Károlyi Alajosné halála után a 2500 alkotásból álló műkincsgyűjteményt eladja a család, és a belső terek bebútorozásában, díszítésében feltételezhetően az olasz követek ízlése és döntése is közrejátszott. Ennek ellenére Balogh Rudolf 1927-es enteriőrjei nagyrészt ugyanazokat a berendezéseket mutatja a földszinti reprezentatív terekben, mint 1898-ban. (Változtatás leginkább a téli kert és a kertbe vezető „budoár” zsúfoltabb bútorozásában tűnik fel).¹²¹

¹¹² Castagneto, Gaetano Caracciolo herceg, (Nápoly, 1879. január 16. – Budapest, 1923. december 12.) budapesti olasz követ Forrás: Magyarország tiszti cím- és névtára 1922. Budapest, Magyar Állami Nyomda a M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal.44. o.

¹¹³ Durini di Monza, Ercole gróf (Gorla Minore (Varese), 1876. július 12. – Milánó, 1968. november 26.) budapesti olasz követ Forrás: Magyarország tiszti cím- és névtára 1927. Budapest, Magyar Állami Nyomda a M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal 44. o.

¹¹⁴ Mario Arlotta (Nápoly, 1879. március 26. – Róma, 1946. április 25.) budapesti olasz követ. 1922-ben a lausannei konferencián az olasz delegáció titkára volt. Mint olasz követ, több fővárosban, többek között Budapesten is, (1929) működött; 1932-ben Buenos Airesbe helyezték át. Forrás: Magyarország tiszti cím- és névtára 1929. Budapest, Magyar Állami Nyomda a M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal 44.o. Életrajzi forrás:

<http://notes9.senato.it/Web/senregno.NSF/0e10afcd14636769c1257134004b5171/3057b0fc6b84db194125646f00586580?OpenDocument>

¹¹⁵ Don Ascanio dei principi Colonna herceg (1883-1971) ministro e ambasciatore del Regno d'Italia. Colonna, Ascanio, herceg (1883-1971) olasz diplomata. A párizsi béketárgyalásokon az olasz delegáció tagja volt, 1926-ban stockholmi, 1932-ben budapesti követ lett, itt 1936-ig képviselte hazáját. Forrás: http://hu.metapedia.org/wiki/Colonna_Ascanio, Forrás: Magyarország tiszti cím- és névtára 1935. Budapest, Magyar Állami Nyomda a M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal 44. o.

¹¹⁶ Luigi Orazio Vinci Gigliucci, gróf (Marche, Fermo 1899. augusztus 29. - Roma, 1963. április 11.) budapesti olasz követ. Forrás: Magyarország tiszti cím- és névtára 1937. Budapest, Magyar Állami Nyomda a M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal 44. o.

¹¹⁷ Magyarország tiszti cím- és névtára 1941. Budapest, Magyar Állami Nyomda a M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal 42. o.

¹¹⁸ Filippo Anfuso (Catania, 1901. január 1. – Róma, 1963. december 13.) olasz politikus. 1942. január 8-tól 1943. december 8-ig olasz követként dolgozik a Károlyi palotában. Forrás: Magyarország tiszti cím- és névtára 1942. Budapest, Magyar Állami Nyomda a M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal 43. o.

¹¹⁹ Magyarország tiszti cím- és névtára 1944. Budapest, Magyar Állami Nyomda a M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal 45. o.

¹²⁰ Bethlen István, gróf (Gernyeszeg, 1874. október 8. – Moszkva, 1946. október 5.) Erdélyi nagybirtokos, az ellenforradalmi korszak egyik vezető személyisége, 1921-1931 között Magyarország miniszterelnöke. Magyar Életrajzi Lexikon

¹²¹ Balogh Rudolf felvételei: Durini di Monza gróf, budapesti olasz követ felségével és négy kislányával a követség kertjében, Durini di Monza Carla grófkisasszony nagy mezőkövesdi babájával, A követség Gobelines nagy ebédlője, Durini di Monza olasz követ dolgozószobájában, Budoár a követségi palota földszintjén, Kis ebédlő, A nagy előcsarnok, Pesti Napló, 1927. 07. 03. 72. o.

Az olasz követség merőben új funkcióval tölti meg a főúri palotát, ám a palota reprezentációja, egyes földszinti terei és szalonjai tudtak idomulni, sőt változatlan formában is megfeleltek a diplomáciai fogadások helyszínékként. Az épület egyes díszei rejtélyes módon viszont eltűnnek: a kovácsolt oromzat a manzárd tetőről, a kerubok a terasz sarkairól és a kocsifelhajtó sarkain álló kandeláberekről a négy közül három lámpás a hiánylistán vannak már.

Három kép készült 1935 után, amely bizonyítja, hogy a homlokzat előtti palota parterei beültetésre kerültek. Itt apró fenyőket és sövényt láthatunk.

1941. januárjában a Filmhíradóban Ybl Miklós emlékei között bemutatásra került ismét a Károlyi-palota.¹²²

14: Károlyi-palota egy követségi autóval, 1935 utáni kép, Forster fotótár 018_965

¹²² Magyar Világhíradó 884. <http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=4098> (2013. május 22.)

események a korszakból:

1921. június 5-én az olasz királyi követ **herceg Gaetano Castagneto**, az olasz alkotmány szentesítésének évfordulóján /Festa della Statuto/ délelőtt 11 és 12 óra között fogadta a követségen, a Budapesten tartózkodó honfitársait.¹²³

1921. november 11-én pénteken az olasz király (III. Viktor Emánuel¹²⁴) születésnapja alkalmából Castagneto herceg és hercegnő az olasz követség Esterházy utcai palotájában fogadták az egész budapesti diplomáciai kar szerencse kívánatait. Déli 12 órakor megjelent gróf Bethlen István miniszterelnök bárcházi Bárczy István miniszteri tanácsossal és szerencsekívánatait fejezte ki a magyar kormány nevében.¹²⁵

1923. december 12-én a követség épületében elhunyt az olasz követ Castagneto hercege. A követ ravatalozásának színhelyévé vált az épület.¹²⁶

1924. november 11-én **az új követ Durini di Monza** fogadta az olasz állampolgárokat a követségen az olasz király születésnapja alkalmából.¹²⁷

1926. június 6-án a követ az olasz alkotmány ünnepén fogadást adott lánya, Constanza és Santelli Italo vívómester születésnapján velencei lampionok világítása mellett.¹²⁸

1928. április 21-én Budapest népe az olasz követség előtt tüntetett az olasz-magyar barátság mellett a Társadalmi Egyesületek Szövetsége (TESZ) szervezésében.¹²⁹ 40.000 magyar vonult fel a budapesti olasz követség épülete előtt, a Kossuth-nótát és a Giovinezát énekelve.¹³⁰

1929. november 30-án szombaton, XI. Pius pápa pappá szentelése ötvenedik évfordulóján, Durini di Monza gróf a Budapestről távozó olasz követ délelőtt 11 órakor vendégül látta a budapesti sajtó képviselőit az Eszterházy-utca 40.szám alatt levő olasz követségi palotában.¹³¹

1930. január 27-én Mario Arlotta¹³² az újonnan kinevezett budapesti olasz követ megérkezése után az olasz követségen fogadta a sajtó képviselőit.¹³³

1930 februárjában az új olasz követ Horthy Miklós¹³⁴ kormányzónak az olasz király Annunziata-rendjét adta át a palotában.¹³⁵

1930. június 13-án pénteken az olasz követ a követségen megszállt Grandi külügyminiszter tiszteletére estebédet adott. Az ebéden részt vett gróf Bethlen István miniszterelnök és Walkó külügyminiszter is.

1930. október 25-én Károlyi Alice¹³⁶ grófnő és **Haugwitz Henrik** máltai lovag¹³⁷ esküvői ünnepségének színtere lehetett a palota, mint ahogy

¹²³ Magyar Nemzeti Levéltár, Sajtó levéltár, MTI napi hírek, napi tudósítások (MNL Sajtó MTI) 1921. június 1. szerda 7. o.

¹²⁴ III. Viktor Emánuel (Nápoly, 1869. november 11. – Alexandria, 1947. december 28.) Olasz királyi herceg, 1878-tól Olasz Királyság trónörököse, 1900. július 29-től 1946-os lemondásáig Olaszország királya, 1936-1941 között Etiópia császára, 1939-1943 között Albánia királya, továbbá Ciprus, Jeruzsálem, és Örményország címzetes királya.

¹²⁵ MNL Sajtó MTI 1921. november 11. péntek 9. oldal

¹²⁶ MNL Sajtó MTI 1923. december 15. szombat 16. oldal, lásd még a ravatalnál elhangzott beszédek kiadványát az Országos Széchényi Könyvtárban, a követ arcképével: In Memoria de Gaetano Caracciolo principe di Castagneto, ministro plenipotenziario di sua maesta il re d'Italia: commemorazione tenuata a Budapest dalla Societa ungherese-italiana Matia Corvino. Budapest, 1924. Franklin, 14 p.

¹²⁷ MNL Sajtó MTI 1924. november 5. szerda 16. o.

¹²⁸ MNL Sajtó MTI (1920-1944) 1926. június 7. hétfő 4. o.

¹²⁹ Magyar Híradó 218. Forrás:www.filmintezet.hu/ 1928. április 21.

¹³⁰ MNL Sajtó MTI Lapszemle (1927-1935) 1929. május 24. péntek / 9. o.

¹³¹ MNL Sajtó MTI (1920-1944) 1929. november 30. szombat / 1. o.

¹³² Magyar FilmIntézet (MFI) Magyar Világhíradó 437. 1932. július Forrás:www.filmintezet.hu/

¹³³ MNL Sajtó MTI (1920-1944) 1930. január 27. hétfő / 25. o.

¹³⁴ Horthy Miklós (Kenderes, 1886. június 18. – Estoril, Portugália, 1957. február 9.) Altengernagy, Magyar Királyság kormányzó 1920 és 1944 között.

¹³⁵ MFI Magyar Híradó 316. - 1930. február Forrás:www.filmintezet.hu/

¹³⁶ Károlyi Alice Sarolta grófnő(* Tótmegyer, 1905. május 26 - + Bécs, 1981. február 8.)

1931. április 15-én Arlotta Liliana, a budapesti olasz követ leányának és Giovanni **De Astis** követségi titkár esküvőjének is, mely a Budapesti Nagyboldogasszony belvárosi plébánián zajlott, Angelo Rotta¹³⁸, pápai nuncius jelenlétében.¹³⁹ Az esküvő utáni fogadásra özvegy Eszterházy Móriczné visszaemlékezésében is utalt, amire meghívott családtag volt, hiszen leánykori neve Károlyi Margit volt.¹⁴⁰

1932. január 9-én Rómából jelentették, hogy Budapesten **Giovanni de Astisnak**, az olasz külügyminisztérium első titkárának és **Arlotta Liliánnak** leánygyermeké született a budapesti palotában.¹⁴¹

1932. szeptember 28-án vonattal távozott Mario Arlotta volt budapesti követ, kinevezett argentin Buenos-Aires-i nagykövet és veje de Astis követségi titkár.¹⁴²

1932. október 6-án Don Ascanio Colonnát nevezték ki a budapesti olasz követség élére.¹⁴³

1933. február 15-én a magyar frontharcos párt törzsgárdájának tüntetése az olasz követség előtt.¹⁴⁴

1935. szeptember 27-én 50 tüntető „Le Mussolinival és Olaszországgal!” Kiáltások kíséretében „közáport zúdított a budapesti követség épületére és bevették az épület ablakait. Írja az New York American az Associated Press hírének közölve.¹⁴⁵

1936. február 22. Colonna herceg adja át az Olasz Kultúrintézetet a volt képviselőházban.

1936. november 14-én Ciano gróf olasz külügyminiszter délután meglátogatta az olasz fasciót, majd az Olasz Kultúrintézetet. Este a budapesti olasz követ tiszteletére estebédet adott, amely után ünnepélyes fogadás következett.¹⁴⁶

1936. december 19-én Luigi Vinci Gigliucci gróf váltotta a budapesti követség élén Colonna herceget.¹⁴⁷

1937. május 21-én III. Viktor Emánuel¹⁴⁸ olasz király Magyarországon tett látogatása során a budapesti olasz kolónia tagjai tisztelegtek uralkodójuk előtt a követség kertjében és Vinci követ déjeuner-t rendezett a magyar kormány és III. Viktor Emánuel olasz uralkodó és felesége tiszteletére.¹⁴⁹

1937 júliusában a budapesti fascio¹⁵⁰ új tagjait a követség kertjében avatták fel.¹⁵¹

1939 márciusában a Ruténföld hazatérésén felbuzdulva, baráti tüntetést rendeztek az olasz, a lengyel és a német követség előtt.¹⁵²

¹³⁷ Gróf Haugwitz Henrik máltai lovag (* Ossowa, 1901. augusztus 28. - + Bécs, 1966. január 5.) Gudenus-Szentirmay: Összetört címerek Lásd 20. jegyzet

¹³⁸ Angelo Rotta, (Milánó, 1872. augusztus 12. – Róma, 1965. február 1.) pápai nuncius, követ, 1944-ben Magyarországon a diplomáciai zsidómentés egyik irányítója. Többször tiltakozik Sztójay Döménél és más világi és egyházi vezetőknél a zsidók megbélyegzése a gettósítások és deportálások ellen. Forrás: Holokauszt Kutató Központ honlapja és Magyar Katolikus Lexikon

¹³⁹ MFI Magyar Híradó 374. Forrás:www.filmintezet.hu/

¹⁴⁰ MTVA Archívum Másordokumentumtár 1973. december 9. Kossuth 10.03 Dunántúli történetek. I. rész „Az Eszterházy utcai palotában...”, Pölöskei Ferenc és Takács Ferenc dokumentumjátéka. 22. o.

¹⁴¹ MNL Sajtó MTI Napi hírek / Napi tudósítások (1920-1944) 1932. január 9. szombat / 24. o.

¹⁴² MNL Sajtó MTI Napi hírek / Napi tudósítások (1920-1944) 1932. szeptember 28. szerda / 20. o.

¹⁴³ Magyar Világhíradó 451. Forrás:www.filmintezet.hu/ 1932. október

¹⁴⁴ Délvidéki Lapszemle (1927-1935) 1933. február 15. szerda / 41. o.

¹⁴⁵ MNL Sajtó MTI Bizalmas értesítések (1920-1939) 1935. szeptember 27. péntek / 6. o.

¹⁴⁶ MNL Sajtó MTI Napi hírek / Napi tudósítások (1920-1944) 1936. november 13. péntek / 10. o.

¹⁴⁷ MNL Sajtó MTI Napi hírek / Napi tudósítások (1920-1944) 1936. december 19. szombat / 1. o. megjegyzés: Luigi Vinci Gigliucci gróf nem volt új ember a magyar fővárosban. Már hosszabb ideig első titkári rangban Budapesten teljesített diplomáciai szolgálatot Caracciolo di Castagneto herceg alatt, aki 1920-tól 1924-ig volt az olasz királyság magyarországi követe.

¹⁴⁸ III. Viktor Emánuel (Nápoly, 1869. november 11. – Alexandria, 1947. december 28.) Olasz királyi herceg, 1878-tól Olasz Királyság trónörököse, 1900. július 29-től 1946-os lemondásáig Olaszország királya, 1936-1941 között Etiópia császára, 1939-1943 között Albánia királya, továbbá Ciprus, Jeruzsálem, és Örményország címzetes királya.

¹⁴⁹ Napi hírek / Napi tudósítások (1920-1944) 1937. május 10. hétfő / 22. o., Lásd még: Magyar Világhíradó 692. <http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=2325> (2013. május 2.)

¹⁵⁰ fascio: az olasz nemzeti forradalmi mozgalom tagjait tömörítő csoportja az olasz kultúrterületeken. 1922. november 1-én Olaszországban magukhoz ragadták a hatalmat. Új állami és gazdasági rend elveinek tevékeny megvalósítói.

¹⁵¹ MFI Magyar Világhíradó 701. <http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=2403> (2013. május 2.) 1937. Július

¹⁵² MFI Magyar Világhíradó 787. /7. bejátszás <http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=322> (2013. május 2.) 1939. március

1940. március 4-én Giuseppe Talamo márki volt szófiai követ feleségével a követségre hajtva elfoglalta új budapesti állomáshelyét.¹⁵³

1940. július 17-én filmbemutató volt a budapesti olasz követségen a budapesti olasz követség kertjében nagyszámú közéleti előkelő közönség előtt került bemutatásra a "Lángoló hegy" című színes és a "Luciano Serra pilóta" című repülőfilm. Az első sorban, jobbszélen Teleki Pál gróf miniszterelnök, az előtérben, többek között, a japán, finn és a jugoszláv követ látható.¹⁵⁴

1941. június 4-én Budapesten, a palota tulajdonosának **Károlyi Sándor** grófnak¹⁵⁵ és **Sennyey Márta** bárónő¹⁵⁶ esküvő utáni tartózkodási helye lett az épület.

1942. január 5-én Filippo Anfusót nevezte ki követnek **Ciano**¹⁵⁷ gróf olasz külügyminiszter. Anfuso Mussolini veje, és a külügyminiszter egyik legkedvesebb barátja volt. Hétfőn délután **Filippo Anfuso**¹⁵⁸ rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, mint új budapesti olasz követ megérkezett a magyar fővárosba és átvette az olasz követség vezetését.¹⁵⁹

1942. május 1-jén a megszületett Károlyi József gróf,¹⁶⁰ akit szülei az Eszterházy utca 40. alatti palotába hoztak haza a kórházból. Az újszülött 8 hónapot töltött a palota falai között, mielőtt tótmegyeri birtokukra vonultak vissza.¹⁶¹

1942 októberében gyászünnepek színhelye volt a palota. **Franco Vellani Dionisi** olasz haditudósító emlékére szobrot lepleztek le a palota előcsarnokában. A gyászszerartás a palota nagy báltermében zajlott.¹⁶²

¹⁵³ MNL Sajtó MTI Napi hírek / Napi tudósítások (1920-1944) 1940. március 4. hétfő / 44. o.

¹⁵⁴ Filmbemutató a budapesti olasz követségen (Schäffer Gy. felv.) Magyar Film <http://keptar.oszk.hu/html/kepoldal/index.phtml?id=044800> (2013. szeptember 9.)

¹⁵⁵ Károlyi Sándor Béla Lajos Antal (1904. január 4 – 1988. május 16.) lásd a 20. jegyzetet: Gudenus-Szentirmay: Összetört címerek

¹⁵⁶ Kiss-Sennyey báró Sennyey Márta, bárónő (*1918 -) lásd a 20. jegyzetet: Gudenus-Szentirmay: Összetört címerek

¹⁵⁷ Ciano, Galeazzo gróf, (1903-1944) Olasz politikus. 1936-tól 1943-ig külügyminiszter. Jelentős szerepet játszott a német-olasz közeledésben, a Berlin-Róma tengely kialakításában. 1943 februárjában a Duce-val való sorozatos nézeteltérések után lemondott miniszteri posztjáról. Július 25-én a Fasiszta Nagytanácsban apósa, Mussolini leváltása mellett szavazott. Később a németek letartóztatták, és átadták az észak-olaszországi bábállamnak. Az olasz diktátor 1944 elején kivégeztette Ciano, akinek a háború alatt vezetett naplója értékes kordokumentum.

¹⁵⁸ Forrás: http://wopedia.mobi/en/Filippo_Anfuso . Az 1901-ben a szicíliai Cataniában született Anfuso kétszer is teljesített diplomáciai szolgálatot hazánkban, és mindkétszer Berlinbe helyezték át ezután. 1928 júniusától 1929 áprilisáig a budapesti olasz konzulátuson tevékenykedett. A második budapesti szolgálata –immár követi rangban – 1942 januárjában kezdődött ,és alig húsz hónapig tartott .Ezalatt azonban rendkívül aktív volt: kétszáznál több jelentést és táviratot küldött Rómába Magyarország bel- és külpolitikájáról

¹⁵⁹ MNL Sajtó MTI Napi hírek / Napi tudósítások (1920-1944) 1942. január 5. hétfő / 14. o. Lásd még: Magyar Világhíradó 934. <http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=4490>

¹⁶⁰ gróf Károlyi József (*Budapest, 1942. 05. 01 -) lásd a 20. jegyzetet. Gudenus-Szentirmay: Összetört címerek.

¹⁶¹ gróf Károlyi József személyes beszámolója 2013.május 1-jén, budapesti látogatása alkalmával.

¹⁶² MFI Magyar Világhíradó 975. <http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=4823> 1942. október

Miután az olasz király **1943. július 25-én Mussolinit**¹⁶³ felmentette miniszterelnöki tisztségéből, és le is tartóztatta, **Badoglio**¹⁶⁴ tábornagyot nevezte ki utódául. **1943. szeptember** Anfuso a kiszabadult Mussolini, Salói Köztársaságának berlini nagykövete lett, így távozott budapesti posztjáról.

1943. szeptember 8. Bemondták a Magyar Rádióban, hogy az olasz királyság fegyverszünetet kötött a szövetségesekkel. A Badoglio kormány délre menekült. **1943. október** a budapesti **olasz követség tagjai** véglegesen **két pártra szakadtak**. Mussolini kiszabadulása után a követ Anfuso „Sono sempre con Voi” kezdetű levelében biztosította a Ducét hűségéről, majd Berlinbe utazott, hogy elfoglalja új követi megbízását. A követségen maradtak közül hárman maradtak Mussolini pártján: **Umberto Nannini** ezredes, légügyi attasé, **Romanoni** a beosztottja és **Galezzo Pini** a negyedik titkár Ciano rokona. Badogliot, a királyi Olaszországot választotta **báró Carlo de Ferrariis Salzano** első osztályú titkár, **Emilio Voli gróf**, lovas ezredes, katonai attasé, valamint a követség többi tisztviselője és alkalmazottja. Kezdetben a királyságiak maradtak az urak, de Magyarország német megszállása után a **Skorzeny** által kiszabadított **Mussolini** salói fasiszta köztársaságának lobogója lengett a palota kapuja fölött.¹⁶⁵

1943. december 6-án, Horthy Miklós kormányzó névnapján az Esterházy utcai követségen a fasiszta jelvényel díszített olasz zászló lengett, míg a Sándor utcai kultúrintézetben a Savoya-címeres lobogó.

1943. december 9-én a budapesti olasz követségen az új olasz követnél, Raffaello Casertanonál, a magyar külügyminiszter, Ghyczy Jenő¹⁶⁶ tiltakozott az **Olaszországban tartózkodó magyar zsidók begyűjtése és kifosztása ellen**.

1944. január 4-én az Casertano követ behatolt Olasz Kultúrintézetbe az intézetbe. A követ hivatalos írást nyújtott át Bizzari főigazgatónak, miszerint a fasiszta kormány fölmenti őt főigazgatói tisztségéből. Bizzari a leghatározottabban tiltakozott az eljárás ellen. Telefonon értesítette a **Badoglio-pártiak budai, Lisznyai utcai főhadiszállását**, ahonnan percekkel belül a helyszínre érkezett **De Ferrariis báró**, a volt ügyvivő, és **Voli gróf**, volt katonai attasé. A húszfős kísérettel a helyszínre érkező **Badoglio-pártiak** és Casertano emberei között rendkívül éles szóváltás bontakozott ki, végül a fasiszta követ kíséretével együtt távozott. A régi képviselőház épülete a királyságiak ellenőrzése alatt maradt. A **Badoglio-pártiakkal** megegyezve lezáratta az intézetet, a főigazgató és munkatársai, akik mind ez ideig az intézetben dolgoztak és laktak is, ismerősökhöz költöztek.

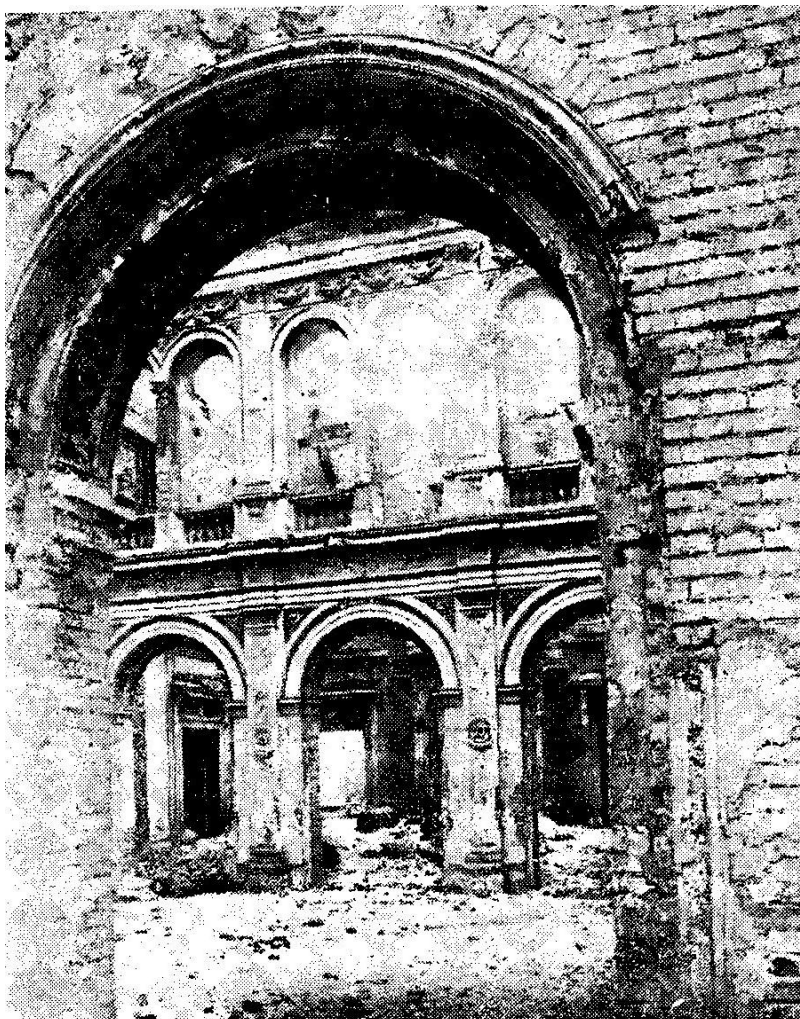
Casertano követ pedig jegyzékkel fordult a magyar kormányhoz, amelyben többek között követelte: adja át a kultúrintézetet, a Badoglio pártiaktól vonjon meg mindennemű diplomáciai előjogot és a velük járó kedvezményeket, s internálja a Magyarországon tartózkodó olasz tisztet és katonákat. A köztársasági követség végül az idő előre haladtával megunt a Kultúrintézet körüli vitákat, és lemondott az épületről: „Miután látjuk, hogy az urak jó viszonyban vannak az ellenpárttal, s ezt a viszonyt nem akarjuk zavarni, inkább lemondunk az intézetről.

¹⁶³ Mussolini, Benito (Predappio, 1883. július 29. – Giulini de Mezzegra, 1945. április 28.) olasz fasiszta politikus, az olasz nép vezére, Duce.

¹⁶⁴ Badoglio, Pietro (Grazzano Monteferrato, 1871. szeptember 28. - Grazzano Monteferrato, 1956. november 1.), olasz marsall, miniszterelnök. Görögország megtámadását elítéli, a duce bukása után miniszterelnök lesz, 1943 júliusában. Ő készíti elő a fegyverszünetet és a királyi családdal együtt elmenekül Rómába, Brindisiben alakít kormányt. Forrás: www.hdke.hu/tudastar/enciklopedia/badoglia-pietro

¹⁶⁵ Balogh Margit – Andreides Gábor – Z. Karvalics László – Tátrai Gábor: A szakadék szélén ... Az MTI bizalmas jelentései 1943. július 22. – 1944. március 10. Budapest, 2006. Magyar Távirati Iroda Zrt. és a Napvilág Kiadó. MTI 9. számú tájékoztató Szigorúan bizalmas Budapest, 1943. december 22. A magyarországi olaszok (két pártra szakadnak). 114-115. o.; Lásd még: 10. számú tájékoztató Szigorúan bizalmas Budapest, 1944. január 4. A két olasz tábor harca Budapesten 122. o., Lásd még 11. számú tájékoztató Budapest, 1944. január 17. A magyarországi olaszok 146-147.o.

¹⁶⁶ Ghyczy Jenő (Újpuszta, Kisigmánd, 1893. május 4.-Budapest, 1982. január 18.) 1939-től a Külügyminisztérium politikai osztályának vezetője, 1940 december 30-tól rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, 1943 június 24-től 1944. március 22-ig külügyminiszter.

15: 1945 körül a kiégett télikert a táncterem ajtajából nézve Molnár Péter: Szövetségünk székháza = Magyar Építőművészet, 1953. 7-8. szám p. 197-203.

A palota belseje teljesen kiégett.¹⁷⁰

1944. január 31-én pedig folytatódhatott a munka báró Villani Lajos felügyelete alatt, vagyis újraindulhattak a különféle szintű olasz nyelvi és irodalmi kurzusok.

Magyarország katonai megszállásakor Carlo De Ferrariis olasz királyi ügyvivőt, aki a török követségen keresztül végig kapcsolatban állt a Badoglio-kormánnyal, Voli katonai attasé telefonon értesítette a németek bevonulásáról és arról, hogy egy szakasz SS-katona körbevette az olasz képviselőt. Nem sokkal később következett a második telefonhívás, amelyben a katonai attasé már azt jelentette, hogy a németek egy csoportja a kerten keresztül bejutott az épületbe, és várható a képviselő teljes megszállása. Utolsó mondatai drámai módon vetítették elő a királyi Olaszország képviselőire váró jövőt: „Közelednek, fegyverrel a kézben.”

De Ferrariis ügyvivőt, Voli katonai attasét és a képviselő magasabb beosztásban lévő munkatársait letartóztatták és Németországba, a kaisersteinbrucki munkatáborba (Császárkőbánya, Ausztria) hurcolták. A magyar kormány pedig 1944. április 5-én bejelentette a diplomáciai kapcsolat megszakítását az Olasz Királysággal. A követségi dolgozókat és a budapesti olasz kolónia több tagját először a Mátrába, majd nyugat-magyarországi településekre, Ivánra, Csákánydoroszlóra deportálta.¹⁶⁷

A II. világháború során a németek erődként használták fel Budapest városát. A követség épülete a légi támadások áldozata lett. A kiégés során a tető megsemmisült, a födémek beomlottak, az épület falai teljesen kiégték. Csak a szerkezeti váz, a külső és átriumi homlokzat és a pince boltzatainak egy része vészelte át a támadást.

1945. április 10-én folytatják a tömegsírok kihantolását Budapesten, és a halottak temetőbe való kiszállítását az orosz katonai déli parancsnokság rendelete alapján a köztereken, a házak udvarán, óvóhelyein, így a követség kiégett palotájában is.¹⁶⁸

A Károlyi család 1945-ben elmenekült Magyarországról Ausztrián keresztül Németországba, hátrahagyva a kiégett palotát. A tulajdonos hiányában a Károlyi-palotában az újjáépítés folyamata nem indulhatott el, mint a szomszéd palotáknál (volt Esterházy-palota, és volt Festetics-palota), amelyek már korábban állami tulajdonban kerültek.¹⁶⁹ Az épület tovább pusztult.

Az innen kivonulók nem hagytak meg benne a felhalmozott értékes bútortárból és műemlék jellegű szőnyegek, gyűjtemények, festmények és szobrok, csak egy törött orrú szobrot.

¹⁶⁷ Részlet az 1944. március 19-én 12 óra 45 perckor tartott Koronatanács ülésének jegyzőkönyvéből. MOL K 27. 139 cs. 4. 69 Uo. 6–7. 70 Uo. 12–13. 71 Sergio Romano: 8 settembre, le due Italie a Budapest. La doppia fascia dell'ambasciata: badogliana e fascista. http://archivistorico.corriere.it/2007/ottobre/19/settembre_due_Italie_Budapest_co_9_071019050.shtml. (Letöltve 2010. július 21.)

¹⁶⁸ MNL Sajtó MTI Napi hírek / Kül- és belpolitikai kiadás (1944-1948) 1945. április 3. kedd / 21. oldal

¹⁶⁹ A Magyar Nemzeti Levéltárban Minisztertanács jegyzőkönyvek 1940. június 7. 4. bejegyzés Az ún. Esterházy-féle ingatlanok a Magyar Nemzeti Múzeum céljaira való megvásárlása tárgyában 1940. június 7. 4. bejegyzése szerint a Magyar Nemzeti Múzeum kapta meg 550000 Pengőért.

A Magyar Építőművészek Szövetségének (MÉSZ) tulajdonában és Bizományi Áruház Vállalat bérleti korszaka 1945-1965 között

Az 1945 és 1948 közötti időszakról kevés írásos említés maradt fenn a palotáról. A tető és födém nélküli kiégett torzó képe, sok más társával emlékeztetette a járókelőket a világegésre.

1956-ban adja ki Ybl Ervin, rokonáról, Ybl Miklósról szóló monográfiáját¹⁷¹, melyben a hajdani Károlyi-palotáról részletes építészeti és műtörténeti leírást ad:

„A megvalósult palotában hellenisztikus elemek párosulnak olasz és francia reneszánsz formákkal, Ybl azonban úgy kapcsolta össze őket, hogy összhangjuk szinte teljes. Legfeljebb a kocsialáhajtó felül baluszteres, hármassz reneszánsz íve üt el hátterétől. A **főhomlokzat** a sarokrízalitok ikerablakain kívül öttengelyes, az oldalakon nyolc ablak, egy-egy ikerablak a hátsó rész 9 tengelyes. A profilok, a plasztikus díszek nagy részben faragott mészkőből valók, a falsíkot kitűnő vakolat borítja.¹⁷² Az első emelet egyenrangú lett a földszinttel, középrésze kiugró oszlopaival, fölöttük a visszahajló volutákkal, az erősebben kiképzett ablakokkal nyert hangsúlyt. A nyíláskeretek mindenütt hellenisztikusak, ornamentummal ékes pilaszterek, féloszlopok, összefűzött vesszőnyalábok, sőt a rizalitok első emeletein az ikerablakok közepét kariatidák alkotják. Egyenes szemöldökpárkányukat az ikerablakok fölött apró oroszlánfejek ütemezik. Mellvédek a földszinten részben köríves díszűek, az első emeleten bábosak. A homlokzat előtti felhajtó a vörös márvány lépcsős talapzaton és pilléreken áll, háromíves, kocsialáhajtóhoz vezet. Az ívek sarkain, a párkány alatt, puttók foglalnak helyet. A palotán elől és a rizalitokon baluszteres attika fut végig; középen és oldalt a párkány fölött, 11 ágú koronás címer. A címer két oldalán női alakok ülnek, a rizalitok meredek manzárdtetőiből, elől és oldalt, erősen tagolt szegmensíves szemöldökkel, címerrel koronázott, oldalt volutás padlásablakok nyílnak. Élénk franciás jellegét a palota különösen a rizalitok manzárdos tetőkiképzésének köszönheti. A talapzat és a sarkok kváderesek.

Az **oldalak** egyszerűek, de talán a főhomlokzatnál is előkelőbbek; az ablakok egyenletes ritmusát mi sem zavarja. A

Múzeum utcai kis bejáró esővédőjének finom kögyámjai **Benedetto da Majano firenzei (Santa Maria Novella) szőszékét, illetőleg a római Sixtus-kápolna erkélygyámjait juttatják eszünkbe.** A **kert felőli homlokzat** két szélén, a földszinten falsík, az emeleten kagylós kis fülkék határolják a nyílások együttesét. A földszinti ablakok felülvilágítóik miatt magasabbak, középen a koszorúpárkány felett bábos, romantikus attika félköríves kiemelkedéssel, benne K. L. monogrammal és 11 ágú koronával. A földszintről **kétágú, íves lépcső** vezet le a kertbe, középen itt **négykaréjos szökőkút**, szemben a **bérház tűzfalához ragasztva, lapostetejű gloriette**. (Az eredetileg ide tetvezett istálló és kocsiszín szélében az egész tűzfalat elfoglalta volna.) A gloriette közepén hármassz arkád, mellette a vakívek fülkéiben jobbra-balra szobor, majd domborművel ékített szárnyak. A középen a három tengelv felett arkádos felépítmény. Ennek is lapos a teteje. Mögötte a **bérház tűzfalának** sivárságát **pilasztertagolás** enyhíti. A kert magas, táblás kőfalát előugró lizénák tagolják rozettás fejekkel. Középen **díszes vaskapu** (elpusztult). Ybl még a palota homlokzatán a külső lámpák stílszerűségéről, elhelyezéséről is gondoskodott. A kocsialáhajtó előtt kétoldalt egy-egy hatalmas **kandeláber** állott.¹⁷³

A kocsialáhajtó alatt középen **márványbetétes, olasz reneszánsz kapu** vezetett a palota belsejébe. Néhány lépcsőn folyosószerű, vakfülkékkel, márványoszlopokkal tagolt, kissé keskeny **bejárón** - melyet az első téregységben lapos, a másodikban félgömb alakú **kupola** fedett - lehetett a háromajtós, stukkóval burkolt **előcsarnokba** jutni. Mennyezetét, valamint a bejáró lunette-jeit Lotz Károly mitológiai és allegorikus falfestményei ékesítették.¹⁷⁴ Innen nyílt a **majdnem négyzetes, kétemeletes, üveggel fedett, arkádos márvány-átrium**, a palota **központi csarnoka**. Körülötte csoportosulnak a palota termei. Minden oldalán alul három-három nagy, felül ugyanennyi kisebb ikernyílás alkotja arkádjait, melyek elől az előcsarnokba, a többi

16: a kiégett palota fényképe a BFL XV. 17. e.306 Budapesti Műemlékfelügyelőség iratai 1229-1232-es dobozokban.

¹⁷⁰ Molnár Péter: Szövetségünk székháza = Magyar Építőművészet, 1953. 7-8. szám 197-203. o./Magyar Építőművészek Szövetsége/

¹⁷¹ Ybl 1956 Ybl Ervin: Ybl Miklós. Budapest, 1956. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1956

¹⁷² Régebben a homlokzatot szerencsétlenül kezelt sárgás színű olajfestés borította. Ybl Ervin jegyzete

¹⁷³ Lásd a 26765/1871. tanácsi határozatot a Fővárosi Levéltárban. Kikutatott öntési tervanyagok alapján Oetl Antal öntödéből származó 4 ágú kandeláberek álltak itt. Ybl Ervin jegyzete

¹⁷⁴ Ybl Ervin: Lotz Károly élete és művészete, 87-92. o.

oldalakon a termekhez kapcsolódó átjárókba nyíltak. Viszont a **lépcsőházat** Ybl itt nem hangsúlyozta; jobbról nyílik az előcsarnokból és Schrödl szép bronzrácса díszítette.- Mesterünk szinte egy időben két, egymástól ennyire eltérő térkompozíciót alkotott budapesti palotájában. Sajnos, mindez **elpusztult**, pedig Ybl művészetét a bejárón, a fölülvilágított átriumon és a lépcsőházon kívül számos **belső részletrajz** (bútor-, falkiképzés-, kályhaterv a hagyatékban) bizonyítja. A fogadótermek később mégis megváltoztak. 1894-ben, három évvel a mester halála után, a német **Behr Lajos** építész tervei alapján fogtak átalakításukhoz. Az előbb Angliában működő,¹⁷⁵ majd Budapestre költözött kitűnő ízlésű, a műipar múltjában rendkívül járatos Behr Lajos¹⁷⁶ ettől kezdve a magyar mágnásvilág otthonainak kedvenc belső építészé, berendezője. Károlyi Lajos palotájának olasz rokokó díszterme különlegesen sikerült alkotás volt.¹⁷⁷”

1959. október 20-án az Országos Műemlék felügyelet műemlékvizsgálata szerint, a Bizományi Áruház vállalat ideiglenes bútorraktáraként használt épület műszaki állapota: Állagmegóvási helyreállítás megtörtént, végleges teljes helyreállítás végleges tulajdonos hiányában még nem készült el. Ami elkészült: földemek, lépcsők, tetőfödém, udvarlefedés, és ideiglenes tető. A palota beépített légköbmétere alapján kiszámított elvi értékét 18 millió forintba becsülték, amelyből 15,8 millió forint ráfordítás hiányzott a Szijjártó Gyula és Budai Aurél felmérése alapján.¹⁷⁸

események a korszakban:

1948-ban a Károlyiak kiégett palotája a Főváros tulajdonába került. A rom felügyelete és karbantartása a Fővárosi Tanács VB. VIII. kerületi Városrendezési és Építési Főosztály feladata lett.

A kiégett épületben az 1951-ben újjáalakult Magyar **Építőművészek Szövetségének székházát** szerették volna kialakítani. **Az új székház terveit Molnár Péter¹⁷⁹ építész és Hornicsek László¹⁸⁰ belsőépítész készítette el, melyről az 1953-as Magyar Építőművészet folyóirata számolt be.¹⁸¹**

¹⁷⁵ *Károlyi Alajos ekkor a monarchia londoni nagykövete volt; felesége szava volt döntő művészeti kérdésekben. Vele levelezett Ybl 1880-ban stomfai kastélyuk XVIII. századi copf-stílusú kápolnájának helyreállítása és díszítése ügyében is. Károlyiék elhalt lányának, Geraldinának síremlékét kellett felállítani. Tótmegyerről küldtek erre a célra egy angyalszobrot. 7400 forintba került az átalakítás. Ybl Ervin jegyzete*

¹⁷⁶ *H. Gaál Adorján: Gróf Károlyi Alajos palotája, Magyar Iparművészet I. 210-214. o.*

¹⁷⁷ *A Károlyi- és Festetics-palota közötti, volt Esterházy palotát a Nemzeti Múzeum mögött Baumgarten bécsi építész tervezte. Ő alkotta a Szép utcában lévő Györy-palotát az egykori Nemzeti Casino mellett.*

A Károlyi-palota glorietteje mögötti, eredetileg kétemeletes, egyszerű sarokbérházat szintén Ybl Miklós tervezte. Vállalkozója ennek is Wechselmann Ignác. Építési engedélyét 1914. sz. alatt 1863. július 28-án adják meg. (Beadványtervek és iratok a Fővárosi Levéltárban.) Kezdetben a Szentkirályi utcai homlokzat csak 9 tengelyes; a 6 tengelyes, két irtállókapus toldalék később épül hozzá és 1927-ben mindkettőre még két emeletet húznak. A minden hivalkodás nélkül való ház elsőemeleti ablakait egyenes szemöldökök koronázzák. Semmi felesleges dísz nem terheli egyszerű síkjait. Belsejében kerek lépcső.

1869 nyarán építi Ybl Károlyi Alajos üvegházát a Teleki tér környékén, a volt Chocolate tér és Pontykö utca sarkán. Ybl sajátkezü folyamodványa 1869. május 12-éről, építési engedély június 3-án 13916/622. tan. sz. és tervek a mérnöki iratok között. Ötosztású, hosszú épület, közepén nyeregtetős, emeletes sarokpavilon. Utóbbin alul páros, szögletes, az emeleten három félköríves ablak. Ybl Ervin jegyzete

¹⁷⁸ Távlati vizsgálati anyag Budapest, XIV. kötet VIII.-X. kerület. OMF Műemléki vizsgálat 9. o. = Forster Gyula Műemlékvédelmi Központ Tervtára

¹⁷⁹ Molnár Péter (Budapest, 1925. július 14. – Budapest, 2000. augusztus 27.) kétszeres Ybl-díjas építész. A Magyar Királyi József Műegyetemen építészként végzett, 1949-ben szerzett diplomát., 1948-tól dolgozott a Magasépítési Tervező irodában (MATI) Lauber László mellett. 1950-ben a KÖZTI tervező vállalatba került Gáboros Lajoshoz. Első műve 1952-ben a debreceni megyei tanács irodaháza 1953-54. Magyar Építőművészek Szövetségének Mesteriskolájának növendéke.. 1953-57 között a LAKÓTERV munkatársa. forrás: <http://artportal.hu/lexikon/muveszek/molnar-peter--1925--epitesz-5629> (2013. június 2.)

¹⁸⁰ Hornicsek László (1923. IV. 16., Igló, Csehszlovákia -) építész; belsőépítész; ipari formatervező Forrás: Bútorművészeti kislexikon. Szerk. Kiss Éva. Corvina, Bp., 2005. 219 o., ill. Lásd még: Ki kicsoda? Életrajzi lexikon magyar és külföldi személyiségekről, kortársainkról. Szerk. Fonó Györgyné, Kis Tamás. Bp., Kossuth, 1969. 617 o.

¹⁸¹ Molnár Péter: Szövetségünk székháza = Magyar Építőművészet, 1953. 7-8. szám 197-203. o. /Magyar Építőművészek Szövetsége/

„A budapesti VIII., Puskin utca 10. számú, volt Eszterházy utca 40. alatti romos épületet 1952 őszén bocsátotta a Szövetség rendelkezésére **Szifjártó Lajos** építésügyi-miniszter, biztosítva a Szövetségnek az újjáépítés költségeit. A palota alkalmasnak mutatkozott a Szövetség fent vázolt funkcióinak lebonyolítása mellett mindazon eszmei célok reprezentálására, melyeket a Szövetség munkaterveiben maga elé tűzött. Alkalmasnak mutatkozott méretei ellenére is intim hatású csendes, parkra nyíló klubtermek létesítésére, s ezen felül a budapesti tervező irodák településeikhez képest centrikus fekvése, úgy az Építészeti Egyetemtől, mint a tervező irodáktól könnyen és gyorsan megközelíthetővé tették.”

Az épület felújításától a Szövetség elállt. A szomszédos Almássy-palota lett a Magyar Építőművészek Szövetségének új székháza.

A romos épület tulajdonosa és felelős gondnoki szervezete a Fővárosi Levéltárban található levelezések¹⁸² alapján a Fővárosi Tanács VB. VIII. kerületi Városrendezési és Építészeti Osztálya volt, **Szanyi József** vezetésével. A Fővárosi Tanács a volt Károlyi-palota hasznosításával több szervezetet is felkeresett, s végül megegyezett a Belkereskedelmi Minisztériummal,¹⁸³ hogy a **Bizományi Áruház Vállalat** kapja meg raktározási célokra. A raktározásra ideiglenes jelleggel, határidő megjelölése nélkül használatba vehette a BÁV a romot valószínűleg 1952-től, ekkor készült el a bunker a szomszédos telken, s már a befalazott ablakok, s födémek a raktározásról árulkodnak. A BÁV bérelhette az épületet, azzal a kötelezettséggel, hogy erre a használatra alkalmassá tegye a romokat¹⁸⁴.

17: Károlyi-palota, Károlyi-Csekonics-palota a háttérben, előtérben garázs 1953 körül, Rádió Múzeum Fényképtára 201. fotó

Dokumentáció hiányában, így vizsgálataink arra mutatnak, hogy valószínűleg a BÁV fejeztette be a vasbeton födémek, falak állagmegóvását, kialakítását. Ideiglenes fa tetőszerkezetet, vízszigetelést húzott a tetőterre, és a raktározott műkincsek védelmében a hiányzó ablakok helyét befalaztatta kisméretű téglával az emeleten, majd a földszinten is. A kertben további raktárépületeket építtetett.

1956 októberében, a rádió elfoglalása után, a vezetők, munkatársak és karhatalmisták közül sokan az akkor még romos épület mögötti garázsokon keresztül menekültek el.¹⁸⁵

1959. október 20-án az Országos Műemlék felügyelet műemlékvizsgálata szerint, a Bizományi Áruház vállalat ideiglenes bútorraktáraként használt épület műszaki állapota: Állagmegóvási helyreállítás megtörtént, végleges teljes helyreállítás végleges tulajdonos hiányában még nem készült el. Ami elkészült: födémek, lépcsők, tetőfödém, udvarlefedés, és ideiglenes tető. A palota beépített légköbmétere alapján kiszámított elvi értékét 18 millió forintra becsülték, amelyből 15,8 millió forint

18: A Károlyi palota romokban 1950-es évek, MTVA Magyar Rádió Központi Irattára, Házgondnoksági iratok/Károlyi palota 1. doboz.

¹⁸² BFL XV. 17. e.306 Budapesti Műemlékfelügyelőség iratai 1231. doboz, levelezések a Károlyi-palota helyreállítása ügyében 1962-1984 között

¹⁸³ Lásd az 182. jegyzetet

¹⁸⁴ Lásd az 182. jegyzetet

¹⁸⁵ Almási János: A különleges korona háza: ha a házak beszélnének... / Almási János. - Ill. == Heti Budapest - 1. évf. 16. sz. (1989), 4. o.

ráfördítés hiányzott a Szijjártó Gyula és Budai Aurél felmérése alapján.¹⁸⁶

1962. július 26-án keltezett levélben a Kohó és Gépipari Minisztérium a Gépipari Elektromos Karbantartó Vállalat központi székházának létesítése céljából igényt tartott a volt palotára.¹⁸⁷ Erre augusztus 1-én az a közös egyeztetésen alapuló határozat született a városházán. A BÁV továbbra is használhatja a palotát raktározásra, de a Gépipari Elektromos Karbantartó Vállalat készíttessen építési tanulmánytervet saját székházuk számára a palota épületére a II. fokú építési hatóság részére. A Főosztály továbbra is keresett más szóba jövő tulajdonost és méltó hasznosítást az épületre.¹⁸⁸

1962. szeptember 1-jén a Fővárosi Tanács VB. VIII. kerületi Városrendezési és Építészeti Osztályának műemlék felügyelősége megrendelte a KÖZTI (Fővárosi 1. számú Építőipari Vállalattól), hogy készítse el a palota műemléki kutatását és felmérését.¹⁸⁹ A vállalaton belül Kacziba Ferenc tervező mérnök kapta az állványzatok építésének terveinek és a felmérési tervek elkészítésének feladatát. A tervdokumentációt 1963. augusztus 9-iki határidővel kellett leszállítani a megrendelő Fővárosi Tanács részére.

A felmérési munkálatok közben is az emeleti helyiségekben a Bizományi Áruház tartott fenn bútor raktárat. Ugyanakkor a Főváros célszerűnek látta ezt a bútor raktárat a helyreállítás végeztével kihelyeztetni, erről folyt levelezés a Magyar Kereskedelmi Kamara elnökével, Kallós Ödönnel.¹⁹⁰

1963. augusztus 24-én a VIII. kerületi Városrendezési és Építési Főosztályról segítségkérő levél érkezett a Fővárosi Tanács VB. Igazgatási Osztályára, melyben leírja, hogy az épület állapota napról napra romlik és tűrhetetlen városképi látványt nyújt. De nem tudják, melyik illetékes szervet kötelezhetnek a helyreállítására.¹⁹¹

1963. december 9-én a Fővárosi Tanács Városrendezési és Építési Főosztálya észlelte, hogy a BÁV az épülethez tartozó Múzeum utcai kerítés egy részét elbontva garázsépületet építtetett kerületi építési engedéllyel, és annak engedélyét helytelenítette, mivel a volt palotának most kívántak gazdát találni, mely a kerítéssel együtt I. osztályú műemléki értéket képezett. Miután viszont a garázs már megépült, a bontásból származó kártérítések fizetése elkerülése érdekében inkább tudomásul vették a garázs létét, cserébe a későbbi bontás esetén nem kérhettek kártérítést és helyiség igényük sem lehetett a fővárossal szemben az építtetőknél. Érdekesség lehet, hogy a levélben említett eredeti Ybl-féle kőkerítésen, a Múzeum utcán már korábban a Bizományi Áruház, és a Rádió is létesített bejáratot.¹⁹²

1965. május 6-iki levélben a Fővárosi Tanács Műemlék felügyelőségét kereste fel az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központot azzal a céllal, hogy Orvostudományi Könyvtárat szándékoznak létesíteni a kihasználatlan Károlyi-palotán belül. Ám válaszként már azt írta le a Műemlék felügyelőség hivatalnok, hogy a Minisztérium megkeresésével azt a választ kapta, hogy a Károlyi-palotát a Magyar Rádió veszi igénybe hangversenyerem céljára. A BÁV részére szükséges raktárak megépítésére a Magyar Rádió 8,5 milliós beruházási-keretet adott át. A levélből azt is megtudhatjuk, hogy az épület teljes felújítási költsége kb. 10-12 milliót tett ki, és a felek részéről a végleges megállapodás már létrejött.¹⁹³

¹⁸⁶ Távlati vizsgálati anyag Budapest, XIV. kötet VIII.-X. kerület. OMF Műemléki vizsgálat 9. o. = Forster Gyula Műemlékvédelmi Központ Tervtára

¹⁸⁷ Lásd az 182. jegyzetet

¹⁸⁸ Lásd az 182. jegyzetet

¹⁸⁹ Lásd az 182. jegyzetet

¹⁹⁰ Lásd az 182. jegyzetet

¹⁹¹ Lásd az 182. jegyzetet

¹⁹² Lásd az 182. jegyzetet

¹⁹³ Lásd az 182. jegyzetet

A magyar közmédia tulajdonában (Magyar Rádió a Magyar Rádió és Televízió a Magyar Rádió Rt. a Magyar Rádió zrt. és a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap) 1965- napjainkig

Az épület **1965-ben** került a Magyar Rádió és Televízió kezelésébe.¹⁹⁴Nem tudjuk pontosan mikor vált hivatalosan a Magyar Rádió és Televízió tulajdonává a palota, a Fővárosi Műemlékfelügyelőség **1965. május 6-iki levele** már kész tényként állítja, hogy a felek (Fővárosi Tanács, a Bizományi Áruház Vállalata és a Magyar Rádió és Televízió vállalat) már végleges megállapodást kötöttek a tulajdoni viszonyokról. S ebben a megállapodásban szerepelt a Rádió világos célja: az épületet a Rádió tömbjének kiterjesztéseként, stúdióépületként hasznosítaná, egy új hangversenyterem létesítésére, melyhez az Ybl-féle palota reprezentatív külsőt kölcsönözne impozáns előcsarnokként.¹⁹⁵

1966-ból származó telekkönyvi szemle már a tulajdonosként a Magyar Államot, az ingatlan kezelőjeként a Magyar Rádió és Televízió vállalatát nevezte meg. **A homlokzatokat és a tetőszerkezetet fokozatosan Kacziba Ferenc, Földesi István, Szűcs Balázs tervei alapján az 1960-as évek második felében állították helyre.**¹⁹⁶

1965 őszén tehát a Kacziba-féle felmérési és felújítási tervdokumentációt a Magyar Rádió vette kézbe. Addigra az épület állapota tovább romlott, és a helyreállítási terv módosítására az Általános Épülettervező Vállalatot (**ÁÉTV**) kérték fel 1965. október 12-én.¹⁹⁷

A módosított tervekre a Fővárosi Műemlék Felügyelőség is beleegyezését adta, Szanyi József személyében, azzal, hogy elfogadja a már meglévő tetőtérbeépítés kialakult vasbeton gerendás szerkezetét, mely még a MÉSZ műtermei számára elkészült az 1950-es évek elején, s beleegyeznek a télikert feletti felülvilágító csökkentett magasságába is (nem emelkedhet ki a gerincvonal fölé).¹⁹⁸

1965. december 10-én az Országos Műemlékvédelmi Felügyelőség engedélyét is kérték a teljes külső helyreállításra, és a Rádió alapkoncepciójára, hogy az épületet hangversenyterem előcsarnokaként, és kiegészítő tereiként hasznosítaná, a Múzeum utcai kert beépítésével, amely a palotához csatlakozó új komplexum későbbi felépítésével lenne egybekötve. A levélből az is kiderült, hogy a Rádió a helyreállítási munkákkal az Építésügyi Minisztérium (ÉM) 41. számú Állami Építőipari Vállalattal kivitelezné, s a tanulmánytervet a kiegészítő hangversenyteremre az Általános Épülettervező Vállalattal (**ÁÉTV**) készíttetné el, előreláthatóan **Nánási Sándor** építésztervező vezetésével.¹⁹⁹

1966. április 27-én a Fővárosi és Országos Műemlékfelügyelőség is elvben elfogadhatónak tartotta és beleegyezett a kerti glorieta romos építményének elbontásába. Azzal a kikötéssel, ha Nánásiék egy részletes fényképes és rajzi felmérési dokumentációt készítenek a bontásra ítélt eredeti Ybl-alkotásról. 1966. július 30-án megkapta Fővárosi Műemlék felügyelőség a felmérési dokumentációt, mely után **a kerti loggiát** elbontották.²⁰⁰

1966. június 3-án engedélyezték az ideiglenes BAV dekorációs raktár elbontását a volt palota kertjében, de a kerítést megbontó garázs még addig állhatott, amíg a kivitelezési munkák le nem zajlottak.²⁰¹

19: a romos glorieta bontás előtt 1966-ban Nánási Sándor felvételén

¹⁹⁴ Lásd az 182. jegyzetet

¹⁹⁵ Lásd az 182. jegyzetet

¹⁹⁶ Lásd az 182. jegyzetet

¹⁹⁷ Lásd az 182. jegyzetet

¹⁹⁸ Lásd az 182. jegyzetet

¹⁹⁹ Lásd az 182. jegyzetet

²⁰⁰ Lásd az 182. jegyzetet

²⁰¹ Lásd az 182. jegyzetet

Az OMF a kemény mészkő homlokzat pótlására a Képzőművészeti Kivitelező Vállalat által készített műkő mintafelületet tartotta elfogadhatónak, a puha és a kemény mészkő-pótlással szemben 1966. július 11-én. Az építető, kivitelező és az OMF munkatársai közös helyszíni bejárást tartottak 1966. július 26-án, melynek jegyzőkönyvéből kiderül, hogy az ÁÉTV nem ért egyet a műkő-felülettel, mivel a régi fáradt homokkőbe vert szegekre és drótokra felhordott műkő tartósan nem köt a régi kőhöz. Továbbá repedések várhatók az anyagok eltérő hőtágulása miatt, valamint a restaurálás így csaknem 100%-os lenne a kőpótlásos megoldással szemben. Javasolta, hogy a tervekben leírt tagozatok, ablakpárkányok részére sósókúti puha vagy süttöi kemény mészkövet alkalmazzanak. Ám a Műemlékfelügyelet álláspontja az, hogy a kemény mészkő nem patinálódó volta meghamisítaná az eredeti puha mészkőformákat, és a teljes tagozatok kicserélése sem lenne gazdaságos, és műemléki szempontból sem helyes. Nem állapodtak meg a kérdésben, így az Építési Minisztériumhoz fellebezett az ÁÉTV.²⁰²

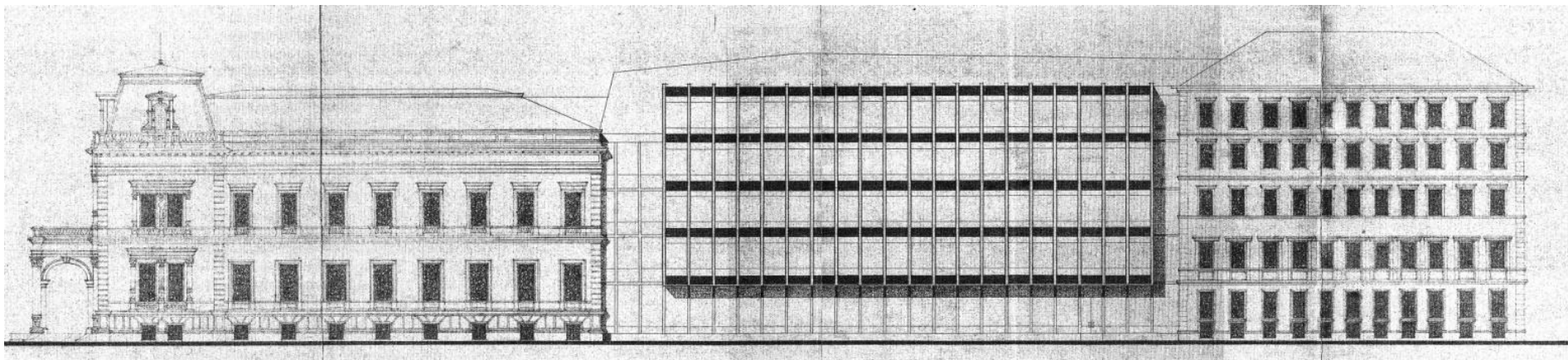
1966. augusztus 14-én a minisztérium felé az OMF elnöke, Dr. Dercsényi Dezső leírta a problémát, és várta a miniszteri döntést.²⁰³

Augusztus 27-én az OMF Műszaki Fejlesztési Osztályának vezetője azonban az ÁÉTV mellett állt ki, rávilágítva arra, hogy a műköves és puha mészköves pótlások hamar elkopnának, és az ismétlődő helyreállítások magasabb költséget jelentenének hosszútávon nézve.²⁰⁴

1966. október 10-én a Fővárosi Tanács VIII. kerületi VB. Városrendezési és Építési Osztályának másodfokú határozat engedélyezi a süttöi kemény mészkő használatát a homlokzatok felújítása, és tagozatok pótlására, az ÁÉTV műszaki szempontú érveivel egyetértésben.²⁰⁵

A Rádió tehát megkezdte a műemléki rekonstrukció külső homlokzatokra, kocsiálahajtóra és tetőszerkezetre vonatkozó építési munkáit 1966 júliusától **Kacziba Ferenc, Földesi István, Szücs Balázs és az ÁÉTV (Nánási Sándor) tervei alapján.**

A kert beépítésével Nánási Sándor 1966. december 21-én elkészítette a kiegészítő hangversenyterem tervét, mely teljesen ráépült a Károlyi-palota kertre néző homlokzatára és a szomszédos bérház tűzfalára.²⁰⁶

20: Magyar Rádió kiegészítő hangversenyterem terve, ÁÉTV, Nánási Sándor terve, Múzeum utcai homlokzat, 1966. december, MTVA Magyar Rádió Központi Irattára, Házgondnoksági iratok/Károlyi palota 1. doboz.

²⁰² Lásd az 182. jegyzetet

²⁰³ Lásd az 182. jegyzetet

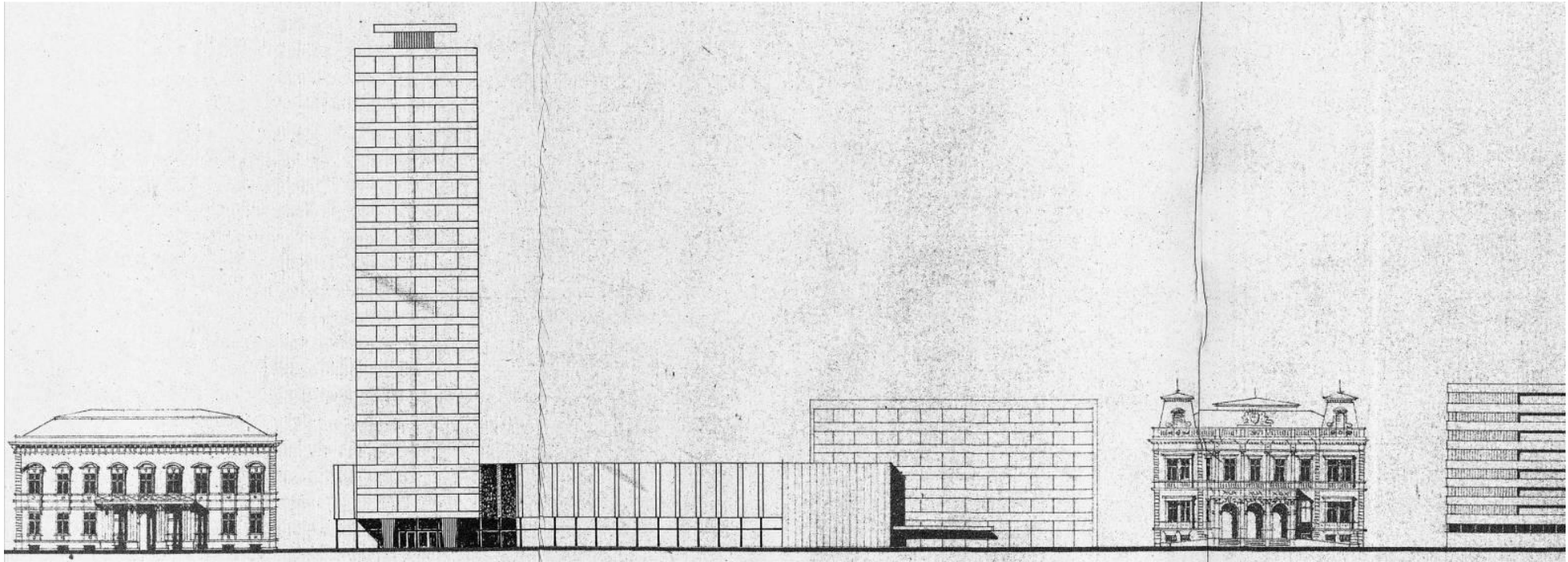
²⁰⁴ Lásd az 182. jegyzetet

²⁰⁵ Lásd az 182. jegyzetet

²⁰⁶ Média-támogató és Vagyongazdálkodó Alap (MTVA) Központi Irattára Házgondnokság Károlyi palota

Ez a tanulmányterv 1967 februárjában sem a Városrendezési Főosztálynak, sem a Műemlék felügyelőségnek nem volt elfogadható, hiszen így a műemléki védettségű palota elvesztette volna szabadon álló jellegét és a teljes kert homlokzatát és kertjét is. A kritika után született beépítésben nyaktaggal csatlakozik a palotához az új hangversenyterem.²⁰⁷

Nánási Sándor a Rádió felől is módosított programot kapott, melyben a Rádió a Szentkirályi utca felé is terjeszkedne, így 1968-ra már egy olyan módosított tanulmányterv készült a Magyar Rádió központjának távlati fejlesztésére, melyben már a Károlyi-bérház is szanálásra kerülne, és a teljes Múzeum utca- Szentkirályi utca-Bródy Sándor utca-Pollack Mihály tér által határolt tömb (a Károlyi és a Festetics palota kivételével) egy egységes szocreál, fém-üveg függönyfalas homlokzatot kapna. Ez a terv ugyanúgy a teljes kert beépítésével és a palota kert felőli homlokzatának belső helyzetbe kerülésével számol.²⁰⁸

21: Magyar Rádió távlati fejlesztési terve, ÁÉTV, Nánási Sándor terve, Pollack Mihály téri homlokzat, 1968. MTVA Magyar Rádió Központi Irattára, Házgondnoksági iratok/Károlyi palota 1. doboz.

Az egész terv vakmerő nagyvonalúságát, és megalomán túlzását leginkább az a 2 tervbeli szándék bizonyítja, mely szerint a Márvány-teremmel bíró műemléki védettségű Eszterházy-palota bontásával egy 19 emeletes tornyot építene, illetve az Almássy-palota elbontásával egy 7 emeletes parkolóházat létesítene a Magyar Rádió és Televízió gépjármű forgalmának.²⁰⁹

²⁰⁷ Lásd az 206. jegyzetet

²⁰⁸ Lásd az 206. jegyzetet

²⁰⁹ Lásd az 206. jegyzetet

A tanulmányi terv csak terv maradt, a kiegészítő hangversenystúdió nem épült meg, de a palota helyreállítási munkái során az ideiglenesen befalazott ablaknyílások 1972-re visszakapták az eredetihez hasonló kialakítású kapcsolt gerébtokos szerkezetüket.²¹⁰A BÁV kiköltöztetése után hasonló bútor és díszletraktározásra használta a csupasz, burkolatlan tereket a Magyar Rádió és Televízió vállalata.²¹¹

22: MTV emeleti 9. számú bútorraktára a Pollack Mihály téri homlokzaton, Nemzeti Lovarda felé nézve. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Ebből a korszakból (1969 után, 1975 előtt) maradt fenn egy 21 képből álló fotósorozat, mely a múzeum utcai kerítést és a bútorraktár emeleti tereit mutatja be részletesen.²¹²

1973-ban a Magyar Rádió vezetése a Nánási-féle távlati fejlesztési koncepciójának megfelelő pályázatot írt ki a Rádió kiegészítő hangversenytermének tervezésére. A versenyen az IPARTERV tervezőjének, **Gulyás Zoltán** építésznek a tervei jutottak tovább.²¹³

Ebben a tervben is a palota kertje 100%-osan beépült volna, és a műemléki épülettel konkuráló, hatalmas tömegű épület ékelődne be a palota és a bérház közé. A bérházat pedig lebontva kiterjesztenék a stúdió kiszolgáló tereit a Szentkirályi utcáig.²¹⁴

A terv szintén előcsarnok, reprezentatív felvezetésként kezelte a palota épületét, melyből széles előcsarnok vezet a nagy hangversenyterembe. Ám itt az emeleti palota helyiségekben is kialakulna pár stúdió, előadóterem. Ami a furcsaságot jelenti a tervben, az az átrium kezelése, ahol a műemléki védettségű neoreneszánsz belsőt meghagyva egy óriási gömböt lelogatnának, mely cikkelyekre van szeletelve, akár egy glóbusz.²¹⁵

Alaprajzában megszünteti a homlokzatra merőleges falas rendszert, és oszlopokkal váltja ki a földem terheit, de ez az elrendezés egy kellemetlen asszimetriát hoz létre a palotán belül. Az új épületben a hangverseny terem színpada a Rádió stúdiópalotája felé néz, ami kedvezőbb elrendezést biztosított volna a telken belül, de még így is rettentően zsúfolt, túlépített terv lett a végeredmény. Ez is csak terv szintjén maradt fenn a jövő számára.²¹⁶

²¹⁰ Lásd az 206. jegyzetet

²¹¹ Lásd az 206. jegyzetet

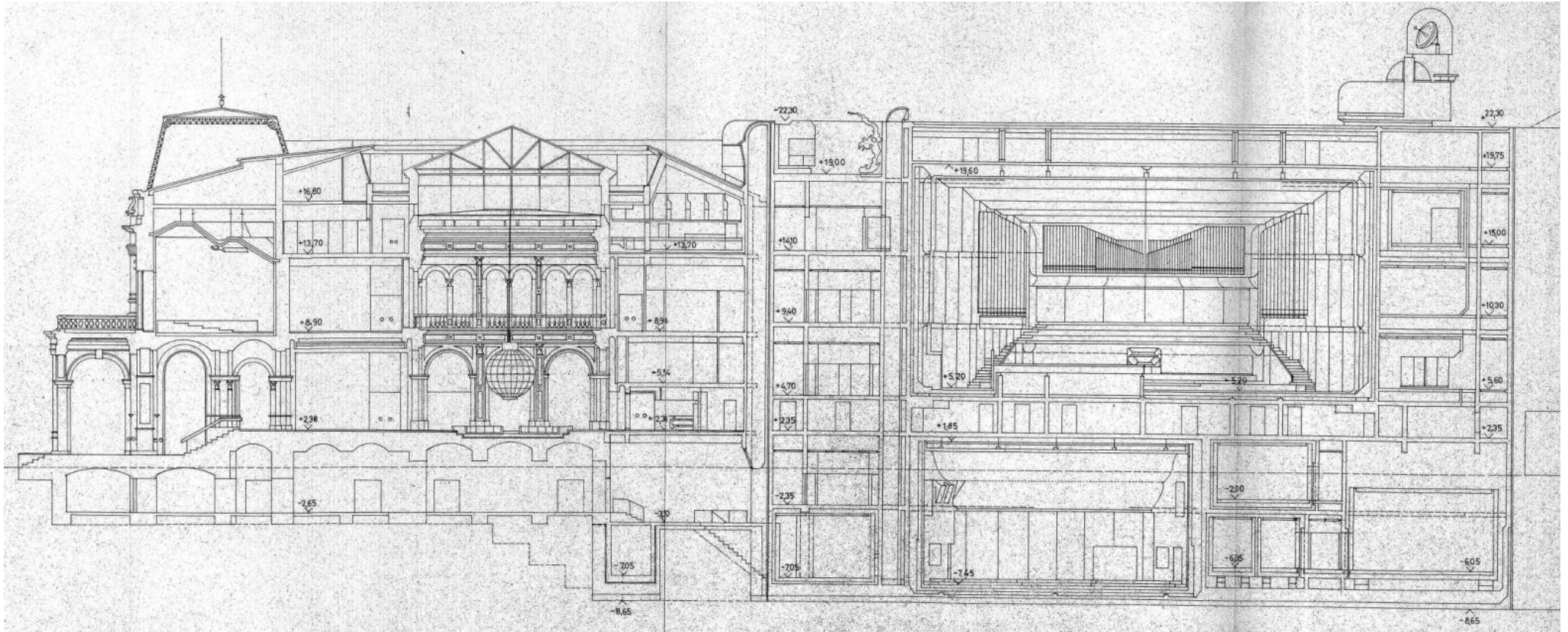
²¹² Lásd az 206. jegyzetet

²¹³ Lásd az 206. jegyzetet

²¹⁴ Lásd az 206. jegyzetet

²¹⁵ Lásd az 206. jegyzetet

²¹⁶ Lásd az 206. jegyzetet

23: Gulyás Zoltán (IPARTERV) terve a kiegészítő hangversenyeremre, hosszmetset, 1973. MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

1975-re világossá vált a Rádió számára, hogy az ÁÉTV vagy az IPARTERV által kínált hatalmas beruházásra nincs igény és gazdasági keretük sem. Így a hangversenyerem létesítésétől elálltak egyelőre, s a meglévő épületállományon belüli ideiglenes irodai, irattári, kiszolgáló funkciók számára kívánták átalakítani a bútorraktárként üzemelő Károlyi-palotát. A tervezésre a Budapesti Városépítési Tervező Vállalatot kérték fel.²¹⁷

1975 nyarán lettek készen **Fehér András** (BUVÁTI) tervei a palota átalakítására. Részletes felmérési rajzok, fotók és műleírás mutatja be az átalakítás előtti állapotot.

A vasbeton födém egyes szakaszokon hiányzott, ideiglenes árufelvonó volt a helyükön. A kör alaprajzú csigalépcső fokai hiányoztak, mely függőleges térből szellőző aknát alakítottak volna ki a mosdók számára. Az elpusztult főkapuról azt írták, hogy márványbetétes olasz reneszánsz stílusú volt, mely helyén csak fa palánk állt. Ide kazettás tölgyfa ajtót terveztek elhelyezni. A vasbeton födémek burkolására 15 cm esztrichet, s arra neovinil műanyag padlót terítettek le, a vizes helyiségekben metlachi lapokat raktak le. A csupasz, kiégett téglafalakat bevakolták, helyenként belső rabichálóval kellett megerősíteni a vakolatot, ahol 3-6 cm mélyen hiányzott a tégl. Álmennyezetet hoztak létre fa gerendás tartókból és festett, farost lemezekből.²¹⁸

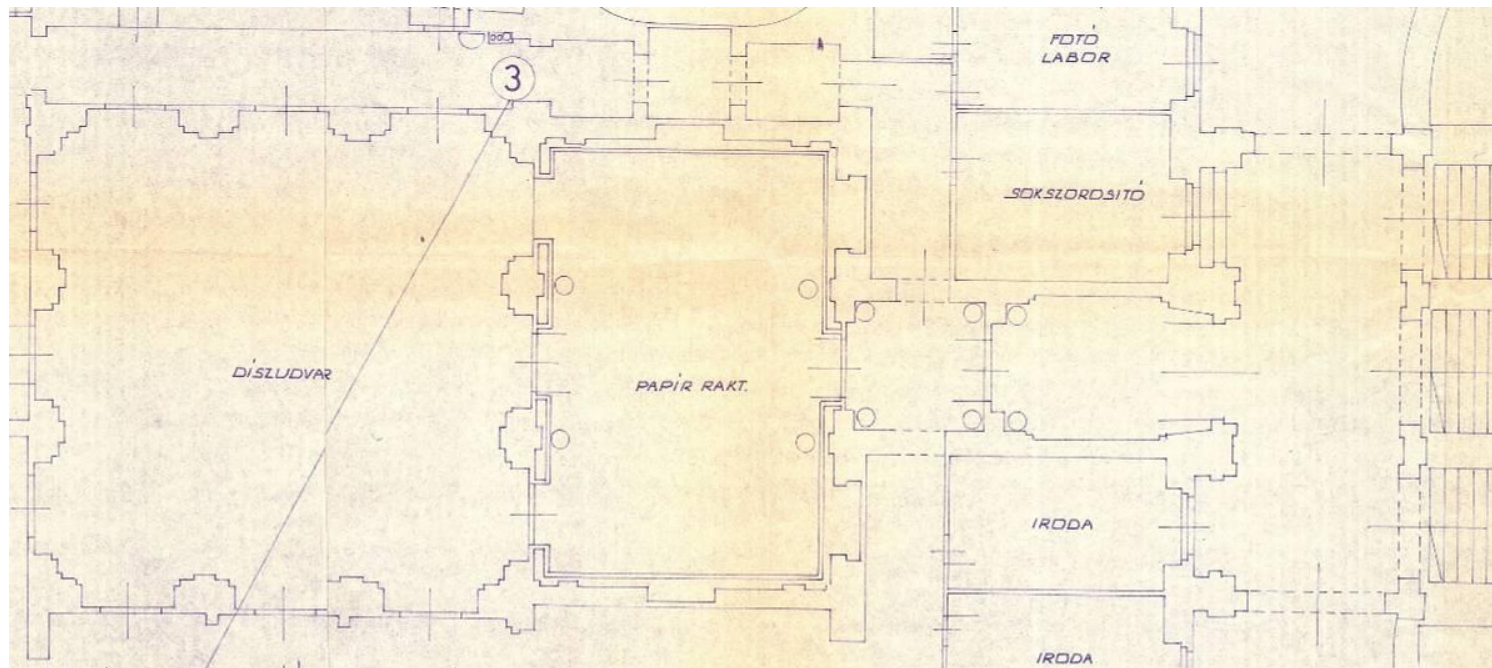
²¹⁷ Lásd az 206. jegyzetet

²¹⁸ Lásd az 206. jegyzetet

A lépcsők (ovális lépcső és hátsó csigalépcső) szintén ekkor került végleges kialakításra, burkolásra. ²¹⁹

A válaszfalakat kisméretű tömör téglából 12 cm vastagságban 4,5 méterig falazták fel, az álmennyezet síkja fölé.

Az előcsarnok és hall falmaradványait eltakarva és megvédve későbbi falkutatás és rekonstrukció reményében féltéglá vastag (6,5 cm) kisméretű tömör téglavédőfalat építettek be, a falsíktól kb. 30 cm-re eltartva. ²²⁰

24: Fehér András földszinti átalakítási tervei, 1975. MTVA Magyar Rádió Központi Irattára, Házgondnoksági iratok/Károlyi palota 1. doboz

A kerti homlokzat rendbetételére ekkor sem került sor, valószínűleg a Rádió vezetőségének szeme előtt még mindig a bővítés lehetősége lebegett. ²²¹

A földszint átalakítási munkái elkezdődtek, s párhuzamosan azzal, az emelet, a világítás és elektromos hálózat tervei is elkészültek 1976-ban **Zsibrita József** és **Bordás János** tervezők kézjegyével. ²²²

Volt 1976-ban egy merész terv a palota alagsorának hasznosítására: **Nagy Tamás** (BUVÁTI) a Magyar Rádió ifjúsági klubját helyezte volna ide, és a fiatalos rendeltetést egy ikonszerű gesztussal, a Múzeum utcai fa ajtó lecserélésével egy zippzár formájú ajtó kialakításával érte volna el. Ez a terv kudarcba fulladt, bár a szemlélete nagyon friss volt. ²²³

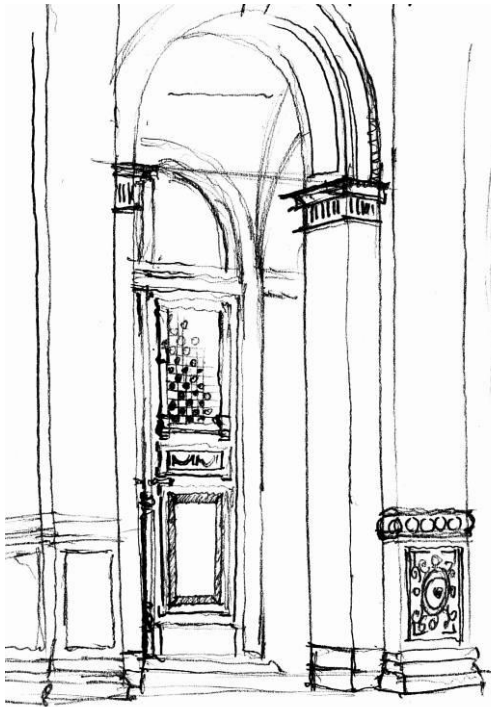
²¹⁹ Lásd az 206. jegyzetet

²²⁰ Lásd az 206. jegyzetet

²²¹ Lásd az 206. jegyzetet

²²² Lásd az 206. jegyzetet

²²³ Lásd az 182. jegyzetet

25: szerző vázlata az eredeti főkapu kialakítására

A főkapu helyreállításánál az archív fotók bizonyítják, hogy az Ybl által tervezett palota főbejáratát vázta blázatos, alul márvány betétes, felül vasrozettás üvegbetétes kétszárnyú kapu zárta. A Rückward-féle fényképet (lásd a 105. oldalon) kinagyítva elkészítettem az eredeti kapu vázlatát. Az olasz követség idején a félköríves kempfer (felülvilágító) elé helyezték a reflektorokkal megvilágított olasz királyi követségi címet. A kapuról a Filmhíradókból nyerhetünk bővebb információkat, amely elpusztult a '44-es bombatámadások alkalmával. Helyét egy fa palánk zárta le az '50-es '60-as években. A történeti kapu rekonstrukcióját Kacziba Ferenc készítette el először, de ez már tömör fa vázta blázatos, neoreneszánsz stílusú volt.

1978-ban a főkapu helyreállítását és újatervezését **Horváthné T. Papp Melinda tervezte meg**, kivitelezését a Képzőművészeti Kivitelező Vállalat asztalos részlege vállalta el. Az átalakítással 1980. május 30-ra készültek el.²²⁴

Az új koncepcióban a teljes Rádió központ korszerű elektromos és erős áramú ellátása kapott helyet a palota alagsorában, melyet 1978-tól 1981-ig a Szilikátipari Központi Kutató és Tervező Intézet (SZKKT) berkein belül **Tompa Mihályné, Muncz Péter, Volkai János, Iváncsik Győző** tervezte meg. Az alagsorban az irányító központ, transzformátor, diesel-agregát, szellőztető, és olajellátási berendezések kaptak helyet. A vizesedő falakat mindenütt alumínium trapéz lemezzel burkolták be.²²⁵

A padlástérben (második emeleten) 1980-ban írógép-, és kárpitos műhely kialakítását is tervezte a Rádió Kangyerka Lászlónéval. A műhelyeket már 1982-ben használatba vehették a Rádió dolgozói. 1981-ben a második emelet szaunával is gazdagodott az edzőterem mellett, melyeket Nyitray István és Zsibrita József

tervezte be.²²⁶

1981-ben L. Nyiri Vera és Dragonits Tamás (VÁTI) készítették a kocsiáthajtó és terasz újabb rekonstrukciójának terveit.²²⁷

1983-ban a hátsó homlokzat helyreállítása is megtörtént, új előtetővel tervezői: **Fodor László, Patócs Péter /Mélyépterv/**

1984-ben **Csics Miklós** (Mélyépterv) készített tervet a télikert felújítására. A Budapesti Műemlékfelügyelőség ekkor nem kívánta meg a műmárvány restaurálását, csak a pilasztereknél az ornamentika egy részének helyreállítását. Tehát a télikert két periódusa közül (Ybl-féle visszafogott díszítése és Ludwig Behr-féle műmárvány felületei) közül az elsőt találta visszaállítani érdemesnek. Ám végül ez a helyreállítás

26: a kerti lépcső 1983-ban kialakított előtetője és platója, Szerző felvétele 2013-ban

²²⁴ Lásd az 182. jegyzetet

²²⁵ Lásd az 206. jegyzetet

²²⁶ Lásd az 206. jegyzetet

²²⁷ Lásd az 206. jegyzetet

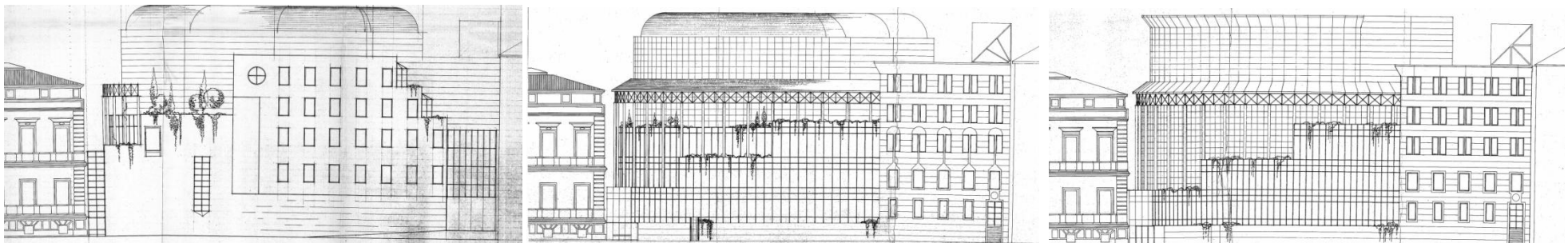
nem így valósult meg, a nyílásokat befalazva egyesített tokú ablakokat helyeztek el mindkét szinten.²²⁸

27: az átrium 1966 körül, 1984-es Csics Miklós-féle helyreállítási terven, és az 1984-es átalakítás után a 2013-ban szező felvételén, MTVA Központi irattár Házgondnoksági iratok, Károlyi-palota

1985-ben megkezdődött a III. emeleti acélfödém megépítése, a bútorraktár kialakítása, a tetőtéri műhely kialakítása **Balázs László, Kovácsházy Péter/ERFATERV/** tervezésében és a Pásztói Építő Szerelő és Szolgáltató III. kivitelezésében.²²⁹

1986-ban készült el a Magyar Rádió 9. Stúdiójának tanulmányterve, **Finta József** tervezésében. Az íves homlokzatú toldalékstúdió terve végül nem került megvalósításra.²³⁰

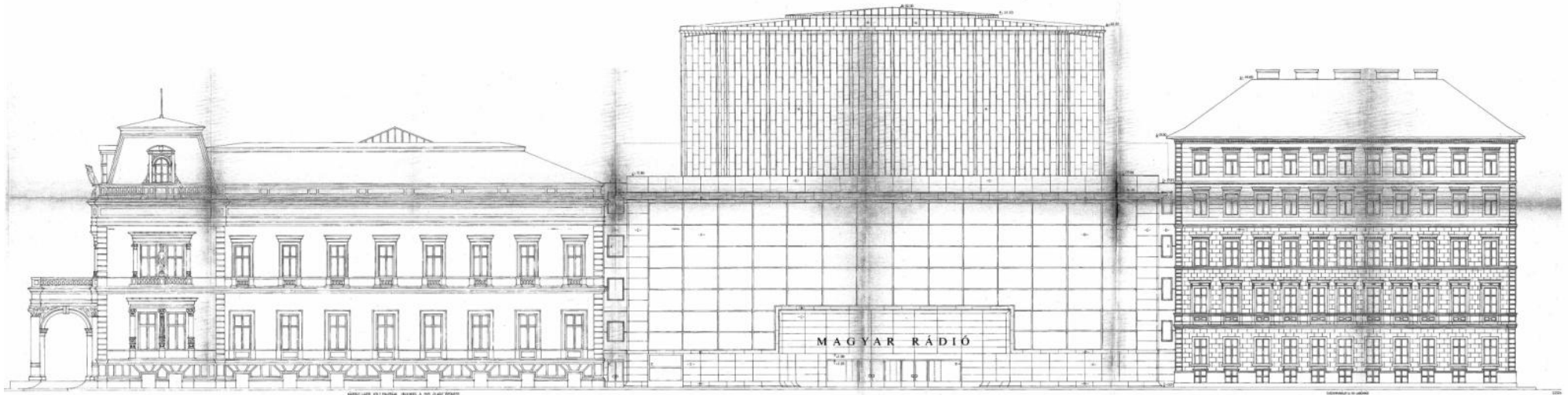
28: Finta József terve a kiegészítő 9. stúdióra, Múzeum utcai homlokzat változatai, 1986., MTVA Magyar Rádió Központi Irattára, Házgondnoksági iratok/Károlyi palota 1. doboz.

²²⁸ Lásd az 206. jegyzetet

²²⁹ Lásd az 206. jegyzetet

²³⁰ Lásd az 206. jegyzetet

1987-ben a kiegészítő hangversenystúdióra egy utolsó tervpályázat készült a MATERV irodán belül **Gulyás Zoltán** és **Dobai János** építészek tollából, de ez is, mint a többi elődje csak egy vízió maradt.²³¹

29: Gulyás Zoltán és Dobai János építészek 1987-es terve a kiegészítő hangversenystúdióra a MATERV irodán belül, MTVA Magyar Rádió Központi Irattára, Házgondnoksági iratok/Károlyi palota 1. doboz.

Ugyanebben az évben a Magyar Rádió nyomdája a földszinten nyer elhelyezést, az emeleten a Rádió Belső ellenőrzési osztálya, a „Magyarországról jövök” című műsor szerkesztőségi szobái, a Házgondnokság, az Üzemi tanács, a Szakszervezet és a Számítástechnikai osztály szobái kerültek kialakításra.

1998-ban a Magyar Rádió Rt. felkérésére elkészült az Artonic vállalat, vezető építészenek, **Csepely-Knorr Kristófnak** a felmérési terve és **dr. Farbaky Péter** rövidített műemléki tanulmánya az épület történeti dokumentációjával.²³²

2004-ben a „Magyarországról jövök” szobáiba **költözött** a Magyar Rádió Központi Irattára, a **"Mit üzen a Rádió"** című műsor szerkesztősége, és az **Archívum Internet szerkesztősége**.

²³¹ Lásd az 206. jegyzetet

²³² Lásd az 206. jegyzetet

2005-ben a Magyar Rádió Nyomdája helyére költözött a Rádiómúzeum kiállítótere, és megnyitotta kapuit. A 4 teremből álló kiállítás a földszint délkeleti sarkában helyezkedett el, és színvonalas kiállítási tárgyakon, tablókon keresztül mutatta be a Magyar Telefontársaság a világ első elektronikus műsorszolgáltató rendszerének, a Magyar Rádió technika történetét.

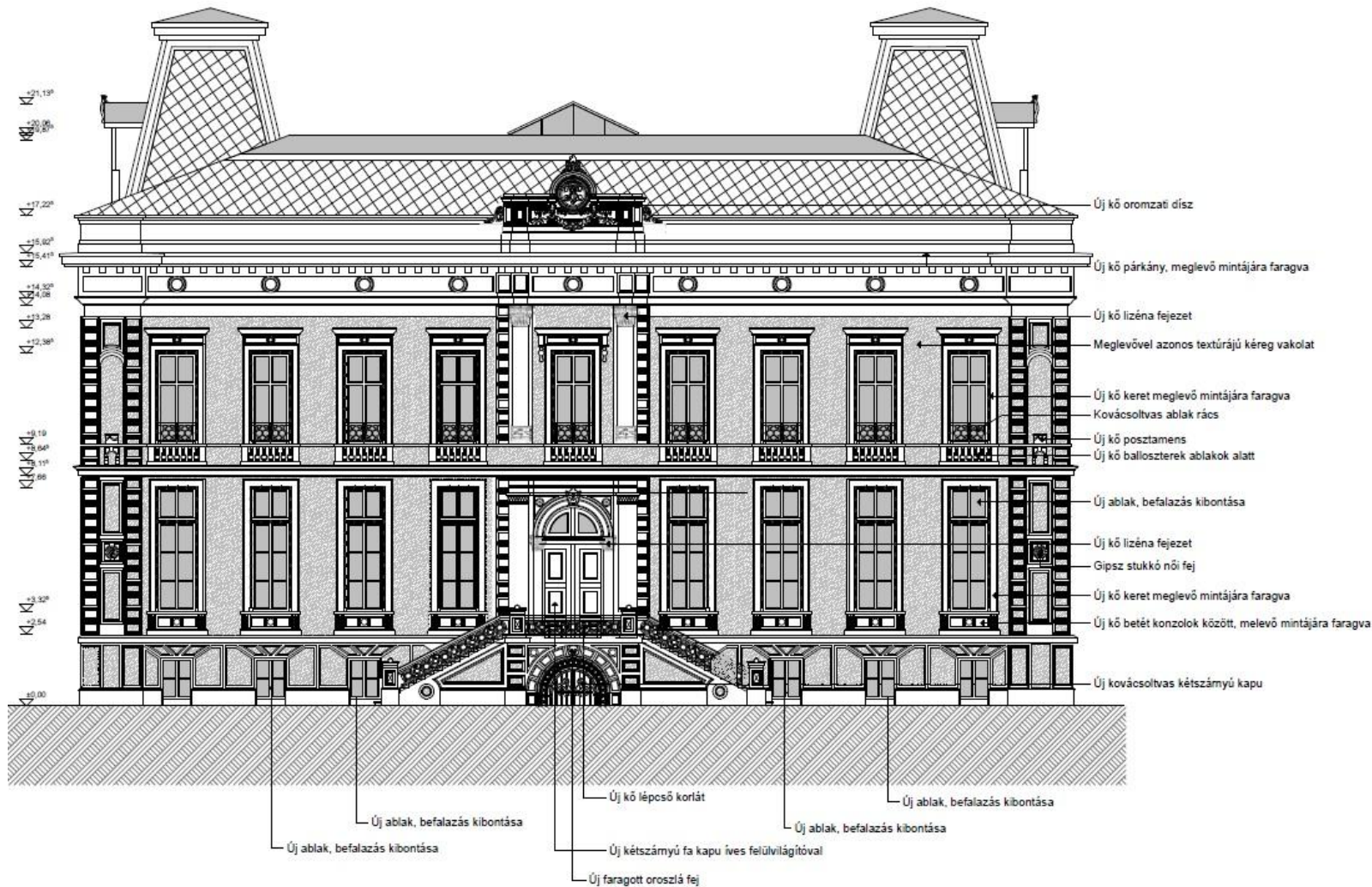
30: Rádió múzeum tárlata, Rádió Múzeum Fotótára, Lugosi Lugó László felvétele, 2008. február 21.

2007-ben az épület földszintjén került elhelyezésre a Budapesti Veres Pálné utcából beköltöztetett Magyar Rádió Reklámirodája, kialakítva egy új stúdiót a palota termeibe.

2010-ben újabb Artonic felmérés készült, ezúttal hasznosítási javaslattal is.²³³Az építész tervező Csepely-Knorr Kristóf. A tervben lényegében a hiányos, romos kerti homlokzat műemléki rekonstrukciója van megfogalmazva, az épület használata, belső beosztása nem változna. Az alaprajzokon egy befejezetlen történelmi kutatásból fakadó hiba is látszik, miszerint az Ybl ajánlattervek egyikén feltűnő szökőkutat állítaná „helyre” a télikert közepén a papírraktárban. A korabeli fotók bizonyítják, hogy szökőkút sosem volt a télikertben.

A kert felé néző homlokzat tagozatait, ablakait, osztorácsait, kerti lépcsőjét, kapuját, és az eredeti tervekről és fotókról leolvasható részleteket mind visszaállítaná az Artonic iroda. Ám ez a rekonstrukció is csak terv szintjén készült el.

²³³ Lásd az 206. jegyzetet

31: Csepely Knorr Kristóf terve 2010-ben, a palota kerti homlokzatának rekonstrukciójához, MTVA Magyar Rádió Központi Irattára, Házgondnoksági iratok/Károlyi palota 1. doboz.

Farbaky Péter Műemléki Tanulmányi vizsgálata kibővített változatban mellékletként szükségeltetett a rekonstrukciós rajzokhoz. Ez a vizsgálat képezte a dolgozatunk egyik alapját, kiindulását is.

2011-ben a palotából elköltözött a Rádiómúzeum, helyére az MTVA Szolgáltatási területének Irattára került. A Rádió Központi Irattára, a Reklámiroda és Számítástechnikai Igazgatóság is kiköltöztek az épületből. A szobák bútorraktárként hasznosultak a továbbiakban.

2013-ban továbbra is csak bútorraktárként hasznosul a palota, miközben helyreállítása csak várat magára.

Bibliográfia

Nagy Miklós I-II. Nagy Miklós (szerk.): Magyarország képekben. Honismertető album. Pest, Kiadja: Heckenast Gusztáv, 1870. OSZK jelzet: 202.322

Hevesi Lajos: Budapest és környéke. [Budapest], 1873. FSZEK jelzet: Gy. raktár B 914/3

A Magyarországi Árvízkárosultak javára Budapesten gróf Károlyi Alajos palotájában 1876. évi májusban rendezett Műipari és történelmi emlék-kiállítás tárgyainak lajstroma. Készítették: Dr. Henszlmann Imre és Bubits Zsigmond apát sajtó alá rendezte: Szalay Imre. Budapest, 1876. Magyar kir. Egyetemi nyomda 48 p. OSZK jelzet: 260530

1876-1885. kiállítás. A magyarországi vízkárosultak javára Budapesten, gróf Károlyi Alajos palotájában 1876. évi májusban rendezett műipari és történelmi –, kitűnőbb tárgyainak lajstroma. Fényképezte és kiadta Klösz György. – Katalog etc. N. 4° (25 l. XXIV. fényképtáblával.) Budapest, 1877. Klösz Gy. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára

Rückwardt, Hermann: Architektonische Studienblätter aus Budapest, Berlin, [1890.] t. 10. FSZEK jelzet: Bf 725/111

Műbarátok könyve [szerk. gróf Károlyi Alajosné, őrgrof Pallavicini Edéné et. al]. Budapest, 1891. Műbarátok Köre, Franklin Ny. 128, p.

Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képekben. IX. kötet, Magyarország 3. kötet. Magyarország /Rudolf trónörökös főherczeg közreműködésével/ Budapest, 1893. Magyar Királyi Államnyomda p. 109., p. 116. Ybl említésre méltó művei még a gróf Károlyi féle francia renaissance és a gróf Festetics féle barokk művészetű paloták.

Budapest főváros dunabalparti (volt pesti) részén megállapított új és régi helyrajzi és házszámok mutatókönyve. Budapest, 1897. p. 307.

Gerecze Péter: A műemlékek helyrajzi jegyzéke és irodalma. Magyarország műemlékei. II. (Szerk.) Forster Gyula. Budapest, 1906. Hornyánszky

Gróf Károlyi László: A nagy-károlyi gróf Károlyi család összes jószágainak birtoklási története. I-II. kötet, Budapest, 1911. Franklin Társulat 346 p., 358 p.

Éble Gábor: A Nagy-Károlyi gróf Károlyi család leszármazása a leányági ivadékok feltűntetésével. (Levéltári és anyakönyvi eredeti és hiteles okiratok alapján. Budapest, 1913. Franklin Társulat

In memoria di Gaetano Caracciolo principe di Castagneto, ministro plenipotenziario di sua maesta il re d'Italia: commemorazione tenuta a Budapest dalla Societa ungherese-italiana Matia Corvino. Budapest, 1924. Franklin, 14 p.

Budapesti kalauz (magyar, angol, olasz, német, ismeretlen) kiadja Illés József. Budapest, 1928. Újságüzem, 52, [4] p. OSZK-jelzet: 57.942

Le comunicazioni nel primo decennio fascista: 28 Ottobre 1932 / Costanzo Ciano. Verona, 1933. Mondadori, 87 p.; Sorozat: Panorami di vita fascista Ciano, Costanzo. OSZK-jelzet: 806.394

Magyar olasz kultúrpolitikai kiadványok. Szerk.: Horváth István 1936- Egyetemi nyomda

Magyarország történelme, földje, népe, élete, gazdasága, irodalma, művészete Vereckétől napjainkig. Írták és szerk.: Albrecht királyi herceg, Andrássy Gyula [et al.] 2. köt. Budapest, [1937] p.432. FSZEK jelzet: Bq 943/718 9X12 cm.

Ybl Ervin: Lotz Károly élete és művészete. Budapest, 1938. p. 87-92.

Un'avventura a Budapest / Ferenc Körmendi; trad. Silvino Gigante; pref. Ignazio Balla. Milano, 1938. Bompiani, 363 p. OSZK-jelzet: 182.656

Ciano gróf olasz külügyminiszter beszéde: elmondotta 1939. december 16-án a fasciók és testületek házában [ford. Ruzicska Pál]. Budapest, 1939. Franklin Nyomda, 32 p. OSZK-jelzet: 89.417

A mai olasz műveltség. Budapesti Olasz Könyvkiállítás. 1939. Rendezte a Külföldi Művelődési Kapcsolatok Olasz Intézete. Budapest, 1939. Egyet. Nyomda 81 p. OSZK-jelzet: 279.230

Voit Pál: Régi magyar otthonok. Budapest, 1943. A Magyar Könyvbarátok

Ciano gróf naplója, 1939-1943. [ford. Bányász György], [Előszót írta Eszes Máté]. [Budapest], 1999. Ármádia, Danár Ny. 501 p. Ciano, Galeazzo (1903-1944) OSZK-jelzet: MB 225.884

Galeazzo Ciano naplója, 1939-1943 / szerk. Hugh Gibson; [bev.] Sumner Welles; ford. Bányász György. Budapest, [1945 után]. Athenaeum, 538 p. OSZK-jelzet: 608.718

Budapest műemléki kárai 1944-1945-ben / Schoen Arnold - Kardos György - Zakariás G. Sándor Budapest, [S.n.], 1949/1950 Budapest Gy. raktár FSZEK jelzet: BQ 725/497

Kismarty-Lechner Jenő. Építőművészetünk a XIX. század második felében. Budapest, 1945. p. 26.

Budapest műemlékjellegű építményeinek jegyzete. Összeállította: Genthon István és Zakariás G. Sándor; [közrad. a] Múzeumok és Műemlékek Országos Központja Budapest, 1949. Diószegi, FSZEK jelzet: KK Raktár8 X 8459

Genthon István: Magyarország műemlékei. Budapest, 1951. p. 78.

Ybl Ervin: Ybl Miklós. Budapest, 1956. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1956.73. kép. Bq 927/114 R. repr. 4X6 cm. Ybl Miklós tanrajza

Gerő László: Az építési stílusok. Budapest, 1957. p. 88-89. között: F. 16X23 cm. Főhomlokzat.

Pest megye műemlékei I-II. Írta: Aggházy Mária, Bán Attila. Budapest, 1958. Akadémiai Kiadó, (Magyarország műemléki topográfiája V.)

Genthon István: Magyarország művészeti emlékei I-II. Budapest, 1959., 1961. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata

Turányi Kornél: A Józsefváros kialakulása. Tanulmányok Budapest múltjából XV. Kötet, Budapest, 1963. p. 331.

Bakács István: A Károlyi család nemzetségi és fóti levéltára. Repertórium. Budapest, 1965. p. 196, 317.

Magyar Rádió Székház. Tervpályázati hirdetmény és részletes tervpályázat kiírása Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium, Budapest, 1971. FSZEK jelzet: B 727/60

Gerő László: Pest-Buda építése az egyesítéskor. Budapest, 1973. p. 182. B 720/62 F. 12X18 cm. Klösz György felv. 1890 körül.

Budapest Lexikon. Bp., 1973. p. 964.

Zachár Ottó: A Józsefváros története V. (1919-1945.) Budapest, 1978. 10. kép. F. 8X11 cm. Homlokzat, 1928-ban. FSZEK jelzet: B 943/993/5 ?

Klösz György: Budapest, anno ... Budapest, 1979. t. (57.) Bq 779/381, Bq 779/383, Bq 779/384 18X22 cm.

Gudenus János, Szentirmay László: Összetört címerek. Budapest, 1989. Mozaik

Magyarország műemlékjegyzéke I-II. Budapest, 1990. OMF

Déry Attila: Budapest eklektikus épületszobrása. Budapest, 1991. 95, 102, 126.

Ybl Miklós építész 1814-1891. Szerkesztő: Farbak Péter. [Budapest], Hild-Ybl Alapítvány, 1991. (Kiállítási Katalógus.) Ybl Miklós építész 1814-1891. Szerk.: Kemény Mária – Farbak Péter. Budapest, 1991. [A Hild-Ybl Alapítvány kiállításának katalógusa] p. 170.

Ybl Miklós szerepe a budapesti falképfestészet kiteljesedésében a XIX. sz. második felében. In: Ybl Miklós építész 1814-1891. A Hild-Ybl Alapítvány kiállítási katalógusa, Szerk.: Kemény Mária, Gerle János, Farbaki Péter. Budapesti Történeti Múzeum, 1991., 123-140.

D. Mezey Alice: A természetes fény felhasználásának néhány sajátos példája Ybl kastélyépítészetében. In: Ybl Miklós építész 1814-1891. Szerk.: Kemény Mária. [Budapest], Hild—Ybl Alapítvány, Budapest, 1991. 151-156. (Tanulmányok.)

Sisa József: Kastélyépítészet a historizmusban. In: A historizmus művészete Magyarországon. Szerk.: Zádor Anna. Budapest, 1993. MTA, p. 65-78.

Baji Etelka, Csorba László: Kastélyok és mágnások. Budapest, 1994. HG és Társa Kiadó

Petravich András: Kastélyok. In: Épülettípusok a kiegyezés utáni Magyarországon. Szerk.: Császár László. Budapest, 1995. ÉTK Kft., 34-44.

Heckenast Gábor - Horváth Gyula: A stúdiók világa. Budapest, 1995. Ajtósi Dürer Kiadó

M. Szűcs Ilona: Palotanegyed a Józsefvárosban. 908. 4. sz. 97

Élmények, visszapillantások / nagykárolyi gróf Károlyi Lajos. Székesfehérvár, 1998. Alba Print 222 p. = A Fejér Megyei Levéltár közleményei

Storia della scuola italiana di Budapest, 1935-1947 / [... red. Gilda Mara Bér] ; [pubbl. dall'] Associazione di ex-borsisti ungheresi in Italia ed ex-allievi di scuole italiane in Ungheria. Budapest : AEBES, Budapest, 1999. Kódex 311 p. OSZK-jelzet: MB 172.972

Hidvégi Violetta: Pest város Építő Bizottmányának iratai. Repertórium. Budapest, 2004. I. köt. Pp. 315, 323, 352; II. kötet p. 377.

Budapest teljes utcanévlexikona. Szerk.: Ráday Mihály. Budapest, é.n. (2005), p. 388, 407.

Nyisztor Lóránd: A Nagy-károlyi gróf Károlyi család és székhelyeik története. Debrecen, 2005. (Benne: Éble Gábor: A Nagy-károlyi gróf Károlyi család leszármazása. Budapest, 1913.) 265. oldal Nyisztor Loránd: A gróf Károlyi család kastélyai és palotái. p. 167-265.

Déry Attila: Józsefváros VIII. ker. Budapest Építészeit topográfia 4. kötet, Budapest, 2007. Terc Kiadó

Négy évtized a Múzeum körút mentén: életképek a pesti egyetemről és a Magyar Nemzeti Múzeumról a XIX. század fordulóján / Soós Lajos; [szerk. Polgárné Németh Katalin és Máticsné Pölczmann Enikő]. Pápa, 2012. [Jókai Mór Vár. Kvt.], 169 p. OSZK jelzet: HB 5.525/2012/ksz. / Raktár

Periodikák jegyzéke

A pesti Nemzeti Múzeum mögötti új épületek homlokzata. Ybl Miklós építésztől (Képünkhöz) = Az Ország Tükre. Budapesti Képes Közlöny. Pest, Felelős szerkesztő: Balázs Sándor. II. évfolyam, 34. szám, 1863. december 1. p. 401-402. OSZK jelzet: H 2695 vagy FM/801

Gróf Károlyi Alajos palotája a Nemzeti Múzeum mögött = Magyarország és a Nagy Világ Politikai, Ismeretterjesztő és Szépirodami Képes Hetilap. Pest, Felelős szerkesztő: Balázs Sándor II. évfolyam, 49. szám, 1866. december 9. Haske rajza, Buxbaum-Schwartz A főhomlokzat, elől a kocsifelhajtón egy hintó. 15X23 p. 769. OSZK jelzet: FM3/702 1. tekercs

Képmagyarázatok. Gróf Károlyi Alajos palotája = Magyarország és a Nagy Világ Politikai, Ismeretterjesztő és Szépirodami Képes Hetilap. Pest, Felelős szerkesztő: Balázs Sándor II. évfolyam, 49. szám, 1866. december 9. p. 775. OSZK jelzet: FM3/702 1. tekercs

Gróf Károlyi Alajos palotája Pesten = Képes Világ. Szépirodalmi Folyóirat. Szerkesztő: Vértesi Arnold. Kiadó: Deutsch Mór 1868. február vége. 3-4. füzet, 181 p. Haske rajza, Buxbaum-Schwartz a főhomlokzat, elől a kocsifelhajtón egy hintó. 15X23 cm OSZK jelzet: FM3/8060 3. tekercs

[Ágai Adolf] Porzó: Unter Schätzen und Geschmeide = Pester Lloyd. Dreiundzwanzigster Jahrgang. Redaction und Administration. 1876. május 14. 112. szám, p. 3. OSZK jelzet: FM3/775 98. tekercs

Geist Karl: Im Palais Károlyi = Pester Lloyd Dreiundzwanzigster Jahrgang. Redaction und Administration. 1876. május 21. 117. szám p. 6. (A kiállításról) OSZK jelzet: FM3/775 98. tekercs

Borostyáni Nándor: A Károlyi palotában = Vasárnapi Újság 1876. május p. 313-314.

A Műtörténelmi kiállításról. Mátyás király és Beatrix királyné = Magyarország és a Nagyvilág Felelős szerkesztő: Ágai Adolf XIII. évfolyam, 21. szám, 1876. május 21. (Kép a Műtörténelmi kiállításról. Mátyás király és Beatrix királyné p. 324.) p. 328. OSZK jelzet: FM 702. 7. tekercs

A Műtörténelmi kiállításról. Skander bég sisakja és Mátyás király pajzsa = Magyarország és a Nagyvilág Felelős szerkesztő: Ágai Adolf XIII. évfolyam, 22. szám, 1876. május 28. (Képek a Műtörténelmi kiállításról. p. 326-327.) p. 335.

Gróf Zichy Pál Ferencné = Magyarország és a Nagyvilág Felelős szerkesztő: Ágai Adolf, XIII. évfolyam, 23. szám, 1876. június 4. (Kép a grófnőről) p. 349-350.

György Aladár: A műiparkiallításról = Életképek. Illusztrált napilap a szépirodalom, a társas élet és a művészetek köréből. Felelős szerkesztő: Törs Kálmán Kiadó: Jókai Mór Első évf. 4. szám 1876. június 4. p. 31-33.

Károlyi Alajos = Vasárnapi Újság 1879. július 20. 29. szám 26. évfolyam 457. I. kép.

A tavasz ünnepély = Vasárnapi Újság, 1880. május 9. 27. évfolyam, 19. szám p. 305-306., 313-315. 320.

Tavaszi Ünnepi lap Szerkesztő: Pulszky Polyxéna Budapest, Franklin Kiadó 1880. FSZEK jelzet: Bf 071/18 20 p.

Szmrecsányi Miklós: Képzőművészet = Budapesti Látogatók Lapja. Gazette des Etrangers. The Foreigners Gazette. Fremden Blatt. (1888-1897) Felelős szerkesztő: Szalay Mihály 1892. március 20. 3. szám, p. 8. kép a Károlyi palota homlokzatáról még szobrokkal. OSZK jelzet: FM3/1104 3. tek

Budapesti képek: A gróf Károlyi-palota a Múzeum mögött = Ország-Világ. Szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap. (1897-1938.) Szerkesztő: dr. Váradi Antal XIV. évfolyam. 36. szám, 1893. szeptember 3. p. 585. 17X24 cm; OSZK jelzet: FM3/687 12. tekercs

Károlyi Alajos grófné özv. = Vasárnapi Újság 1894. február 11. 6. szám 41. évfolyam p. 81.

A „Fehér Kereszt” egyesület ünnepélye = Vasárnapi Újság 1894. február 18. 7. szám, XLI. évf. p. 109-110.

K[ovács] D[énes]: A "Fehér Kereszt" egyesület ünnepélye = Vasárnapi Újság 1895. p. 109-110. /Károlyi Alajosné/

Gaál Adorján, Hatvani: Gróf Károlyi Alajos palotája = Magyar Iparművészet 1897-1898. p. 210-214.

A Nemzeti Múzeum és környéke ma = Vasárnapi Újság. 1902. p. 765.

A Károlyi palota, mellette a Lovarda utcaképpel = Hungary 1906. No 12. p. 2. OSZK jelzet: FM3/4643/ 1-2. tekercs

Toilettek a koronázási jubileumi misén = Vasárnapi Újság 1907. p. 502. /Károlyi Lajosné képe/

Műkincsek pusztulása = Népszava 1912. január 5. p. 7. OSZK jelzet: FM3/2133 40. tekercs

Elpusztult műkincsek. Tűz a Károlyi palotában = Magyarország 1912. január 6. p. 10-11. OSZK jelzet: FM3/412 3780 tek. Szabadpolcos

Egy tűzvész negyedszázados évfordulója = Budapesti Napló 1937. július 29. p. 5. megnézni = OSZK jelzet: FM3/3476 61. tekercs

Károlyi Alajosné grófné és gróf Teleki Tiborné = Vasárnapi Újság 1912. február 11. 59. évf. 6. sz. p. 111.

A gróf Károlyi-palota a Múzeum-utca és Eszterházy-utca sarkán = Vasárnapi Újság 1914. p. 287. F. 11X15 cm.

Grófok, akiktől palotákat rekviráltak = Új Szó 1919. január 23. p. 2. OSZK jelzet: FM3/4087 1. tekercs

[Szerdahelyi Sándor] -ys-: Paskievicstől a duráig = Szocializmus 1922. p. 85-89. HA 2766

Durini di Monza gróf és családja az olasz követségen = Pesti Napló Képes melléklete. 1927. július 3. p. 72-73.

Molnár Péter: Szövetségünk székháza = Magyar Építőművészet, 1953. 7-8. szám p. 197-203. /Magyar Építőművészek Szövetsége/

Károlyi Lajos volt palotája a Puskin-utcában = Természet és Társadalom 1954. p. 362. F. 10X13 cm

Károlyi Alajosné egykori palotája (Pollack M. tér) zenekari erkélyének rácsa. Lepter János budapesti műkovács mestermunkája. = Műemlékvédelem. 1980. No 4. p. 239.

Konrádyné dr. Gálos Magda: Az Ötpacsirta utca = Budapest. A főváros folyóirata. XVIII. évfolyam, 9. szám, 1980. szeptember p. 31-33.

Almási János: A különleges korona háza: ha a házak beszélnének... / Almási János. - Ill. == Heti Budapest - 1. évf. 16. sz. (1989), p. 4.

Bende Csaba: A Károlyi család levéltára = Műemléklap 3. évf. 2. sz. (1999), p. 10.

Bende Csaba: Paloták a Józsefvárosban. 1., Arisztokrata paloták a Józsefvárosban = Műemléklap 1. [r.] 3. évf. 12. sz. (1999) p. 6.

Bende Csaba: Paloták a Józsefvárosban. 2., A Pollack Mihály téri paloták. = Műemléklap 2. [r.] 4. évf. 1. sz. (2000) p. 14.

Bende Csaba: Paloták a Józsefvárosban. 6., Arisztokratapaloták a Józsefvárosban = Műemléklap 6. [r.] 4. évf. 7/8. sz. (2000) p. 21.

Bende Csaba: Műemlékek Józsefvárosban = Műemlékvédelem 46. évf. 1. sz. (2002), p. 55-63.

Kisnyomtatványok jegyzéke

Kny.D 2.735 / Kisnyomtatványtár

Nagyméltóságú özv. gróf Károlyi Alajosné ő excellenciájának és örököseinek összes birtokaiban megállapított tisztii és számviteli rendszabályok / Károlyi István, Budapest, 1891. Hornyánszky Viktor könyvny., 82 p.

PKG.én/A/26 / Kisnyomtatványtár

Hangos Magyar Világhíradó. Budapest, Magyar Film Iroda, [1931] Budapest, MTI nyomdája Színes; 31,5X23,5 cm Holzman.

PKG.én/A/120 / Kisnyomtatványtár

Magyar Világhíradó. Budapest: Magyar Film Iroda, [1934] Budapest, MTI nyomdája Színes; 31,5X23 cm Fassel L'ousa Ferenc (1915-2009).

PKG.én/A/239 / Kisnyomtatványtár

Magyar Világhíradó. Budapest: Magyar Film Iroda, [1937] Budapest, MTI nyomdája 1 plakát: színes; 31,5X23 cm Fassel L'ousa Ferenc (1915-2009).

PKG.én/A/240 / Kisnyomtatványtár

Magyar Világhíradó. Budapest: Magyar Film Iroda, [1937] Budapest, MTI nyomdája 1 plakát: színes ; 31,5X23 cm Fassel L'ousa Ferenc (1915-2009).

PKG.én/A/249 / Kisnyomtatványtár

Magyar Világhíradó. Budapest: Magyar Film Iroda, [1937] Budapest, MTI nyomdája 1 plakát: színes ; 31,5X23 cm Fassel L'ousa Ferenc (1915-2009).

Képek jegyzéke

A pesti Nemzeti Múzeum mögötti új épületek homlokzata = Az Ország Tükre. Budapesti Képes Közlöny. Pest, Felelős szerkesztő: Balázs Sándor. II. évfolyam, 34. szám, 1863. december 1. p. 401-402. OSZK jelzet: H 2695 vagy FM/801

Gróf Károlyi A. palotája a nemzeti múzeum mögött = Magyarország és a Nagyvilág 1866. p. 769. M. 15X23 cm. Haske rajza, Buxbaum-Schwartz A főhomlokzat, elől a kocsifelhajtón egy hintó. Ua. Képes Világ 1868. p. 181. 15X23 cm.

Gróf Károlyi Alajos palotája Pesten. = Képes Világ. Szépirodalmi Folyóirat. Szerkesztő: Vértesi Arnold. Kiadó: Deutsch Mór 1868. február vége. 3-4. füzet, 181 p. Haske rajza, Buxbaum-Schwartz a főhomlokzat, elől a kocsifelhajtón egy hintó. 15X23 cm. OSZK jelzet: FM3/8060 3. tekercs

Nemzeti Múzeum (háttérben a Károlyi Lajos (Alajos) palotájával) (1870-es évek) = Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (ettől kezdve: FSZEK Budapest (Bp.) gyűjtemény fényképgyűjtemény Klösz György 000011

Sztereokép a Károlyi-palota főhomlokzatáról, Gévy Béla, BTM Kiscelli múzeum 17096/3

Károlyi-palota főhomlokzatáról, Gévy Béla, BTM Kiscelli múzeum 17699/3

Esterházy utca, Károlyi-palota és a Lovarda, Wien-Bécs, 1873, BTM Kiscelli Múzeum F98.647

Lovarda és a Károlyi-palota, 1875 körül, ismeretlen fotós, BTM Kiscelli Múzeum 29.255

Kiállításfotó - az 1876. évi műipari kiállítás Károlyi Alajos palotájában – Schrecker Ignác fotó = Iparművészeti múzeum: Adattár – fényképgyűjtemény: FLT 26369
<http://gyujtemeny.imm.hu/gyujtemeny/kiallitasfoto-az-1876-evi-muipari-kiallitas-karolyi-alajos-palotajaban/6776>

Kiállításfotó - az 1876. évi műipari kiállítás Károlyi Alajos palotájában – Schrecker Ignác fotó = Iparművészeti múzeum: Adattár – fényképgyűjtemény: FLT 26370
<http://gyujtemeny.imm.hu/gyujtemeny/kiallitasfoto-az-1876-evi-muipari-kiallitas-karolyi-alajos-palotajaban/6777>

Kiállításfotó - az 1876. évi műipari kiállítás Károlyi Alajos palotájában – Schrecker Ignác fotó = Iparművészeti múzeum: Adattár – fényképgyűjtemény: FLT 26371
<http://gyujtemeny.imm.hu/gyujtemeny/kiallitasfoto-az-1876-evi-muipari-kiallitas-karolyi-alajos-palotajaban/6774>

Kiállításfotó - az 1876. évi műipari kiállítás Károlyi Alajos palotájában – Schrecker Ignác fotó = Iparművészeti múzeum: Adattár – fényképgyűjtemény: FLT 26372
<http://gyujtemeny.imm.hu/gyujtemeny/kiallitasfoto-az-1876-evi-muipari-kiallitas-karolyi-alajos-palotajaban/6778>

Kiállításfotó - az 1876. évi műipari kiállítás Károlyi Alajos palotájában – Schrecker Ignác fotó = Iparművészeti múzeum: Adattár – fényképgyűjtemény: FLT 26373
<http://gyujtemeny.imm.hu/gyujtemeny/kiallitasfoto-az-1876-evi-muipari-kiallitas-karolyi-alajos-palotajaban/6779>

Kiállításfotó - az 1876. évi műipari kiállítás Károlyi Alajos palotájában – Schrecker Ignác fotó = Iparművészeti múzeum: Adattár – fényképgyűjtemény: FLT 26374
<http://gyujtemeny.imm.hu/gyujtemeny/kiallitasfoto-az-1876-evi-muipari-kiallitas-karolyi-alajos-palotajaban/6780>

A Műtörténelmi kiállításról. Mátyás király és Beatrix királyné = Magyarország és a Nagyvilág Felelős szerkesztő: Ágai Adolf XIII. évfolyam, 21. szám, 1876. május 21. (Kép a Műtörténelmi kiállításról. Mátyás király és Beatrix királyné p. 324.) p. 328. OSZK jelzet: FM 702. 7. tekercs

A Műtörténelmi kiállításról. Skander bég sisakja és Mátyás király pajzsa = Magyarország és a Nagyvilág Felelős szerkesztő: Ágai Adolf XIII. évfolyam, 22. szám, 1876. május 28. (Képek a Műtörténelmi kiállításról. p. 326-327.) p. 335.

Károlyi palota a Lovardával Klösz fotó 1877 körül = BFL XI. 916. 05/003 (6); Lásd még: BTM Kiscelli Múzeum Fényképtár 64.780.3 lásd még: Károlyi Alajos gróf palotája a mai Pollack Mihály tér és Múzeum utca sarkán, balra a második világháborúban elpusztult Nemzeti Lovarda; 1880 körül = Klösz György: Budapest, anno.... (Bp.,1979.) t.[58.]Bq 779/381 Bq 779/383 Bq 779/384 F. 18X22 cm. Jobbra a Múzeum utca és Szentkirályi utca sarkánál is álló épület látható.

Károlyi palota kert a gloriettel Klösz fotó 1877 körül = FSZEK Bp. Gyűjtemény fényképtár 000237 ; Lásd még: BTM Kiscelli Múzeum Fényképtár 64.780.5 lásd még:

Károlyi palota kert a hátsó homlokzattal Klösz fotó 1877 körül = FSZEK Bp. Gyűjtemény fényképtár 010224; Lásd még: BTM Kiscelli Múzeum Fényképtár 64.780.4

Károlyi palota kert kapu Klösz fotó 1877 körül = FSZEK Bp. Gyűjtemény fényképtár 000238; Lásd még: BTM Kiscelli Múzeum Fényképtár 64.318

Károlyi palota télikert Klösz fotó 1877 körül = FSZEK Bp. Gyűjtemény fényképtár 000239; Lásd még: BTM Kiscelli Múzeum Fényképtár 64.304

A tavasz ünnepély = Vasárnapi Újság, 1880. május 9. 27. évfolyam, 19. szám p.320.

Rückwardt, Hermann Oskar (1845-1919) (fényképész) Károlyi Alajos gróf palotája, Ybl Miklós építész [Fénykép] = Palais des Grafen Alois Karolyi, Architekt Nicolaus Ybl / Rückwardt Armin porosz királyi és bajor királyi udvari fényképész fényképezése és fénynyomata Berlinben, 1889. Terjedelm: fotó pozitív, fénynyomat, monokróm;

32X26 cm, (teljes méret: 47X36 cm). Szerzőségi adat forrása: nyomtatott monogram és évszám. A palota főhomlokzata. Kocsifelhajtó. Jogok: FSZEK Gyűjtemény:Budapest-képtár:0801B:FT 000490 Védett

Károlyi Alajos gróf palotája. = Rückwardt, Hermann: Archit. Studienbl. aus Bp. Berlin, [1890.] t. 10. Bf 725/111 F. 26X35 cm. Hermann Rückwardt felv. Főhomlokzat.

Lovarda és Károlyi-palota, azonosítatlan fotós, 1890 körül = FSZEK Bp. Gyűjtemény 010589

Károlyi-palota. = Budapesti Látogatók Lapja 1892. No 3. . p.VIII. F. 17X24 cm. Klösz György felvétele. A palota képe jobb oldalról az azóta elpusztult Lovarda épületével

Budapesti képek: A gróf Károlyi-palota a Múzeum mögött = Ország-Világ. Szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap. (1897-1938.) Szerkesztő: dr. Várad Antal XIV. évfolyam. 36. szám, 1893. szeptember 3. p. 585. 17X24 cm; OSZK jelzet: FM3/687 12. tekercs

A gróf Károlyi palota az Eszterházy utcában = Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képekben. IX. kötet, Magyarország 3. kötet. Magyarország /Rudolf trónörökös főherceg közreműködésével/ Budapest, 1893. Magyar Királyi Államnyomda p. 109. Hány Gyula rajza, Morelli metszete. 10X13 cm lásd még: A gróf Károlyi-palota az Eszterházy-utczában = Hungary 1906. No 12. p. 2. 10X13 cm; Hány Gyula rajza, Morelli metszete. A Károlyi palota, mellette a Lovarda utcaképpel.

A „Fehér Kereszt” egyesület ünnepélye = Vasárnapi Újság 1894. február 18. 7. szám, XLI. évf. p. 109-110. 3 kép a télikertől

Nemzeti Lovarda a Károlyi palotával, Erdélyi Mór fotós, 1896 =BTM Kiscelli Múzeum 107.108

Gróf Károlyi Alajos palotája. A tükör-folyosó. = M. Iparműv. 1897-98. p. 212. F. 8X10 cm.

Gróf Károlyi Alajos palotája. A táncterem tükörfalának részlete. = Magyar Iparművészet 1897-1898. p. 213. F. 10X13 cm. lásd még: Iparművészeti Múzeum Fotó Leltára (ettől kezdve: IMM FLT) 4481

Gróf Károlyi Alajos palotája. - A táncterem zenekari emelvény felőli része. = Magyar Iparművészet 1897-1898. p. 214. F. 11X13 cm. lásd még: IMM FLT 5908

Gróf Károlyi Alajos palotája. - A zöld fogadó szalon. = Magyar Iparművészet 1897-98. p. 211. F. 13X15 cm.

A Gróf Károlyi-palota a Múzeum-utca és Eszterházy-utca sarkán = Vasárnapi Újság 1914. p. 287. F. 11X15 cm

Bálterem, 1898, ismeretlen fotós = IMM FLT 17355

Bálterem zenekari karzat és ajtó, 1898, ismeretlen fotós = IMM FLT 5909

Táncterem pihenő helyisége, IMM FLT 17.371/1-36 abból a 7. oldal

Üdvözlő Budapestről Gruss aus Budapest (Nemzeti Lovarda) képes levelezőlap 1899 Megjelenés helye: Drezda – Budapest = OSZK Plakát- és Kisnyomtatványtár Az eredeti digitális kép adatai árnyalatos, 3543*2244 pixel Forrás: <http://www.kepkonyvtar.hu/> 2013. szeptember 4.

Károlyi Alajos palotája (Bp., Esterházy u., ma Pollack M. tér), szalon 1900 körüli - Weinwurm, Antal (1845-) / fényképész Iparművészeti múzeum: Adattár – fényképgyűjtemény: FLT 6067 17X29 cm <http://gyujtemeny.imm.hu/gyujtemeny/interiorfoto-karolyi-alajos-palotaja-bp-esterhazy-u-ma-pollack-m-ter-szalon/5352#sthash.6BxDnUWs.dpuf>

Károlyi Alajos palotája (Bp., Esterházy u., ma Pollack M. tér), sarokszalon 1900 körüli - Weinwurm, Antal (1845-) / fényképész Iparművészeti múzeum: Adattár – fényképgyűjtemény: FLT 6066 22X16 cm <http://gyujtemeny.imm.hu/gyujtemeny/interiorfoto-karolyi-alajos-palotaja-bp-esterhazy-u-ma-pollack-m-ter-szalon/5352#sthash.6BxDnUWs.dpuf>

Károlyi Alajos palotája (Bp., Esterházy u., ma Pollack M. tér), földszinti empírszalon 1900 körüli - Weinwurm, Antal (1845-) / fényképész Iparművészeti múzeum: Adattár – fényképgyűjtemény: FLT 6052 14,5X22 cm <http://gyujtemeny.imm.hu/gyujtemeny/interiorfoto-karolyi-alajos-palotaja-bp-esterhazy-u-ma-pollack-m-ter-un-empire-szalon/5350#sthash.Kzjw6Cfv.dpuf>

Károlyi Alajos palotája (Bp., Esterházy u., ma Pollack M. tér), emeleti grófi dolgozószoba 1900 körüli - Weinwurm, Antal (1845-) / fényképész Iparművészeti múzeum: Adattár – fényképgyűjtemény: FLT 6052 23X29 cm <http://gyujtemeny.imm.hu/gyujtemeny/interiorfoto-karolyi-alajos-palotaja-bp-esterhazy-u-ma-pollack-m-ter-dolgozoszoba/5353#sthash.QNobx5Vm.dpuf>

Károlyi palota főhomlokzata, 1900 körül, ismeretlen fotós = BTM Kiscelli Múzeum F79.216

Károlyi palota főhomlokzata, 1900 körül, ismeretlen fotós = BTM Kiscelli Múzeum F79.1078

Károlyi palota főhomlokzata, 1900 körül, ismeretlen fotós = BTM Kiscelli Múzeum F10.521

A Gróf Károlyi-palota a Múzeum-utca és Eszterházy-utca sarkán = Vasárnapi Újság 1914. p. 287. F. 11 X 15 cm FSZEK BP. Gyűjtemény 020461

Lotz Károly freskója az előcsarnokban (Apollón quadrigán), ismeretlen fotós, 1920-as évek, KÖH 019.675, lásd még: Magyar Nemzeti Galéria Fotótár, lásd még: Szvoboda Gabriella

Durini di Monza olasz követ fogadása a Károlyi palota kertjében [Fénykép] [1920-as évek] Terjedelem: fotó pozitív, zsel. ezüst, monokróm; 17X22,5 cm, (teljes méret: 18x24,5 cm) Megjegyzések: Lapra kasírozva Jogok: FSZEKGyűjtemény: Budapest-képtár Archivum Tárgyszavak: Monza, Durini de (1876-1933) Budapest. 8. kerület. Pollack Mihály tér 3. Károlyi Alajos palotája FSZEK jelzet: 0801B:FT: 021075 Védett

Táncterem, 1927, Déry-Merényi 2000 Déry Attila, Merényi Ferenc: Magyar építészet 1867-1945. Budapest, 2000. Urbino avagy Déry Attila: Budapest eklektikus épületszobrászata. Budapest, 1991. 95, 102, 126. KÖH fotótár neg.: 058.570

Balogh Rudolf (1879-1944): A követség gobelines nagy ebédlője [Fénykép] / Balogh Rudolf felv. Dátum: 1927. Terjedelem: fotó: pozitív, nyomtatott reprodukció, monokróm; 13x19 cm Megjegyzések: Jogok: FSZEK Tárgyszavak: Budapest. 8. kerület. Pollack Mihály tér 3. Károlyi Alajos palotája Szabad tárgyszavak: palota terem belső felvétel 1927 Egyéb nevek: Károlyi Alajos (1825-1889) In.: Pesti napló ... képes melléklet. - 1927. július 3. p. 72.

Balogh Rudolf (1879-1944): Durini di Monza olasz követ feleségével és négy kislányával a követség kertjében [Fénykép] / Balogh Rudolf felv. Dátum: 1927. Terjedelem: fotó: pozitív, nyomtatott reprodukció, monokróm; ?X? cm Megjegyzések: Jogok: FSZEK Tárgyszavak: Budapest. 8. kerület. Pollack Mihály tér 3. Károlyi Alajos palotája Szabad tárgyszavak: palota terem belső felvétel 1927 Egyéb nevek: Károlyi Alajos (1825-1889) In.: Pesti napló ... képes melléklet. - 1927. július 3. p. 72.

Balogh Rudolf (1879-1944): Durini di Monza grófkisasszony nagy mezőkövesdi babájával. [Fénykép] / Balogh Rudolf felv. Dátum: 1927. Terjedelem: fotó: pozitív, nyomtatott reprodukció, monokróm; ?X? cm Megjegyzések: Jogok: FSZEK Tárgyszavak: Budapest. 8. kerület. Pollack Mihály tér 3. Károlyi Alajos palotája Szabad tárgyszavak: palota terem belső felvétel 1927 Egyéb nevek: Károlyi Alajos (1825-1889) In.: Pesti napló ... képes melléklet. - 1927. július 3. p. 72.

Balogh Rudolf (1879-1944): Ercole Durini di Monza gróf budapesti olasz követ [Fénykép] / Balogh Rudolf felv. Dátum: 1927. Terjedelem: fotó: pozitív, nyomtatott reprodukció, monokróm; ?X? cm Megjegyzések: Jogok: FSZEK Tárgyszavak: Budapest. 8. kerület. Pollack Mihály tér 3. Károlyi Alajos palotája Szabad tárgyszavak: palota terem belső felvétel 1927 Egyéb nevek: Károlyi Alajos (1825-1889) In.: Pesti napló ... képes melléklet. - 1927. július 3. p. 73.

Balogh Rudolf (1879-1944): Budoár a követségi palota földszintjén [Fénykép] / Balogh Rudolf felv. Dátum: 1927. Terjedelem: fotó: pozitív, nyomtatott reprodukció, monokróm; ?X? cm Megjegyzések: Jogok: FSZEK Tárgyszavak: Budapest. 8. kerület. Pollack Mihály tér 3. Károlyi Alajos palotája Szabad tárgyszavak: palota terem belső felvétel 1927 Egyéb nevek: Károlyi Alajos (1825-1889) In.: Pesti napló ... képes melléklet. - 1927. július 3. p. 73.

Balogh Rudolf (1879-1944): A kis ebédlő [Fénykép] / Balogh Rudolf felv. Dátum: 1927. Terjedelem: fotó: pozitív, nyomtatott reprodukció, monokróm; ?X? cm Megjegyzések: Jogok: FSZEK Tárgyszavak: Budapest. 8. kerület. Pollack Mihály tér 3. Károlyi Alajos palotája Szabad tárgyszavak: palota terem belső felvétel 1927 Egyéb nevek: Károlyi Alajos (1825-1889) In.: Pesti napló ... képes melléklet. - 1927. július 3. p. 73.

Balogh Rudolf (1879-1944): A nagy előcsarnok [Fénykép] / Balogh Rudolf felv. Dátum: 1927. Terjedelem: fotó: pozitív, nyomtatott reprodukció, monokróm; ?X? cm Megjegyzések: Jogok: FSZEK Tárgyszavak: Budapest. 8. kerület. Pollack Mihály tér 3. Károlyi Alajos palotája 1927 Egyéb nevek: Károlyi Alajos (1825-1889) In.: Pesti napló képes melléklet. - 1927. július 3. p. 73. lásd még Téli kert, 1927 = Építészeti Múzeum, lásd még: MTVA Központi Irattár, Házgondnoksági iratok Károlyi palota

Téli kert a latin jelmondatos párkánnyal, 1927 = Építészeti Múzeum, lásd még: MTVA Központi Irattár, Házgondnoksági iratok Károlyi palota

[Károlyi-palota, a Nemzeti lovarda, a Festetich- és az Esterházy-palota] [Fénykép] Dátum: [1930-as évek] Terjedelem: fotó: pozitív, zsel. ezüst, monokróm; 19X24 cm, (teljes méret: 19,5X24,5 cm) Megjegyzések: A címet a feldolgozó adta Szerző: azonosítatlan személy Kartonra ragasztva Jogok: FSZEK

A Nemzeti lovarda és a Károlyi-palota, 1935. január 8. [Fénykép] Dátum: [1935] Terjedelem: fotó: poz., zsel. ezüst, monokróm ; 9X12 cm, (teljes méret: 24,5X18 cm) Megjegyzések: A címet a feldolgozó adta. Szerző: azonosítatlan személy Kartonra ragasztva Jogok: FSZEK Gyűjtemény: Budapest-képtár Tárgyszavak: Ybl Miklós (1814-1891) Budapest. 8. kerület. Pollack Mihály tér 4. Nemzeti Lovarda Budapest. 8. kerület. Pollack Mihály tér 3. Károlyi Alajos palotája Gyűjtemény: Budapest-képtár

Magyarország történelme, földje, népe, élete, gazdasága, irodalma, művészete Vereckétől napjainkig. Írták és szerk.: Albrecht királyi herceg, Andrássy Gyula [et al.] 2. köt. Budapest, [1937] p.432. FSZEK jelzet: Bq 943/718 9X12 cm.

Ybl Ervin: Lotz Károly élete és művészete. Budapest, 1938. p. 87-92.

Károlyi-palota főhomlokzata, 1940 körül, ismeretlen fotós, KÖH fotótár 018.965 lásd még a tükörképe Ybl Ervin: Ybl Miklós 1814-1891. = Természet és Társadalom CXIII. évfolyam, 6. szám, 1954. június p. 362. 10X13 cm Kép: Károlyi Lajos volt palotája a Puskin utcában (tükrözött kép, kis kertekkel az olasz követségi időkből) lásd még: Károlyi Lajos volt palotája a Puskin-utcában = Budapest Lexikon., Pollack Mihály tér Budapest, 1973. p. 964. B 033/13 7X9 cm lásd még: Károlyi Lajos volt palotája a Puskin-utcában = A főhomlokzat képe a Múzeum u. irányából. Ybl Ervin: Ybl Miklós. Bp., 1956. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 72. kép. Bq 927/114 16X20 cm; repr. 4X6 cm lásd még: A volt Károlyi-palota, Budapest = Gerő László: Az építési stílusok. Budapest, 1957. p. 88-89. között: F. 16X23 cm. Főhomlokzat lásd még: Ybl Miklós: A gróf Károlyi palota az Esterházy utcában = Kismarty Lechner Jenő: Építőművészetünk a XIX. sz. második felében. Budapest, 1945. p. 26. B 720/16 F. 11X12 cm. Homlokzat totál képe.

A gróf Károlyi-palota az Eszterházy-utczában = Halász Gábor: Magyar századvég. Budapest, 1944. p. 60. FSZEK jelzet: B 308/191 10X14 cm

Kismarty-Lechner Jenő: Építőművészetünk a XIX. század második felében Budapest, 1945. p. 26.

Téli kert kiegészítve 1945. Molnár Péter: Szövetségünk székháza = Magyar Építőművészet, 1953. 7-8. szám p. 197-203. /Magyar Építőművészek Szövetsége/

A Károlyi palota kiegészített homlokzati képe, hiányzó tetőszerkezettel (1945.) = BFL XV. 17. e.306 Budapesti Műemlékfelügyelőség iratai 1231. doboz

A Károlyi palota sarka és az Almássy palota sarka a Múzeum utcából (1952.) = BFL BFL XV. 17. e.306 Budapesti Műemlékfelügyelőség iratai 1231. doboz

Ybl Ervin: Ybl Miklós 1814-1891. = Természet és Társadalom CXIII. évfolyam, 6. szám, 1954. június p. 362. 10X13 cm Kép: Károlyi Lajos volt palotája a Puskin utcában (tükrözött kép, kis kertekkel az olasz követségi időkből)

A Bunker mögötti garázssor az '50-es években háttérben a Károlyi palotával. = Rádió Múzeum Fényképtár 200.

A Bunker mögötti garázssor az '50-es években háttérben a Károlyi palotával. = Rádió Múzeum Fényképtár 201.

Károlyi palota 1950-es évek eleje oldalt a Bunker és az Esterházy palota = Magyar Rádió és Televízió Múzeum Fényképtára 153.

Károlyi palota háttérrel tankok 1956. = FSZEK Budapest Gyűjtemény Nagy József felvétele 056051

A Pollack Mihály tér 1956-ban = Fortepan 39990

Károlyi Lajos volt palotája a Puskin-utcában = Műemlékvédelem 1960. p. 157. 9X13 cm;

Károlyi Lajos volt palotája a Puskin-utcában = Zakariás G. Sándor: Budapest Budapest, 1961. p. 160-161. között. B 725/438 8X14 cm

A gloriette fényképes felmérése. Nánási Sándor fotója 1966. = BFL XV. 17. e. 306. BMF 998. doboz

A romos goriette a Károlyi bérház tűzfala előtt. Nánási Sándor fotója 1966. = BFL XV. 17. e. 306. BMF 998. doboz 11 fotó

A romos gloriette a Károlyi bérház tűzfala előtt. Nánási Sándor fotója 1966. = BFL XV. 17. e. 306. BMF 998. doboz 12 fotó

A gloriette sérült domborműve a bontás előtt. Nánási Sándor fotója 1966. = BFL XV. 17. e. 306. BMF 998. doboz 24 fotó

A romos gloriette oszlopa bontás előtt. Nánási Sándor fotója 1966. = BFL XV. 17. e. 306. BMF 998. doboz 30 fotó

A Pollack Mihály téri rádióépület-csoport új tagja, a későbbiekben hangversenyeremnek otthont adó most helyreállított homlokzatú egykori Károlyi-palota. 1970. MRT Rádió- és Televízióújság. A Magyar Rádió és Televízió műsoros hetilapja (MTI-Csikós) 1972.06.12 -06.18. 24. szám p. 1.

Károlyi Lajos volt palotája a Puskin-utcában = Budapest Lexikon. Budapest, 1973. p. 964. B 033/13 7X9 cm

A Károlyi Alajos-féle palota csarnok = Gerő László: Pest-Buda építése az egyesítéskor. Budapest, 1973. p. 182. B 720/62 F. 12X18 cm. Klösz György felv. 1890 körül

Károlyi palota Pollack Mihály téri homlokzat részlete a kocsialáhajtóval 1973. = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai 1. doboz Fehér András: A Károlyi palota tanulmányi terv – a Bp., VIII. ker. Pollack Mihály tér 10. volt Károlyi palota – ideiglenes átalakítási tervéről a MR részére első ütem. 1975.

Károlyi palota kertfelőli homlokzat 2. 1975. = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai 1. doboz Fehér András: A Károlyi palota tanulmányi terv – a Bp., VIII. ker. Pollack Mihály tér 10. volt Károlyi palota – ideiglenes átalakítási tervéről a MR részére első ütem. 1975.

Károlyi palota átrium a kert felé nézve 1975. = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai 1. doboz Fehér András: A Károlyi palota tanulmányi terv – a Bp., VIII. ker. Pollack Mihály tér 10. volt Károlyi palota – ideiglenes átalakítási tervéről a MR részére első ütem. 1975.

Károlyi palota átrium a kert felé nézve 1975. = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai 1. doboz Fehér András: A Károlyi palota tanulmányi terv – a Bp., VIII. ker. Pollack Mihály tér 10. volt Károlyi palota – ideiglenes átalakítási tervéről a MR részére első ütem. 1975.

Károlyi palota átrium a kert felé nézve 1975. = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai 1. doboz Fehér András: A Károlyi palota tanulmányi terv – a Bp., VIII. ker. Pollack Mihály tér 10. volt Károlyi palota – ideiglenes átalakítási tervéről a MR részére első ütem. 1975.

Károlyi palota átrium a Múzeum utca felőli homlokzatának emeleti részlete 1975. = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai 1. doboz Fehér András: A Károlyi palota tanulmányi terv – a Bp., VIII. ker. Pollack Mihály tér 10. volt Károlyi palota – ideiglenes átalakítási tervéről a MR részére első ütem. 1975.

Károlyi palota átrium a Nemzeti Lovarda felőli homlokzatának emeleti részlete 1975. = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai 1. doboz Fehér András: A Károlyi palota tanulmányi terv – a Bp., VIII. ker. Pollack Mihály tér 10. volt Károlyi palota – ideiglenes átalakítási tervéről a MR részére első ütem. 1975.

Károlyi palota átrium a Múzeum utca felőli homlokzata 1975. = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai 1. doboz Fehér András: A Károlyi palota tanulmányi terv – a Bp., VIII. ker. Pollack Mihály tér 10. volt Károlyi palota – ideiglenes átalakítási tervéről a MR részére első ütem. 1975.

Károlyi palota kertfelőli homlokzat 2. 1975. = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai 1. doboz Fehér András: A Károlyi palota tanulmányi terv – a Bp., VIII. ker. Pollack Mihály tér 10. volt Károlyi palota – ideiglenes átalakítási tervéről a MR részére első ütem. 1975.

Károlyi palota kertfalának maradványai. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota kertfalának maradványai az eredeti kapunál. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota kertfalának maradványai az eredeti kapunál. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota kertfal maradványainak bérház közeli része. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota kertfalának maradványai a gazdasági bejárattal. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota, MTV emeleti 9. számú bútorraktára a Pollack Mihály téri homlokzaton, Nemzeti Lovarda felé nézve. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota, MTV emeleti 9. számú bútorraktára a Pollack Mihály téri homlokzaton, Múzeum utcai sarok felé. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota, MTV emeleti 9. számú bútorraktára a Pollack Mihály téri homlokzaton, Múzeum utca felé nézve. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota, MTV emeleti 9. számú bútorraktára a Pollack Mihály téri homlokzaton, Múzeum utcai sarok és a fölépcsőház felé nézve. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota, emeleti kis bútorraktár a volt Nemzeti Lovarda felőli homlokzaton. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota, emeleti folyosószakasz a volt Nemzeti Lovarda felőli oldalon a kert felé nézve. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota, emeleti folyosószakasz a volt Nemzeti Lovarda felőli oldalon a Pollack Mihály tér felé nézve. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota, MTV emeleti 7. számú bútorraktára a téli kert felőli homlokzaton, volt Nemzeti Lovarda felé nézve. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota, MTV emeleti 7. számú bútorraktára a téli kert felőli homlokzaton, a Múzeum utca és fölépcső felé nézve. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota, emeleti kis bútorraktár a volt Nemzeti Lovarda felőli homlokzaton. a Pollack Mihály tér felé nézve. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota, emeleti folyosószakasz a kert felőli oldalon a Múzeum utca felé nézve. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota, emeleti nagy bútorraktár tér a kert felőli homlokzaton, a kert felé nézve. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota, emeleti folyosószakasz a Múzeum utca felőli oldalon a Pollack Mihály tér felé nézve. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota, emeleti ablakraktára Múzeum utca és kert felőli sarkon. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota, emeleti tér, a Múzeum utcai homlokzaton, Pollack Mihály tér felé nézve. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi palota, emeleti ablakraktára Múzeum utca és kert felőli sarkon, kert felé nézve. 1975 körül FÉNYSZÖV = MTVA Központi Irattár Házgondnokság iratai Károlyi palota

Károlyi Alajos gróf palotájának kertje 1880 körül = Klösz György: Budapest, anno.... (Bp.,1979.) t.[58.]Bq 779/381 Bq 779/383 Bq 779/384 F. 18X22 cm. Jobbra a Múzeum utca és Szentkirályi utca sarkánál is álló épület látható.

Károlyi-palota. Pollack Mihály tér 3. = Konrádyné dr. Gálos Magda: Az Ötpacsirta utca = Budapest. A főváros folyóirata. XVIII. évfolyam, 9. szám, 1980. szeptember p. 31. 7X8 cm(olasz követség idejéből)

Almási János: A különleges korona háza: ha a házak beszélnének... / Almási János. - Ill. == Heti Budapest - 1. évf. 16. sz. (1989), p. 4.

Nyisztor Lóránd: A Nagy-károlyi gróf Károlyi család és székhelyeik története. Debrecen, 2005. (Benne: Éble Gábor: A Nagy-károlyi gróf Károlyi család leszármazása. Budapest, 1913.) p. 265.

Neubauer Róbert fotói (3 darab) a Károlyi-palotáról, a Rádió Olasz-épületéről 2005, Rádiótörténeti Múzeum felkérésére

Sávoly Tamás fotói (5 darab) a téli kert részleteiről, frízéről, és kiégett latin nyelvű felirattöredékéről, 2010.

Kuti Sándor fotói (25 darab) a téli kertről, melléklépcsőről, lapostetőről, üveggúláról, tetőbádogozásról, 2013.

Patak Gergely, a szerző fotói (30 darab) a palota épületének felméréséről, alagsori elektromos ellátó központ tereiről, földszinti üres termekről, volt rásíomúzeum tereiről, a téli kertről, az emeleti teraszról, kerti homlokzatról, bérház tűzfaláról, 2013.

Filmhíradók jegyzéke

Magyar Híradó 208. - 1928. február (5-én MTI Napi hírek / Napi tudósítások (1920-1944) 1928. február 3. péntek / 22. oldal) A budapesti olasz fascio felállította Durini di Monza gróf, olasz követ mellszobrát. 00:26:35

A világ két legjobb kardvívó nemzete a Károlyi palota kertjében. = OSZK Multimédiatár Magyar Híradó 215. 1928. március (29. újság beszámoló a 31-iki érkezésről) A világ két legjobb kardvívó nemzete – az olaszok és a magyarok vívóinak erőpróbája (az olasz kir. követség kertjében, a gloriette és a szökőkút előtt. Eszterházy utca 40, ma Pollack Mihály tér) A magyar vívók 13:8 arányban győztek a nagyszerű olasz vívók felett 1:00:36 – 1:00:47 Az olasz vívók Durini di Monza gróf olasz követtel 01:01:28 A magyar vívók Santelli vívómesterrel 01:01:38

Budapest népe az olasz követség előtt tüntet az olasz-magyar barátság mellett.= OSZK Multimédiatár Magyar Híradó 218. - 1928. április (28.) Budapest népe az olasz követség előtt tüntet az olasz-magyar barátság mellett. Hatalmas tömegben vonult Budapest népe az olasz követség elé, ahol lelkesen tüntetett az olasz-magyar barátság mellett és a trianoni béke ellen. (tér képe, csak a balkon részlete látszik. 00:13:12-00:15:10

Mario Arlotta az új budapesti olasz követ átnyújtotta kormánya megbízólevelét. = OSZK Multimédiatár Magyar Híradó 311. - 1930. január (február 1. MTI Napi hírek/Napi tudósítások (1920-1944) 1930. február 1. szombat / 19. oldal) Mario Arlotta az új budapesti olasz követ átnyújtotta kormánya megbízólevelét. (Az olasz királyi követség lépcsőjén, Budapest, Eszterházy utca 40. díszegyenruhában áll a követ és kísérete) 06:35

Magyar Híradó 374. - 1931. április Arlotta Lilian(a) a budapesti olasz követ leányának esküvője (a budapesti belvárosi plébánia templomban április 15.)

Don Ascanio Colonna az új budapesti olasz követ = OSZK Multimédiatár Magyar Világhíradó 451. - 1932. október. Don Ascanio Colonna az új budapesti olasz követ <http://www.filmintezet.hu/uj/hirado/heti/index.php?y=keres> 2013. április 8.

Hóman Bálint és Colonna herceg búcsúzik 200 Olaszországba induló magyar diáktól = OSZK Multimédiatár Magyar Világhíradó 649. - 1936. július Hóman Bálint és Colonna herceg búcsúzik 200 Olaszországba induló magyar diáktól (Az olasz királyi követség kertjéből indulnak, Eszterházy utca 40.) 00:24:7

Az Americana ifjúsága az olasz követség előtt ünnepelte Mussolinit = OSZK Multimédiatár Magyar Világhíradó 664. - 1936. november Az Americana ifjúsága az olasz követség előtt ünnepelte Mussolinit (beszéd a követség előtt, szónok és követ) 00:03:10

Magyar Világhíradó 685. - 1937. április Magyar-olasz kardvívómérkőzés 19:17, Magyar Filmintézet

III. Viktor Emánuel olasz király Magyarországon = OSZK Multimédiatár Magyar Világhíradó 692. - 1937. május III. Viktor Emánuel olasz király Magyarországon (00:09:22)

A budapesti fascio új tagjainak felavatása a követségi palotájának kertjében, = Filmhíradók Online Magyar Világhíradó 701. - 1937. július

fáklyás Ünneplő tüntetés Budapesten az olasz és német követség előtt = OSZK Multimédiatár Magyar Világhíradó 767. - 1938. november fáklyás Ünneplő tüntetés Budapesten az olasz és német követség előtt (00:45:25)

Ruténföld hazatérése,= Filmhíradók Online, Magyar Világhíradó 787. – 1939. március

Hazatérés a bécsi döntés után = Filmhíradók Online **1940. szeptember** Magyar Világhíradó 863.

Ybl Miklós emléke = Filmhíradók Online **1941. január** Magyar Világhíradó 884.

Philippo Anfuso az új követ átvette hivatalát. Filmhíradók Online 1942. január Magyar Világhíradó 934. Új olasz követ (00:18:35)

Gyászünnepség Budapesten Franco Vellani Dionisi olasz haditudósító emlékére = Filmhíradók Online 1942. október Magyar Világhíradó 975. Gyászünnepség Budapesten Franco Vellani Dionisi olasz haditudósító emlékére MFI 1010 (00:43:15)

Tervanyagok jegyzéke

Budapest Főváros Levéltára, HU BFL XV 17.f.331 55/1-156-os jelzetek, 194 tervlap, **Ybl Miklós ajánlati, beadvány tervei, engedélyezési tervei, kivitelezési tervei, részlettervei**

Budapest Főváros Levéltára, HU BFL XV.17.b.312 187/1863, XV.17.b.312 Pest szabad királyi város Építő Bizottmányának tervei, **építészeti terv, Ybl Miklós, egyemeletes palota**

Budapest Főváros Levéltára, HU BFL XV 17.f.331.b 55/14b jelzet, XV.17.f.331.b –Ybl Miklós tervei/ Károlyi Alajos (Károlyi Lajos) gróf palotája. **A beadványi terv homlokzattervének borítója**, Felirat: Jelen terv f. év 19145/678 ÉB 1863 sz. alatt tanácsilag jóváhagyott. Pest, 1863. július 28. Bolczer Alajos tan. kiadó. Graf Louis von Károlyi Ecke der Museum u. Herbstgasse, Ansicht

Budapest Főváros Levéltára, HU BFL - XV.17.f.331.b - a2/2 jelzet, XV.17.f.331.b –Ybl Miklós tervei/ építészeti, alaprajz, metszet, nézet ügýtípus/ Azonosítatlan kút. Udvari kút alaprajza, metszete és nézete. →**a kert Lovarda felé eső táblás kő kerítésében elhelyezett falikút terve. Beazonosította: Patak Gergely**

Budapest Főváros Levéltára, HU BFL - XV.17.f.331.b - a21/16 jelzet, XV.17.f.331.b –Ybl Miklós tervei/ építészeti, részlet ügýtípus/ Azonosítatlan alaprajzrészletek. Homlokzati alaprajzi részlet ablakok kőkeretezésével. →**Főhomlokzati kocsifelhajtó alaprajzi részlete a csapadékvíz elvezető ejtőcső, kő és téglapillérek tervével. Beazonosította: Patak Gergely**

Budapest Főváros Levéltára, HU BFL - XV.17.f.331.b - a28/8 jelzet, XV.17.f.331.b –Ybl Miklós tervei/ építészeti, részlet ügýtípus/ Azonosítatlan szerkezeti tervek, tetők, felülvilágítók. Aláfeszített acél tartószerkezet metszete, nézete. Felirat: Blatt N 2, Detail Construction der Sprengbalken Zeichnung →**a téli kert aláfeszített acél tartószerkezet tervei. Beazonosította: Patak Gergely**

Budapest Főváros Levéltára, HU BFL - XV.17.f.331.b - a29/16 jelzet, XV.17.f.331.b –Ybl Miklós tervei/ építészeti, részlet ügýtípus/ Azonosítatlan lépcsőház-, előlépcső-, külsőlépcső-tervek. Palotán belüli földépcső alaprajza, metszete falnézetekkel és részletek. → **a palota felülvilágított díslépcsőjének részlettervei és falnézetei.**

Beazonosította: Patak Gergely

Budapest Főváros Levéltára, HU BFL - XV.17.f.331.b – a33/1b jelzet, XV.17.f.331.b –Ybl Miklós tervei/ építészeti, részlet ügýtípus/Azonosítatlan kerítéstervek. Talapzaton álló vaskerítés kétszárnyú kapuval alaprajza és előlnézete → **a Lovarda és a Főhomlokzat közötti rövid szakaszának kovácsolt vas kerítés terve, metszetei, a**

megvalósulttal megegyező kiképzéssel. Beazonosította: Patak Gergely

Budapest Főváros Levéltára, HU BFL - XV.17.f.331.b – a33/4 jelzet, XV.17.f.331.b –Ybl Miklós tervei/ építészeti, részlet ügýtípus/Azonosítatlan kerítéstervek. Díszes kovácsoltvas kerítés kétszárnyú rácsos kapuval, nézet → **a Lovarda és a Főhomlokzat közötti rövid szakaszának kovácsolt vas kerítés terve, nézete, a megvalósulttal**

megegyező kiképzéssel. Beazonosította: Patak Gergely

Budapest Főváros Levéltára, HU BFL - XV.17.f.331.b - 93/11 jelzet, XV.17.f.331.b –Ybl Miklós tervei/ építészeti, homlokzat ügýtípus/ Nemzeti Lovarda. A Pollack Mihály tér keleti oldala a Bródy Sándor utca és a Múzeum utca között. A Festetics-palota, a Nemzeti tornacsarnok, a Nemzeti Lovarda és a Károlyi-palota homlokzata dátum: 1858 → **valószínűleg a dátum 1862-63, mivel megegyezik a fotóval:** „A pesti Nemzeti Múzeum mögötti új épületek homlokzata”. Ybl Miklós építészről (Képünkhöz) = Az Ország Tükre. Budapesti Képes Közlöny. Pest, Felelős szerkesztő: Balázs Sándor. II. évfolyam, 34. szám, 1863. december 1. p. 401-402. OSZK jelzet: H 2695 vagy FM/801, **módosította: Patak Gergely**